

Επίσημη Εφημερίδα C 198

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

56ο έτος
10 Ιουλίου 2013

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή		
489η σύνοδος ολομέλειας της 17ης και 18ης Απριλίου 2013		
2013/C 198/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι οικονομικές επιπτώσεις των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με αυξημένη και διαλείπουσα παροχή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» (διερευνητική γνωμοδότηση)	1
2013/C 198/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II+» (διερευνητική γνωμοδότηση)	9
2013/C 198/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα: μοχλός ανάπτυξης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	14
2013/C 198/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων στην περιοχή της Αρκτικής — Η οπτική της κοινωνίας των πολιτών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	26

EL

Τιμή:
4 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

489η σύνοδος ολομέλειας της 17ης και 18ης Απριλίου 2013

2013/C 198/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής» [COM(2012) 722 final]	34
2013/C 198/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών “Ωθηση στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ”» [COM(2012) 537 final]	39
2013/C 198/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Στρατηγική για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού κλάδου και των επιχειρήσεών του» [COM(2012) 433 final]	45
2013/C 198/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ — Αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων» [COM(2012) 556 final]	51
2013/C 198/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση της οδηγίας 98/70/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και για τροποποίηση της οδηγίας 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές» [COM(2012) 595 final — 2012/0288 (COD)]	56
2013/C 198/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010 για τη σύσταση Οργανισμού του ευρωπαϊκού GNSS» [COM(2013) 40 final — 2013/0022 (COD)]	67
2013/C 198/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής» [COM(2013) 9 — 2013/0007 (COD)]	71
2013/C 198/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αναφορά περιστατικών στην πολιτική αεροπορία, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 996/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2003/42/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1321/2007 της Επιτροπής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1330/2007 της Επιτροπής» [COM(2012) 776 final — 2012/0361 (COD)]	73

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

489Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι οικονομικές επιπτώσεις των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με αυξημένη και διαλείπουσα παροχή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2013/C 198/01)

Εισηγητής: ο κ. Gerd WOLF

Στις 7 Δεκεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μελλοντική Ιρλανδική Προεδρία της ΕΕ αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Οι οικονομικές επιπτώσεις των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με αυξημένη και διαλείπουσα παροχή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας»

(διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 147 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 5 αποχές.

1. Σύνοψη

1.1 Η ΕΟΚΕ, σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, έχει ταχθεί σθεναρά τόσο υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) όσο και υπέρ της εκπόνησης της δέσμης μέτρων που αποκαλείται «20-20-20».

1.2 Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε ενωσιακή κλίμακα αποσκοπεί στη μείωση των σχετικών με την ενέργεια εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (συμβάλλοντας έτσι στις προσπάθειες της Ευρώπης για την προστασία του κλίματος) και στον περιορισμό της εξάρτησης από τις εισαγωγές (βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ασφάλεια του εφοδιασμού).

1.3 Οι οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της αύξησης του μεριδίου των διαλείπουσων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πυροδότησαν έντονες συζητήσεις. Κατόπιν αιτήματος της Ιρλανδικής Προεδρίας, η ΕΟΚΕ προτίθεται να προσδώσει μεγαλύτερη σαφήνεια και διαφάνεια στο συγκεκριμένο θέμα.

1.4 Πέρα από ένα ορισμένο μερίδιο του ενεργειακού μείγματος, οι διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επιβάλλουν τη δια-

σφάλιση ορισμένων πρόσθετων συνιστωσών του ενεργειακού συστήματος, όπως οι επεκτάσεις δικτύων, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης, η εφεδρική δυναμικότητα και οι προσπάθειες για ευέλικτη κατανάλωση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη και την υλοποίηση των εν λόγω υπολειπόμενων στοιχείων.

1.5 Σε περίπτωση που οι προαναφερθείσες συνιστώσες δεν είναι ακόμη διαθέσιμες, υπάρχουν τα εξής δύο ενδεχόμενα: είτε πρόσκαιρη αδυναμία χρησιμοποίησης της παραγόμενης ενέργειας, είτε παροδική υπερφόρτωση των δικτύων και των συστημάτων ελέγχου, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως επακόλουθες συνέπειες την αναποτελεσματική χρήση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και τη διακύβευση τόσο της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού όσο και της βιωσιμότητας της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας.

1.6 Κατά συνέπεια, οι κανόνες που διέπουν την τροφοδότηση με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας χρήζουν προσεκτικής (επαν)εξέτασης, ούτως ώστε να είναι πάντοτε εγγυημένη η ασφάλεια του εφοδιασμού και να καλύπτει η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές τη σχετική ζήτηση.

1.7 Η επέκταση των μονάδων παραγωγής που χρησιμοποιούν διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εξακολουθεί να απαιτεί την πραγματοποίηση σημαντικών πρόσθετων επενδύσεων για τη δημιουργία και τη λειτουργία των ελλειπόντων κρίκων του συνολικού συστήματος. Ειδικότερα, η ανάπτυξη και η εγκατάσταση επαρκούς συνολικής χωρητικότητας αποθήκευσης αποτελούν συγχρόνως πρόκληση, ευκαιρία και απόλυτη αναγκαιότητα.

1.8 Ως εκ τούτου, η αυξημένη χρήση των τεχνολογιών των διαλείπουσων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα προκαλέσει πιθανότατα σημαντική αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία, μετακυλιώμενη στους καταναλωτές, θα μπορούσε να επιφέρει σημαντική αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας.

1.9 Ένα βιώσιμο ενεργειακό σύστημα αποτελούμενο ιδίως από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μολονότι δημιουργεί πρόσθετο κόστος συγκριτικά με τα υφιστάμενα συστήματα που βασίζονται σε ορυκτές πηγές, συνιστά τη μόνη μακροπρόθεσμη λύση για το ενεργειακό μας μέλλον. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η αύξηση του κόστους είναι αναπόφευκτη, λόγω της συμφωνίας να συμπεριληφθεί το εξωτερικό κόστος και να διακοπούν οι επιδοτήσεις που συνδέονται με την ενέργεια από ορυκτές πηγές.

1.10 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναθέσει η Επιτροπή την πραγματοποίηση μίας ενδελεχούς χρηματοοικονομικής μελέτης σχετικά με το θέμα της παρούσας γνωμοδότησης, στην οποία θα εξεταστούν ποσοτικά τα ανοικτά ζητήματα.

1.11 Άλλες δυνητικές οικονομικές επιπτώσεις της προαναφερθείσας αύξησης του κόστους είναι οι εξής: (i) η πρόκληση ζημίας στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και (ii) η πρόσθετη επιβάρυνση, ιδιαίτερα των μειονεκτουσών κοινωνικών ομάδων.

1.12 Υπάρχει επομένως κίνδυνος επιδείνωσης του φαινομένου μετεγκατάστασης των μονάδων παραγωγής σε χώρες εκτός ΕΕ, όπου η ενέργεια είναι φθηνότερη, πράγμα το οποίο θα μπορούσε όχι μόνο να υπονομεύσει την προσπάθεια καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής ("διαρροή διοξειδίου του άνθρακα") αλλά και να υποσκάψει την ευρωπαϊκή οικονομία και ευημερία.

1.13 Εφόσον ενδέχεται να προκύψουν πρόσθετες δαπάνες λόγω ακατάλληλων επιδοτήσεων και κινήτρων που ποικίλλουν από τη μια ευρωπαϊκή χώρα στην άλλη, το όλο θέμα του κόστους –συμπεριλαμβανομένων επίσης των εναλλακτικών ενεργειακών στρατηγικών– θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ανοικτών συζητήσεων υπό συνθήκες διαφάνειας, με παράλληλη εξέταση του ζητήματος των εξωτερικών δαπανών που συνεπάγονται τα διάφορα ενεργειακά συστήματα, καθώς και της αλληλεξάρτησής τους.

1.14 Συνεπώς, η καθιέρωση μιας κοινής ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής και μιας εσωτερικής αγοράς ενέργειας καθίσταται απαραίτητη ως βάση για τη διαμόρφωση ενός αξιόπιστου νομοθετικού πλαισίου, ικανού να εμπνέει εμπιστοσύνη και συγχρόνως να διευκολύνει τις επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας και να προάγει τα ενεργειακά συστήματα σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια, με πρωταρχικό απώτερο στόχο τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας.

1.15 Για να καταστούν οι τεχνολογίες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ανταγωνιστικές στην ελεύθερη αγορά, χρειάζεται ένα αποτελεσματικό και περισσότερο προσανατολισμένο στην αγορά μέσο στήριξης, το οποίο να εξυπηρετεί περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς σκοπούς, να αντικατοπτρίζει τις δυνητικές εξωτερικές δαπάνες και να καλύπτει τη συνολική επικράτεια της ΕΕ.

1.16 Προς το σκοπό αυτό, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η ενδεδειγμένη τιμολόγηση του διοξειδίου του άνθρακα (π.χ. φορολόγηση). Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να αναπτύξει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τις αντίστοιχες πολιτικές πρωτοβουλίες για ένα σχετικό μέσο στήριξης. Εν συνεχεία, θα υπήρχε δυνατότητα να καταργηθούν όλα τα άλλα μέσα στήριξης της διείσδυσης των διαφόρων πηγών ενέργειας στην αγορά.

1.17 Η παγκόσμια εμβέλεια του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής και η διεθνής οικονομική ολοκλήρωση επιβάλλουν μεγαλύτερη επικέντρωση στη διεθνή οικονομική κατάσταση και στις παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Επομένως, η σύναψη παγκόσμιων συμφωνιών για την προστασία του κλίματος προσλαμβάνει ζωτική σημασία.

1.18 Σημαντικό στοιχείο της περαιτέρω διαδικασίας θα μπορούσε να αποτελέσει η καθιέρωση δημόσιου διαλόγου για την ενέργεια σε όλη την Ευρώπη –Ευρωπαϊκός Ενεργειακός Διάλογος– όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε πρόσφατα η ΕΟΚΕ, την οποία και επιδοκίμασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέλος, πριν από τη λήψη οριστικών αποφάσεων με μακροπρόθεσμες επιδράσεις, απαιτείται η εκπόνηση μελέτης με σκοπό την αξιολόγηση των επιπτώσεων του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050 στην οικονομία της ΕΕ και στην παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το αίτημα της Ιρλανδικής Προεδρίας που θίγει ένα σοβαρό πρόβλημα, το οποίο απομένει ακόμη προς επίλυση ενόψει της επίτευξης του στόχου του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί σθεναρά τόσο υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) όσο και υπέρ της δέσμης μέτρων που αποκαλείται «20-20-20».

2.2 Επιπλέον, πολύ πρόσφατα, η ΕΟΚΕ εξέτασε ζητήματα σχετικά με το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά ενέργειας» (έγγρ. CESE 1880/2012). Η ΕΟΚΕ ζήτησε την περαιτέρω κατασκευή εγκαταστάσεων για τη μετατροπή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε ηλεκτρική ενέργεια, ενδεχομένως στο πλαίσιο ενός ισορροπημένου ενεργειακού μείγματος, και συνέστησε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις οικονομικές και κοινωνικές πτυχές, καθώς και στη συγκράτηση της αύξησης του κόστους, πρωτίστως μέσω της εύλογης τιμολόγησης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα η οποία θα πρέπει να αποτελέσει το μοναδικό χρησιμοποιούμενο μέσο στήριξης. Η ίδια βασική κατεύθυνση ακολουθείται και στην παρούσα γνωμοδότηση.

2.3 Όσον αφορά το ιστορικό και τα σημεία εκκίνησης της παρούσας γνωμοδότησης, θα πρέπει να επισημανθούν επίσης τα εξής:

— Μέχρι στιγμής, οι διεθνείς προσπάθειες για την αποτροπή της περαιτέρω αύξησης των παγκόσμιων εκπομπών CO₂ απέτυχαν εκ των πραγμάτων (Πηγή: Dieter Helm, *The Carbon Crunch*, Yale University Press, 2012)· η υπέρβαση της οριακής τιμής των 400 ppm για το διοξείδιο του άνθρακα βρίσκεται ήδη προ των πυλών.

— Η ενέργεια –ολοένα και περισσότερο με τη μορφή της ηλεκτρικής ενέργειας– είναι ελιξίριο ζωής για τη σημερινή κοινωνία. Μια παρατεταμένη διακοπή ρεύματος θα επέφερε πολύ σοβαρές συνέπειες (Πηγή: *Was bei einem Black-out geschieht*, Studien des Büros für Technikfolgen-Abschätzung beim Deutschen Bundestag, 2011).

- Γι' αυτό το λόγο, η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού απαιτείται να αποτελέσει τουλάχιστον εξίσου σημαντική προτεραιότητα με τα υπόλοιπα κριτήρια της ενεργειακής πολιτικής.
- Τον Φεβρουάριο του 2011 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον στόχο της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 80-95% έως το 2050, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, ως συμβολή της Ευρώπης στην προστασία του κλίματος. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050» (COM(2011) 112 τελικό), ο στόχος αυτός αντικατοπτρίζει μείωση μόλις της τάξεως του 5% σε σχέση με την τιμή αναφοράς στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.
- Με σκοπό την επίτευξη του τελικού στόχου του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050, καθώς και την τήρηση του πλαισίου της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να αναλάβουν –στο πλαίσιο του ενεργειακού μείγματος που καθορίζεται από κάθε κράτος μέλος– το μερίδιο της παραγωγής που δεν καλύπτεται από την πυρηνική ενέργεια ή από τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μεθόδους δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα (CCS).
- Το σημαντικότερο πρόβλημα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που κυριαρχούν επί του παρόντος, δηλ. της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας, συνίσταται στις σημαντικές διακυμάνσεις της ενεργειακής απόδοσης που δεν μπορούν να εγυηθούν τη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας (Πηγή: Friedrich Wagner, Features of an electricity supply system based on variable input, Max Planck Institute for Plasma Physics, 2012), πράγμα το οποίο έχει ήδη αρχίσει να προκαλεί εμφανή προβλήματα, αποτελώντας αντικείμενο δημόσιων συζητήσεων και προσελκύνοντας την προσοχή των πολιτικών κύκλων και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

3. Το ζήτημα του κόστους

3.1 Το πρωταρχικό οικονομικό ζήτημα με το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπο κάθε σύστημα ενεργειακής τροφοδότησης αφορά το κόστος ανάπτυξης και λειτουργίας του συνολικού συστήματος –από τους παραγωγούς ενέργειας έως τους καταναλωτές– και τις επιδράσεις του από πλευράς οικονομικής ισχύος, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής βιωσιμότητας.

3.2 Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, το κόστος έχει αυξηθεί σημαντικά σε όλους τους τομείς του ενεργειακού εφοδιασμού. Αυτό ισχύει όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα, όπως το πετρέλαιο ή το φυσικό αέριο (με αυξήσεις οι οποίες επιτείνονται λόγω φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων), τους καινούριους πυρηνικούς σταθμούς, εξαιτίας των σημαντικών πρόσθετων δαπανών που συνεπάγονται τα συστήματα ασφαλείας, καθώς και, ειδικότερα, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας λόγω των εκτεταμένων επιδοτήσεων και μηχανισμών στήριξης που απαιτούνται για μια επιτυχημένη διείσδυση στην αγορά. Επιπλέον, στο συνολικό σύστημα περιλαμβάνονται έμμεσες δαπάνες, οι οποίες σχετίζονται με την ανάπτυξη δικτύου, τη ρύθμιση της ενέργειας και την εξασφάλιση εφεδρικής δυναμικότητας, αλλά και εξωτερικές δαπάνες που διαφέρουν ανάλογα με την εκάστοτε χρησιμοποιούμενη ενεργειακή τεχνολογία.

3.3 Λόγω των διαφορετικών επιδοτήσεων ή/και της διαφορετικής φορολόγησης όσον αφορά τις μεμονωμένες πηγές ενέργειας σε κάθε κράτος μέλος, είναι ιδιαίτερος δύσκολο και περίπλοκο να υπάρξει ολοκληρωμένη εικόνα για όλη την ΕΕ σχετικά με το κόστος των διαφορετικών πηγών ενέργειας. Το θέμα αυτό επαναλαμβάνεται στις παρατηρήσεις του κεφαλαίου 4.

3.4 Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζεται το προβλεπόμενο κόστος από την αύξηση του μεριδίου των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), πριν από τη διερεύνηση τυχόν πρόσθετων οικονομικών επιπτώσεων στο επόμενο κεφάλαιο και τη διατύπωση συστάσεων για την ανάληψη δράσης. Ενώ μπορεί να αυξηθεί το κόστος και σε άλλες πηγές ενέργειας, ενώ οι προβλέψεις για τις μελλοντικές εξελίξεις στον τομέα των ορυκτών καυσίμων –όσον αφορά τόσο τη χρήση όσο και το κόστος τους– αντανακλούν ευρέως τις συζητήσεις σχετικά με τις δυνατότητες του σχιστολιθικού φυσικού αερίου και του σχιστολιθικού πετρελαίου και τις αξιοσημείωτες διαφορές που υφίστανται ως προς την τιμή της ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και π.χ. των ΗΠΑ και ενώ η εν λόγω συνιστώσα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα κατά τη στάθμιση των οικονομικών πλεονεκτημάτων και κινδύνων που συνεπάγεται η αυξημένη εγκατάσταση των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το κεφάλαιο αυτό επικεντρώνεται στο προβλεπόμενο κόστος της αυξημένης χρήσης διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

3.5 Αναγνωρίζεται ότι πρέπει να επιδειχθεί επιφυλακτικότητα, καθώς δεν είναι γνωστή κάποια ανεξάρτητη και έγκυρη ανάλυση η οποία να παρέχει ένα απολύτως ενδεδειγμένο υπόδειγμα όσον αφορά το κόστος της ενέργειας, το οποίο όχι μόνο να συμπεριλαμβάνει τις γνωστές εξωγενείς παραμέτρους, αλλά και συγχρόνως να αναγνωρίζει τη σημαντική επίδραση των πρόσφατων εξελίξεων ως προς την προέλευση και την παραγωγή των μη συμβατικών ορυκτών καυσίμων. Τέλος, πριν από τη λήψη οριστικών αποφάσεων με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, η Επιτροπή θα πρέπει να εκπονήσει οικονομική μελέτη με σκοπό την αξιολόγηση των επιπτώσεων του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050 στην οικονομία της ΕΕ και στην παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της. Θα πρέπει, ωστόσο, να εκτιμηθούν και τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

3.6 Οι εξωτερικές δαπάνες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη συζήτηση σχετικά με τις διάφορες πηγές ενέργειας (ιδίως όσον αφορά την πυρηνική ενέργεια). Οι τεχνολογίες των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ενδέχεται επίσης να συνεπάγονται κινδύνους (π.χ. κατάρρευση φράγματος, τοξικά υλικά) και εξωτερικές δαπάνες (π.χ. εκτεταμένη εκμετάλλευση του εδάφους). Ωστόσο, η ποσοτική ανάλυση των παραγόντων αυτών και της αλληλεξάρτησής τους (π.χ. λόγω της χρήσης ορυκτών καυσίμων σε εφεδρικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας) εκφεύγει μεν του πεδίου της παρούσας γνωμοδότησης, αλλά θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί στο πλαίσιο μελλοντικών συζητήσεων.

3.7 Εάν συνεχιστεί η αυξημένη εγκατάσταση των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τότε οι έμμεσες συστημικές δαπάνες θα ξεπεράσουν τις άμεσες δαπάνες των «εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας». Παρά το γεγονός ότι οι άμεσες δαπάνες των εν λόγω «εγκαταστάσεων παραγωγής» έχουν εν τω μεταξύ μειωθεί σημαντικά, ωστόσο οι εγκαταστάσεις αυτές δεν είναι ακόμη ανταγωνιστικές χωρίς την παροχή επιδοτήσεων και εξακολουθούν να συντελούν στην αύξηση του ενεργειακού λογαριασμού. Εντούτοις, οι παράγοντες επιπρόσθετου κόστους του συνολικού συστήματος ενεργειακής τροφοδότησης, οι οποίοι επισημαίνονται κατωτέρω, θα προσλάβουν πιο βαρύνουσα σημασία μόνο σε περίπτωση αύξησης του σχετικού μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, πράγμα το οποίο εξηγείται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

3.8 **Διαλείπουσα παραγωγή ενέργειας:** η αιολική και η ηλιακή ενέργεια παράγονται μόνο όταν φυσά ο άνεμος ή/και όταν λάμπει ο ήλιος. Αυτό σημαίνει ότι οι εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για τη μετατροπή των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε ηλεκτρική ενέργεια επιτυγχάνουν το μέγιστο επίπεδο απόδοσής τους μόνο επί περιορισμένο αριθμό ωρών ετησίως — η περίοδος

χρήσης της εγκατεστημένης δυναμικότητας είναι περίπου 800 έως 1 000 ώρες για τα φωτοβολταϊκά κύτταρα (στη Γερμανία) και περίπου 1 800-2 200 ώρες για τη χερσαία παραγωγή αιολικής ενέργειας και σχεδόν το διπλάσιο για την αντίστοιχη υπεράκτια παραγωγή. Παραδείγματος χάρη, το 2011 στη Γερμανία (Πηγή: Energie Daten 2011, Bundesministerium für Wirtschaft), η ενεργειακή απόδοση των φωτοβολταϊκών κυττάρων και των ανεμογεννητριών ανήλθε σε ποσοστό ελάχιστα υψηλότερο του 10% και ελάχιστα χαμηλότερο του 20%, αντιστοίχως, σε σχέση με τη συνολική ετήσια απόδοση που επιτυγχάνεται θεωρητικά υπό συνθήκες αδιάλειπτης παραγωγής. Αντιθέτως, οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί, οι μονάδες που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα και οι πυρηνικές εγκαταστάσεις μπορούν να επιτύχουν πολύ υψηλότερα ποσοστά (80-90%) ετήσιας μέσης χρήσης (δηλ. περισσότερες από 7 000 ώρες πλήρους δυναμικότητας), πράγμα το οποίο επιτρέπει τη χρήση αυτών των δυνατοτήτων για τη δημιουργία φορτίου βάσης.

3.9 Πλεονάζουσα δυναμικότητα: Αυτό σημαίνει ότι για την αντικατάσταση της μέσης ετήσιας παραγωγής που προέρχεται από "συμβατικές" πηγές ενέργειας –βάσει ορυκτών ή πυρηνικών καυσίμων– από τη χρήση διαλείπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η παραγωγική ικανότητα θα πρέπει να αυξηθεί με τη βοήθεια παραγόντων υπερπολλαπλασίων του επιπέδου της ετήσιας υπερφόρτωσης αιχμής κρίνεται σκόπιμο να επιδιωχθεί η κατασκευή και η διασφάλιση της λειτουργίας μεγάλων μονάδων παραγωγής ενέργειας με πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, σε συνδυασμό με πρόσθετες σημαντικές εγκαταστάσεις μεταφοράς και διανομής της παραγόμενης ενέργειας, δεδομένου άλλωστε ότι θα χρειαστούν ακόμη περισσότερες εγκαταστάσεις τέτοιου είδους λόγω της ενέργειας που χάνεται σε περίπτωση αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης.

3.10 Δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις: Οι συνέπειες που προκύπτουν από τη συγκεκριμένη ανάγκη μπορούν να καταδειχθούν με τη βοήθεια δύο χαρακτηριστικών περιπτώσεων- στην πρώτη περίπτωση οι περισσότερες "μονάδες παραγωγής" προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια καθ' όλη τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου (**πλεονάζουσα προσφορά**), ενώ στη δεύτερη η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από μια ανεπαρκώς λειτουργούσα μειονότητα εγκαταστάσεων (**υπερβάλλουσα ζήτηση**).

3.11 Πλεονάζουσα προσφορά: Λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης πλεονάζουσας δυναμικότητας, όποτε η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από αιολικές ή ηλιακές εγκαταστάσεις υπερβαίνει την ικανότητα του δικτύου και την πραγματική ζήτηση που εκδηλώνεται από τους καταναλωτές, τότε υπάρχουν τα εξής τρία ενδεχόμενα: είτε η παραγωγή σταματά εν μέρει (πράγμα το οποίο σημαίνει ότι ένα μέρος της δυνητικής ενεργειακής απόδοσης παραμένει αχρησιμοποίητο)- είτε παρατηρείται υπερφόρτωση των δικτύων- είτε –εάν υπάρχουν οι απαιτούμενες εγκαταστάσεις– το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να αποθηκευτεί και να διανεμηθεί εν συνεχεία στους καταναλωτές όταν η αιολική ή η ηλιακή απόδοση θα είναι ανεπαρκής. Το πρόβλημα αναμένεται να αμβλυωθεί χάριτη στη δυνατότητα ευέλικτης κατανάλωσης (βλ. σημείο 3.16.)

3.11.1 Υπερφόρτωση δικτύου και ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού: Η ενέργεια που παράγεται κατά διαστήματα στη Γερμανία από αιολικές ή/και ηλιακές εγκαταστάσεις επιβαρύνει ήδη τα υφιστάμενα δίκτυα μεταφοράς σε γειτονικές χώρες (ιδίως στην Πολωνία, στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Σλοβακία και στην Ουγγαρία [Πηγή: EurActiv, 21 Ιανουαρίου 2013]), προκαλώντας εντάσεις οι οποίες συνιστούν απειλή για τη λειτουργία των δικτύων αλλά και πηγή πρόσθετου κόστους λόγω της λήψης διορθωτικών μέτρων και της ανάγκης επενδύσεων σε συστήματα προστασίας (όπως οι μετασχηματιστές μετατόπισης φάσης). Υπάρχει εν προκει-

μένω κίνδυνος σημαντικής υπέρβασης των ορίων ανοχής, αλλά και πρόκλησης σοβαρού πλήγματος στην ασφάλεια του εφοδιασμού.

3.11.2 Αποθήκευση: Με σκοπό (i) την προστασία του δικτύου από τυχόν υπερφόρτωση σε περίπτωση πλεονάζουσας προσφοράς, λόγω των τεράστιων πλεονασμάτων που προκύπτουν ως εγγενής συνέπεια της αυξημένης χρήσης των διαλείπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και (ii) την αποθήκευση αυτής της ενέργειας για μετέπειτα χρήση, η ανάπτυξη και η εγκατάσταση επαρκούς συνολικής χωρητικότητας αποθήκευσης αποτελούν συγχρόνως πρόκληση, ευκαιρία και απόλυτη αναγκαιότητα.

3.11.3 Συντελεστής απωλειών αποθήκευσης: Παρότι οι ηλεκτροπαραγωγικοί σταθμοί αποθήκευσης νερού εμφανίζουν απώλεια ελάχιστου ποσοστού ενέργειας και έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί ευρέως επί σειρά δεκαετιών, τα υφιστάμενα περιθώρια για ευρύτερη και επαρκή χρήση των εν λόγω συστημάτων στην Ευρώπη είναι επί του παρόντος εξαιρετικά περιορισμένα λόγω διαφόρων οικονομικών και φυσικών παραγόντων, καθώς και λόγω της αναγκαίας αποδοχής εκ μέρους της κοινής γνώμης. Κάποια άλλα συστήματα αποθήκευσης για χρήση μεγάλης κλίμακας τελούν ακόμη υπό διαμόρφωση. Σύμφωνα με ορισμένες προβλέψεις εκτιμάται ότι η τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια προερχόμενη από καινοτόμες εγκαταστάσεις αποθήκευσης θα έχει τουλάχιστον διπλάσιο κόστος από ό,τι η μη αποθηκευόμενη ηλεκτρική ενέργεια (Πηγή: Niels Ehlers, *Strommarkt-design angesichts des Ausbaus fluktuierender Stromerzeugung*, 2011), πράγμα το οποίο συνεπάγεται συντελεστή απωλειών της τάξεως τουλάχιστον του δύο. Όσον αφορά ιδίως το θέμα αυτό, υπάρχει πολύ μεγάλη ανάγκη για έρευνα και ανάπτυξη.

3.11.4 Η ανάπτυξη ενός συνολικού συστήματος τροφοδότησης με ηλεκτρική ενέργεια ως ζήτημα προτεραιότητας: Κατά συνέπεια, η περαιτέρω εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ενέργειας από διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προϋποθέτει να δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία και στη λειτουργία των ελλειπόντων του συνολικού συστήματος και, ειδικότερα, στην εγκατάσταση κατάλληλων υποδομών μεταφοράς, συστημάτων αποθήκευσης, και συστημάτων ευέλικτης κατανάλωσης.

3.11.5 Προκαταρκτικά μέτρα: Τέτοιου είδους μέτρα θα καταστούν αναγκαία εφόσον εξακολουθήσει να θεωρείται αιτιολογημένη η παροχή προτεραιότητας στην τροφοδότηση των δικτύων, προκειμένου να μην ξεπεραστούν τα όρια αντοχής των δικτύων αυτών και να καταστεί δυνατή η κάλυψη της ζήτησης μέσω της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, χωρίς να απειληθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Σε διαφορετική περίπτωση θα πρέπει να τροποποιηθούν οι κανόνες παροχής προτεραιότητας.

3.12 Υπερβάλλουσα ζήτηση: Δεδομένου ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχουν κυμαινόμενη απόδοση, η συμβολή τους στην επίτευξη «αμετάβλητης δυναμικότητας» –δηλ. στην κάλυψη της μέγιστης ετήσιας κατανάλωσης κατά τις περιόδους αιχμής– δεν μπορεί παρά να είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Η Γερμανική Υπηρεσία Ενέργειας (Dena) (Πηγή: *Integration EE*, Dena, 2012) εκτιμά ότι η συμβολή αυτή κυμαίνεται μεταξύ 5% και 10% για την αιολική ενέργεια και αντιστοιχεί μόλις σε 1% για την ηλιακή ενέργεια (σε σύγκριση με ποσοστό 92% για τις λειτουργούσες με λιγνίτη μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας). Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η φωτοβολταϊκή ενέργεια έχει ουσιαστικά μηδενική συμβολή στην κάλυψη της μέγιστης ετήσιας κατανάλωσης, η οποία προκύπτει πάντοτε (παραδείγματος χάρη, στη Γερμανία) τα βράδια του χειμώνα, όταν δεν υπάρχει παραγωγή φωτοβολταϊκής ενέργειας. Η αναλογία αυτή μπορεί να είναι λιγότερο ή περισσότερο ευνοϊκή, ανάλογα με τη γεωγραφική θέση ή τις κλιματικές συνθήκες κάθε κράτους μέλους.

3.13 Εφεδρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας: Αυτό σημαίνει ότι οι συμβατικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (εφεδρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας) θα εξακολουθήσουν, αφενός, να είναι αναγκαίοι για την αντιστάθμιση της ανεπαρκούς παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και, αφετέρου, να εξασφαλίζουν αξιόπιστη δυναμικότητα, η οποία μπορεί να ρυθμιστεί. Οι συμβατικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας θα παραμείνουν απαραίτητοι μέχρι να αποκτηθεί επαρκής αριθμός καινοτόμων εγκαταστάσεων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας. Ορισμένες συμβατικές τεχνολογίες δεν είναι πλέον οικονομικά προσοδοφόρες, μολονότι είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της σταθερότητας στη λειτουργία του δικτύου. Σε περίπτωση που αυτοί οι εφεδρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα (σε αντίθεση, παραδείγματος χάρι, με το υδρογόνο που παράγεται μέσω της ηλεκτρόλυσης με τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), η επίτευξη του στόχου του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050 θα καταστεί ακόμη δυσχερέστερη.

3.13.1 Διατήρηση εφεδρικής δυναμικότητας: Κατ' αντιδιαστολή προς τους "συμβατικούς" σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εξασφαλίζουν δυναμικότητα βασικού φορτίου, οι εφεδρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χρησιμοποιούνται λιγότερο εντατικά κατά τη διάρκεια του έτους και λειτουργούν, εφόσον απαιτείται, με χαμηλότερα επίπεδα ενεργειακής απόδοσης και υψηλότερο μεταβλητό κόστος. Κατά συνέπεια, οι εφεδρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας έχουν υψηλότερο κόστος κύκλου ζωής από τους "συμβατικούς" σταθμούς. Τα οικονομικά κίνητρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση της αναγκαίας εφεδρικής δυναμικότητας τελούν επί του παρόντος υπό συζήτηση (Πηγή: Veit Böckers et al., *Braucht Deutschland Kapazitätsmechanismen für Kraftwerke? Eine Analyse des deutschen Marktes für Stromerzeugung*, Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung, 2012).

3.14 Εξομάλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων: Παράλληλα με τους εφεδρικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρισμού και τις τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας, μια πρόσθετη επιλογή συνίσταται στην εξομάλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων όσον αφορά την πλεονάζουσα προσφορά και την υπερβάλλουσα ζήτηση κατά τη διάρκεια ορισμένων χρονικών περιόδων, όπως π.χ. όταν ο άνεμος φυσά στη Βορειοδυτική Ευρώπη, αλλά όχι στη Νοτιοανατολική. Ωστόσο, η χρήση της επιλογής αυτής προϋποθέτει ότι οι περιφέρειες που επωφελούνται από υψηλή ένταση του ανέμου σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή θα διαθέτουν επίσης επαρκή πλεονάζουσα δυναμικότητα για την κάλυψη της ζήτησης σε άλλες επί του παρόντος υπήνεμες περιφέρειες, καθώς και ότι οι περιφέρειες αυτές θα συνδέονται μεταξύ τους με κατάλληλες γραμμές μεταφοράς.

3.15 Επέκταση των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας: Δεδομένου ότι, στη συντριπτική πλειονότητά της, η παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρική ενέργεια τροφοδοτεί δίκτυα χαμηλής και μέσης τάσης, τα δίκτυα αυτά θα πρέπει να αναπτυχθούν και να ενισχυθούν περαιτέρω. Οι μετασχηματιστές και τα συστήματα ελέγχου ("έξυπνα δίκτυα") θα πρέπει επίσης να προσαρμοστούν στον νέο ρόλο των δικτύων διανομής. Επιπλέον, απαιτείται επειγόντως η πραγματοποίηση επενδύσεων σε δίκτυα διανομής υψηλής τάσης, δεδομένου ότι οι ανεπαρκείς διασυνδέσεις (π.χ. μεταξύ Βόρειας και Νότιας Γερμανίας) προκαλούν απρόβλεπτες ροές ηλεκτρικής ενέργειας που θέτουν σε κίνδυνο την ασφαλή λειτουργία των συστημάτων μετάδοσης. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι οι περισσότερες αιολικές εγκαταστάσεις δεν βρίσκονται κοντά σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση καταναλωτών ή εγκαταστάσεων αποθήκευσης, καθώς και στο γεγονός ότι η εξασφάλιση πρόσθετης δυναμικότητας θα διευκόλυε τη βελτίωση του συγχρονισμού στην Ευρώπη, με σκοπό τη μερική υποκατάσταση των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και της εφεδρικής δυναμικότητας.

3.15.1 Η οικονομικά βιώσιμη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών δυνατοτήτων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εκ παρ' αλήλου με την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, θα απαιτήσει την ευρείας κλίμακας επέκταση των υφιστάμενων δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας σε τοπικό, εθνικό και διακρατικό-ευρωπαϊκό επίπεδο, με σκοπό να βελτιστοποιηθεί η χρήση της κυμαινόμενης παραγωγής ενέργειας.

3.16 Διαχείριση της ζήτησης και ηλεκτροκινητικότητα: Η μετατόπιση της ζήτησης από τις περιόδους αιχμής προς περιόδους εκτός αιχμής ("λειτουργική αποθήκευση ενέργειας"), συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτροκινητικότητας, αποτελεί μια ακόμη επιλογή η οποία μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση των επιπτώσεων της διαλειπτικότητας. Ορισμένες χρήσεις της ηλεκτρικής ενέργειας προσφέρονται προς το σκοπό αυτό, όπως παραδείγματος χάρι τα συστήματα κλιματισμού και ψύξης και θέρμανσης, οι συσκευές ηλεκτρόλυσης και οι ηλεκτρικές κάμινι τήξεως. Μια άλλη επιλογή μπορεί να είναι εν προκειμένω η ηλεκτροκινητικότητα που επιτυγχάνεται μέσω τροφοδοτούμενων από συσσωρευτές οχημάτων. Κρίνεται σκόπιμο να προσδιοριστεί ποια οικονομικά κίνητρα, σε συνδυασμό με έξυπνους μετρητές, θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν τους πελάτες να καταστήσουν διαθέσιμη την αντίστοιχη δυναμικότητα.

3.17 Κόστος του συνολικού συστήματος: Ολόκληρη η οικονομία –δηλαδή ουσιαστικά οι καταναλωτές (ή/και οι φορολογούμενοι)– θα επιβαρυνθεί μοιραία με τις συνολικές δαπάνες που προκύπτουν από τη χρήση των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνεται το κόστος του κύκλου ζωής τουλάχιστον δύο συστημάτων παροχής ενέργειας: πρόκειται, αφενός, για μια σειρά σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που τροφοδοτούνται από ανανεώσιμες πηγές, με αναπόφευκτα τεράστιες ανάγκες πλεονάζουσας δυναμικότητας που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, και, αφετέρου, για μια δεύτερη σειρά σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με συμβατική δυναμικότητα, δυνατότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, νέα δυναμικότητα μεταφοράς και ικανότητα διαχείρισης της ζήτησης για την εξυπηρέτηση των τελικών πελατών. Φυσικά, όλοι αυτοί οι παράγοντες πρέπει να σταθμιστούν σε συνάρτηση με τις δαπάνες που συνεπάγεται η συνεχιζόμενη χρήση ορυκτών καυσίμων (βλ. σημ. 3.3) και η ενδεχόμενη παροχή επιδοτήσεων στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μη ανανεώσιμες πηγές.

3.18 Εφόσον δεν βρεθεί άλλη εξήγηση, είναι αξιοσημείωτο ότι σε χώρες στις οποίες υπάρχουν μηχανισμοί προορατικής υποστήριξης των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως π.χ. στη Γερμανία και στη Δανία, οι εγχώριες τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας είναι ήδη περίπου κατά 40-60% υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ (Πηγή: EUROSTAT 2012). Ως εκ τούτου, η αυξημένη χρήση των τεχνολογιών των διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με τους στόχους του χάρτη πορείας 2050 θα προκαλέσει περαιτέρω αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας η οποία, μετακυλιώμενη στους καταναλωτές, θα μπορούσε, σύμφωνα με τις πρώτες γενικές εκτιμήσεις, να επιφέρει σημαντική αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας. Η εν λόγω παρατήρηση σχετίζεται με τη σύσταση του σημείου 3.5.

3.19 Η πρώτη απάντηση στο ερώτημα της Ιρλανδικής Προεδρίας έχει, επομένως, ως εξής: η παραγωγή ολόενα και περισσότερης ηλεκτρικής ενέργειας από διαλειπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σύμφωνα με τους στόχους του χάρτη πορείας 2050 θα επιφέρει αισθητή αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας για τους χρήστες. Μέχρι στιγμής, οι δημόσιες συζητήσεις δεν είχαν συνήθως ως αντικείμενο την ενδελεχή εξέταση του κόστους του

συνολικού συστήματος και εστιάζονταν, αντ' αυτού, μόνο στο κόστος της (διαλείπουσας) τροφοδότησης των δικτύων με την παραγόμενη ενέργεια, πράγμα το οποίο εκτιμάται ότι αντιστοιχεί στο ήμισυ του συνολικού κόστους.

4. Οικονομικοί παράγοντες

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, το επόμενο σημαντικότερο σημείο προς εξέταση συνίσταται στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν με σκοπό (i) να διατηρηθεί η συνακόλουθη αύξηση του κόστους σε όσο το δυνατόν χαμηλότερο επίπεδο· (ii) να γίνουν αποδεκτές οι επιπτώσεις τους· (iii) να αποβεί προς όφελος της ευρωπαϊκής οικονομικής ισχύος· και (iv) να εξασφαλιστεί ο ενεργειακός εφοδιασμός.

4.1 Το συνολικό σύστημα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: Για να αποτραπεί η αποφευκτέα σπατάλη οικονομικών πόρων και η ακόμη μεγαλύτερη αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, απαιτείται να δοθεί προτεραιότητα στον σχεδιασμό, στη διαμόρφωση και στην εγκατάσταση των αναγκαίων συνιστωσών του συνολικού συστήματος –εγκαταστάσεις αποθήκευσης, δίκτυα και σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας– σε ικανοποιητικό βαθμό προκειμένου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την περαιτέρω εγκατάσταση των διαλείπουσων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το παράδειγμα της Γερμανίας και η αντίδραση των γειτονικών χωρών καταδεικνύουν τι συμβαίνει όταν αποτυγχάνει η εξέχρηστική της εν λόγω αρχής.

4.1.1 Προϋποθέσεις για τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας: Θεωρείται σκόπιμο να καθιερωθεί ένα τέτοιου είδους συνολικό σύστημα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το οποίο να καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ, προκειμένου να αποφευχθεί η αναθεώρηση των κανόνων που διέπουν την τροφοδότηση (βλ. σημ. 3.10.5). Παραδείγματος χάρη, οι πάροχοι ηλεκτρικής ενέργειας από διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές θα μπορούσαν να υποχρεωθούν στην τήρηση ενός προγράμματος παραγωγής "μία ημέρα πριν". Η υποχρέωση αυτή μπορεί να διευκολυνθεί ενδεχομένως μέσω της συνέργειας με συστήματα τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης, καθώς και με συστήματα μεταφορών.

4.2 Στο πλαίσιο της συζήτησης σχετικά με τα επόμενα βήματα που χρειάζεται να γίνουν θα πρέπει να υπάρξει διάκριση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών, χρονοδιαγραμμάτων και πεδίων δράσης (παρά τον μεταξύ τους συσχετισμό), όσον αφορά παραδείγματος χάρη τα εξής:

- την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού ανά πάσα στιγμή, ως ζήτημα απόλυτης προτεραιότητας·
- τα όρια των δικτύων, όσον αφορά τόσο τη μεταφορά όσο και τη διανομή·
- τις κοινές πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ κατ' αντιδιαστολή προς την ανάληψη μεμονωμένης δράσης στις επιμέρους χώρες·
- στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, συνεκτίμηση των ακόλουθων παραμέτρων: των επιπτώσεων του αύξησης του κόστους, των κύκλων απόσβεσης, της καινοτομίας, της εμπιστοσύνης των επενδυτών, του κόστους της ενέργειας στον τομέα της μεταποίησης, των επιχειρήσεων και των μεταφορών, της οικονομίας της αγοράς κατ' αντιδιαστολή προς τη σχεδιασμένη οικονομία·
- στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, συνεκτίμηση των ακόλουθων παραμέτρων: των θέσεων εργασίας (χωρίς διασταυρούμενες επιδοτήσεις) και του κόστους της ενέργειας για τους ιδιώτες καταναλωτές·

— ως προς το χρονοδιάγραμμα: από τη μία πλευρά χρειάζεται προγραμματισμός έως το 2020-2030, αλλά από την άλλη απαιτείται σκέψη με χρονικό ορίζοντα πέραν του 2050. Χρειάζεται επίσης χρόνος για την υλοποίηση και την εφαρμογή πολυάριθμων νέων εξελίξεων· η ανάληψη εσπευσμένης δράσης ενέχει κίνδυνο εσφαλμένων ενεργειών·

— τα περιθώρια που υφίστανται για την ανάπτυξη και τη δοκιμή καινοτόμων προσεγγίσεων·

— σε διεθνή κλίμακα: (i) σχέση μεταξύ κλίματος και αύξησης των εκπομπών CO₂ και (ii) σχέση μεταξύ οικονομικής πολιτικής και ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, "διαρροή διοξειδίου του άνθρακα".

4.3 Κατάλογος προτεραιοτήτων: Κατά τη διερεύνηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων για την ανάληψη δράσης, απαιτείται η επίδειξη μεγαλύτερης προσοχής στις τάσεις και στα γεγονότα παγκόσμιας εμβέλειας, η κατάρτιση συγκεκριμένου καταλόγου προτεραιοτήτων σε σχέση με τους βασικούς στόχους και η αναχαιτίση της διαρκώς αυξανόμενης τάσης των κυβερνήσεων των διαφόρων κρατών μελών να καταφεύγουν σε μη εναρμονισμένες κανονιστικές παρεμβάσεις (βλ. σημ. 4.7). Αντ' αυτού, απαιτείται η οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης και η συνακόλουθη ενθάρρυνση της εκδήλωσης ενδιαφέροντος εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Στα σημεία που ακολουθούν θα εξετασθούν ορισμένες πτυχές του προβλήματος αυτού.

4.4 Παγκόσμια προσέγγιση: Πρωταρχικός στόχος της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα θα πρέπει να είναι να γίνουν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση και να σταλούν ορθά μηνύματα, κατά τρόπο ο οποίος να ευνοεί όσο το δυνατόν περισσότερο –παρά τις έως τώρα υπαναχωρήσεις (Κοπεγχάγη, Κανκούν, Ντέρμπαν, Ντόχα)– την ελαχιστοποίηση της αύξησης των επιπέδων συγκέντρωσης CO₂ σε παγκόσμια κλίμακα, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας στις παγκόσμιες αγορές και την επίτευξη όσο γίνεται πιο προσιτής τιμής για την ενέργεια στις ευρωπαϊκές αγορές. Δεδομένου ότι το κλίμα αποτελεί ζήτημα παγκόσμιο ενδιαφέροντος, η επικράτηση μιας αποκλειστικά ευρωκεντρικής προσέγγισης είναι εσφαλμένη. Η αξίωση ενός ρόλου «πρωτοπόρου» θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά και την υπονόμηση της διεθνούς διαπραγματευτικής θέσης μας και την εκ μέρους μας αντίληψη της πραγματικότητας.

4.5 Διαφάνεια, κοινωνία πολιτών και συμφέροντα των καταναλωτών: Εάν το ζητούμενο είναι η εποικοδομητική συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών στις συγκεκριμένες διαδικασίες (TEN/503) και η εφαρμογή ενεργειακών πολιτικών περισσότερο εστιασμένων στα συμφέροντα των καταναλωτών, τότε θα πρέπει να γίνει μεγαλύτερο άνοιγμα και να επιδιωχθεί η περαιτέρω εξοικείωση, τόσο των απλών Ευρωπαίων πολιτών όσο και των αρμόδιων για τη λήψη αποφάσεων, με τα ποσοτικά δεδομένα και τις συσχετίσεις. Η επιτυχία του εν λόγω εγχειρήματος συχνά δυσχεραίνεται εξαιτίας των μεροληπτικών επιχειρημάτων και στοιχείων που προβάλλονται από διάφορες προνομιούχες ομάδες ενδιαφερομένων οι οποίες αποσιωπούν τα τρωτά σημεία των θέσεών τους. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει μεν τα σχετικά συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (EREC) της 3ης Δεκεμβρίου 2012, αλλά συγχρόνως προσβλέπει σε περισσότερο φιλόδοξες και ανοικτές πολιτικές πληροφόρησης.

4.6 Ευρωπαϊκός ενεργειακός διάλογος: Σημαντική συνιστώσα της περαιτέρω διαδικασίας θα μπορούσε να αποτελέσει η καθιέρωση δημόσιου διαλόγου για την ενέργεια σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια, όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε πρόσφατα η ΕΟΚΕ (TEN/503) την οποία και επιδοκίμασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ζωτικής σημασίας θεωρείται η συμμετοχή του κοινού, καθώς και η κατανόηση και η αποδοχή των διαφόρων αλλαγών που θα χρειαστεί να διέλθει το ενεργειακό μας σύστημα κατά τις επόμενες δεκαετίες. Σε αυτό το πλαίσιο, η σύνθεση της ΕΟΚΕ – η οποία αποτελεί καθρέφτη της ευρωπαϊκής κοινωνίας – της παρέχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί δεόντως στους πολίτες και στους ενδιαφερόμενους φορείς των κρατών μελών και να θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με γνώμονα τη συμμετοχική δημοκρατία και την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης.

4.7 Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ενέργειας: Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει τη δέσμευσή της για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας (έγγρ. CESE 2527/2012) διότι μόνο μια τέτοια κοινότητα είναι σε θέση να εκπροσωπήσει αποτελεσματικά τις θέσεις και τα συμφέροντα της Ευρώπης στο πλαίσιο των σχέσεων που διατηρεί με τους διεθνείς εταίρους της, μεριμνώντας συγχρόνως για τη βέλτιστη δυνατή χρήση των σχετικών περιφερειακών και κλιματικών παραμέτρων. Επιπλέον, αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος ο οποίος ενδείκνυται, αφενός, για τον συντονισμό και τη βελτίωση των εθνικών κανόνων και των μέσων στήριξης – που συχνά αντιδιαστέλλονται μεταξύ τους – και, αφετέρου, για τη διαχείριση και την υλοποίηση της ανάπτυξης των δικτύων στην Ευρώπη υπό τις βέλτιστες δυνατές συνθήκες.

4.8 Εσωτερική αγορά ενέργειας: Η ύπαρξη μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας προϋποθέτει επίσης την ύπαρξη μιας ελεύθερης εσωτερικής αγοράς ενέργειας (έγγρ. CESE 2527/2012). Μια τέτοιο είδους αγορά θα μπορούσε, ενόψει της ριζικής αναδιαμόρφωσης του συστήματος ενεργειακής τροφοδότησης που προβλέπεται από τον Ενεργειακό χάρτη πορείας για το 2050, να διασφαλίσει ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας καλύπτει τις ανάγκες των καταναλωτών στην πιο προσιτή τιμή και ότι οι επενδύσεις πραγματοποιούνται τη σωστή στιγμή, στο σωστό σημείο (π.χ. σε περιφέρειες με το σωστό κλίμα) και με τη χρήση των οικονομικότερων τεχνολογιών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οφείλουν επομένως να συμπεριληφθούν σε μια ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά ενέργειας, η οποία θα λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς.

4.8.1 Ανταγωνιστικές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: Για να μπορέσουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας να καταστούν ανταγωνιστικές στην αγορά ενέργειας, οι εκπομπές CO₂ από ορυκτά καύσιμα απαιτείται να συνυπολογίζονται δεόντως στις τιμές, με τη βοήθεια ενός ενδεδειγμένου και συνεκτικού συστήματος τιμολόγησης (φορολόγησης) ή μέσου της αγοράς. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει λοιπόν να καταστούν "ανταγωνιστικές" μεσοπρόθεσμα. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θεωρείται αρκετή η απελευθέρωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, σε συνδυασμό με την ενδεδειγμένη τιμολόγηση του διοξειδίου του άνθρακα (π.χ. επιβολή φόρων), ως κίνητρο για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Η προαναφερθείσα προϋπόθεση, παράλληλα με τη δέουσα χρέωση της χρήσης των δικτύων, αναμένεται ότι θα αποδειχθεί αναγκαία και ικανή συνθήκη για την πραγματοποίηση επενδύσεων εστιασμένων στην κατασκευή εφεδρικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, καθώς και στη διαχείριση της ζήτησης, τη σωστή στιγμή, στο σωστό σημείο και στη σωστή ποσότητα. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα χρειάζονταν επιδοτήσεις μόνο για την υποστήριξη δραστηριοτήτων έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης σχετικών με τις νέες τεχνολογίες.

4.9 Επιφυλακτική προσέγγιση έναντι του επιμερισμού του κόστους: Παρότι η αναμενόμενη αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας έχει μόλις αρχίσει να κάνει την εμφάνισή της, υπάρχουν κάποια μέτρα τα οποία είτε έχουν ήδη συζητηθεί είτε έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις. Από τη μία πλευρά, όπως έχει άλλωστε ζητήσει η ΕΟΚΕ ⁽¹⁾, οι οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες θα πρέπει να προστατευθούν από την ενεργειακή πενία. Από την άλλη πλευρά, οι πλέον ενεργειακόβροχο βιομηχανικοί τομείς χρήζουν προστασίας έναντι της αύξησης του κόστους της ενέργειας για να μην ζημιωθεί η παραγωγή ανταγωνιστικότητά τους, πράγμα το οποίο θα είχε ως συνέπεια τη μεταγκατάσταση των μονάδων παραγωγής τους εκτός Ευρώπης, σε χώρες όπου η ενέργεια είναι φθηνότερη – εξάλλου, κάτι τέτοιο θα απέβαινε μοιραία εις βάρος της προστασίας του κλίματος (πρβλ. "διαρροή διοξειδίου του άνθρακα") (TEN/492).

4.9.1 Εντούτοις, σε μια τέτοια περίπτωση, θα απαιτηθεί οι ΜΜΕ και οι ομάδες μεσαίου εισοδήματος να επωμισθούν και το βάρος του κόστους από το οποίο θα απαλλαγούν ορισμένοι συγκεκριμένοι τομείς.

4.10 Αποτροπή της αποβιομηχάνισης: Η περαιτέρω αποβιομηχάνιση της ΕΕ θα πρέπει να αποφευχθεί. Αυτήν τη στιγμή, η αποβιομηχάνιση δημιουργεί την ψευδαίσθηση ότι οι ευρωπαϊκές προσπάθειες για τη μείωση των εκπομπών CO₂ στέφονται από επιτυχία. Ωστόσο, αυτό που πραγματικά συμβαίνει, είναι μια συγκεκριμένη μορφή "διαρροής άνθρακα": εάν τα προϊόντα κατασκευάζονται αλλού και όχι πλέον στην Ευρώπη, όπως συνέβαινε παλαιότερα, το σχετικό "αποτύπωμα άνθρακα" μπορεί να διατηρηθεί ή ακόμη και να επιδεινωθεί.

4.11 Ενίσχυση της έρευνας και της ανάπτυξης, αντί της εσπευσμένης, πρόωρης και ευρείας κλίμακας "εκτόξευσης" στην αγορά. Η διάκριση μεταξύ της έρευνας, της ανάπτυξης και της επίδειξης, αφενός, και της ευρείας κλίμακας "εκτόξευσης" και υποστήριξης στην αγορά, αφετέρου, δεν πρέπει να καταστεί συγκεκριμένη: κάτι τέτοιο θα μπορούσε, μεταξύ άλλων, να προκαλέσει την εμφάνιση στην αγορά φαινομένων τα οποία θα παρεμπόδιζαν ενδεχομένως την καινοτομία. Η υπερβολική επιδότηση της φωτοβολταϊκής ενέργειας (π.χ. στη Γερμανία, Frondel et al. Economic impacts from the promotion of renewable technologies. Energy Policy, 2010) δεν συνέβαλε στην καθιέρωση ενός ανταγωνιστικού συστήματος στην ΕΕ (Hardo Bruhns und Martin Keilhacker, Energie-wende – wohin führt der Weg, Politik und Zeitgeschichte, 2011). Η σημερινή μείωση της τιμής των ηλιακών συλλεκτών δεν οφείλεται στην Ευρώπη, αλλά στην Κίνα! Ως εκ τούτου, απαιτείται η επικέντρωση των προσπαθειών στην προώθηση όλων των δυνητικά βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων με σκοπό την απόκτηση ενέργειας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ιδίως όσον αφορά πηγές ενέργειας που εξασφαλίζουν δυναμικότητα βασικού φορτίου, όπως η γεωθερμική ενέργεια και η πυρηνική σύντηξη. Το ενεργειακό πρόβλημα δεν πρόκειται να επιλυθεί άπαξ και δια παντός έως το 2050, ούτε στην Ευρώπη ούτε στον υπόλοιπο κόσμο!

4.12 Παροχή κινήτρων για επενδύσεις: Λαμβανομένης υπόψη της σημερινής κρίσης και της επιβεβλημένης ανάπτυξης του συνολικού συστήματος τροφοδότησης, η πραγματοποίηση επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και υποδομές συνιστά επιτακτική ανάγκη. Οι συγκεκριμένες επενδύσεις τονώνουν την αισιοδοξία, συμβάλλοντας στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τις περισσότερες επενδύσεις σε τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του

⁽¹⁾ EE C 44 της 11/02/2011, σ.σ. 53-56

άνθρακα –όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας– με την επιφύλαξη ωστόσο κάποιων περιορισμών και προϋποθέσεων, εκ των οποίων ένας ορισμένος αριθμός επισημάνθηκε ήδη προηγουμένως στην παρούσα γνωμοδότηση. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των διαφόρων πολιτικών, θα πρέπει να αποφεύγεται η επιβολή προδιαγραφών οι οποίες απαιτούν συγκεκριμένες τεχνολογίες, διότι αυτές θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την ακόμη πιο εσφαλμένη κατανομή των περιορισμένων πόρων (βλ. παραπάνω).

4.13 Γενική σύσταση: Η γενική σύσταση έγκειται στην επανεξέταση του κανονιστικού πλαισίου και των προϋποθέσεων που απαιτούνται με σκοπό την εγκαθίδρυση κλίματος πρόσφορου για την προαγωγή της έρευνας, την ενθάρρυνση των επενδύσεων, την προώθηση της καινοτομίας και την υποστήριξη της εσωτερικής αγοράς, χωρίς τον παραμικρό κίνδυνο για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Οι επιδοτήσεις πρέπει να επικεντρωθούν στην έρευνα, στην ανάπτυξη και στην επίδειξη διαφόρων τεχνολογιών και συστημάτων. Συγχρόνως, η μοναδική στήριξη που κρίνεται σκόπιμο να παρασχεθεί στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να συνίσταται στην τήρηση του κριτηρίου του κόστους αποφυγής εκπομπών CO₂ ("τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα") (έγγρ. CESE 271/2008). Συγχρόνως, πρέπει να καταργηθεί κάθε μορφή επιδότησης της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων.

4.14 Ισότιμοι όροι ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα: Με σκοπό να διασφαλιστεί ότι η συγκεκριμένη προσέγγιση συμβάλει επαρκώς στην αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής, χωρίς να φέρνει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε ακόμη δυσχερέστερη θέση στο διεθνές προσκήνιο, θεωρείται αναγκαίο και οι υπόλοιπες χώρες του κόσμου να καταβάλουν επειγόντως παρόμοιες προσπάθειες ή να συμφωνήσουν για την υλοποίηση ρεαλιστικών κοινών στόχων με μέλημα τη διασφάλιση δίκαιων και συγκρίσιμων όρων ανταγωνισμού παγκοσμίως. Παρά τις έως τώρα απογοητεύσεις, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της συνέχισης των προσπαθειών της ΕΕ προς το σκοπό αυτό.

4.15 Ανάλυση μεμονωμένης δράσης εκ μέρους της Ευρώπης: Εντούτοις, σε περίπτωση αποτυχίας των προσπαθειών αυτών, παραμένει το ερώτημα για πόσο καιρό ακόμη μπορεί η ΕΕ να αντέξει να αναλαμβάνει μεμονωμένη δράση και να επιδιώκει την επίτευξη ρηξικέλευθων στόχων χωρίς να υπονομεύσει σοβαρά τη δική της οικονομική ισχύ, με αποτέλεσμα να στερηθεί η ίδια ακριβώς αυτούς τους πόρους που της χρειάζονται προκειμένου να προετοιμαστεί για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής –η οποία σε μια τέτοια περίπτωση θα καθίστατο πιθανότατα αναπόφευκτη– και όλων των συνακόλουθων οικονομικών και πολιτικών επιπτώσεών της.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II+» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2013/C 198/02)

Εισηγητής: ο κ. KRAWCZYK

Στις 24 Ιανουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το ακόλουθο θέμα

Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II+

(διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 188 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ολοκλήρωση του *Ενιαίου ευρωπαϊκού ουρανού* (ΕΕΟ) είναι σύμφυτη με τη διαδικασία βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης της οικονομίας της ΕΕ μέσω της περαιτέρω παγίωσης της ενιαίας αγοράς στην ΕΕ. Αποσκοπεί δε να εξασφαλίσει στον πολίτη της ΕΕ καλύτερες, πιο αποτελεσματικές και αξιόπιστες συνθήκες αεροπορικών μετακινήσεων.

1.2 Η κρίση που εξακολουθεί να πλήττει τον τομέα αερομεταφορών στην ΕΕ, και δη τη βιομηχανία της αεροναυτιλίας, καθιστά ακόμα πιο επείγουσα την εφαρμογή του ΕΕΟ. Η αναβάθμιση των υπηρεσιών Ευρωπαϊκής Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας σε επίπεδα αποτελεσματικότητας –όσον αφορά την απόδοση, την οικονομία, την ποιότητα, την ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος– συγκρίσιμα με τα υψηλότερα παγκοσμίως, αποτελεί ζήτημα ύψιστης σημασίας.

1.3 Στο πνεύμα και των προηγούμενων σχετικών της γνωμοδοτήσεων TEN/451 (20/06/2011) και TEN 354/355 (21/01/2009), η ΕΟΚΕ ενστερνίζεται απολύτως την ανάγκη έγκαιρης και πλήρους εφαρμογής του ΕΕΟ και των πρωτοβουλιών του ερευνητικού σχεδίου Διαχείρισης Εναέριας Κυκλοφορίας του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (ΕΣΔΕΚΕΕΟ / SESAR), εντός του χρονικού πλαισίου που είχε αρχικά συμφωνηθεί το 2004 και εν συνεχεία το 2009. Προς τούτο, κρίνονται επαρκή τα νομικά μέσα που παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω των ενωσιακών κανονισμών. Με δεδομένη τη συνεχιζόμενη κρίση που πλήττει τον τομέα αερομεταφορών στην ΕΕ και ιδίως τη βιομηχανία της αεροναυτιλίας, κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν οι στόχοι για το 2025.

1.4 Η ΕΟΚΕ αποδοκιμάζει την άνευ νομικών κυρώσεων αποτυχία των περισσότερων κρατών μελών, στα οποία απευθύνονταν οι στόχοι επιδόσεων, να εκπληρώσουν αυτούς τους στόχους. Επίσης, το όργανο στηλιτεύει την εν πολλοίς αποτυχία της πρωτοβουλίας του *Λειτουργικού τμήματος του εναέριου χώρου* (ΛΤΕΧ / FAB) και τη μη τήρηση της δεσμευτικής προθεσμίας της 4ης Δεκεμβρίου 2012.

1.5 Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δώσει νέα ώθηση στον ΕΕΟ μέσω της νέας πρωτοβουλίας *Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II+*.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αναθεώρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου του ΕΕΟ δεν πρέπει να επικεντρώνεται αποκλειστικά στις θεσμικές εξελίξεις και στη μεγαλύτερη νομική σαφήνεια, αλλά και στην ενίσχυση των ακόλουθων στοιχείων:

- συνιστώσες από την κορυφή προς τη βάση που θα συμπληρώνουν την αντίστροφη προσέγγιση,
- πιο έγκαιρη και άρτια εφαρμογή του ΕΕΟ με την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης,
- διαχωρισμός των δευτερευουσών υπηρεσιών *διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας* (ΔΕΚ), και η διάθεσή τους σε συνθήκες μεγαλύτερου ανταγωνισμού συναρτημένες με τις δυνάμεις της αγοράς,
- προσδιορισμός στόχων που εστιάζουν, στον ίδιο βαθμό, στην ποιότητα των υπηρεσιών και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας
- μεγαλύτερη συμμετοχή των χρηστών του εναέριου χώρου.

1.7 Ο τομέας των αερομεταφορών στην ΕΕ βρίσκεται σε εξαιρετικά δυσχερή οικονομική θέση με αποτέλεσμα την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Επομένως, η εφαρμογή του πιο αποτελεσματικού ΕΕΟ κρίνεται σημαντική και για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας σε αυτόν τον κλάδο της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας. Ο 5ος πυλώνας του ΕΕΟ έχει θεμελιώδη σημασία για την κατάλληλη αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν την απασχόληση, την κινητικότητα των εργαζομένων, τις αλλαγές στη διαχείριση του προσωπικού και την επαγγελματική κατάρτιση. Υπό αυτή την έννοια, ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να ενισχυθεί και να μην εξαντλείται στον τομέα της ΔΕΚ, αλλά να συμπεριλάβει και άλλους κοινωνικούς εταίρους, πέραν των εκπροσώπων του Φορέα Παροχής Υπηρεσιών Αεροναυτιλίας (ΦΠΥΑ / ANSP), και στο πλαίσιο του θα πρέπει να διευρυνθεί, ούτως ώστε να εξετάζονται οι κοινωνικές επιπτώσεις για τους εργαζόμενους στη ΔΕΚ, τις αεροπορικές εταιρίες και τους αερολιμένες, καθώς και οι τρόποι διατήρησης των θέσεων εργασίας στον ευρύτερο κλάδο της αεροναυτιλίας στην ΕΕ.

1.8 Τα κράτη μέλη, μη εξαιρουμένων όσων υπολείπονται στην εφαρμογή του ΕΕΟ, πρέπει να παρουσιάσουν τις στρατηγικές τους για τη μελλοντική ανάπτυξη του τομέα των αερομεταφορών τους.

1.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το υψηλό επίπεδο ασφάλειας στον κλάδο αερομεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να εξακολουθήσει να έχει ύψιστη σημασία. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι τα απαραίτητα μέτρα για την επίτευξη των οικονομικών στόχων στηρίζουν περαιτέρω την ανάπτυξη του επιπέδου ασφάλειας.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ολοκλήρωση του ΕΕΟ είναι σύμφυτη με τη διαδικασία βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης της οικονομίας της ΕΕ μέσω της περαιτέρω παγίωσης της ενιαίας αγοράς στην ΕΕ. Αποσκοπεί στην πιο αποτελεσματική συνολική οργάνωση και διαχείριση του ευρωπαϊκού εναέριου χώρου. Τούτο σημαίνει τον περιορισμό του κόστους, την αναβάθμιση της ασφάλειας και των υποδομών, καθώς και τον μετριασμό του ανικτύπου στο περιβάλλον. Στοχεύει δε στο να εξασφαλίσει στον πολίτη της ΕΕ καλύτερες, πιο αποτελεσματικές και αξιόπιστες συνθήκες αεροπορικών μετακινήσεων.

2.2 Κατόπιν των προσφάτων συγκριτικών εκθέσεων με θέμα τη σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας του Eurocontrol (ACE Benchmarking Report 2010, draft ACE Benchmarking Report 2011 και draft PRU Report 2011) θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά την περίοδο 2007-2011 σημειώθηκαν αρκετές αλλαγές. Συνεπώς, η ανάλυση της συνολικής διακύμανσης της σχέσης κόστους - αποτελεσματικότητας δεν πρέπει να γίνει χωρίς να συνεκτιμηθούν τα κυριότερα γεγονότα εκείνης της περιόδου.

2.3 Το 2010, το ετήσιο κόστος λόγω του κατακερματισμού του εναέριου χώρου της ΕΕ ανήλθε στα 4 δισ. ευρώ. Σε αυτά συνυπολογίζονται 19,4 εκατ. λεπτά καθυστερήσεων εξαιτίας της Διευθέτησης Ροής της Εναέριας Κυκλοφορίας (ΔΡΕΚ / ATFM). Επιπροσθέτως, κάθε πτήση κάλυπτε κατά μέσο όρο 49 χλμ. περισσότερο σε σχέση με την απευθείας πτήση. Σε κλίμακα ΕΕ, το οικονομικό κόστος ανά σύνθετη ώρα πτήσης το 2009 αυξήθηκε ελαφρά σε σχέση με το 2006 (πραγματική ετήσια αύξηση της τάξης του 1%). Το 2010 σημείωσε σημαντική άνοδο (πραγματική ετήσια αύξηση της τάξης του 4,6%), πριν μειωθεί το 2011 κατά 4,3% σε σχέση με την πρώτη περίοδο αναφοράς του ΕΕΟ II. Το 2010 το κόστος παροχής υπηρεσιών ΔΕΚ -ΕΑΕ (διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας - επικοινωνίας, αεροπλοίας και επιτήρησης ή ΑΤΜ/ΑΤΜ/ΑΤΜ) συρρικνώθηκε σε πραγματικές τιμές κατά 4,8%, συρρικνώθηκε η οποία αντισταθμίστηκε όμως από την απότομη άνοδο του μοναδιαίου κόστους των καθυστερήσεων εξαιτίας της ΔΡΕΚ (+77,5%), η οποία, αντίθετως το 2011 ελαττώθηκε κατά 42%.

2.4 Η διακύμανση του συνολικού κόστους των υπηρεσιών αεροπλοίας που ερωμίζονται οι αεροπορικές εταιρείες (το 2010 κυμάνθηκε από τα 849 στα 179 εκατ. ευρώ, ήτοι υπερπενταπλασιάστηκε) δεν είναι διόλου αμελητέα. Συν τοις άλλοις, οι πέντε μεγαλύτεροι πάροχοι τέτοιων υπηρεσιών (ΦΠΥΑ) –οι οποίοι δραστηριοποιούνται ανεξαιρέτως σε γενικά παρόμοιες οικονομικές και λειτουργικές συνθήκες– παρουσίασαν μεγάλες αποκλίσεις στο μοναδιαίο κόστος τους, από 466 έως 720 ευρώ. Αυτή η κατανομή μεταφράζεται σε σαφές μήνυμα ότι υφίστανται πολλά περιθώρια βελτίωσης των υπηρεσιών ΔΕΚ ανά την ΕΕ.

2.5 Τα αποτελέσματα των προγραμμάτων ΕΕΟ I και II, που τέθηκαν σε ισχύ το 2004 και το 2009 αντιστοίχως, αφ' ενός μεν πιστοποιούν την ορθότητα των αρχών και του γενικού προσανατολισμού της πρωτοβουλίας του ΕΕΟ, αφ' ετέρου δε δικαιώνουν τις προσπάθειες για τη βελτιστοποίηση των κανόνων που διέπουν τις υπηρεσίες ΔΕΚ, προσπάθειες οι οποίες έχουν ήδη αρχίσει να αποφέρουν καρπούς. Εντούτοις, τα προγράμματα αυτά φανέρωσαν και αρκετές αδυναμίες, κυρίως εξαιτίας της αποτυχίας των κρατών μελών να καθορίσουν σαφώς τις σημερινές τους προτεραιότητες ως προς την αεροναυτιλία. Οι προτεραιότητες αυτές ποικίλλουν από τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για τους χρήστες του εναέριου χώρου ή τη μεγιστοποίηση του εισοδήματός τους έως τις υπηρεσίες αεροπλοίας και την εκμετάλλευση της αεροπλοίας ως οχήματος περιφερειακής και μικροοικονομικής ανάπτυξης. Απόρροια αυτών είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες αεροναυτιλίας (ΠΥΑ) στην ΕΕ να υπολείπονται ακόμα σε μεγάλο βαθμό ως προς την αποτελεσματικότητα και την ποιότητά τους, χωρίς να υπάρχει κάποια σαφής δικαιολογία για το φαινόμενο αυτό. Επιπλέον, η

σημερινή θεσμική δόμηση απέχει από το να θεωρηθεί ιδανική, καθώς χαρακτηρίζεται από πολλές επικαλύψεις, ελλείψεις και απουσία κοινής γραμμής πλεύσης αναφορικά με τους διάφορους αρμόδιους φορείς. Συνεπώς, το θεσμικό πλαίσιο του ΕΕΟ χρήζει ενίσχυσης.

2.6 Το ΕΣΔΕΚΕΕΟ αποτελεί το τεχνολογικό σκέλος του ΕΕΟ. Σύμφωνα με μελέτη της Κοινής Επιχείρησης ΕΣΔΕΚΕΕΟ (SESAR Joint Undertaking), από μακροοικονομικής σκοπιάς, το ΕΣΔΕΚΕΕΟ θα μπορούσε να ενισχύσει το ΑΕγχΠ της ΕΕ με 419 δισ. ευρώ επιπλέον και να δημιουργήσει 320 000 νέες θέσεις εργασίας. Η ολοκλήρωση του ΕΣΔΕΚΕΕΟ προϋποθέτει γενναίες επενδύσεις από όλους τους κρίκους της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας των αερομεταφορών, οι οποίες είναι δύσκολο να δικαιολογηθούν χωρίς την εγγύηση ικανοποιητικών αποδόσεων μέσα από τη συγχρονισμένη αξιοποίηση των επίγειων και εναέριων συντελεστών (συμπεριλαμβανομένων των χρηστών του εναέριου χώρου, των ΦΠΥΑ και των αεροδρομίων). Πρέπει επίσης να εξελιχθεί το θεσμικό πλαίσιο για την επιτυχή υλοποίηση του ΕΣΔΕΚΕΕΟ. Παράλληλα, συνεργατικές ομάδες πρέπει να διεξαγάγουν άριτες μελέτες κόστους - ωφέλειας για τη συνέχεια των επενδυτικών έργων καθ' όλη την αλυσίδα προστιθέμενης αξίας των αερομεταφορών.

2.7 Επομένως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει να καταρτίσει μια νομοθετική δέσμη μέτρων (ΕΕΟ II+) με βάση τις προϋπάρχουσες σχετικές πρωτοβουλίες και με σκοπό την καλύτερη σχέση κόστους - αποδοτικότητας, την αναβάθμιση των δυνατοτήτων, της ασφάλειας καθώς και της ποιότητας του κανονιστικού πλαισίου.

2.8 Με βάση τις πληροφορίες που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η πρωτοβουλία ΕΕΟ II+ αποσκοπεί στα εξής:

- να αυξήσει τις χαμηλές επιδόσεις των υπηρεσιών ANS με την αναζωογόνηση των ΑΤΕΧ, να κατοχυρώσει τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης του ΕΣΔΕΚΕΕΟ, να επικαιροποιήσει το σύστημα χρέωσης για τις υπηρεσίες ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας (ΕΕΚ / ΑΤΚ), να εκσυγχρονίσει την τεχνολογία με τη συμπλήρωση του ΕΣΔΕΚΕΕΟ και να καθιερώσει στόχους καλύτερων επιδόσεων·
- να βελτιώσει την ισχύουσα ελλιπή θεσμική δόμηση με ένα πλήθος μέτρων, μεταξύ των οποίων τα εξής: η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων οικονομικής ρύθμισης υπό την Ευρωπαϊκή Επιτροπή –καθιστώντας τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας της Αεροπορίας (ΕΟΑΑ / ΕΑΣΑ) αρμόδιο για τις τεχνικές ρυθμίσεις και εποπτεία–, η αναγνώριση του Eurocontrol ως υποστηρικτικού οργάνου προς αυτές τις αρχές, η αναβάθμιση της διεύθυνσης του Ευρωπαϊκού Διαχειριστή Δικτύου (Network Manager), η διασάφηση του καθεστώτος του ΕΟΕ και του ΕΟΑΑ για την αποφυγή επικαλύψεων, και τέλος η σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Αεροναυτιλίας, ο οποίος θα επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων που αφορούν την εποπτεία του τομέα αερομεταφορών στην ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών, οικονομικών παραμέτρων και των παραμέτρων ασφαλείας),
- να ενσωματώσει τα κανονιστικά μέσα σε μια νομοθετική πράξη χωρίς αναντιστοιχίες, καθώς και
- να προτρέψει τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τον Eurocontrol στο νέο θεσμικό πλαίσιο.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Στο πνεύμα και των προηγούμενων σχετικών της γνωμοδότησών της TEN/451 (20/06/2011) και TEN 354/355 (21/01/2009), η ΕΟΚΕ ενστερνίζεται απολύτως την ανάγκη έγκαιρης και πλήρους εφαρμογής του ΕΕΟ και των πρωτοβουλιών του

ΕΣΔΕΚΕΕΟ. Αυτή δε η ανάγκη καθίσταται ακόμα πιο επιτακτική λόγω της οικονομικής δυσχέρειας στην οποία βρίσκονται επί του παρόντος πολλές αεροπορικές εταιρείες της ΕΕ.

3.2 Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι η δέση μέτρων του ΕΕΟ θα έχει εφαρμοστεί πλήρως εντός του χρονικού πλαισίου που είχε αρχικά συμφωνηθεί το 2004 και εν συνεχεία το 2009. Προς τούτο, κρίνονται επαρκή τα νομικά μέσα που παρέχονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω των ενωσιακών κανονισμών.

3.3 Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δώσει νέα ώθηση στην ΕΕΟ μέσω της νέας πρωτοβουλίας ΕΕΟ II+. Προς τούτο πρέπει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ να τηρήσουν τις παλαιότερες πολιτικές δεσμεύσεις τους για την έγκαιρη και άρτια υλοποίηση του ΕΕΟ. Επίσης, πρέπει οπωσδήποτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδειξει πυγμή και υπευθυνότητα καθοδηγώντας τους υπόλοιπους φορείς καθ' όλη τη διαδικασία εφαρμογής.

3.4 Δεδομένων των σχετικά απογοητευτικών αποτελεσμάτων των προγραμμάτων ΕΕΟ I και II, που τέθηκαν σε ισχύ το 2004 και το 2009 αντιστοίχως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αναθεώρηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου του ΕΕΟ δεν θα πρέπει επικεντρώνεται αποκλειστικά στις θεσμικές εξελίξεις και στη μεγαλύτερη νομική σαφήνεια, αλλά και στην ενίσχυση των ακόλουθων στοιχείων:

- συνιστώσες από την κορυφή προς τη βάση που θα συμπληρώνουν την αντίστροφη προσέγγιση,
- σαφής παρουσίαση από πλευράς κρατών μελών των εθνικών στρατηγικών τους, ιδίως εκείνων που αντίκεινται στην υλοποίηση του ΕΕΟ,
- πιο έγκαιρη και άρτια εφαρμογή του ΕΕΟ με την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης,
- υποχρεωτικός διαχωρισμός των δευτερευουσών υπηρεσιών ΔΕΚ και διάθεσή τους σε συνθήκες μεγαλύτερου ανταγωνισμού συναρτημένες με τις δυνάμεις της αγοράς,
- προσδιορισμός στόχων που εστιάζουν, στον ίδιο βαθμό, στην ποιότητα των υπηρεσιών και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας,
- μεγαλύτερη συμμετοχή των χρηστών του εναέριου χώρου,
- ευρύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων –πέραν των εκπροσώπων του ΦΠΥΑ– στον κοινωνικό διάλογο με θέμα τον ΕΕΟ II+.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ αποδοκιμάζει την άνευ νομικών κυρώσεων αποτυχία πολλών κρατών μελών, στα οποία απευθύνονταν οι στόχοι επιδόσεων, να εκπληρώσουν αυτούς τους στόχους. Τα προσφάτως κατατεθέντα εθνικά σχέδια επιδόσεων καταδεικνύουν ότι αυτά τα κράτη μέλη έχουν θέσει τον πήχη των επιδιώξεών τους ακόμα πιο χαμηλά. Επομένως, προκειμένου να υπάρξουν μεγαλύτερες συνέργειες των κρατών μελών εντός των ΑΤΕΧ και κατ' επέκταση μεταξύ τους, είναι

σαφές ότι πρέπει να τεθούν φιλόδοξοι στόχοι ως προς τις επιδόσεις σε συνδυασμό με την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού μηχανισμού κυρώσεων. Παράλληλα, τα κράτη μέλη οφείλουν να ακολουθήσουν ξεκάθαρες και σαφώς ορισμένες στρατηγικές με την απαραίτητη υποστήριξη της πανευρωπαϊκής εναρμόνισης της οικείας νομοθεσίας. Πρέπει ο ΕΕΟ να ευνοήσει τόσο την ανάπτυξη των αναγκαίων ενωσιακών νομικών μέσων (δηλ. Αστικού Δικαίου), όσο και την υιοθέτηση κοινής προσέγγισης στον τομέα αεράμυνας της ΕΕ.

4.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να εκχωρηθούν περισσότερες αρμοδιότητες σε επίπεδο ΕΕ και ΑΤΕΧ, έτσι ώστε να διορθωθεί η σημερινή προβληματική κατάσταση στην οποία τα κράτη μέλη εστιάζουν τις προσπάθειές τους στην προστασία των εθνικών τους ΦΠΥΑ ή τους χρησιμοποιούν ως μοχλούς στην εθνική τους οικονομία αντί να μεριμνούν για τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας υπέρ των χρηστών του εναέριου χώρου ή των πελατών / ταξιδιωτών. Με τη βοήθεια των πανενωσιακών στόχων ως προς τις επιδόσεις, εκτιμούμε ότι θα επιτευχθούν οι υψηλοί στόχοι του ΕΕΟ ενόψει του 2020. Οι στόχοι αυτοί δεν είναι άλλοι από τον τριπλασιασμό –σε σχέση με το 2005– της δυναμικότητας (όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο), την ελάττωση κατά 10% του περιβαλλοντικού αντικτύπου των πτήσεων, τη μείωση κατά 50% του κόστους παροχής υπηρεσιών ΔΕΚ (για τους χρήστες του εναέριου χώρου), καθώς και την προοδευτική διόρθωση του κατακερματισμού των εθνικών εναέριων χώρων.

4.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη διασφάλισης της ανεξαρτησίας του Ευρωπαϊκού Φορέα Επανεξέτασης των Επιδόσεων (ΦΕΕ / PRB). Οι δραστηριότητές του πρέπει να μην συναρτώνται αυτών του Eurocontrol και να μεταβιβαστούν σε μια ξεχωριστή αρχή της ΕΕ υπό την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επίσης πρέπει η ΕΕ να εξασφαλίσει στον ΦΕΕ ισχυρότερο ρόλο στη διαδικασία καθορισμού των πανενωσιακών στόχων επιδόσεων και των εθνικών σχεδίων επιδόσεων· δεν μπορεί να συνεχιστεί η υπερεκπροσώπηση των ΦΠΥΑ.

4.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κυρώσεις και τα κίνητρα πρέπει να καθορίζονται σε επίπεδο ΕΕ αφ' ενός για την αποτροπή φαινομένων μη συμμόρφωσης με τους στόχους επιδόσεων και αφ' ετέρου για τον διαχωρισμό των στόχων αυτών από τα εθνικά συμφέροντα. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο συνάρτησης του ποσοστού των αποδόσεων από τις επενδύσεις των ΦΠΥΑ και του ιδίου κεφαλαίου τους με τα επιτεύγματα του σχετικού μηχανισμού επιδόσεων.

4.5 Η ΕΟΚΕ στηλιτεύει την εν πολλοίς αποτυχία της πρωτοβουλίας του ΑΤΕΧ και τη μη τήρηση της νομικά δεσμευτικής προδησίμιας της 4ης Δεκεμβρίου 2012 για την υλοποίηση του ΕΕΟ II. Πρέπει να δοθεί νέα ώθηση στις πρωτοβουλίες του ΑΤΕΧ μέσω της ενισχυμένης καθοδήγησης από την κορυφή προς τη βάση σε επίπεδο ΕΕ. Χάρη σε μια τέτοια προσέγγιση διασφαλίζεται ότι οι ΑΤΕΧ θα αποφέρουν ουσιαστικούς καρπούς αντί των σημερινών κινήσεων εντυπωσιασμού. Υπό αυτό το πρίσμα, πρέπει να χορηγηθούν οι κατάλληλες αρμοδιότητες στον Ευρωπαϊό Διαχειριστή Δικτύου του ΕΕΟ έτσι ώστε να προτείνει και να εφαρμόζει συγκεκριμένα έργα από τους ΑΤΕΧ για τη βελτιστοποίηση της διαχείρισής τους, τη διαχείριση του εναέριου χώρου, καθώς και του ανθρώπινου και τεχνικού δυναμικού με βάση σαφείς προδησίμιας. Σε περίπτωση δε μη συμμόρφωσης, θα πρέπει να προβλέπονται ανάλογες κυρώσεις. Πρέπει επίσης ο Ευρωπαϊός Διαχειριστής Δικτύου και οι ενδιαφερόμενοι χρήστες του εναέριου χώρου να συμμετέχουν ως παρατηρητές στα κύρια όργανα του ΑΤΕΧ.

4.6 Η συμβολή των κρατών μελών στην Επιτροπή Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού της ΕΕ υπαγορεύεται περισσότερο από τα εθνικά συμφέροντα παρά από τους ενωσιακούς στόχους. Η πιο πρόσφατη απόφαση της εν λόγω επιτροπής για τις επιδόσεις της περιόδου 2015-2019 και το σύστημα χρέωσης συνιστά μια ακόμα τροχιά στην υλοποίηση του ΕΕΟ. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναγνωριστεί η ιδιότητα του παρατηρητή τόσο στους χρήστες του εναέριου χώρου όσο και στους ΦΠΥΑ και να τους δοθεί το δικαίωμα ανάληψης πρωτοβουλίας σε όλες τις δραστηριότητες της Επιτροπής Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού.

4.7 Για άλλη μια φορά, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εξετάσει υπό νέο πρίσμα το ζήτημα του διαχωρισμού των δευτερευουσών υπηρεσιών ΔΕΚ ως ενός μέσου καλύτερης και αποτελεσματικότερης εξυπηρέτησης των πελατών. Τα ενωσιακά κανονιστικά μέσα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη της διαδικασίας διαχωρισμού των υπηρεσιών. Με αυτά τα δεδομένα, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσανεμία της για τη μη τήρηση από πλευράς Ευρωπαϊκής Επιτροπής της νομικά δεσμευτικής προθεσμίας της 4ης Δεκεμβρίου 2012 για την εκπόνηση και υποβολή μελέτης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η αξιολόγηση των νομικών, βιομηχανικών, οικονομικών και κοινωνικών προεκτάσεων και των προεκτάσεων για την ασφάλεια της εφαρμογής των αρχών της αγοράς στην παροχή υπηρεσιών ενημέρωσης ως προς την επικοινωνία, την αεροπλοήγηση, την επίβλεψη και την αεροναυτιλία, με γνώμονα τις εξελίξεις στους ΑΤΕΧ και στη διαθέσιμη τεχνολογία.

4.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νομοθεσία που διέπει τον ΕΕΟ II+ πρέπει να αντανakλά τον διαχωρισμό μεταξύ των βασικών ομαδοποιημένων ΦΠΥΑ και των δευτερευουσών υπηρεσιών όπως η ΕΑΕ, οι μετεωρολογικές υπηρεσίες (ΜΕΤ) και η εκπαίδευση, ανοίγοντας την αγορά σε αυτές τις υπηρεσίες, οι οποίες θα μπορούσαν να συντείνουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, στην υψηλότερη ποιότητα και στη συνολική μείωση του κόστους. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τόσο κατά το συνέδριο υψηλού επιπέδου της Λεμεσού με θέμα τον ΕΕΟ όσο και στην έκθεση αξιολόγησης επιπτώσεων της σχετικής με τον ΕΕΟ II+ νομοθεσίας τονίστηκε η σημασία της περαιτέρω απελευθέρωσης των δευτερευουσών υπηρεσιών. Μολονότι η ισχύουσα νομοθεσία επιτρέπει τον διαχωρισμό των υπηρεσιών σε επίπεδο κρατών μελών, τα τελευταία μάλλον διστάζουν να κάνουν χρήση αυτού του εργαλείου για την αύξηση των επιδόσεων. Όπου αυτό είναι δυνατό, η παροχή υπηρεσιών όπως η ΕΑΕ και οι μετεωρολογικές υπηρεσίες πρέπει να υπόκεινται στις συνθήκες της αγοράς και στις διαδικασίες υποβολής προσφοράς. Επιπροσθέτως, οι όροι της αγοράς δεν θα πρέπει να συνδυάζονται με έναν μηχανισμό ορισμού στην ίδια αγορά, ειδώς θα επικρατεί πάντα ο δεύτερος. Τέλος, θα πρέπει να απαγορεύονται όλες οι τοπικές και ουσιαστικές έμμεσες επιδοτήσεις.

4.9 Πρέπει να εξεταστεί δεόντως η νέα έννοια του Eurocontrol περί κεντρικών υπηρεσιών, εφόσον πρώτον, αυτές βασίζονται σε αποδεκτές περιπτώσεις επιχειρήσεων που έχουν εγκριθεί από τους λειτουργικούς παρόχους υπηρεσιών (αεροπορικές εταιρείες, ΦΠΥΑ και αεροδρόμια) και δεύτερον, βασίζονται σε ανοικτές προσκλήσεις υποβολής προσφορών για συμβάσεις ορισμένου χρόνου που θα υπογράφονται με εκείνες τις εταιρείες που θα έχουν καταθέσει την πιο συμφέρουσα προσφορά.

4.10 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η διόρθωση του κατακεραματισμού των εγκαταστάσεων των υπηρεσιών των ΦΠΥΑ είναι εφικτή με

τη βοήθεια κέντρων κοινής διαχείρισης. Η έννοια του λεγόμενου «Εικονικού Κέντρου» (Virtual Centre) θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμο σημείο αφετηρίας. Η προσέγγιση αυτή προβλέπει τη χρήση πλήρως τυποποιημένων μεθόδων για τις μονάδες ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας που λειτουργούν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Οι συγκεκριμένες μονάδες χρησιμοποιούν πλήρως τυποποιημένες, αλλά με δυνατότητα κλιμάκωσης μεθόδους λειτουργίας, διαδικασίες και εξοπλισμό με τέτοιο τρόπο ώστε να θεωρούν οι χρήστες του εναέριου χώρου ότι αποτελούν ενιαίο σύστημα. Αυτή η εντύπωση είναι διάχυτη στο τρέχον σύνολο προγραμμάτων του ΕΕΟ, όπως οι Τυποποιημένοι Ευρωπαϊκοί Κανόνες Αέρος (Standardised European Rules of the Air / SERA) και το ΕΣΔΕΚΕΕΟ. Αυτές οι ρυθμίσεις υποστηρίζουν την πλήρη τεχνική και επιχειρησιακή διαλειτουργικότητα μεταξύ των συμμετεχόντων ΦΠΥΑ, οι οποίοι, από την πλευρά τους, επιτρέπουν στους τομείς που έχουν ανατεθεί σε μια συγκεκριμένη μονάδα να τίθενται προσωρινά υπό τη λειτουργική ευθύνη ενός άλλου τομέα. Έτσι, καθίσταται δυνατή η βελτιστοποίηση εν μία νυκτί της χρήσης των Κέντρων Ελέγχου Περιοχής (ΚΕΠ / ACC) και η επίτευξη των μέγιστων επιδόσεων ανά πάσα στιγμή.

4.11 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η σχετική με τον ΕΕΟ II+ νομοθεσία πρέπει να παρέχει το απαραίτητο κανονιστικό πλαίσιο για την απαρχή και την καθοδήγηση της εφαρμογής των μέτρων τυποποίησης με τρόπο συνεπή και λογικά άρτιο. Θα πρέπει να συγκροτηθεί μια κοινή διευθύνουσα αρχή στους κόλπους των ΑΤΕΧ με σκοπό τη συνεπή και συντονισμένη υλοποίησή τους. Τα μέτρα τυποποίησης συνιστούν ρεαλιστικά όσο και αποτελεσματικά μέσα επίτευξης των πανενωσιακών στόχων επιδόσεων.

4.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα σχέδια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διευρύνει τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες Ευρωπαϊού Διαχειριστή Δικτύου. Υπό αυτή την έννοια, κρίνεται απαραίτητο αφ' ενός μεν να επιτρέπεται στους χρήστες του εναέριου χώρου να συμμετέχουν στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων σχετικά τη λειτουργία του δικτύου, αφ' ετέρου δε να συμπεριληφθούν οι ΦΠΥΑ στη λήψη αποφάσεων σε τοπική κλίμακα.

4.13 Η ΕΟΚΕ καταγράφει τη βούληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διευρύνει τις αρμοδιότητες του ΕΟΑΑ, καθιστώντας τον υπεύθυνο για τις τεχνικές ρυθμίσεις και την εποπτεία σε πεδία που δεν αφορούν την ασφάλεια. Μολονότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι αυτή ενδέχεται να είναι η σωστή λύση, εκφράζει την επιφύλαξη ότι, ακόμα και με δεδομένες τις προτεραιότητες βάσει κινδύνου, η επιβάρυνση του ΕΟΑΑ με νέα καθήκοντα δεν αποκλείεται να γεννήσει περισσότερα προβλήματα απ' ό,τι οφέλη και να αποπροσανατολίσει την προσοχή του από την κύρια αποστολή του, δηλαδή την ασφάλεια. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η επέκταση των αρμοδιοτήτων του ΕΟΑΑ δεν πρέπει προς το παρόν να αποτελέσει προτεραιότητα. Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πιθανές επικαλύψεις αρμοδιοτήτων στα πλαίσια του ΕΟΑΑ και του ΕΕΟ μπορούν να διορθωθούν με τη βοήθεια των κατάλληλων μηχανισμών συντονισμού του ΕΟΑΑ, του Eurocontrol και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, χωρίς να τροποποιείται απαραίτητα το θεσμικό πλαίσιο.

4.14 Ο ρόλος του Eurocontrol στη λειτουργική εφαρμογή του ΕΕΟ είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Η μελλοντική αποτελεσματική λειτουργία κεντρικών υπηρεσιών όπως αυτές που παρέχει ο Ευρωπαίος Διαχειριστής Δικτύου προϋποθέτει την αναθεώρηση της ισχύουσας σύμβασης του Eurocontrol.

4.15 Όσον αφορά το ΕΣΔΕΚΕΕΟ, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της εξασφάλισης δημόσιας χρηματοδότησης για την υποστήριξη της συγχρονισμένης ανάπτυξης των επίγειων και εναέριων στοιχείων. Συν τοις άλλοις, πρέπει να δοθεί πρωταγωνιστικός ρόλος στους λειτουργικούς επενδυτές (χρήστες εναέριου χώρου, ΦΠΥΑ και αεροδρόμια) στη διαχείριση της ανάπτυξης του ΕΣΔΕΚΕΕΟ κατά τη λήψη αποφάσεων για τις προτεραιότητες που ακολουθούνται, με βάση σαφείς περιπτώσεις επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της υλοποίησης του ΕΣΔΕΚΕΕΟ ως ενός βασικού έργου υποδομών. Επίσης, εκφράζει τη βαθύτατη ανησυχία της σχετικά με τις πιθανές περικοπές στον προϋπολογισμό του εγχειρήματος «Συνδέοντας την Ευρώπη» καθότι θεωρεί ότι μπορεί να επηρεάσει την άρτια υλοποίησή του. Εξίσου σημαντικό ζήτημα είναι η εξεύρεση δυνατών μελλοντικών μοντέλων χρηματοδότησης για τη στρατηγική ανάπτυξη του ΕΣΔΕΚΕΕΟ.

4.16 Η ΕΟΚΕ δεν είναι σύμφωνη με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί διαβάθμισης των τιμών για τις διαδρομές πυκνής κυκλοφορίας. Και αυτό γιατί εκτιμάται ότι δεν θα βελτιώσει επ' ουδενί τη χρήση του εναέριου χώρου. Εξάλλου, η επιβολή του μέτρου αυτού ενδέχεται να υποχρεώσει τις αεροπορικές εταιρείες να επιμηκύνουν τα δρομολόγια των πτήσεων τους, κάτι το οποίο θα αντίκειτο στους στόχους της ΕΕ για τον περιορισμό των εκπομπών ανθρακούχων αερίων και κατ' επέκταση της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, ένα τέτοιο σύστημα θα ήταν άδικο για τις αεροπορικές εταιρείες, οι οποίες ήδη επιβαρύνονται εξαιτίας της συμφοράς στην κυκλοφορία μέσω του έμμεσου κόστους των καθυστερήσεων. Έτσι το τίμημα γίνεται διπλό, εξέλιξη εντελώς απαράδεκτη ιδίως όταν οι αεροπορικές εταιρείες χρησιμοποιούν τα τέλη διαδρομής για να χρηματοδοτούν την αναβάθμιση των υποδομών, κάτι το οποίο εν τέλει αναμένεται να περιορίσει τη συμφόρηση.

4.17 Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η διαβάθμιση των τιμών πρέπει να επικεντρώνεται στην παροχή κινήτρων προς τις αεροπορικές εταιρείες να αγοράζουν τον απαιτούμενο εξοπλισμό για τη βελτίωση της συνολικής λειτουργίας του συστήματος ΔΕΚ. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια δημόσιων κονδυλίων για τη μείωση των τελών χρήσης για όσες αεροπορικές εταιρείες επενδύουν από τα πρώτα στάδια στις τεχνολογίες ΕΣΔΕΚΕΕΟ. Αυτή η τακτική

μπορεί να συνδυαστεί με επιπρόσθετα μέτρα όπως η αρχή «ο έχων τον καλύτερο εξοπλισμό, έχει και καλύτερη μεταχείριση», τα οποία τυγχάνουν της πλήρους αποδοχής της ΕΟΚΕ.

5. Κοινωνικός διάλογος

5.1 Ο τομέας αερομεταφορών στην ΕΕ βρίσκεται σε εξαιρετικά δυσχερή οικονομική θέση με αποτέλεσμα την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Επομένως, η εφαρμογή του πιο αποτελεσματικού ΕΕΟ κρίνεται σημαντική και για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας σε αυτόν τον κλάδο της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας. Ο 5ος πυλώνας του ΕΕΟ έχει θεμελιώδη σημασία για την κατάλληλη αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν την απασχόληση, την κινητικότητα των εργαζομένων, τις αλλαγές στη διαχείριση του προσωπικού και την επαγγελματική κατάρτιση. Υπό αυτή την έννοια, ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να ενισχυθεί και να μην εξαντλείται στον τομέα της ΔΕΚ, αλλά να συμπεριλάβει και άλλους κοινωνικούς εταίρους, πέραν των εκπροσώπων του ΦΠΥΑ, και στο πλαίσιο του θα πρέπει να διευρυνθεί, ούτως ώστε να εξετάζονται οι κοινωνικές επιπτώσεις για τους εργαζόμενους στη ΔΕΚ, τις αεροπορικές εταιρείες και τους αερολιμένες, καθώς και οι τρόποι διατήρησης των θέσεων εργασίας στον ευρύτερο κλάδο της αεροναυτιλίας στην ΕΕ.

5.2 Η ΕΟΚΕ είναι βαθύτατα πεπεισμένη ότι απαιτείται ένας ουσιαστικός κοινωνικός διάλογος για τη διευκόλυνση της μεταβατικής διαδικασίας. Εάν τα μέλη του προσωπικού δεν λάβουν ενεργά μέρος στη μετάβαση αυτή, αυξάνεται σημαντικά ο κίνδυνος αποτυχίας. Πιο συγκεκριμένα, οι νέες τεχνολογίες και λειτουργικές έννοιες που έχουν αναπτυχθεί υπό το ΕΣΔΕΚΕΕΟ αναμένεται να μετασχηματίσουν τον παραδοσιακό ρόλο των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας, οι οποίοι θα εξελιχθούν σε διαχειριστές εναέριας κυκλοφορίας.

5.3 Πρέπει ο κοινωνικός διάλογος στο πλαίσιο του ΕΕΟ να απηχεί τις ανησυχίες όλων των συμμετεχόντων στην εφαρμογή του εγχειρήματος. Υπό αυτή την έννοια, η σημερινή κυριαρχία των εκπροσώπων των ΦΠΥΑ κρίνεται αδικαιολόγητη και ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε περαιτέρω διακρίσεις εις βάρος άλλων σημαντικών παραγόντων του τομέα.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα: μοχλός ανάπτυξης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 198/03)

Εισηγήτρια: **η κα BUTAUD-STUBBS**

Συνεισηγήτρια: **η κα NIESTROY**

Στις 14 Ιουλίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα: μοχλός ανάπτυξης»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 12 Μαρτίου 2013.

Κατά την 489^η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 172 ψήφους υπέρ και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο κλάδος των τεχνικών υφασμάτων στην ΕΕ, ο οποίος κατέγραψε θετικές τάσεις στην οικονομία και στην απασχόληση αποτελεί παράδειγμα "παραδοσιακού τομέα" που μπορεί να "επαναπροσδιοριστεί" σύμφωνα με ένα νέο επιχειρηματικό μοντέλο, πλήρως προσαρμοσμένο στις ανάγκες της νέας βιομηχανικής επανάστασης (πιο έξυπνο, πιο περιεκτικό και πιο βιώσιμο).

1.2 Οι υφαντικές ύλες και τεχνολογίες αποτελούν βασικές καινοτομίες που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν σε μια τεράστια ποικιλία κοινωνικών προκλήσεων. Τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλοί σε άλλες βιομηχανίες, προτείνοντας και προσφέροντας τα ακόλουθα:

- εναλλακτικά υλικά: ελαφρά, ευέλικτα, μαλακά, (πολυ) λειτουργικά, ανθεκτικά,
- νέες τεχνολογίες: ευέλικτες, συνεχείς, ευέλικτες,
- αξιόπιστα λειτουργικά στοιχεία, πολυ-λειτουργικά, αποδοτικά, τμήματα και λύσεις μεγαλύτερων συστημάτων τεχνολογίας, φιλικών προς τον χρήστη.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στους κύριους παράγοντες επιτυχίας που πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να ενισχυθεί η ανάπτυξη αυτού του πολλά υποσχόμενου κλάδου:

- να θεσπιστούν σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο απλά και αποτελεσματικά μέσα με στόχο την ενθάρρυνση και τη χρηματοδότηση της τεχνολογικής και της μη τεχνολογικής καινοτομίας,
- να δοθεί στήριξη σε όλες τις απαραίτητες προσπάθειες προκειμένου το εργατικό δυναμικό να αναβαθμίσει τα προϊόντα του και να προσαρμόσει τις δεξιότητές του στις αναπτυσσόμενες αγορές (υγεία, κατασκευές, μεταφορές, καλλυντικά ...),
- να συμπεριληφθεί μια διάσταση κλωστοϋφαντουργίας στα σχετικά ενωσιακά προγράμματα E&A με στόχο να προωθηθεί η υποκατάσταση παραδοσιακών υλικών, όπως ο χάλυβας και το τσιμέντο, με πιο βιώσιμες υφαντικές ύλες, και να ενισχυθεί η

έρευνα τόσο για την ανακύκλωση των υλικών αυτών όσο και για τον εξελισσόμενο τομέα της "οικονομίας CO₂" (CO₂ ως πηγή),

- να συνεκτιμηθεί η επίδραση της ενδεχόμενης αύξησης του ενεργειακού κόστους για επιχειρήσεις υψηλής έντασης ενέργειας που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, για παράδειγμα, στον τομέα των μη υφασμένων και σύνθετων υλικών.
- να στηριχτεί τον κλάδο να προβεί σε αξιολογήσεις του κύκλου ζωής, προκειμένου να αποδειχθεί η περιβαλλοντική βιωσιμότητα των προϊόντων.

2. Ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΕ

2.1 Ορισμός του κλάδου και βασικές αγορές

2.1.1 Ως τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα νοούνται οι υφαντικές ίνες και υλικά που πληρούν περισσότερο τεχνικά παρά αισθητικά κριτήρια, μολονότι σε ορισμένες αγορές, όπως η αγορά ενδυμάτων εργασίας ή αθλητικού εξοπλισμού, πληρούνται και τα δύο είδη κριτηρίων.

Τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα δίνουν λειτουργικές απαιτήσεις σε ένα ευρύ φάσμα ειδικών απαιτήσεων: ελαφρότητα, ανθεκτικότητα, ενίσχυση, διήθηση, φλογοεπιβράδυνση, αγωγιμότητα, μόνωση, ελαστικότητα, απορροφητικότητα και άλλα.

Χάρη στη φύση των ινών (πολυεστέρας, πολυπροπυλένιο, βισκόζη, βαμβάκι, άνθρακας, γυαλί, αραμίδιο κ.λπ.) και την εφαρμογή των πλέον κατάλληλων τεχνικών κατασκευής (νηματοποίηση, ύφανση, πλέξη, μη ύφανση...), συμπεριλαμβανομένων διαφόρων διεργασιών φινιρίσματος (βαφή, τυποβαφή, επικάλυψη, συγκόλληση...), οι παραγωγοί τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν λύσεις παρέχοντας τις μηχανικές ιδιότητες ή τις ιδιότητες ανταλλαγής ή προστασίας που εξυπηρετούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των τελικών χρηστών.

Ως εκ τούτου, ο ορισμός δεν εξαρτάται από τις πρώτες ύλες, τις ίνες ή την τεχνολογία που χρησιμοποιείται αλλά από την τελική χρήση του ίδιου του προϊόντος.

Η έκθεση Φρανκφούρτης (Messe Frankfurt) είναι η κυριότερη εμπορική έκθεση παγκοσμίως στα τεχνικά υφάσματα με την "Techtextil", και έχει εντοπίσει 12 μεγάλες αγορές ⁽¹⁾:

Στην πραγματικότητα, τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ανήκουν σε έναν ευρύτερο τομέα, τον οποίο η David Rigby Associates ορίζει ως «μηχανική εύκαμπτων υλικών» ⁽²⁾, στα οποία συμπεριλαμβάνονται αφρώδη υλικά, ταινίες, σκόνες, ρητίνες και πλαστικές ύλες. Αποτελούν επίσης βασικό συστατικό σύνθετων υλικών, τα οποία μπορεί να αποτελούνται από δύο ή περισσότερα υλικά διαφορετικής μορφής ή σύνθεσης, με μήτρα που μπορεί να αποτελείται από ίνες και επένδυση πιο ανθεκτική από τη μήτρα.

2.2 Στοιχεία και αριθμοί

2.2.1 Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και της ένδυσης στην ΕΕ

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της EURATEX, το 2011 ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης στην ΕΕ κατέγραψε κύκλο εργασιών ύψους 171,2 δισεκ. ευρώ για τις σχεδόν 187 000 επιχειρήσεις του που απασχολούν περισσότερους από 1.8 εκατομμύρια εργαζόμενους. Το μέγεθος των επιχειρήσεων είναι σχετικά μικρό (κλωστοϋφαντουργία: 13, ένδυση: 9, σύνολο: 10) γεγονός που εξηγεί γιατί οι συναλλαγές τους περιορίζονται στην εσωτερική αγορά ενώ οι εξαγωγές σε τρίτες χώρες ανήλθαν σε 38,7 δισεκ., ευρώ ή σε ποσοστό 22,6 % των παγκόσμιων πωλήσεων.

2011	Οικιακή κατανάλωση (δισ. ευρώ)	Κύκλος εργασιών (δισ. ευρώ)	Επιχειρήσεις (.000)	Απασχόληση (.000 άτομα)	Εισαγωγές από τρίτες χώρες EUR (δισεκ.)	Εξαγωγές σε τρίτες χώρες EUR (δισεκ.)	Εμπορικό ισοζύγιο (δισεκ. ευρώ)
Ένδυση	304,0	77,5	131,4	1 117,9	67,7	18,4	- 49,32
Κλωστο-ύφαν- τουργία	166,5	93,9	55,5	716,4	25,4	20,3	- 5,06
ΣΥΝΟΛΟ ΓΔ:	470,5	171,4	186,9	1 834,3	93,1	38,7	- 54,37

Πηγή: αναθεωρημένα στοιχεία EURATEX για τα μέλη της και EUROSTAT - 2011

2.2.2 Η βιομηχανία τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΕ

Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει ότι τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα αποτελούν έναν από τους πιο ελπιδοφόρους τομείς δραστηριότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων κλωστοϋφαντουργίας, ιδίως των ΜΜΕ. Η βιομηχανία της ΕΕ διαδραματίζει ήδη ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη τεχνικών υφασμάτων ⁽³⁾. Αυτή η βιομηχανία, χάρη στην υψηλή ικανότητα καινοτομίας της, παρέχει ένα δυναμικό για άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας και για ανάπτυξη στην ΕΕ.

2.2.2.1 Ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας

Σύμφωνα με τη EURATEX, ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αντιπροσωπεύει περίπου το 30 % του συνολικού κύκλου εργασιών στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας στην ΕΕ (εκτός ένδυσης), ήτοι 30 δισεκατομμύρια ευρώ (το μερίδιο αγοράς είναι μεγαλύτερο σε ορισμένα κράτη μέλη όπως η Γερμανία: (50 %), Αυστρία: 45 % ή η Γαλλία (40 %) με 15 000 εταιρείες και 300 000 εργαζόμενους. Ορισμένοι αναλυτές θεωρούν ότι σε αυτόν τον κλάδο θα πρέπει να προστεθούν και ορισμένα επιμέρους τμήματα άλλων βιομηχανιών της ΕΕ: ένα τμήμα της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργικών μηχανημάτων καθώς και το «κλωστοϋφαντουργικό» τμήμα κατασκευαστικών δραστηριοτήτων σε άλλους κλάδους, όπως η κατασκευή ελαστικών και η επένδυση ασφάλτου με γεωυφάσματα. Αυτός είναι και ο λόγος που η βιομηχανία τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΕ ως σύνολο θα μπορούσε να έχει ακόμα μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς (έως και 50 δισεκατομμύρια ευρώ).

- (1) 1. Agrotech: γεωργία, δασοκομία και αλιεία
 2. Buildtech: οικοδομές και κατασκευές
 3. Clothtech: λειτουργικά εξαρτήματα ενδυμάτων/υποδημάτων
 4. Geotech: γεωυφάσματα και τεχνικά έργα
 5. Hometech: στοιχεία επίπλων, επενδύσεις δαπέδων...
 6. Indutech: διήθηση και άλλα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία
 7. Medtech: υγιεινή και ιατρική
 8. Mobiltech: κατασκευή και εξοπλισμός μέσω μεταφοράς
 9. Oekotech: προστασία του περιβάλλοντος
 10. Packtech: συσκευασία και αποθήκευση
 11. Protech: ατομική προστασία και προστασία περιουσίας
 12. Sporttech: αθλητισμός και ψυχαγωγία

(2) *Technical Textiles and Nonwovens: World Market Forecasts to 2010*. David Rigby Associates: <http://www.fibre2fashion.com/industry-article/pdffiles/Technical-Textiles-and-Nonwovens.pdf>.

- (3) — Πρόσθετη γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση «Το μέλλον του τομέα κλωστοϋφαντουργικών ειδών και ειδών ένδυσης στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση» (CCMI/009 που υιοθετήθηκε στις 7 Ιουνίου 2004), εισηγητής: Nollet.
 — Γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση «Το μέλλον του τομέα κλωστοϋφαντουργικών ειδών και ειδών ένδυσης στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση» (INT/220) που υιοθετήθηκε στις 1 Ιουλίου 2004), εισηγητής: Pezzini.
 — Ενημερωτική έκθεση με θέμα "Η εξέλιξη του ευρωπαϊκού τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και της υποδηματοποιίας" (CCMI/041) που υιοθετήθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2008, εισηγητής: ο κ. Cappelletti.
 — Γνωμοδότηση για την πρόταση κανονισμού με θέμα τις "Όνομασίες των υφανσίμων και τη συναφή επισήμανση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων" (INT/477), που υιοθετήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2009, εισηγητής: Carr

2.2.2.2 Η θέση της ΕΕ στην παγκόσμια κατανάλωση ινών

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάπτυξη της παραγωγής τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων εκφράζεται μέσω της κατανάλωσης ινών. Το 2010, για την παραγωγή τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καταναλώθηκαν παγκοσμίως περίπου 22 δις. τόνοι ινών, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 27,5 % των 80 δισεκατομμυρίων τόνων που καταναλώθηκαν συνολικά για όλες τις εφαρμογές κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης. Βάσει εκτιμήσεων της CIRFS (Ευρωπαϊκή ένωση κατασκευαστών τεχνητών και συνθετικών ινών), η Ευρώπη παράγει περίπου το 15 % της παγκόσμιας κατανάλωσης τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

	Κατανάλωση ινών (000 τόνοι)
Ευρωπαϊκή Ένωση	3 437
Αμερικανική ήπειρος	4 111
Κίνα	7 100
Ινδία	4 020
Υπόλοιπος κόσμος	3 812
Παγκοσμίως	21 880

Πηγές: CIRFS, Edana, JEC

Το μερίδιο αγοράς της ΕΕ σε αξία είναι ακόμη πιο σημαντικό: κυμαίνεται από το 20 % έως το 33 % των κύριων επιμέρους κλάδων της παγκόσμιας αγοράς τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αξίας 230 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των μη υφασμένων και των σύνθετων ειδών.

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ - 2011

2011	Εκατ. τόνοι	Δισεκ. δολάρια ΗΠΑ	Μερίδιο ΕΕ	Ποσοστό ανάπτυξης
Τεχνικά κλωστοϋφαν- τουργικά προϊόντα	25,0	133	20 %	+3,0 %
Υφάσματα μη υφασμένα	7,6	26	25 %	+6,9 %
Σύνθετα	8,0	94	33 %	+6,0 %
Σύνολο	40,6	253		

Πηγή: INDA, Freedonia Group, IFAI, JEC

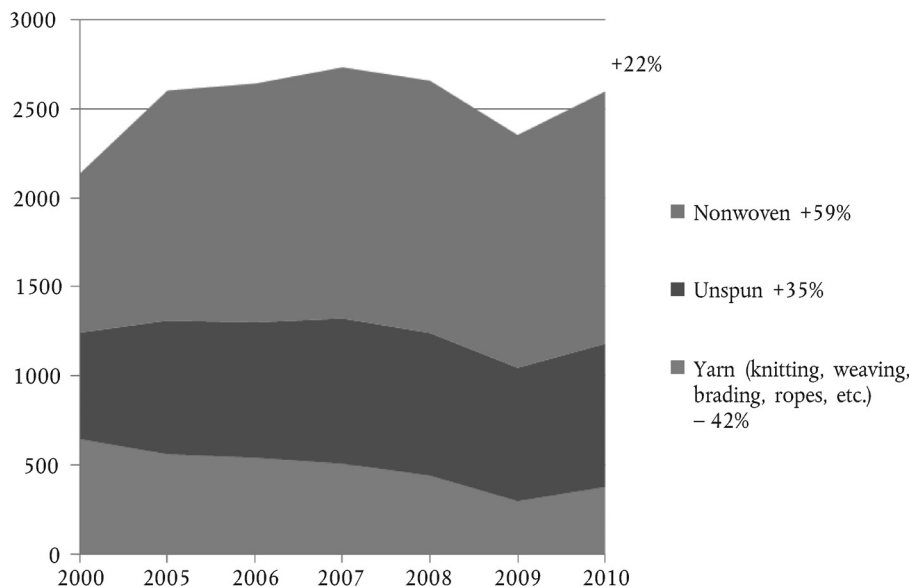
2.2.2.3 Παγκόσμιες εξαγωγές τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων της ΕΕ το 2011

Οι πέντε κορυφαίοι εξαγωγείς κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (DE, IT, FR, UK, BE) αντιπροσωπεύουν το 60 % του συνόλου των εξαγωγών των κρατών μελών παγκοσμίως. Επιπλέον, τα κράτη μέλη των οποίων τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο εξαγωγών των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων τους (εκτός ένδυσης) είναι η Φινλανδία, η Δανία, η Σουηδία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Ουγγαρία (βλ. Παράρτημα 1: Μερίδιο των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στις εξαγωγές κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στον κόσμο από το κράτος μέλος το 2011).

2.2.3 Πρόσφατες τάσεις στη βιομηχανία τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΕ

2.2.3.1 Η ανάπτυξη των μη υφασμένων και σύνθετων ειδών

Όπως φαίνεται και στο ακόλουθο σχήμα που απεικονίζει την εξέλιξη της κατανάλωσης ινών ανά χρήση (δεν συμπεριλαμβάνονται οι ίνες υάλου), κατά την τελευταία δεκαετία ο κλάδος παρουσίασε ανάπτυξη της τάξεως του 22 %.

Πηγή: CIRFS

Ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων βιώνει σημαντικές αλλαγές με την ολοένα αυξανόμενη σημασία που αποκτούν διάφορες νέες εφαρμογές (σύνθετες ύλες, ιατρική, αθλητισμός και ψυχαγωγία, αεροναυπηγική) και τη ριζική στροφή από τις παραδοσιακές τεχνολογίες (πλέξη, ύφανση κ.λπ.) σε πιο σύγχρονες (όπως η τεχνολογία σύνθετων ή μη υφασμένων ειδών).

Η ανάπτυξη στην Ευρώπη προωθείται κυρίως μέσω δύο τεχνολογιών:

- της τεχνολογίας μη υφασμένων ειδών με ρυθμό ανάπτυξης 60 % την τελευταία δεκαετία·
- της τεχνολογίας σύνθετων υλών με ρυθμό ανάπτυξης 75 % την τελευταία δεκαετία.

2.2.3.2 Θέση-κλειδί σε τρεις αγορές

«Οι τρεις σημαντικότεροι τομείς εφαρμογών στην Ευρώπη αντιπροσώπευαν επίσης πάνω από το 50 % της συνολικής κατανάλωσης αλλά στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για τα τεχνικά προϊόντα στους τομείς των μεταφορών, της βιομηχανίας και των προϊόντων οικιακής χρήσεως». (David Rigby Associates⁽⁴⁾).

2.2.3.3 Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση

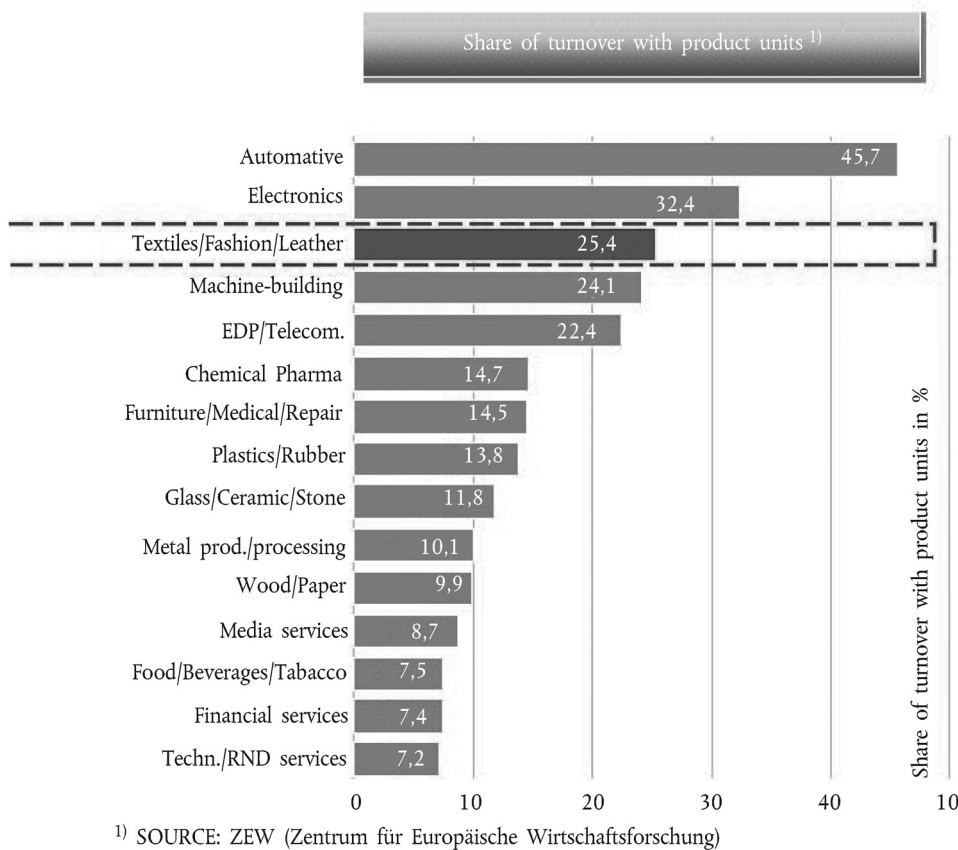
Ο κλάδος των κλωστοϋφαντουργικών ειδών και ειδών ένδυσης στην ΕΕ έχει διαμορφώσει επιτυχή βιομηχανική συνεργασία στην παραγωγή μόδας με χώρες της ευρωμεσογειακής συνεργασίας (Euromed), όπως το Μαρόκο, την Τυνησία, την Αίγυπτο. Συνεπώς, υπάρχει η ευκαιρία για την μελλοντική προώθηση επενδύσεων της ΕΕ σε ορισμένες αγορές τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που είναι πιο ώριμες, έχουν χαμηλότερο τεχνολογικό περιεχόμενο, και είναι πιο ευαίσθητες στην πίεση των τιμών από την Ασία.

Η περίπτωση της Τουρκίας πρέπει να αναλυθεί χωριστά. Η Τουρκία αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην παραγωγή μόδας στις χώρες της ευρωμεσογειακής συνεργασίας και, παράλληλα, διαθέτει ισχυρή και ολοκληρωμένη βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας, από πρώτες ύλες (βαμβάκι ή συνθετικές ίνες) μέχρι ενδύματα ή κλωστοϋφαντουργικά είδη οικιακής χρήσης. Ολοένα και περισσότερες τουρκικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στις αγορές τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (10 % έως 15 %) και η εγχώρια κατανάλωση είναι δυναμική.

2.2.3.4 Κλάδος με υψηλή ικανότητα καινοτομίας

Πρόσφατη έρευνα στη Γερμανία επιβεβαίωσε ότι οι επιχειρήσεις τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που ανήκουν σε αυτόν το διατομεακό κλάδο και προμηθεύουν υλικών σε διάφορους βιομηχανικούς κλάδους διαθέτουν υψηλή ικανότητα καινοτομίας και επιτυγχάνουν περισσότερο από το 25 % του κύκλου εργασιών τους από τα νέα καινοτόμα προϊόντα, καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση μετά την αυτοκινητοβιομηχανία και τη βιομηχανία ηλεκτρονικών ειδών. (Πηγή: παρουσίαση του κ. Huneke κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Διάσκεψης EURATEX, Κωνσταντινούπολη).

⁽⁴⁾ Βλ. υποσημείωση 1.

2.3 Ανάλυση SWOT (δυνατά και αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές)

2.3.1 Δυνατά σημεία και ευκαιρίες

2.3.1.1 Δυνατά σημεία:

- υψηλά επίπεδα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας στις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους·
- αποτελεσματικά συλλογικά μέσα για την προώθηση της καινοτομίας σε εθνικό επίπεδο (ομάδες κλωστοϋφαντουργίας, κέντρα έρευνας και ανάπτυξης...), ιδίως στη Γερμανία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ιταλία, την Ισπανία, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία·
- αποτελεσματικά συλλογικά μέσα σε επίπεδο ΕΕ: πλατφόρμα για τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης χάρη στην οποία έχουν υλοποιηθεί πολλά συλλογικά έργα τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα τη γόνιμη αλληλεπίδραση μεταξύ αγορών εφαρμογών, εταιρειών κλωστοϋφαντουργίας και ερευνητών· ευρωπαϊκό δίκτυο μέλη του οποίου είναι τα πιο σημαντικά ινστιτούτα κλωστοϋφαντουργικής τεχνολογίας (Texttranet)· και ένα δίκτυο το οποίο συγκεντρώνει τις σημαντικότερες περιοχές ανάπτυξης καινοτόμων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων·
- κυριαρχία επιχειρήσεων της ΕΕ σε αναπτυσσόμενες αγορές (για παράδειγμα η Freudenberg ή η Fiberweb στον κλάδο των μη υφασμένων προϊόντων)·
- κυριαρχία θέση της ΕΕ στον κλάδο κατασκευής κλωστοϋφαντουργικών μηχανημάτων με μερίδιο της τάξεως του 75 % στην παγκόσμια αγορά·
- ποικιλομορφία τελικών χρήσεων, γεγονός που συνιστά πλεονέκτημα εν μέσω περιόδου χαμηλής ανάπτυξης·

— ισχυρή ενδάρρυνση όσον αφορά τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας, η οποία θεωρείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως μία από τις 6 πρωτοπόρες αγορές·

— γενικά καλύτεροι χρηματοοικονομικοί δείκτες σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης (μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο, υψηλότερη ρευστότητα, υψηλότερο περιθώριο κέρδους...)

— έλεγχος της μεγαλύτερης παγκόσμιας εμπορικής έκδοσης (Textextil).

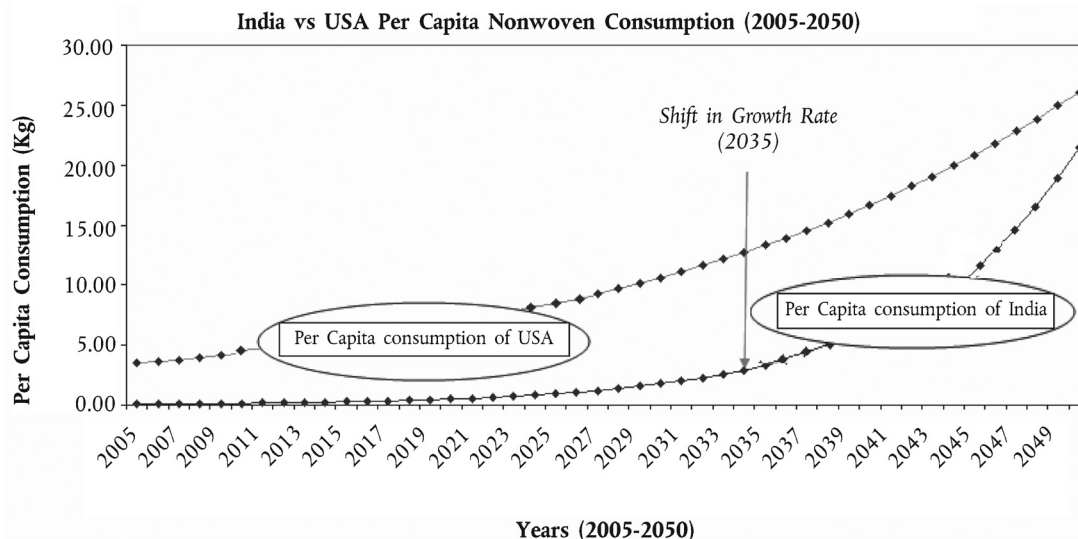
2.3.1.2 Ευκαιρίες

— αυξανόμενες ανάγκες των τελικών χρηστών για κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα: λύσεις για την άνεση και την παρακολούθηση λύσεων για δραστήριο τρόπο ζωής, μείωση των εκπομπών άνθρακα στις μεταφορές (ελάφρυνση) και στις κατασκευές (θερμική μόνωση), βελτίωση της ιατρικής τεχνολογίας (πρόληψη νοσοκομειακών λοιμώξεων, εμφυτεύματα, παρακολούθηση της υγείας)...

— στενή συνεργασία μεταξύ παραγωγών και πελατών με σκοπό την ικανοποίηση πολύ συγκεκριμένων αναγκών («εξατομικευμένες λύσεις»)

— αυξανόμενη ζήτηση για βελτιωμένη δυνατότητα ανακύκλωσης, για παράδειγμα αντικατάσταση των αφρωδών από μη υφαντά υλικά, σύνθετα υλικά και φίλτρα αέρος καμπίνας αυτοκινήτων·

— ταχεία αύξηση της κατά κεφαλήν κατανάλωσης τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων παγκοσμίως, ιδίως στην Κίνα, την Ινδία και τη Βραζιλία.

Πηγή: Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του Τέξας: "India Rising: Opportunities in Nonwovens and Technical Textiles", (Η ανάδυση της Ινδίας: προοπτικές στα μη υφαντά είδη και στα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα), Seshadri Ramkumar και Arprachi Arunachalam, Εργαστήριο μη υφαντών και προηγμένων υλικών, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του Τέξας, Lubbock, Τέξας.

2.3.2 Τρωτά σημεία και απειλές

2.3.2.1 Τρωτά σημεία

- μικρομεσαίες επιχειρήσεις με περιορισμένη επενδυτική ικανότητα·
- δυσχερέστερη πρόσβαση σε πιστώσεις·
- έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους νέων πτυχιούχων για τον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας·
- μείωση της παραγωγής φυσικών και τεχνητών ινών στην ΕΕ, γεγονός που δυσχεραίνει την ανάπτυξη της καινοτομίας λόγω των περιορισμένων ειδών διαθέσιμων ινών και αυξημένος κίνδυνος εξάρτησης από εισαγωγές·
- Περιορισμένες προς το παρόν δυνατότητες ανακύκλωσης των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε σχέση με τα παραδοσιακά υλικά·
- κλάδος εξαιρετικά υψηλής ενεργειακής κατανάλωσης·
- ειδίκευση σε ώριμες αγορές εφαρμογών, όπως τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα στον τομέα των μεταφορών (Mobilttech), (δεδομένης της κρίσιμης κατάστασης στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας στην ΕΕ) ή στον οικιακό τομέα (Hometech), ιδίως όσον αφορά τάπητες, υφάσματα επιπλώσεων και στρώματα.

2.3.2.2 Απειλές

- σπανιότητα πρώτων υλών και αυξανόμενες τιμές (κυρίως όσον αφορά τις συνθετικές, τεχνητές ή ανόργανες ίνες, τα πολυμερή, τα κλωσμένα νήματα και τα νήματα συνεχών ινών)·
- αύξηση του κόστους της ενέργειας (φυσικό αέριο και ηλεκτρική ενέργεια) στην ΕΕ που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μετεγκατά-

σταση στις Ηνωμένες Πολιτείες ή στην Ασία των μονάδων παραγωγής για τους πιο ενεργοβόρους παραγωγούς (τεχνητές ίνες, μη υφασμένες ύλες, βαφές και την παραγωγή φυτών για τους πιο ενεργοβόρους παραγωγούς (τεχνητές ίνες, μη υφασμένα είδη, βαφές και φινιρίσμα)·

— αυξανόμενος ανταγωνισμός από τις αναδυόμενες χώρες και αυξανόμενοι φραγμοί στην πρόσβαση στην αγορά των χωρών αυτών· Ήδη το 2010, η Ασία είναι η πρώτη περιοχή παραγωγής σε ικανότητα διότι πολλαπλασίασε κατά 2,6 φορές την αξία παραγωγής της·

— αυξανόμενη πίεση στις τιμές, ιδίως στις ώριμες αγορές·

— αυξανόμενος κίνδυνος παραποίησης και αντιγραφής·

3. Η συνεισφορά του δυναμικού αυτού τομέα στις προκλήσεις της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

3.1 Έξυπνη ανάπτυξη

Η έξυπνη ανάπτυξη θα βασίζεται σε μια πιο καινοτόμο βιομηχανία στην ΕΕ με αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας, χρήση νέων υλικών, στήριξη των ΤΠΕ (τεχνολογίες πληροφοριών και των επικοινωνιών) και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ.

Ο τομέας των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μπορεί να συνεισφέρει αναλογικά στην έξυπνη ανάπτυξη με διάφορους τρόπους:

— με την προώθηση βέλτιστων πρακτικών μεταφοράς τεχνολογίας από έναν τομέα σε άλλον (γόνιμη αλληλεπίδραση)·

— με την ανάληψη προσπάθειων για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης της παραγωγής·

- με την παροχή της δυνατότητας συνδυασμού τεχνολογικής και μη τεχνολογικής καινοτομίας: μια οσφυϊκή ζώνη θα πρέπει να είναι αποτελεσματική αλλά και καλοσχεδιασμένη για τον ασθενή·
- με την ικανότητα να ενισχύουν τη δημιουργικότητα στον σχεδιασμό, τη χρήση και το τέλος της ζωής των προϊόντων/υλικών·
- με την εμπειρία της αναβάθμισης των προσόντων των εργαζομένων με σκοπό την κατάκτηση νέων αγορών...·
- με τη διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ στην καθημερινή ζωή χάρη σε έξυπνα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ήτοι προϊόντα τα οποία επικοινωνούν με το περιβάλλον τους: «έξυπνα ενδύματα» για την παρακολούθηση ηλικιωμένων και τη μεταφορά κρίσιμων δεδομένων φυσιολογίας στα νοσοκομεία θα τους δίνουν για παράδειγμα τη δυνατότητα να παραμένουν κατ' οίκον.

3.2 Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

Ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων της ΕΕ παρουσίασε στο πρόσφατο παρελθόν θετικό ρυθμό στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε πολλά κράτη μέλη όπου ορισμένες περιπτώσεις έλλειψης εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς στην ΕΕ θα διατηρήσει και θα αναπτύξει το κοινωνικό μας μοντέλο που βασίζεται σε υψηλά πρότυπα, στην παράδοση της κοινωνικής πρόνοιας και στην ισχυρή παράδοση του κοινωνικού διαλόγου. Θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε ευάλωτους κλάδους, περιοχές και άτομα στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ καθώς και σε εθνικό επίπεδο ώστε να διασφαλίζεται ότι επωφελούνται στην καθημερινή τους ζωή από την οικονομική ανάπτυξη, την τεχνολογική πρόοδο και την καινοτομία.

Ο τομέας των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μπορεί να συμβάλει αναλογικά στην ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς με διάφορους τρόπους:

- με τη δυνατότητα διάθεσης στην αγορά κατάλληλων και καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες, ασθενείς ή ηλικιωμένους: με την κατασκευή προσαρμοσμένων ενδυμάτων, ενδυμάτων προστασίας από πτώσεις και ειδικού εξοπλισμού άθλησης και ψυχαγωγίας·
- με την αξιοποίηση της δυνατότητας ειδικής προσαρμογής των προϊόντων για την αντιμετώπιση δημογραφικών και κοινωνικών αλλαγών που αυξάνουν τη ζήτηση για πιο εξελιγμένα και εξατομικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες (βλέπε ορισμένα έργα στο πλαίσιο του προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης Prosumer).

3.3 Βιώσιμη ανάπτυξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη στην ΕΕ σημαίνει μια οικονομία αποδοτικής χρήσης ενέργειας και πόρων που θα καθιστά δυνατή την τήρηση των δεσμεύσεων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της επερχόμενης ανεπάρκειας των πόρων. Το πρώτο στοιχείο ορίζεται συνήθως ως «οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών», που αφορά τη μείωση των εκπομπών CO₂. Ωστόσο, ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων αποτελεί ένα πρώτο παράδειγμα για μια πιθανή στροφή προς μια οικονομία με τον άνθρακα ως πηγή.

Ο τομέας των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων μπορεί να συνεισφέρει αναλογικά στη βιώσιμη ανάπτυξη με τρεις κυρίως τρόπους:

- μέσω της μείωσης των εκπομπών CO₂ με τη χρήση ελαφρύτερων υλικών στις μεταφορές (σύνθετα υλικά στην αεροναυπηγική και ίνες άνθρακα στην αυτοκινητοβιομηχανία)·

- μέσω της παροχής εξειδικευμένων κλωστοϋφαντουργικών λύσεων, όσον αφορά για παράδειγμα τη διήθηση, την ενίσχυση και τη μόνωση ώστε να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση στον τομέα των κτιρίων και των κατασκευών·

- μέσω της ανακύκλωσης του PET από πλαστικές φιάλες με σκοπό την παραγωγή πολυεστέρα.

Για τη δυνητική ανάπτυξη βιώσιμων εμπορικών σημάτων για τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, οι επιχειρήσεις της ΕΕ θα πρέπει να ενθαρρυνθούν:

- να εξετάσουν το ενδεχόμενο του οικολογικού σχεδιασμού προϊόντων και τρόπων παραγωγής·
- να πραγματοποιούν αναλύσεις κύκλου ζωής (LCA) των προϊόντων τους, οι οποίες θα διαδραματίσουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στο μέλλον, διότι μέχρι τώρα τα παραδοσιακά υλικά, όπως τα μέταλλα, είναι συχνά φθηνότερα για ανακύκλωση.

Εκκρεμούν τρία βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τις ίνες άνθρακα:

- το πρώτο είναι να αναπτυχθεί στην ΕΕ, εν αναμονή της δύσης της πετρελαϊκής εποχής, ένα είδος ανακυκλώσιμων ινών άνθρακα με βάση φυσικές ίνες ⁽⁵⁾
- το δεύτερο είναι η ανάπτυξη μεθόδων ανακύκλωσης η οποία θα επιτρέψει την πλήρη ανακύκλωση υφασμάτων που αποτελούνται από μικτό νήμα (80-90 %)
- το τρίτο και πιο φιλόδοξο θα είναι η στήριξη της βιομηχανίας και της επιστημονικής κοινότητας για την ανάπτυξη κατάλληλων διαδικασιών για τη χρήση άνθρακα από το CO₂ ως πηγή, π.χ. με μετασχηματισμό μέσω επιταχυνόμενης φωτοσύνθεσης ή άλλων προσεγγίσεων. Ήδη πραγματοποιείται έρευνα στο πλαίσιο άλλων εφαρμογών αλλά θα πρέπει να ενταθεί (προς μια "οικονομία CO₂" ⁽⁶⁾).

[Βλέπε Παράρτημα 2 μια ποιοτική σύγκριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των παραδοσιακών υλικών σε σχέση με τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα σε 3 παραδείγματα.]

4. Οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας που πρέπει να ενθαρρυνθούν σε επίπεδο

4.1 ΕΕ Αναβάθμιση και μετάδοση δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας

4.1.1 Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη του τομέα: πανεπιστήμια, τεχνικές σχολές στους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας, των πλαστικών υλικών, των ελαστικών υλικών κ.ά. Οι επιχειρήσεις της ΕΕ θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε νέους επαγγελματίες που θα διαθέτουν τις απαιτούμενες δεξιότητες για τις νέες αυτές αγορές: πιο ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, μηχανικοί με διάφορες δεξιότητες στους κλάδους της κλωστοϋφαντουργίας αλλά και στους κλάδους των χημικών, των πλαστικών, των ρητινών, της αυτοκινητοβιομηχανίας, των κατασκευών κ.ο.κ.

Ο ρόλος της κατάρτισης και των προσόντων των εργαζομένων είναι επίσης κρίσιμος. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη μετάβαση προς πιο κατάλληλες δεξιότητες από ώριμες αγορές σε αναπτυσσόμενες αγορές.

⁽⁵⁾ Αυτή η δυνατότητα, όμως, περιέχει περιορισμούς διότι απαιτεί μεγάλες καλλιεργήσιμες εκτάσεις και υπάρχουν συγκρούσεις με την παραγωγή τροφίμων (όπως συνέβη και για τα βιοκαύσιμα).

⁽⁶⁾ Βλ. για παράδειγμα www.bio-based.eu, www.nova-institut.de VCI /Dechema, 2009: Positionspapier – Verwertung und Speicherung von CO₂.

Για αυτόν τον λόγο, η Ευρωπαϊκή και Οικονομική Επιτροπή στηρίζει τις εργασίες του ευρωπαϊκού συμβουλίου για τις δεξιότητες στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας, της ένδυσης και του δέρματος (ESC-TCL), το οποίο συστάθηκε το 2011 από τους κοινωνικούς εταίρους με τη χρηματοδοτική στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και ζητεί από το συμβούλιο αυτό να αξιολογήσει τις ειδικές ανάγκες σε δεξιότητες των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της παραγωγής τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

4.1.2 Δεδομένου ότι η ταχεία ανάπτυξη νέων αγορών εφαρμογών αποτελεί σχετικά πρόσφατη εξέλιξη, είναι αναγκαία η προώθηση των νέων προοπτικών απασχόλησης που προσφέρει ο εν λόγω κλάδος. Το έργο σύνδεσης των διαφόρων υφιστάμενων παρατηρητηρίων δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας θα πρέπει να ενθαρρυνθεί. Αυτό το έργο προώθησης είναι ιδιαίτερα επείγον, λόγω της κακής εικόνας της κλωστοϋφαντουργίας.

4.2 Η πρόσβαση σε τεχνολογική και μη τεχνολογική καινοτομία και τα μέσα για την προώθηση νέων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά

Στον Ορίζοντα 2020 για την περίοδο 2014-2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επισημάνει τρεις κύριες προτεραιότητες:

- κοινωνιακές προκλήσεις,
- πρωτοπορία στις τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και στις βιομηχανικές τεχνολογίες,
- αριστεία στην επιστημονική βάση.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στηρίζει επίσης τις σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» σε σύγκριση με το προηγούμενο 7ο πρόγραμμα πλαίσιο:

- ενίσχυση της συμμετοχής και των οφελών του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας και των ΜΜΕ·
- περισσότερα και πιο μικρά έργα με μειωμένο διοικητικό φόρτο (μέγιστη διάρκεια 2 έτη, 3 έως 6 εταίροι)·
- σαφής δέσμευση για στήριξη της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της μη τεχνολογικής καινοτομίας.

4.2.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στηρίζει το πρόγραμμα COSME διότι παρέχει μέσα υπέρ των ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των καταναλωτικών αγαθών ώστε να προωθήσουν στην αγορά καινοτόμα καταναλωτικά αγαθά μέσω έργων και πρωτοβουλιών εμπορικής αναπαραγωγής βάσει νέων επιχειρηματικών προτύπων.

4.2.2 Βάσει της εμπειρίας που έχει αποκομιστεί από την εφαρμογή διαφόρων συλλογικών μέσων τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ (έχει γίνει ήδη αναφορά), στον εν λόγω κλάδο έχουν αναδυθεί ορισμένες ειδικές ανάγκες, όπως:

- η ανάπτυξη ενός απλού και φιλικού προς τις ΜΜΕ τρόπου επικοινωνίας για προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που αφορούν νέα προϊόντα και υλικά καθώς πολλά εξ αυτών άπτονται του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας·
- στήριξη της συνεργασίας μεταξύ βιομηχανίας και πανεπιστημίου και των δομών καινοτομίας (Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής Πλατ-

φόρμας για το μέλλον του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης, συμβούλια και τα δίκτυα σε εθνικό επίπεδο, καινοτομικές συμπράξεις σε περιφερειακό επίπεδο ...)

- Διασφάλιση της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ τέτοιων δομών σε όλη την ΕΕ και παρόμοιων δομών σε άλλες βιομηχανίες για την προώθηση της διατομεακής καινοτομίας·
- η πρόταση νέων φιλόδοξων χρηματοδοτήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» για την ανακύκλωση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων (τόσο αποβλήτων παραγωγής όσο και τελικών προϊόντων) ώστε να βελτιωθεί η απόδοση της ανακύκλωσης των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε σύγκριση με την αντίστοιχη απόδοση των κλάδων του χαρτιού ή του γυαλιού. Η αναθεώρηση της οδηγίας για τα απόβλητα αποτελεί ευκαιρία για την οργάνωση του κλάδου ανακύκλωσης κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.
- εντατικοποίηση της έρευνας σχετικά με προσεγγίσεις για το CO₂ ως πηγή, συμπεριλαμβανομένης της επιταχυνόμενης φωτοσύνθεσης.

4.3 Η πρόκληση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση

4.3.1 Η πρόσβαση σε τραπεζική χρηματοδότηση

Η εφαρμογή των νέων κανόνων φερεγγυότητας που προβλέπει η Βασιλεία III (7) θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της πιστωτικής δραστηριότητας στον τραπεζικό κλάδο λόγω του υψηλότερου επιπέδου ιδίων κεφαλαίων που απαιτείται από τις τραπεζικές ρυθμιστικές αρχές. Αυτός ο περιορισμός στις πιστώσεις θα επηρεάσει σημαντικά τις ΜΜΕ, ιδίως εκείνες που δραστηριοποιούνται σε βιομηχανικούς κλάδους.

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για διάφορους σκοπούς (επενδύσεις σε μηχανήματα, νέες τεχνολογίες, εξωτερική ανάπτυξη, αγορά διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κ.λπ.) αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στην ΕΕ.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση από τις τράπεζες είναι γενικά πιο δύσκολη για τις ΜΜΕ με μάλλον χαμηλό επίπεδο αυτοχρηματοδότησης (ίδιοι πόροι), το οποίο επιπροσθέτως μπορεί να τεντίζει σε μειονεκτική θέση από μια αρνητική τομεακή αξιολόγηση.

4.3.2 Μη τραπεζικές χρηματοδοτήσεις

Το μερίδιο των μη τραπεζικών χρηματοδοτήσεων είναι περιορισμένο στην ΕΕ σε σχέση με τις ΗΠΑ: 1/3 έναντι 2/3. Συνεπώς, οι προσπάθειες για την ενίσχυση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοπιστωτικές αγορές και την προώθηση των "επιχειρηματικών αγγέλων" και των επενδυτικών κεφαλαίων θα πρέπει να ενθαρρυνθούν.

Οι επιχειρήσεις παραγωγής τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων εμφανίζουν ορισμένα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πόλο έλξης ιδιωτικών επενδύσεων: πρόκειται συνήθως για οικογενειακές επιχειρήσεις· οι επικεφαλής τους είναι συνήθως μηχανικοί με επιστημονικές γνώσεις (όπως για παράδειγμα ορισμένες νεοσύστατες γαλλικές επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν από χειρουργούς με σκοπό την ανάπτυξη ειδικών χειρουργικών νημάτων και προθέσεων)· επίσης, το μερίδιο του κύκλου εργασιών που επενδύεται σε Ε&Α είναι υψηλότερο από το μερίδιο που επενδύεται στους λεγόμενους «παραδοσιακούς κλάδους» (βλ. ανωτέρω 2.2.3.5).

(7) Προβλέπονται νέοι κανόνες για τις τράπεζες όσον αφορά τα κεφάλαια και τη ρευστότητα.

4.4 Προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ) εντός και εκτός της ΕΕ

Γενικότερα, οι ΜΜΕ υποτιμούν την αξία των άυλων στοιχείων τους. Θα πρέπει να τους παρέχεται βοήθεια ώστε να προστατεύουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ΔΠΙ), ιδίως όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα εμπορικά σήματα, ενώ στην περίπτωση του κλάδου της μόδας και του οικιακού κλάδου, η προστασία των μοντέλων και των σχεδίων είναι πιο σημαντική.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απευθύνει έκκληση για ταχεία εφαρμογή του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, με το οποίο θα επιτευχθεί απλούστευση και ομοιομορφία, οικονομικά προσιτή προστασία των καινοτόμων ΜΜΕ της ΕΕ στο πλαίσιο της δυνατότητας κατοχύρωσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των εφευρέσεων (ειδική ανάλυση πλεονεκτημάτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών/swot ανά τύπο καινοτομίας, αγοράς και χαρακτηριστικών της επιχείρησης).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις υφίστανται παραποιήσεις και αντιγραφές μεγάλης κλίμακας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να τις βοηθήσει να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους σε μεγάλες αναδυόμενες αγορές όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία και το Μεξικό. Τα προβλήματα σχετικά με την προστασία των εμπορικών σημάτων, των σχεδίων και των μοντέλων είναι ήδη γνωστά στις δημιουργικούς κλάδους. Η προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για κλωστοϋφαντουργικά μηχανήματα, νέες ίνες και νέες διαδικασίες που προσθέτουν νέες λειτουργίες θα πρέπει να ενισχυθεί στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα ΔΠΙ.

4.5 Πρόσβαση σε δημόσιες συμβάσεις εντός και εκτός της ΕΕ

Οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν ισχυρό μοχλό για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ενθάρρυνση της βιώσιμης ανάπτυξης και την **τόνωση της καινοτομίας στον τομέα των τεχνικών υφασμάτων** ⁽⁸⁾. Σε επίπεδο ΕΕ, οι απαιτήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Οι δημόσιοι φορείς ανάθεσης συμβάσεων θα πρέπει να ενθαρρύνονται ενεργά και να εκπαιδεύονται ώστε να «μετριάζουν» τη βαρύτητα των κριτηρίων που συνδέονται με τις τιμές και τις επιπρόσθετες τιμές (πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές).

Η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά δημοσίων συμβάσεων θα πρέπει να περιοριστεί για επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες εκτός της ΕΕ και δεν συμμορφώνονται με τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια της ΕΕ. Αντιθέτως, η πρόσβαση επιχειρήσεων της ΕΕ σε ξένες αγορές δημοσίων συμβάσεων θα πρέπει να ενισχυθεί.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στηρίζει την πρόταση κανονισμού της 21ης Μαρτίου 2012 που αποσκοπεί στην πλήρη αμοιβαιότητα μεταξύ της πρόσβασης επιχειρήσεων εκτός ΕΕ σε δημόσιες συμβάσεις της ΕΕ και της πρόσβασης επιχειρήσεων της ΕΕ σε αγορές δημοσίων συμβάσεων εκτός ΕΕ ⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Βλ. επίσης την Ενημερωτική έκδοση με θέμα "Η εξέλιξη του ευρωπαϊκού τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και της υποδηματοποιίας" (CCMI/041) (CESE 1572/2007) που υιοθετήθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2008, εισηγητής: ο κ. Carrellini.

⁽⁹⁾ Πρόταση κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πρόσβαση των αγαθών και υπηρεσιών τρίτων χωρών στην εσωτερική αγορά της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και τις διαδικασίες που υποστηρίζουν τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την πρόσβαση των αγαθών και υπηρεσιών της Ένωσης στις αγορές δημοσίων συμβάσεων τρίτων χωρών, COM(2012) 124 τελικό, της 21.3.2012, που είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/international_access/COM2012_124_en.pdf.

4.6 Πρόσβαση σε αγορές τρίτων χωρών

Η ΓΔ Εμπορίου γνωρίζει πλέον πλήρως τα στρατηγικά συμφέροντα ολόκληρου του κλάδου κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατανοεί το θέμα και έχει θέσει ως στόχο την εξάλειψη των διαφόρων δασμολογικών και μη δασμολογικών φραγμών.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ζητεί από την ΓΔ Εμπορίου να λάβει υπόψη, στο πλαίσιο των τρεχουσών διμερών διαπραγματεύσεων (με την Ινδία, τον Καναδά την Ιαπωνία, τις ΗΠΑ ...), τις ιδιαιτερότητες των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων:

- δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στις επενδύσεις (και όχι μόνο στις εξαγωγές),
- επιδεικνύοντας μεγαλύτερη προσοχή σε όλες τις δασμολογικές κλάσεις που δεν περιλαμβάνονται ονομαστικά στα κεφάλαια 50 έως 63 (από τα νήματα έως τα ενδύματα), π.χ. υφάσματα από ίνες γυαλιού (HS 70.19) ή μη υφασμένα προϊόντα υγιεινής (HS 96.16)
- διερευνώντας περαιτέρω τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις της ΕΕ όσον αφορά την πρόσβασή τους σε δημόσιες συμβάσεις σε τομείς όπως τα ενδύματα εργασίας, τα νοσοκομεία κ.λπ.
- περιλαμβάνοντας, για παράδειγμα, σε μια μελλοντική διατακτική συμφωνία, δεσμεύσεις τυποποίησης.

4.7 Πρόσβαση σε πρώτες ύλες κρίσιμης σημασίας

Περισσότερο από το 80 % των ινών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων είναι συνθετικές. Ορισμένες εξ αυτών, όπως ο πολυεστέρας, υπάρχουν σε αφθονία και σε προσιτές τιμές ενώ άλλες, όπως οι ίνες άνθρακα, το αραμιδίο, οι ίνες υάλου ή τα νήματα υψηλής αντοχής είναι πιο δαπανηρά και κατά βάση παράγονται εκτός της ΕΕ.

Ο κλάδος των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων της ΕΕ εξαρτάται από προμηθευτές εκτός της ΕΕ, οι οποίοι μπορεί να δελεαστούν και να επιβάλουν περιοριστικά μέτρα στο εμπόριο, όπως συνέβη με τη Ινδία το 2011, η οποία επέβαλε περιοριστικά μέτρα στο βαμβάκι ως πρώτη ύλη και στα βαμβακερά νήματα.

Για αυτόν τον λόγο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- να λαμβάνει υπόψη, στο πλαίσιο της «διπλωματίας» που ασκεί στον τομέα των πρώτων υλών, τις πρώτες ύλες που είναι κρίσιμης σημασίας για την παραγωγή τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων·
- να ενθαρρύνει την παραγωγή φυσικών ινών – λινάρι, κάνναβη, μαλλί, κυτταρινικές ίνες - και βιοπολυμερών ώστε να εξασφαλίσει στην κλωστοϋφαντουργία πρώτων υλών εγχώρια παραγωγή.

5. Παράρτημα 1

Παγκόσμιες εξαγωγές τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων το 2011 ανά κράτος μέλος (εκτός ένδυσης)

Κράτη μέλη	Μερίδιο TechText στις εξαγωγές μόνο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων	Εξαγωγές σε €	Μερίδιο στο σύνολο	Κράτη μέλη	Μερίδιο TechText στις εξαγωγές μόνο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων	Εξαγωγές σε €	Μερίδιο στο σύνολο
AT	21 %	545 836 380	2,5 %	LT	39 %	178 787 500	0,8 %
BE	28 %	1 664 943 280	7,5 %	NL	31 %	1 499 620 840	6,8 %
BG	23 %	94 353 020	0,4 %	PL	42 %	723 561 280	3,3 %
CZ	46 %	1 075 687 960	4,9 %	PT	23 %	383 053 520	1,7 %
DE	37 %	5 471 826 120	24,8 %	RO	24 %	237 749 020	1,1 %
DK	55 %	696 198 480	3,2 %	SE	65 %	558 986 660	2,5 %
EE	40 %	44 819 560	0,2 %	SK	36 %	262 766 180	1,2 %
FI	61 %	201 378 760	0,9 %	SL	37 %	221 994 210	1,0 %
L	35 %	1 781 833 080	8,1 %	SP	28 %	963 521 670	4,4 %
GR	16 %	106 778 290	0,5 %	H. B.	40 %	1 683 055 490	7,6 %
HU	47 %	356 668 170	1,6 %	Άλλα (5)	65 %	712 194 990	3,2 %
IT	23 %	2 608 481 980	11,8 %	κράτη ΕΕ	33,3 %	22 074 096 440	100 %

(^o): Κύπρος, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Λετονία και Μάλτα
 Πηγή: EURATEX calculation on CITH data

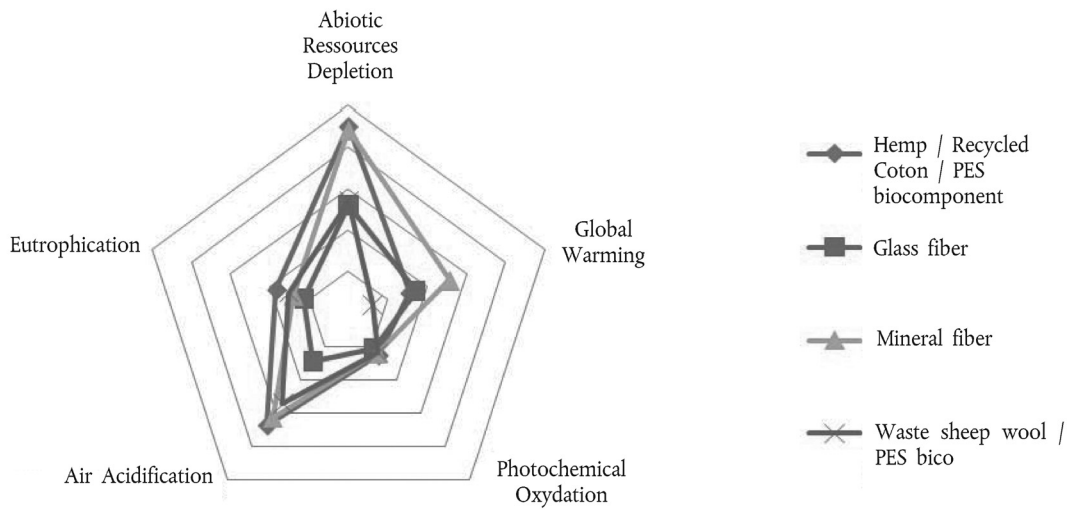
6. Παράρτημα 2 Ποιοτική σύγκριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των παραδοσιακών υλικών σε σχέση με τα τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα σε 3 παραδείγματα

Φεβρουάριος 2013, IFTH – The French Textile & Apparel Institute (Γαλλικό Ινστιτούτο Κλωστοϋφαντουργίας και Ένδυσης)

Οι λεπτομερείς και επιστημονικά τεκμηριωμένες περιβαλλοντικές συγκρίσεις υλοποιούνται κατά προτίμηση με τη μέθοδο AKZ (Ανάλυση Κύκλου Ζωής). Ένα σημαντικό μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι η ποσότητα των δεδομένων για τη συλλογή και την εκμετάλλευση, καθώς και ο σημαντικός αριθμός υποθέσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, καθιστώντας δύσκολη τη σύγκριση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων διαφορετικών AKZ.

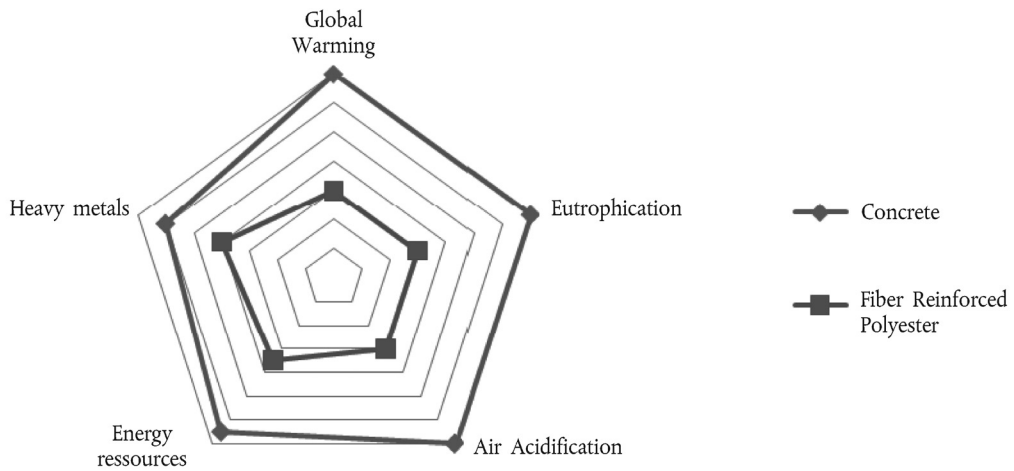
Για να δοθεί μια εικόνα του περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η χρήση τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, συγκεντρώσαμε, ως παράδειγμα, τα αποτελέσματα μιας Ανάλυσης Κύκλου Ζωής όπου συγκρίνονται τεχνικά κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα με παραδοσιακά υλικά σε 3 διαφορετικές εφαρμογές. Οι εφαρμογές αυτές επιλέχθηκαν μεταξύ προϊόντων κατασκευής και μεταφορών. Οι 2 κλάδοι, μαζί με τον κλάδο τροφίμων και ποτών, αντιπροσωπεύουν το 70 % έως 80 % του πλήρους αντικτύπου του κύκλου ζωής των προϊόντων στην Ευρώπη (περιβαλλοντικός αντίκτυπος των προϊόντων (EIPRO), ανάλυση περιβαλλοντικού αντίκτυπου του κύκλου ζωής που σχετίζεται με την τελική κατανάλωση στην ΕΕ-25) (http://ec.europa.eu/environment/ipp/pdf/eipro_report.pdf). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με βάση την κανονικοποιημένη τιμή (εκτός από το τρίτο παράδειγμα όπου η κανονικοποιημένη τιμή δεν υπολογίστηκε στη μελέτη) και τον σημαντικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο κάθε προϊόντος. Τα αποτελέσματα δείχνουν κάποια σημαντικά πλεονεκτήματα όσον αφορά τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των τεχνικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

6.1 1) Κατασκευές – Μόνωση

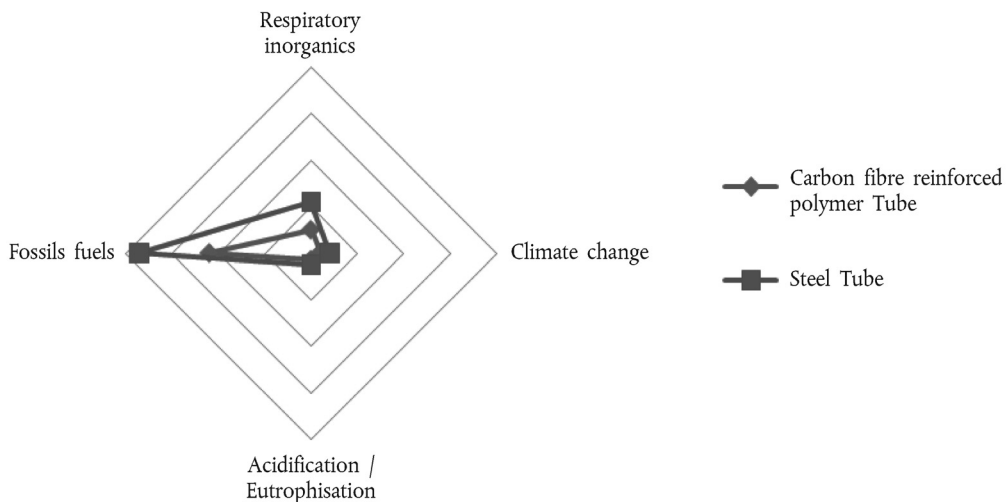
Πηγή: Defra, 2008, *Life Cycle Assessments of Natural Fibre Insulation Materials*

6.2 2) Κατασκευές – Δεξαμενή

Πηγή: E. Fekka, F. Flager, N. Frieden, T. Mercer, S. Russell-Smith, 2008, *LCA comparison of two aquarium tank systems: fiber-reinforced plastic and concrete.*

6.3 3) Αερομεταφορές – Δομικός σωλήνας

Τα αποτελέσματα αφορούν τον πλήρη κύκλο ζωής για 10 000km.

Πηγή: L. Scelsi, M. Bonner, A. Hodzic, C. Soutis, C. Wilson, R. Scaife, K. Ridgway, 2011, Potential emissions savings of lightweight composite aircraft components evaluated through life cycle assessment, *eXPRESS Polymer Letters*, Vol.5, No.3 (2011), p. 209–217.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων στην περιοχή της Αρκτικής — Η οπτική της κοινωνίας των πολιτών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 198/04)

Εισηγητής: ο κ. HAMRO-DROTZ

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Ιουλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Η πολιτική της ΕΕ για την αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων στην περιοχή της Αρκτικής - Η οπτική της κοινωνίας των πολιτών.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Μαρτίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 163 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1 Η περιοχή της Αρκτικής βρίσκεται σε κρίσιμη μεταβατική φάση. Η κλιματική αλλαγή συντελεί σε μεγάλο βαθμό στην υπερθέρμανση του πλανήτη και στην τήξη των πάγων στην περιοχή, φαινόμενα που, με τη σειρά τους, επηρεάζουν τις καιρικές συνθήκες και προκαλούν περιβαλλοντικές αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα δε, επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία, διότι δημιουργούν νέες ευκαιρίες για οικονομικές δραστηριότητες στην πλούσια σε φυσικούς πόρους περιοχή. Τα μάτια του κόσμου είναι στραμμένα στην περιοχή της Αρκτικής, η εύθραυστη οικολογία της οποίας και ο πληθυσμός της χρήζουν κατάλληλης προστασίας και μέριμνας. Αυτές οι μεταβολές μπορεί να έχουν γεωλογικές επιπτώσεις.

1.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να χαράξει μια στρατηγική για την Αρκτική και να δεσμευτεί με αξιόπιστο τρόπο για συνεργασία με τις χώρες της Αρκτικής. Η περιοχή της Αρκτικής έχει μεγάλη σημασία για την ΕΕ και η ΕΕ έχει πολλά να προσφέρει στην συνεργασία για την περιοχή αυτή. Η ΕΟΚΕ ζητά να πραγματοποιηθούν υπεύθυνες επενδύσεις σε οικονομικές δραστηριότητες που να βασίζονται στη γνώση του ψυχρού κλίματος και να αναπτυχθούν οι υποδομές. Ζητά, επίσης, τη συνέχιση της συνεργασίας σχετικά με την έρευνα για την κλιματική αλλαγή, καθώς και την αποτελεσματική προστασία το εύθραυστου περιβάλλοντος της περιοχής της Αρκτικής.

1.3 Πρέπει να ενισχυθεί το Αρκτικό Συμβούλιο καθώς και η θέση της ΕΕ στο εσωτερικό του. Η κοινωνία των πολιτών πρέπει να συμμετέχει ευρέως στη συνεργασία για την περιοχή της Αρκτικής. Στην συνεργασία αυτή απαιτείται περισσότερη διαφάνεια και βελτίωση της επικοινωνίας.

1.4 Η συνδιοργάνωση με το Αρκτικό Κέντρο ⁽¹⁾ του Πανεπιστημίου της Λαπωνίας της δημόσιας ακρόασης στη Βόρεια Φινλανδία (Ροβανιέμι) ήταν σημαντική για την ΕΟΚΕ. Σκοπός της ΕΟΚΕ είναι να συμβάλει στη συνεργασία για την περιοχή της Αρκτικής και στην πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική, καθώς και στη σύσφιξη των σχέσεων με την κοινωνία των πολιτών της περιοχής.

⁽¹⁾ Το Πανεπιστήμιο της Λαπωνίας είναι το βορειότερο πανεπιστήμιο της ΕΕ, www.ulapland.fi, www.arcticcentre.org

2. Οι βασικές απόψεις και συστάσεις της κοινωνίας των πολιτών

Στην παρούσα γνωμοδότηση εκτίθενται οι απόψεις και οι συστάσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τη μελλοντική πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική, με ιδιαίτερη αναφορά στην Κοινή Ανακοίνωση της Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου για θέματα εξωτερικής πολιτικής του Ιουνίου 2012 και στη βάση του σχετικού κοινού υπηρεσιακού εγγράφου εργασίας ⁽²⁾.

2.1 Η στρατηγική σημασία της περιοχής της Αρκτικής έχει αυξηθεί σημαντικά, με αποτέλεσμα να συγκεντρώνει ολοένα και περισσότερο το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό η ΕΕ να αποφασίσει το συντομότερο δυνατό ποια θα είναι η πολιτική της στην περιοχή της Αρκτικής, προκειμένου να μπορεί να συμμετέχει ως αξιόπιστος και εποικοδομητικός φορέας και εμπνευστής πρωτοβουλιών σε ό,τι αφορά τη συνεργασία στην περιοχή της Αρκτικής. Πρωτίστως πρέπει να δοθεί προσοχή στις βορειότερες περιοχές των αρκτικών κρατών μελών της ΕΕ, καθώς και στην εδραίωση της συνεργασίας στις χώρες της Αρκτικής, ιδίως δε με τους ευρωπαίους γείτονές της (συμπεριλαμβανομένης της Γροιλανδίας). Η κατάσταση αυτή απαιτεί τη χάραξη **εκ μέρους της ΕΕ μια ολοκληρωμένης στρατηγικής για την Αρκτική**.

Η συγκέντρωση πόρων της ΕΕ για την περιοχή της Αρκτικής σε ένα μέρος ή ο αποτελεσματικός συντονισμός τους, καθώς και η συμπεριλήψή τους σε ένα κεφάλαιο για την περιοχή της Αρκτικής στον προϋπολογισμό της ΕΕ, αποτελεί προαπαιτούμενο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αξιόπιστη εφαρμογή της πολιτικής/στρατηγικής της ΕΕ για την Αρκτική.

2.2 Η πολιτική/στρατηγική της ΕΕ για την Αρκτική και οι αντίστοιχες στρατηγικές των κρατών της Αρκτικής περιοχής πρέπει να είναι συναφείς μεταξύ τους. Η διακυβέρνηση της Αρκτικής θα πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί στη βάση εποικοδομητικής

⁽²⁾ Κοινή Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Θέματα Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας – Ανάπτυξη μιας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αρκτική Περιοχή: συντελεσθείσα πρόοδος από το 2008 και επόμενα βήματα, Βρυξέλλες, 26 Ιουνίου 2012, JOIN(2012) 19 final.

συνεργασίας με τις χώρες αυτές και με τους βασικούς εταίρους. Η συνεργασία και η συνύπαρξη στην Αρκτική θα πρέπει να βασίζονται, στο μέτρο του δυνατού, **σε διεθνείς συμφωνίες και στη συνεργασία στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών**, όπως ο ΟΗΕ, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ), ο Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ). Η συνεργασία προϋποθέτει οι συμμετέχουσες χώρες να έχουν επικυρώσει τις σημαντικότερες από τις συμφωνίες αυτές σχετικά με την περιοχή της Αρκτικής.

2.3 Ο υπό εξέλιξη ανταγωνισμός για την περιοχή της Αρκτικής δεν πρέπει να κλιμακώσει τις διαφορές στην Αρκτική. Η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει τη συζήτηση γύρω από έναν διεθνή νομικό μηχανισμό επίλυσης των διαφορών, ο οποίος θα είναι δεσμευτικός για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Για τον λόγο αυτό πρέπει, όπως προτάθηκε και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2010 ⁽³⁾, να διοργανωθεί, το συντομότερο δυνατό, υπό την αιγίδα του Αρκτικού Συμβουλίου, μια **σύννοδος κορυφής για την Αρκτική**, προκειμένου όλοι οι βασικοί φορείς που ενδιαφέρονται για την περιφερειακή συνεργασία να έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν για το μέλλον της περιοχής και να αναζητήσουν συναίνεση σχετικά με τις αρχές συνεργασίας στην περιοχή. Ενδείκνυται παρόμοιες σύνοδοι να πραγματοποιούνται τακτικά στο μέλλον, ενώ η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων της Αρκτικής απαιτεί αποτελεσματικά εργαλεία, όπως για παράδειγμα δίκτυα επικοινωνίας και παρακολούθησης που να βασίζονται στις σύγχρονες τεχνολογίες.

2.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι **θα πρέπει να ενισχυθεί η θέση του Αρκτικού Συμβουλίου**, και πιστεύει ότι θα πρέπει να έχει εντολή να λειτουργεί ως ένα διεθνές φόρουμ για τις διαπραγματεύσεις σχετικά με βασικά ζητήματα της περιοχής της Αρκτικής. Η καλή συνεργασία στο Αρκτικό Συμβούλιο προϋποθέτει όλα τα κράτη της Αρκτικής να αντιμετωπίζονται ισότιμα.

Η θέση της ΕΕ θα πρέπει να ενισχυθεί στο Συμβούλιο, διότι, με τον τρόπο αυτό, θα συμβάλλει καλύτερα στο έργο του Συμβουλίου και με τη συμμετοχή της θα αυξήσει την επιρροή του Συμβουλίου. Η ΕΕ έχει πολλά να προσφέρει στη συνεργασία αυτή. Ένας τρόπος με τον οποίο η ΕΕ θα μπορούσε να ενισχύσει τη θέση της θα ήταν η απόκτηση του καθεστώτος του παρατηρητή, ενώ τα κράτη μέλη της ΕΕ από την Αρκτική θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη θέση της ΕΕ στο πλαίσιο του Αρκτικού Συμβουλίου.

Είναι επίσης σημαντικό για την ΕΕ να επικεντρωθεί στην **ενίσχυση της συνεργασίας στο Ευρω-Αρκτικό Συμβούλιο της Θάλασσας του Μπάρεντς** (και στο περιφερειακό Συμβούλιο του Μπάρεντς), διότι διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασυννοριακή αλληλεπίδραση μεταξύ των 13 περιφερειών μελών (στη Νορβηγία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία και τη Ρωσία) και της πλούσιας σε πόρους περιοχής της Θάλασσας του Μπάρεντς. Η ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει την εμπειρογνώση και να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων συμβουλίων περιφερειακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στην ενότητα 4, όπως το Σκανδιναβικό Συμβούλιο Υπουργών, το Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας ή οι Οκτώ Σκανδιναβικές/Βαλτικές Χώρες (Nordic-Baltic Eight).

2.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη για λεπτομερέστερη και πιο αξιόπιστη γνώση σχετικά με τις περιβαλλοντικές αλλαγές που συντελούνται σε ολόκληρο τον κόσμο και στην περιοχή της Αρκτικής, όπου οι περιβαλλοντικές συνθήκες είναι μοναδικές και το

οικοσύστημα εύθραυστο. Θα πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα **η επιστημονική έρευνα και η παρακολούθηση** της κλιματικής αλλαγής, των οικολογικών θεμάτων, του περιβάλλοντος και της μετεωρολογίας. Η έκθεση «Αξιολόγηση αντικτύπου για το κλίμα της Αρκτικής» (Arctic Climate Impact Assessment - ACIA), η έκθεση αξιολόγησης *Snow Water Ice and Permafrost in the Arctic* (SWIPA) (Χιόνι, νερό, πάγος και μόνιμα παγωμένο έδαφος στην Αρκτική), το πρόγραμμα *Ice2Sea* (Ice to Sea), το σχέδιο «Αποτύπωμα της ΕΕ στην Αρκτική και αξιολόγηση πολιτικής» (EU Arctic Footprint and Policy Assessment) και η συμμετοχή στο διεθνές «Δίκτυο παρατήρησης μακράς διάρκειας της Αρκτικής» (Sustainable Arctic Observing Network - SAON), μπορεί να λειτουργήσουν καταλυτικά στον τομέα της ερευνητικής συνεργασίας στην Αρκτική. Πρέπει να ενισχυθούν τα υφιστάμενα και αποτελεσματικά δίκτυα έρευνας και παρακολούθησης της ΕΕ για την προώθηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων.

2.5.1 Μέχρι σήμερα, η έρευνα έχει σε μεγάλο βαθμό επικεντρωθεί στον μετριάσιμο και στη διαχείριση της αλλαγής του κλίματος σε διάφορα μέρη του κόσμου, αλλά τα φαινόμενα της κλιματικής αλλαγής και οι συνέπειές τους φαίνεται ότι έχουν φθάσει ήδη σε οριακό σημείο, πέρα από το οποίο δύσκολα μπορεί να τα σταματήσει κανείς ⁽⁴⁾. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει σήμερα να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην έρευνα για την διαφύλαξη του αρκτικού περιβάλλοντος και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, καθώς και στην προσαρμογή στις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Οι ερευνητικές δραστηριότητες και τα αποτελέσματά τους θα πρέπει να δημοσιεύονται, η δε έρευνα θα πρέπει να καλύπτει όλες τις πτυχές του ζητήματος, να είναι ανοικτή και να συμπεριλαμβάνει την κοινωνία των πολιτών και ερευνητές από όλες τις χώρες της ΕΕ (βλ. επίσης σημείο 2.9).

2.5.2 Η έρευνα σχετικά με την περιοχή της Αρκτικής πρέπει να συμπεριληφθεί στα εκτενή ερευνητικά προγράμματα της ΕΕ και να χορηγηθεί χωριστή χρηματοδότηση στο δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020.

2.6 Η περιοχή της Αρκτικής έχει μεγάλη **οικονομική σημασία** για τους τοπικούς πληθυσμούς, το σύνολο της Ευρώπης και πέραν αυτής. Η επιχειρηματικότητα, η μεταποιητική βιομηχανία και η γεωργική επιχειρηματικότητα της περιοχής πρέπει να ενθαρρύνονται με κάθε μέσο, όπως για παράδειγμα με πρωτοβουλίες του τύπου Arctic-Start-Up, καθώς και με την εκπαίδευση. Πρέπει δε να προωθηθούν οι επενδύσεις. Κατά την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και την άσκηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, η ΕΕ θα πρέπει να πραγματοποιήσει επενδύσεις σε **τεχνολογίες προσαρμοσμένες στις περιβαλλοντικές συνθήκες της Αρκτικής**, καθώς και στην ανάπτυξη και τη χρήση της **αντίστοιχης εμπειρογνώσης (ψυχρό κλίμα)**. Τούτο αφορά, μεταξύ άλλων, τις υπεράκτιες γεωτρήσεις, τα ορυχεία και τις θαλάσσιες βιομηχανίες, τον σχεδιασμό πλοίων και μηχανών, τους λιμένες και τη μεταφορά τεχνολογίας.

2.6.1 **Οι υποδομές** - ειδικά για σιδηροδρομικές και θαλάσσιες διαδρομές - προσαρμοσμένες στις συνθήκες του βορρά, καθώς και η κατασκευή των δικτύων μεταφοράς ενέργειας θα πρέπει να επίσης να βασίζονται σε κατάλληλη για τις σκληρές περιβαλλοντικές συνθήκες της Αρκτικής τεχνολογία και τεχνογνωσία. Η δημιουργία αποτελεσματικής υποδομής και υλικοτεχνικής υποστήριξης (τόσο στον άξονα Βορρά-Νότου όσο και στον άξονα Ανατολής-Δύσης) είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της περιοχής της Αρκτικής.

⁽³⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Ιανουαρίου 2011 σχετικά με μια βιώσιμη πολιτική της ΕΕ για τον απότατο Βορρά, P7_TA(2011)0024, σημείο 52.

⁽⁴⁾ Norsk Polarinstitut, www.npolar.no, και Matthews, J.A.: *The Encyclopedia of Global Environmental Change* (Η εγκυκλοπαίδεια της παγκόσμιας περιβαλλοντικής αλλαγής), Sage, Λονδίνο 2013.

2.6.2 Επίσης, η κατασκευή εγκαταστάσεων και η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας σε αραιοκατοικημένες περιοχές (για παράδειγμα, η εκπαίδευση εξ αποστάσεως, η ηλεκτρονική ιατρική περίθαλψη) και ο τουρισμός αποτελούν σημαντικούς τομείς ανάπτυξης στην περιοχή.

2.6.3 Κατά την ανάπτυξη του άξονα της Βόρειας Θάλασσας –ο οποίος είναι η αποτελεσματικότερη από άποψη κόστους και ασφαλέστερη εναλλακτική λύση αντί του νότιου διαύλου διέλευσης (μέσω της διώρυγας του Σουέζ)–, η ΕΕ θα πρέπει να λάβει υπόψη τις σχετικές περιβαλλοντικές πτυχές. Η ΕΕ θα πρέπει επίσης, από την πλευρά της, να ασχοληθεί με το άνοιγμα νέων **θαλάσσιων διαύλων** «αβλαβούς διέλευσης» στην περιοχή της Αρκτικής για τη διεθνή ναυτιλία, σύμφωνα με τις διεθνείς συμφωνίες (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας - UN Convention on the Law of the Sea, UNCLOS), συμπεριλαμβανομένων των διαδρόμων που διέρχονται από τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες διαφόρων χωρών. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη τόσο των εμπορευματικών όσο και των επιβατικών μεταφορών στην περιοχή.

2.6.4 Η ΕΕ πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να ενσωματώσει τις προτεραιότητες αυτές **στη στρατηγική ανάπτυξης Ευρώπη 2020** αλλά και σε άλλα προγράμματα, όπως η «Ένωση Καινοτομίας» και το «Ορίζοντας 2020». Η περιφερειακή πολιτική και η πολιτική συνοχής της ΕΕ καθώς και τα προγράμματα INTERREG και ENPI είναι μεγάλης σημασίας για τις εξόχως απόκεντρες βόρειες περιφέρειες της ΕΕ, και είναι ζωτικής σημασίας να έχουν αίσια αποτελέσματα σε αυτές τις περιοχές και στις γειτονικές περιοχές τους, με τη στήριξη των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, καθώς και με την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας.

2.6.5 Είναι επίσης ανάγκη να χρηματοδοτηθούν τα προγράμματα συνεργασίας στην περιοχή που έχει συμφωνήσει η ΕΕ με τους εταίρους της. Το σχέδιο εταιρικής σχέσης στον τομέα των μεταφορών στο πλαίσιο της **Βόρειας Διάστασης** απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και επαρκείς πόρους, διότι μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη διαύλων μεταφοράς των φυσικών πόρων από την πλούσια περιοχή του Μπάρεντς και προς τις αγορές της Ευρώπης. Για παράδειγμα, είναι απαραίτητη η ταχεία κατασκευή χερσαίων συνδέσεων μεταξύ της ΕΕ και των βασικών λιμανιών της Αρκτικής, όπως το Μουρμάνσκ και το Νάρβικ. Τα έργα αυτά θα πρέπει να θεωρηθούν ως εξαιρετικά επείγοντα (βλέπε επίσης τα σημεία 2.6.1 και 2.6.3).

Η διάθεση των πόρων για την προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση, στην οικονομική ανάπτυξη και στην ευημερία του πληθυσμού.

2.7 Είναι καθοριστικής σημασίας να εξασφαλιστεί στην περιοχή της Αρκτικής η **βιώσιμη ισορροπία μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της οικονομικής δραστηριότητας**. Η ΕΕ πρέπει να δράσει με αποφασιστικότητα, ώστε να βοηθήσει τις χώρες της Αρκτικής να επιτύχουν αυτή την ισορροπία, διότι το οικοσύστημα της περιοχής είναι ιδιαίτερα εύθραυστο. Στην περιοχή της Αρκτικής θα πρέπει να εφαρμόζονται τα υψηλότερα **διεθνή πρότυπα της αειφόρου ανάπτυξης**, που απαιτούν οι συνθήκες στην περιοχή. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη, καθώς και οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές εταιρείες είναι καθοριστικής σημασίας. Για τον λόγο αυτό, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λειτουργούν **υπεύθυνα**, ειδικά σε χώρους με ιδιαίτερες φυσι-

κές αξίες ή σε χώρους ιερούς για τους αυτόχθονες πληθυσμούς. Επίσης, η αλιεία θα πρέπει να ασκείται με υπεύθυνο τρόπο και λαμβάνοντας υπόψη τα αποθέματα ιχθύων βαθέων υδάτων, σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για την αλιεία ανοικτής θαλάσσης, τις κατευθυντήριες γραμμές του FAO, την Κοινή Ανακοίνωση JOIN(2012) 19 final και το συνοδευτικό υπηρεσιακό έγγραφο εργασίας SWD(2012) 182 final και, πιθανόν, επίσης τη συμφωνία της Επιτροπής Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού (North-East Atlantic Fisheries Commission, NEAFC/CPANE) (5). Όλα αυτά είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ευρωστίας και της ευημερίας στην περιοχή της Αρκτικής.

2.7.1 Οι κατευθυντήριες γραμμές και η εμπειρία της ΕΕ σχετικά με την **εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων**, καθώς και η ναυτιλιακή πολιτική της θα πρέπει να εξυπηρετούν τη συνεργασία της Αρκτικής. Εκτός από την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή πρέπει να αξιολογούνται και οι οικονομικές επιπτώσεις τους.

2.7.2 Η ΕΕ πρέπει να δράσει, ώστε, η πρόσφατη συμφωνία του Αρκτικού Συμβουλίου για την **πρόληψη διαρροών πετρελαίου** να εφαρμοστεί αποτελεσματικά στην πράξη και να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για τις αρχές σχετικά με τις γεωτρήσεις.

2.7.3 Σημαντικό είναι επίσης να ολοκληρωθούν με επιτυχία οι διαπραγματεύσεις για τον **θαλάσσιο κώδικα του ΔΝΟ στις πολικές περιοχές (Πολικός Κώδικας)**. Για την ανάπτυξη των αρκτικών θαλάσσιων διαδρομών, η ΕΕ θα πρέπει να προσφέρει τις υπηρεσίες της μέσω του **Galileo**, του **δορυφορικού της συστήματος πλοήγησης** για τη βελτίωση της ναυτιλίας και της ασφάλειας, συνδυάζοντας, όπου είναι δυνατόν, το σύστημα αυτό με άλλα παρόμοια συστήματα.

2.8 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τον **διάλογο που ξεκίνησε η ΕΕ με τους Σάαμι και άλλους αυτόχθονες πληθυσμούς**, καθώς και με ομάδες συμφερόντων της Αρκτικής περιοχής. Ο διάλογος αυτός πρέπει να συνεχιστεί και να ενισχυθεί. Οι πολιτιστικές παραδόσεις και οι παραδοσιακοί τρόποι διαβίωσης των αυτοχθόνων πληθυσμών (π.χ. εκτροφή ταράνδων) πρέπει να αποτελούν αντικείμενο σεβασμού. Οι κάτοικοι της περιοχής ανήκουν κυρίως σε μη αυτόχθονες ομάδες (περίπου 90%), και, για τον λόγο αυτό, ο διάλογος πρέπει να επεκταθεί στο σύνολο του πληθυσμού. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την παρατήρηση που διατυπώνεται στην Ανακοίνωση του Ιουνίου 2012 της ότι **«η Αρκτική είναι πηγή προκλήσεων, αλλά και ευκαιριών, που θα έχουν σοβαρές συνέπειες για τη ζωή των μελλοντικών γενεών ευρωπαίων πολιτών»**. Οι αλλαγές στην Αρκτική επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων όχι μόνο στην Αρκτική και τις γύρω περιοχές, αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου (βλ. το οικονομικό δυναμικό, την κλιματική αλλαγή που προκαλεί αύξηση των ακραίων καιρικών φαινομένων, τις μετατοπίσεις στα ωκεάνια ρεύματα, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, την ξηρασία, τις απότομες βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις, κλπ.).

2.8.1 Η **κοινωνία των πολιτών** πρέπει να συμμετέχει ευρέως και τακτικά στις εργασίες για την Αρκτική μαζί με τους αυτόχθονες πληθυσμούς. Διάφοροι φορείς της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των φορέων προστασίας του περιβάλλοντος, θα πρέπει να συμμετέχουν τόσο σε πολυμερείς όσο και σε ενωσιακές δράσεις για την Αρκτική. Ο διάλογος, οι συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης και οι ακροάσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται με διάφορες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών.

(5) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ΕΕ C 133, 09.05.2013, σ. 41.

2.8.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ θα πρέπει να προωθήσει την αποτελεσματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε διάφορα επίπεδα:

- Κάθε χώρα της περιοχής της Αρκτικής θα πρέπει να περιλαμβάνει τους βασικούς εταίρους της κοινωνίας των πολιτών στις δράσεις της για την Αρκτική·
- Οι βασικοί εταίροι της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να διαδραματίζουν, καλύτερα από σήμερα, τον συμβουλευτικό τους ρόλο στο Αρκτικό Συμβούλιο και στο Ευρω-Αρκτικό Συμβούλιο της Θάλασσας του Μπάρεντς, για θέματα που αφορούν την κοινωνία των πολιτών·
- Η ΕΕ θα πρέπει να συμπεριλάβει τον διάλογο με τους βασικούς εταίρους της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ στην προσεχή δική της πολιτική/στρατηγική για την Αρκτική.

2.8.3 Πρόθεση της ΕΟΚΕ είναι να συμμετάσχει σε αυτό το έργο και να προβάλλει μέσω διαλόγου τις απόψεις και τις προτάσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ προτίθεται επίσης να ενισχύσει τους δεσμούς της με την κοινωνία των πολιτών στην Αρκτική, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος είναι η υποστήριξη της φωνής και της παρουσίας της κοινωνίας των πολιτών των χωρών της Αρκτικής. Είναι αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα στους υποπεριφερειακούς και στους τοπικούς φορείς να εκφράσουν τις απόψεις τους σε επίπεδο ΕΕ.

2.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη για **μεγαλύτερη διαφάνεια και ενημέρωση του κοινού σχετικά με την Αρκτική** και για συνεργασία στην περιοχή. Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ πρέπει να ζητήσει μια αποτελεσματική **στρατηγική επικοινωνίας** όσον αφορά τη συνεργασία στην Αρκτική περιοχή. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόταση που υπέβαλε η Επιτροπή το 2008⁽⁶⁾ και αναγνώρισε το Συμβούλιο Υπουργών το 2009⁽⁷⁾ και στη συνέχεια το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽⁸⁾, για τη δημιουργία ενός **κέντρου πληροφόρησης ΕΕ-Αρκτικής** που θα είναι γενικά υπεύθυνο για την παροχή πληροφόρησης σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας και άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με τη συνεργασία στην περιοχή της Αρκτικής. Η πρωτοβουλία αυτή είναι σημαντική, ιδιαίτερα για την ενίσχυση της διαφάνειας. Είναι θετικό το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε στο Αρκτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου της Λαπωνίας να εκπονήσει ένα σχέδιο μελέτης για το κέντρο πληροφόρησης. Το κέντρο πληροφόρησης θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένα δίκτυο, με τη συμμετοχή ιδρυμάτων έρευνας και επικοινωνίας από την Ευρώπη και αλλού. Στο θέμα αυτό σημαντικό ρόλο πρέπει να διαδραματίσει και η κοινωνία των πολιτών.

3. Ιστορικό

3.1 Βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής της Αρκτικής

Η περιοχή ανάμεσα στον Βόρειο Πόλο και τον Αρκτικό Κύκλο (γεωγραφικό πλάτος 66° 33' 44") είναι γενικά γνωστή ως περιοχή της Αρκτικής. Πρόκειται για έναν καλό ορισμό.

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η περιοχή της Αρκτικής», COM(2008) 763 final, 20.11.2008.

⁽⁷⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα θέματα της Αρκτικής, 2985^η συνεδρίαση του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, 8 Δεκεμβρίου 2009.

⁽⁸⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με μια βιώσιμη πολιτική της ΕΕ για τον αιώτατο Βορρά, 20.1.2011.

3.1.1 Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής αποτελείται από τον Αρκτικό Ωκεανό, ο οποίος ως επί το πλείστον καλύπτεται από πάγο - ο Βόρειος Πόλος βρίσκεται στο κέντρο του ωκεανού. Η Θάλασσα του Μπάρεντς, η Θάλασσα Κάρα, η Θάλασσα της Γροιλανδίας, η Νορβηγική Θάλασσα, η Θάλασσα Μποφόρ, η Θάλασσα Λάπτεφ και ορισμένες άλλες θαλάσσιες περιοχές είναι μέρος του Αρκτικού Ωκεανού. Ο Αρκτικός Ωκεανός περιβάλλεται από ηπειρωτικές υφαλοκρηπίδες. Οκτώ κράτη της Αρκτικής - Καναδάς, Δανία (συμπεριλαμβανομένης της Γροιλανδίας), Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία (συμπεριλαμβανομένων των νήσων Σβάλμπαρντ), Ρωσία, Σουηδία και Ηνωμένες Πολιτείες (συμπεριλαμβανομένης της Αλάσκας) - βρίσκονται, τουλάχιστον εν μέρει, βόρεια του Αρκτικού Κύκλου και καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις της Αρκτικής. Η Ισλανδία είναι κοντά στον Αρκτικό Κύκλο. Πέντε τουλάχιστον από αυτές τις χώρες - Νορβηγία, Ρωσία, Καναδάς, Δανία / Γροιλανδία και οι Ηνωμένες Πολιτείες (τα «πέντε αρκτικά κράτη») - είναι παράκτια κράτη του Αρκτικού Ωκεανού. Στα κράτη της Αρκτικής περιλαμβάνονται τρία κράτη μέλη της ΕΕ: η Φινλανδία, η Σουηδία και η Δανία. Η Νορβηγία και η Ισλανδία δεν είναι κράτη μέλη, αλλά συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας για τον ΕΟΧ, ενώ η Ισλανδία έχει υποβάλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ρωσία και ο Καναδάς είναι στρατηγικοί εταίροι της ΕΕ. Η Γροιλανδία ανήκει στη Δανία, αλλά από το 2009 έχει καθεστώς αυτοδιοίκησης ("Self-Rule")· η Γροιλανδία δεν ανήκει στην ΕΕ, αλλά έχει συμφωνία εταιρικής σχέσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.1.2 Η περιοχή της Αρκτικής έχει έκταση 14,5 εκατομμύρια km² και πληθυσμό περίπου 4 εκατομμύρια άτομα, τα περισσότερα εκ των οποίων στη Ρωσία. Περίπου το 10% του πληθυσμού είναι αυτόχθονες ομάδες (π.χ. Saami, Inuit, Nenetsit, Aleutit, Athabascat, gwich'inuit κλπ). Οι Σάαμι της Φινλανδίας και της Σουηδίας είναι οι μόνοι αυτόχθονες πληθυσμοί που ζουν εντός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Μουρμάνσκ, που βρίσκεται στη βορειοδυτική Ρωσία, είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Αρκτικής⁽⁹⁾. Στην περιοχή λειτουργούν εταιρείες και υπάρχει κοινωνικός σχεδιασμός, όπως, για παράδειγμα, το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης της ένωσης δήμων και κοινοτήτων της περιφέρειας της Λαπωνίας 2014–2020⁽¹⁰⁾. Επίσης, στην περιοχή ασκούνται μορφές γεωργίας και κτηνοτροφίας προσαρμοσμένες στις δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες, εκτροφή γουνοφόρων ζώων και διάφορες οικονομικές δραστηριότητες⁽¹¹⁾.

3.2 Οι βασικές προκλήσεις της περιοχής της Αρκτικής

3.2.1 Η περιοχή της Αρκτικής ήταν ανέκαθεν σταθερή, και η συνύπαρξη των κρατών της Αρκτικής βασιζόταν στην εποικοδομητική συνεργασία και στην εμπιστοσύνη. Η γεωπολιτική θέση της περιοχής είναι σημαντική και το ενδιαφέρον για την Αρκτική έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες τόσο στα κράτη της Αρκτικής, όσο και στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο. Για διάφορους λόγους, η περιοχή διανύει περίοδο βαθιάς αλλαγής.

3.2.2 Η **κλιματική αλλαγή** που προκαλεί ο άνθρωπος σε παγκόσμιο επίπεδο, **ιδίως δε η υπερθέρμανση του πλανήτη**, είναι ιδιαίτερα σημαντική και σημειώνει ταχεία εξέλιξη στην περιοχή της Αρκτικής. Αυτό προκαλεί την **τήξη των πάγων και του permafrost** (μόνιμα παγωμένου εδάφους), το οποίο με τη σειρά του

⁽⁹⁾ Για μια επικαιροποιημένη επισκόπηση της περιοχής της Αρκτικής και της διακυβέρνησής της, βλ. έγγραφο Arctic Governance: balancing challenges and development, περιφερειακή έκθεση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (Διακυβέρνηση της Αρκτικής: εξισορρόπηση προκλήσεων και ανάπτυξης), ΓΔ Εξωτερικών Πολιτικών της Ένωσης, Τμήμα Πολιτικής. Garcés Fernando de los Fayos, ΓΔ ΕΧΡΟ/B/polDep/Note/2012_136, Ιούνιος 2012.

⁽¹⁰⁾ www.lapinliitto.fi.

⁽¹¹⁾ Παράδειγμα: <http://www.arcticbusinessforum.org>

επιταχύνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου παγκοσμίως (λόγω της απελευθέρωσης μεθανίου). Το φαινόμενο του θερμοκηπίου προκαλεί σε διάφορα μέρη του κόσμου καιρικές μεταβολές, έντονες καταιγίδες, μεταβολές των ανέμων και των ωκεάνιων ρευμάτων, άνοδο της στάθμης της θάλασσας, αύξηση της μακροχρόνιας ξηρασίας, δυνατές βροχοπτώσεις και χιονοπτώσεις. Η τήξη των πάγων στην Ανταρκτική και τη Γροιλανδία μπορεί να αυξήσει τη στάθμη της θάλασσας κατά 1-2 μέτρα. Τον Σεπτέμβριο του 2012 το στρώμα πάγου της Αρκτικής είχε συρρικνωθεί σε ποσοστό ρεκόρ (σε 3 410 000 km²). Το μόνιμα παγωμένο έδαφος λιώνει πολύ γρήγορα (από το 1980 έχει λιώσει το 70% περίπου) και αντικαθίσταται από λεπτό στρώμα πάγου που διαρκεί ένα έτος. Το καλοκαίρι του 2008, το 65% του Αρκτικού Ωκεανού ήταν χωρίς πάγο και μεγάλα τμήματά του ενδέχεται στο τέλος της δεκαετίας ή στις επόμενες δεκαετίες να είναι σε μεγάλο βαθμό χωρίς πάγο (¹²).

3.2.3 Στην περιοχή υπάρχουν **άφθονοι ανεκμετάλλευτοι ακόμη φυσικοί πόροι**, τόσο στη θάλασσα όσο και στην ξηρά. Η τήξη και η συρρίκνωση των πάγων λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, πολλαπλασιάζει τις ευκαιρίες αναζήτησης και εξόρυξης νέων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων (πετρέλαιο και φυσικό αέριο) και άλλων πρώτων υλών στα βάθη του ωκεανού. Για παράδειγμα, το ένα τέταρτο των κοιτασμάτων φυσικού αερίου που έχουν εντοπιστεί στον κόσμο και το 80% του φυσικού αερίου της Ρωσίας βρίσκονται στην Αρκτική. Εκτιμάται ότι στην περιοχή βρίσκεται το 13% των ανεξερεύνητων κοιτασμάτων πετρελαίου στον κόσμο, το 30% των ανεξερεύνητων κοιτασμάτων φυσικού αερίου, και το 20% των ανεξερεύνητων κοιτασμάτων φυσικού υγραερίου.

3.2.4 Οι περισσότερες από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αρκτικής, όπου υπάρχουν ήδη αμέτρητα υπεράκτια σημεία γεώτρησης, και αναζητούνται και εξερευνούνται νέα σημεία ολοένα και πιο βόρεια (για παράδειγμα, η Νορβηγία έχει 89 τοποθεσίες στη Θάλασσα του Μπάρεντς, και σύντομα θα αρχίσει γεωτρήσεις σε εννέα νέα σημεία). Η αυξανόμενη σημασία της ενέργειας από σχιστόλιθο δεν μειώνει την ελκυστικότητα αυτών των πηγών.

3.2.5 Εδώ και μερικές δεκαετίες υπάρχουν έντονες εξορυκτικές δραστηριότητες σε διάφορα μέρη της Αρκτικής, όπου βρίσκονται σημαντικά ανεκμετάλλευτα κοιτάσματα διαφόρων μετάλλων και ορυκτών. Για παράδειγμα, το 90% της παραγωγής σιδηρομεταλλεύματος της ΕΕ και περίπου το 20% της παραγωγής νικελίου στον κόσμο προέρχεται από την Αρκτική (κυρίως από την περιοχή του Μπάρεντς). Στην περιοχή της Αρκτικής υπάρχουν επίσης σημαντικοί δασικοί πόροι που συνιστούν βασικό ανανεώσιμο φυσικό πόρο.

3.2.6 Στην Αρκτική υπάρχει περίπου το ένα τέταρτο των θαλάσσιων **ιχθυοποθεμάτων**. Η άνοδος της θερμοκρασίας του θαλασσινού νερού επηρεάζει τις κινήσεις των ψαριών, πράγμα που, με τη σειρά του, επηρεάζει την αλιεία στους ωκεανούς. Η αλιεία μεταφέρεται ολοένα και περισσότερο προς τον βορρά σε ανεκμετάλλευτα, μέχρι σήμερα, ύδατα.

3.2.7 Η τήξη των πάγων και η υπερθέρμανση του πλανήτη αυξάνουν επίσης τις δυνατότητες διάνοιξης/ανάπτυξης **νέων θαλάσσιων διαδρόμων** στον Αρκτικό Ωκεανό – **το βορειοδυτικό και το βορειοανατολικό πέρασμα** - από και προς την Ανατολική

Ασία, που είναι κατά 40% περίπου συντομότεροι από τους σημερινούς θαλάσσιους διαδρόμους του Ατλαντικού και των παρακτίων κρατών της Ασίας. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή τόσο η σημαντική μείωση του κόστους διέλευσης όσο και η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Σημαντικό τμήμα των παγκόσμιων θαλάσσιων μεταφορών πραγματοποιείται με τους στόλους των χωρών της ΕΕ και το 90% περίπου των μεταφορών αυτών πραγματοποιείται σήμερα από το παραδοσιακό νότιο δίαυλο διέλευσης Το 2012, 46 πλοία διέσχισαν τον άξονα της Βόρειας Θάλασσας, από τη Θάλασσα του Μπάρεντς προς τον Βερίγγειο Πορθμό. Οι εμπορευματικές μεταφορές αυξάνονται, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες αβεβαιότητες για τη χρήση αυτού του άξονα, όσον αφορά τους κανόνες, το κόστος και την ασφάλεια πλοήγησης, δεδομένων των δυσμενών καιρικών συνθηκών της περιοχής.

3.2.8 **Οι οικονομικές δυνατότητες** είναι ιδιαίτερα μεγάλες, και η περιοχή της Αρκτικής μπορεί να εξελιχθεί σε στρατηγική περιοχή της παγκόσμιας οικονομίας λόγω των ενεργειακών πόρων και των πρώτων υλών, καθώς και λόγω των νέων οδών θαλάσσιων μεταφορών.

3.2.9 Οι περιβαλλοντικές συνθήκες της Αρκτικής είναι μοναδικές, και το **οικοσύστημα εύθραυστο και ευάλωτο**. Η βελτίωση της διαχείρισης των περιβαλλοντικών αλλαγών και η πρόληψη ανθρωπογενών καταστροφών (πετρελαιοκηλίδες, κλπ.) λόγω των σχετικών οικονομικών δραστηριοτήτων αποτελούν βασικούς στόχους της περιφερειακής συνεργασίας.

3.2.10 Οι προαναφερθείσες αλλαγές επηρεάζουν, στην Αρκτική και στις γύρω περιοχές, τις συνθήκες διαβίωσης των αυτοχθόνων πληθυσμών και του υπόλοιπου πληθυσμού. Η αλλαγή των καιρικών και των περιβαλλοντικών συνθηκών, οι σαφείς οικονομικές δυνατότητες, καθώς και τα αυξανόμενα συμφέροντα όσον αφορά την εξουσία και την ασφάλεια επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων και σε άλλα μέρη της Ευρώπης και του κόσμου.

3.2.11 Η επιδίωξη στρατηγικής ισορροπίας μεταξύ δυνατοτήτων και απειλών στην περιοχή της Αρκτικής μπορεί να θεωρηθεί ζήτημα ύψιστης σημασίας για το μέλλον του πλανήτη.

4. Οι βασικοί πολιτικοί φορείς της περιοχής της Αρκτικής

4.1 Καθένα από τα **οκτώ κράτη της Αρκτικής** έχει τη δική του στρατηγική για την περιοχή (¹³). Οι στρατηγικές αυτές συχνά επικεντρώνονται σε παρόμοιες προτεραιότητες: στην πολιτική και οικονομική σημασία της Αρκτικής για τη χώρα τους, στον ρόλο της χώρας τους στην περιοχή, στις φυσικές συνθήκες και στο οικοσύστημα, στην ανάγκη συνεργασίας για την ανάπτυξη της διακυβέρνησης της Αρκτικής με βιώσιμο τρόπο. Το δυναμικό της Αρκτικής σε ενέργεια και πρώτες ύλες, καθώς και η ανάπτυξη και η εκμετάλλευση των νέων διαδρόμων αποτελεί βασικό σημείο εκκίνησης σε κάθε στρατηγική. Τα κράτη έχουν συνάψει επίσης διμερείς σχέσεις μεταξύ τους για την προστασία και την προώθηση των κοινών συμφερόντων της Αρκτικής. Η κοινοβουλευτική συνέλευση του NATO παρουσίασε, τον Οκτώβριο του 2012, ψήφισμα για την περιοχή της Αρκτικής (¹⁴).

(¹³) **Νορβηγία:** *The High North: visions and strategies*, 2011· **Ρωσία:** *The Russian Federation's main state policy in the Arctic until 2020 and beyond 2008*· **Καναδάς:** *Canada's Northern Strategy: Our North, Our Heritage, Our Future*, 2009· **Σουηδία:** *Sveriges strategi för den arktiska regionen*, 2012· **Ηνωμένες Πολιτείες:** *US: Arctic Region Policy*, 2009· **Φινλαδία:** Η στρατηγική της Φινλαδίας για την Αρκτική, 2010 η οποία ανανεώνεται τον Απρίλιο του 2013· **Δανία, Γροιλανδία και οι Νήσοι Φερόε:** *Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011-2020*, 2011· **Ισλανδία:** www.utanrikisraduneyti.is

(¹⁴) Κοινοβουλευτική Συνέλευση του NATO, Ψήφισμα 396.

(¹²) *Arctic Climate Impact Assessment*, ACIA (Αξιολόγηση αντικτύπου για το κλίμα της Αρκτικής).

4.2 Στον Βορρά, υπάρχουν τέσσερα περιφερειακά φόρουμ συνεργασίας:

Το Αρκτικό Συμβούλιο ⁽¹⁵⁾, όργανο καθοριστικής σημασίας για την περιφερειακή συνεργασία, απαρτίζεται από οκτώ μέλη (τα κράτη της Αρκτικής, οι Νήσοι Φερόε και η Γροιλανδία, ως τμήμα της Δανίας), έξι μόνιμους συμμετέχοντες (φόρουμ συνεργασίας των αυτοχθόνων πληθυσμών των χωρών της Αρκτικής) ⁽¹⁶⁾, καθώς και μεγάλο αριθμό παρατηρητών (Κάτω Χώρες, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία, Πολωνία, Γαλλία, Γερμανία και 18 διακρατικοί οργανισμοί και ΜΚΟ). Η ΕΕ, η Ιταλία, η Κίνα, η Ινδία, η Νότια Κορέα και η Σιγκαπούρη έχουν ζητήσει να είναι μόνιμοι παρατηρητές. Η Κίνα, τα τελευταία χρόνια, έχει αυξήσει σημαντικά τις δραστηριότητές της στην περιοχή και στις χώρες της Αρκτικής. Τα κράτη μέλη έχουν υπογράψει, μεταξύ άλλων, και μια συμφωνία έρευνας και διάσωσης ("Search and Rescue"). Επιδιώκεται να δοθούν στο Συμβούλιο σημαντικότερος ρόλος, περισσότερες αρμοδιότητες και μεγαλύτερη βαρύτητα ως φορέα διεθνούς συνεργασίας.

4.3 **Το Ευρω-Αρκτικό Συμβούλιο του Μπάρεντς** ⁽¹⁷⁾ καλύπτει τις ευρωπαϊκές περιφέρειες και υποπεριφέρειες της Αρκτικής. Προωθεί τη συνεργασία με την πλούσια σε πόρους περιοχή του Μπάρεντς όπου υπάρχει ανάγκη για πιο αποτελεσματικούς διαδρόμους μεταφοράς προς τις ευρωπαϊκές αγορές. Απαρτίζεται από επτά μέλη: τη Φινλανδία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία, τη Δανία, την Ισλανδία, τη Ρωσία και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο πλαίσιο του Συμβουλίου λειτουργεί, με στόχο την ουσιαστική συνεργασία, το **Περιφερειακό Συμβούλιο του Μπάρεντς** (Barents Regional Council - BRC) ⁽¹⁸⁾, στο οποίο συμμετέχουν 13 υποπεριφέρειες της περιοχής του Μπάρεντς.

4.4 **Το Σκανδιναβικό Συμβούλιο Υπουργών** ⁽¹⁹⁾ (και το Συμβούλιο Σκανδιναβικών Χωρών) έχει τη δική του στρατηγική για την Αρκτική. Οι πέντε σκανδιναβικές χώρες έχουν παραδοσιακά στενή και ευρεία συνεργασία μεταξύ τους, και διαθέτουν επίσης τις δεξιότητες και την εμπειρογνώση για τις συνθήκες του Βορρά. Η Γροιλανδία συμμετέχει στη συνεργασία ως πλήρες μέλος.

4.5 **Το Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας** (Council of Baltic Sea States, CBSS) ⁽²⁰⁾ διατηρεί τη συνεργασία μεταξύ των οκτώ κρατών της Βαλτικής. Η ΕΕ έχει τη δική της **μακροπεριφερειακή στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας** (EU Strategy for the Baltic Sea Region, EUSBSR).

4.6 Η **Βόρεια Διάσταση** ⁽²¹⁾, κοινή πολιτική της ΕΕ, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Ρωσίας καλύπτει μια ευρεία γεωγραφική περιοχή που περιλαμβάνει τις ευρωπαϊκές περιφέρειες και υποπεριφέρειες της Αρκτικής, από τη βορειοδυτική Ρωσία έως την Ισλανδία στα ανατολικά και τη Γροιλανδία στα δυτικά. Η συνεργασία διαρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές θεματικές εταιρικές σχέσεις (NDEP, NDPHS, NDPTL και NDPC), καθώς και ένα χωριστό τμήμα («Αρκτικό Παράθυρο»- «Arctic Window»). Από πλευράς συνεργασίας στην Αρκτική, είναι σημαντική η εταιρική σχέση στο πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης για τις μεταφορές και την εφοδιαστική (Northern Dimension Partnership on Transportation and Logistics -NDPTL), στο πλαίσιο της οποίας προετοιμάζεται μια πρόταση για ένα περιφερειακό δίκτυο μεταφορών. Επίσης, η Περιβαλλοντική Εταιρική Σχέση της Βόρειας Διάστασης (Northern Dimension Environmental Partnership - NDEP) διαδραματίζει

σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Αρκτικής, καθότι αποτέλεσε το πλαίσιο για την επιτυχή εξάλειψη των ραδιενεργών αποβλήτων στη χερσόνησο Κόλα. Η τρίτη υπουργική συνάντηση της Βόρειας Διάστασης πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2013 στις Βρυξέλλες ⁽²²⁾. Το Επιχειρηματικό Συμβούλιο της Βόρειας Διάστασης ⁽²³⁾ επιδιώκει κυρίως τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος στην περιοχή, καθώς και την προώθηση της ανταγωνιστικότητάς της. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο Καναδάς συμμετέχουν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις της Βόρειας Διάστασης.

4.7 Οι βουλευτές των χωρών της Αρκτικής συμμετέχουν σε καθένα από τα προαναφερθέντα φόρουμ συνεργασίας, καθώς και στην τακτική συνεργασία στο πλαίσιο της **Διάσκεψης των Βουλευτών της Περιοχής της Αρκτικής (CPAR-Conference of Parliamentarians of the Arctic Region)**.

4.8 Τα έξι **φόρουμ συνεργασίας των αυτοχθόνων πληθυσμών** της περιοχής διατηρούν τακτική συνεργασία μεταξύ τους.

4.9 **Το Διεθνές Πολικό Ίδρυμα** (International Polar Foundation, IPF) διατηρεί τη διεθνή συνεργασία για θέματα της Αρκτικής μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Μεταξύ άλλων, τον Σεπτέμβριο του 2012 διοργάνωσε το «Συμπόσιο 2012 για το μέλλον της Αρκτικής» (Arctic Future Symposium 2012) στην έδρα της Επιτροπής των Περιφερειών.

5. Οι κατευθυντήριες γραμμές της περιφερειακής συνεργασίας

5.1 Η συνεργασία για θέματα που αφορούν την Αρκτική πρέπει να οικοδομηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο **στη βάση διεθνών συμφωνιών και στο πλαίσιο διεθνών φόρουμ**.

5.2 Βασική διεθνής συμφωνία για την περιοχή της Αρκτικής είναι η **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982** (UNCLOS ⁽²⁴⁾), στην οποία εξετάζονται οι θαλάσσιες περιοχές των κυρίαρχων κρατών και στο πλαίσιο της οποίας έχει συσταθεί η Επιτροπή για τα όρια της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας (**Commission on the Limits of the Continental Shelf, CLCS**).

5.3 Τα παράκτια κράτη του Αρκτικού Ωκεανού επιδίωξαν σε αυτή βάση να καταλήξουν σε συμφωνία όσον αφορά τα χωρικά ύδατα και τα όρια της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων). Στόχος είναι η αποφυγή των εδαφικών διαφορών, μολονότι ορισμένες διαφορές γεωγραφικού προσδιορισμού παραμένουν άλυτες. Υπάρχει κίνδυνος κλιμάκωσης των διαφορών. Το 2008, τα παράκτια κράτη εξέδωσαν στο Ilulissat της Γροιλανδίας μια κοινή δήλωση, όπου τονίζεται το κυριαρχικό δικαίωμα όλων των χωρών που έχουν υπογράψει να ρυθμίζουν τις δραστηριότητες μέσα στη δική τους αποκλειστική οικονομική ζώνη.

5.4 Η ανάπτυξη των πιθανών θαλάσσιων διαδρόμων του Αρκτικού Ωκεανού –το βορειοδυτικό πέρασμα (που διασχίζει την αποκλειστική οικονομική ζώνη του Καναδά) και το βορειοανατολικό πέρασμα (που διασχίζει την αποκλειστική οικονομική ζώνη της Ρωσίας)–, οι δυνατότητες, οι προϋποθέσεις και η ασφάλεια χρήσης τους πρέπει να εξεταστούν και να συζητηθούν ευρέως στα διάφορα φόρουμ συνεργασίας με στόχο την επίτευξη της μέγιστης δυνατής συναίνεσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά τις

⁽¹⁵⁾ Βλ. www.arctic-council.org.

⁽¹⁶⁾ Arctic Council Indigenous Peoples' Secretariat (IPS) (Γραμματεία των Αυτόχθονων Λαών του Αρκτικού Συμβουλίου), www.arcticpeoples.org

⁽¹⁷⁾ Βλ. www.beac.st.

⁽¹⁸⁾ Βλ. www.beac.st.

⁽¹⁹⁾ Βλ. www.norden.org.

⁽²⁰⁾ Βλ. www.cbss.org.

⁽²¹⁾ Βλ. http://eeas.europa.eu/north_dim/index_en.htm

⁽²²⁾ www.consilium.europa.eu/6597/13.

⁽²³⁾ <http://www.northerndimension.info/component/content/article/10-innerpage/9-ndbc>.

⁽²⁴⁾ www.UN.org

αρχές χρήσης και διαχείρισης αυτών των διαδρόμων. Υπάρχουν ήδη σχετικές διεθνείς συμφωνίες, όπως η **UNCLOS** (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας) και η συμφωνία αβλαβούς διέλευσης του **Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΔΝΟ)** ⁽²⁵⁾. Στο στάδιο της προετοιμασίας είναι, μεταξύ άλλων, και ο **Πολικός Κώδικας του ΔΝΟ**.

5.5 Τα θέματα που αφορούν την κλιματική αλλαγή και την αιεφόρο ανάπτυξη είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την περιοχή της Αρκτικής. Η **Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή** (UN Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) ⁽²⁶⁾ εξακολουθεί να αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς στις διεθνείς σχέσεις. Τούτο έχει μεγάλη σημασία για την περιοχή της Αρκτικής.

Ο Οργανισμός Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) έχει, από την πλευρά του, ξεκινήσει ένα πρόγραμμα παρακολούθησης για την περιοχή της Αρκτικής ⁽²⁷⁾.

5.6 Οι οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος συμμετέχουν ενεργά στις προαναφερθείσες δράσεις. Η **Greenpeace** έχει προτείνει να μην ασκείται καμία οικονομική δραστηριότητα στην Αρκτική, εάν δεν συναφθεί συμφωνία σχετικά με τις αρχές για την προστασία της περιοχής.

6. Η δράση της ΕΕ και η υπό εξέλιξη πολιτική για την Αρκτική

6.1 Η ΕΕ έχει ολοένα και περισσότερα γεω-περιβαλλοντικά και οικονομικά πολιτικά συμφέροντα στην περιοχή της Αρκτικής. Η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος της συνεργασίας στην περιοχή, επειδή ορισμένα κράτη μέλη της είναι χώρες της Αρκτικής.

6.2 Η πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική είναι ακόμη σε εξέλιξη. Ενισχύθηκε το 2008, κυρίως με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ⁽²⁸⁾. Η Επιτροπή έχει επίσης υποβάλει δύο σχετικές ανακοινώσεις (2008 και 2012) (βλέπε υποσημειώσεις 2 και 7). Το Συμβούλιο των Υπουργών ενέκρινε δύο αποφάσεις (2008 και 2009) ⁽²⁹⁾. Το Συμβούλιο εξέτασε την τρέχουσα κατάσταση στη συνεδρίαση που πραγματοποίησε στις 31 Ιανουαρίου 2013.

6.3 Με τις ανακοινώσεις της του 2008 και του Ιουνίου 2012, η ΕΕ επιδιώκει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της πολιτικής για την Αρκτική. Η πολιτική έχει τρεις βασικούς στόχους:

- προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος της Αρκτικής από κοινού με τον πληθυσμό της·
- ενθάρρυνση της αιεφόρου χρήσης των φυσικών πόρων·
- προώθηση της διεθνούς συνεργασίας με έμφαση στη σημασία των διεθνών συμφωνιών.

Η πολιτική βασίζεται σήμερα σε τρεις εστιακούς τομείς: γνώση, ευθύνη, συμμετοχή.

⁽²⁵⁾ www.imo.org

⁽²⁶⁾ www.un.org

⁽²⁷⁾ www.unep.org

⁽²⁸⁾ Ψήφισμα P6 TA(2008)0474, 9.10.2008.

⁽²⁹⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τα θέματα της Αρκτικής, 2985¹ συνεδρίαση του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, 8 Δεκεμβρίου 2009. Βλέπε επίσης την υποσημείωση 9.

6.4 Στις διμερείς σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες της Αρκτικής, εξετάζεται επίσης η Αρκτική συνεργασία. Η ΕΕ έχει μια ξεχωριστή συμφωνία με τη Γροιλανδία. Η πολυμερής πολιτική της Βόρειας Διάστασης διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην περιοχή της Αρκτικής.

6.5 Πολλά από τα υφιστάμενα προγράμματα της ΕΕ εφαρμόζονται επίσης στην περιοχή της Αρκτικής. Η ΕΕ επένδυσε την περίοδο 2007–2013 περίπου 1,4 δις ευρώ για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην Αρκτική και στις γειτονικές της περιοχές. Η επιστημονική έρευνα υπήρξε στην πρώτη θέση: το 2002 ξεκίνησε το έκτο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα, στο οποίο περιλαμβάνονταν και σχέδια για την περιοχή της Αρκτικής. Τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ έχει επενδύσει περισσότερα από 200 εκατ. ευρώ στην έρευνα για την περιοχή της Αρκτικής, συμμετέχει δε σε πολλά κοινά έργα, κυρίως μέσω του **7ου Προγράμματος-Πλαισίου για την Έρευνα** ⁽³⁰⁾. Υπάρχει ήδη ένα αποτελεσματικό δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων ερευνητικών ιδρυμάτων (τόσο εντός όσο και εκτός ΕΕ). Τα βασικά ερευνητικά προγράμματα για την περίοδο 2008–2012 και τα προγράμματα χρηματοδότησης της περιφερειακής συνεργασίας για την περίοδο 2007–2013 έχουν καταγραφεί ⁽³¹⁾. Στην περιοχή της Αρκτικής έχουν υλοποιηθεί πολλά προγράμματα στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ, των προγραμμάτων της Interreg και εδαφικής ευρωπαϊκής συνεργασίας (ΕΕΣ), των κατευθυντήριων γραμμών για τις περιφερειακές ενισχύσεις και του Ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας και εταιρικής σχέσης (ΕΜΓΕΣ). Το πρόγραμμα «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφοράς (ΔΕΔ-Μ) δεν επεκτείνονται στην Αρκτική.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να διερευνήσει τον τρόπο οργάνωσης στην ΕΕ των πληροφοριών που αφορούν τις ερευνητικές δραστηριότητες στην περιοχή της Αρκτικής. Εξετάζεται η δημιουργία ενός κέντρου πληροφόρησης ΕΕ-Αρκτικής.

6.6 Η ΕΕ συμμετέχει στην πολιτική της Βόρειας Διάστασης και είναι μέλος του Ευρω-Αρκτικού Συμβουλίου του Μπάρεντς. Επίσης, είναι παρατηρητής ad-hoc στο Αρκτικό Συμβούλιο και έχει ζητήσει να της χορηγηθεί το καθεστώς του μόνιμου παρατηρητή. Η ΕΕ, εδώ και χρόνια, συμμετέχει πλήρως στις δραστηριότητες των διαφόρων ομάδων εργασίας του Συμβουλίου.

6.7 Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συμμετέχουν στη Διάσκεψη των Βουλευτών της Περιοχής της Αρκτικής (Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, CPAR) (βλ. σημείο 3.3.7.) και στην κοινοβουλευτική συνεργασία των τεσσάρων περιφερειακών συμβουλίων του Βορρά και της Βόρειας Διάστασης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει υιοθετήσει δύο ψηφίσματα σχετικά με την περιοχή της Αρκτικής (το 2008 και το 2011) (βλ. υποσημείωση 9 και P6_TA(2008)0474).

6.8 Η ΕΕ έχει ξεκινήσει τακτικό διάλογο με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τους αυτόχθονες πληθυσμούς καθώς με εκπροσώπους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της περιοχής και συμμετέχει στις εργασίες του Διεθνούς Πολικού Ιδρύματος (International Polar Foundation, IPF).

⁽³⁰⁾ Το 7^ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο για την Έρευνα της ΕΕ.

⁽³¹⁾ SWD(2012) 182 παράρτημα I και Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, παράρτημα II.

6.9 Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τη συνεργασία στην περιοχή της Αρκτικής όπως για τη Βόρεια Διάσταση, την περιφερειακή και τη θαλάσσια πολιτική, την αειφόρο ανάπτυξη και τις σχέσεις με τις γειτονικές χώρες. Η ΕΟΚΕ έχει θεσμικές επαφές με την κοινωνία των πολιτών της Νορβηγίας, της Ισλανδίας και της Ρωσίας (ΕΟΧ-ΣΣ, ΜΣΕ-Ισλανδία, CCRF) και έχει διοργανώσει δύο φόρουμ της Βόρειας Διάστασης για την κοινωνία των πολιτών (το 2002 και το 2006), καθώς και συνάντηση των ενδιαφερόμενων φορέων στο πλαίσιο της Υπουργικής Διάσκεψης για της Βόρεια Διάσταση τον Φεβρουάριο του 2013.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

489Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής»

[COM(2012) 722 final]

(2013/C 198/05)

Εισηγητής: ο κ. **Petru Sorin DANDEA**

Στις 12 Μαρτίου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής»

COM(2012) 722 final.

Το ειδικευμένο τμήμα "Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή", στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 169 ψήφους υπέρ και 1 κατά.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ του σχεδίου της Επιτροπής και υποστηρίζει τις προσπάθειές της που αφορούν την εξεύρεση συγκεκριμένων λύσεων για τον περιορισμό της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Θα επιτευχθεί πραγματική πρόοδος μόνο αν τα κράτη μέλη δώσουν περισσότερη προσοχή στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών υπηρεσιών, διαθέτοντας επαρκείς ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους και εξασφαλίζοντας τον καλύτερο συντονισμό τους.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο να συμπεριλάβουν τα θέματα της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι θα πραγματοποιηθεί πρόοδος ως προς την πληρωμή και την είσπραξη των φόρων, ότι οι εν λόγω φόροι θα γίνουν πιο ισότιμοι, ότι θα βελτιωθεί η ανακατανομή του πλούτου και ότι θα αντιμετωπιστεί καλύτερα η φτώχεια.

1.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να καταρτιστεί "μαύρη λίστα" με τα κράτη που λειτουργούν ως φορολογικοί

παράδεισοι και δεν συμμορφώνονται προς τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης στον τομέα της φορολογίας. Ζητά δε να καθοριστούν κοινά κριτήρια σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τον εντοπισμό αυτών των κρατών, προκειμένου η εφαρμογή να μην γίνεται αποσπασματικά σε εθνικό επίπεδο. Κρίνεται σκόπιμο η εγγραφή στη "μαύρη λίστα" να μην περιορίζεται σε τρίτες χώρες, αλλά να αφορά και τα εδάφη ή τις δικαιοδοσίες που ανήκουν σε κράτη μέλη, καθώς και στις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα σε αυτές τις ζώνες.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να συμπληρώσει τις προτάσεις σχετικά με την εγγραφή σε "μαύρη λίστα" με κυρώσεις για τις επιχειρήσεις. Οι κυρώσεις θα μπορούσαν να παράδειγμα να συνίστανται στον αποκλεισμό των εν λόγω επιχειρήσεων από δημόσιες συμβάσεις, χρηματοδότηση από την ΕΕ ή κρατικές ενισχύσεις.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός, στο μέτρο που προκαλεί τη διάβρωση της φορολογικής βάσης και ως εκ τούτου υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αυξήσουν τους φόρους, αποτελεί αφ' εαυτού αντιδεδοντολογική πρακτική που έχει

σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και προκαλεί στρεβλώσεις στα φορολογικά συστήματα για τους φορολογούμενους από άποψη ισοτιμίας. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του φαινομένου, είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστούν οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τον γενικό κανόνα αντιμετώπισης των καταχρήσεων και τον ορισμό των τεχνητών διμερών ρυθμίσεων, προκειμένου να μπορούν να εφαρμοστούν εύκολα από όλα τα κράτη μέλη.

1.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των προσαρτημάτων που έχει καταβάλει η Επιτροπή για να διαπραγματευτεί συμφωνίες σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση σε ό,τι αφορά τη φορολογία με τις γειτονικές χώρες της ΕΕ. Συνιστά στο Συμβούλιο να αναθέσει στην Επιτροπή τη διεξαγωγή αυτών των διαπραγματεύσεων, καθώς αυτά τα μέσα μπορεί να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα για την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

1.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να συνεχίσουν το έργο της απλούστευσης και της εναρμόνισης του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ένα απλουστευμένο και πιο εναρμονισμένο κανονιστικό πλαίσιο στον φορολογικό τομέα, που μπορεί να εξασφαλίσει δίκαιη φορολόγηση και συμπληρώνεται από σύγχρονα ηλεκτρονικά εργαλεία επαλήθευσης, ελέγχου και ανταλλαγής δεδομένων, θα μπορούσε να μειώσει αισθητά τις δυνατότητες φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αποτρέψουν τα κράτη μέλη από τη διατήρηση μεγάλων διαφορών μεταξύ τους σε ό,τι αφορά τα επίπεδα άμεσης ή έμμεσης φορολόγησης, οι οποίες ευνοούν τον φορολογικό ανταγωνισμό.

1.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να εξετάσει τη δυνατότητα εισαγωγής ενός ευρωπαϊκού συστήματος ΑΦΜ (ΤΙΝ). Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημα, το οποίο απηύθυνε στα κράτη μέλη σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, για εναρμόνιση του συστήματος έμμεσης φορολογίας. Ενθαρρύνει την Επιτροπή να διατυπώσει προτάσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Μια τέτοια εναρμόνιση, παράλληλα με την εισαγωγή του ευρωπαϊκού συστήματος ΑΦΜ, θα επιτρέψει να μειωθεί σε μεγάλο βαθμό η απάτη τύπου "γαϊτανάκι".

2. Εισαγωγή

2.1 Η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή, καθώς και η φοροαποφυγή μέσω μιας μεθόδου επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, παγιώνουν αυξανόμενες ανισότητες που προκαλούνται από την οικονομική κρίση και τα προγράμματα λιτότητας, ενέχουν δε σημαντικό κίνδυνο για τα κράτη μέλη της ΕΕ, τη στιγμή που αυτά προσπαθούν να διασφαλίσουν την αποτελεσματική λειτουργία των φορολογικών συστημάτων με σκοπό να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση των δημόσιων υπηρεσιών, η ευημερία και η αντιμετώπιση της φτώχειας, καθώς και να αποφευχθεί ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Εκτιμάται σήμερα ότι το οικονομικό μέγεθος των ζημιών που υπέστησαν τα κράτη μέλη υπερβαίνει το 1 τρισεκατομμύριο ευρώ ετησίως⁽¹⁾.

2.2 Στις 2 Μαρτίου 2012, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να σχεδιάσουν συγκεκριμένους τόπους αντιμετώπισης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

2.3 Τον Ιούνιο του 2012, η Επιτροπή υιοθέτησε ανακοίνωση⁽²⁾ στην οποία περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να βελτιωθεί η φορολογική συμμόρφωση και να περιοριστεί η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή. Στην εν λόγω ανακοίνωση, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι θα παρουσίαζε ένα σχέδιο δράσης με στόχο την ενίσχυση του αγώνα κατά της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

2.4 Τον Δεκέμβριο του 2012, η Επιτροπή παρουσίασε το εν λόγω σχέδιο δράσης, το οποίο καλύπτει τόσο τις πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν πρόσφατα, όσο και νέα μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Αυτό το σχέδιο συνοδεύεται από τη σύσταση της Επιτροπής όσον αφορά μέτρα με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι τρίτες χώρες να εφαρμόζουν ελάχιστα πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα⁽³⁾ καθώς και τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό⁽⁴⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ του σχεδίου της Επιτροπής και υποστηρίζει τις προσπάθειες της τελευταίας για την εξεύρεση συγκεκριμένων λύσεων με στόχο τον περιορισμό της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής⁽⁵⁾. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει επιφυλάξεις όσον αφορά την εφαρμογή ορισμένων από τα προτεινόμενα μέτρα, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα τη βραδεία λήψη αποφάσεων σε επίπεδο Συμβουλίου. Ομοίως, η μείωση των ανθρωπίνων και των δημοσιονομικών πόρων που προορίζονται για τη φορολογική διοίκηση⁽⁶⁾ στην πλειονότητα των κρατών μελών, λόγω των μέτρων λιτότητας που εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην εφαρμογή νέων μέτρων. Μόνο αν τα κράτη μέλη δώσουν περισσότερη προσοχή στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών υπηρεσιών, βασιζόμενα σε επαρκείς ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους, και εξασφαλίσουν τον καλύτερο συντονισμό τους, πρόκειται να σημειωθεί πρόοδος.

3.2 Σημαντικό τμήμα της απώλειας εσόδων που δημιουργεί η παραοικονομία στα συστήματα εισπράξης των φόρων οφείλεται στον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι αυτή η πρακτική επωφελείται από τις αναντιστοιχίες μεταξύ φορολογικών συστημάτων δύο ή περισσότερων κρατών μελών. Αν και μια τέτοια πρακτική θεωρείται νόμιμη σε παγκόσμια κλίμακα, αντίκειται στις αρχές της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός, στο μέτρο που προκαλεί τη διάβρωση της φορολογικής βάσης και ως εκ τούτου υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αυξήσουν το επίπεδο των φόρων, αποτελεί αφ' εαυτού αντιδεοντολογική πρακτική που έχει σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς – καθώς αποθαρρύνει τον

⁽²⁾ COM(2012) 351 final.

⁽³⁾ C(2012) 8805 final.

⁽⁴⁾ C(2012) 8806 final.

⁽⁵⁾ Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα ταχθεί υπέρ των μέτρων για τον περιορισμό της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής: (ΕΕ C 11, της 15.1.2013, σ.31), (ΕΕ C 347, της 18.12.2010, σ.73), (ΕΕ C 255, της 22.9.2010, σ.61).

⁽⁶⁾ "Impact of austerity on jobs in tax services and the fight against tax fraud and avoidance in EU-27 + Norway" Έκθεση που ζήτησε η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνδικάτων Δημοσίων Υπηρεσιών (EPSU) από τον ερευνητικό οργανισμό Labour Research Department. <http://www.lrd.org.uk/>, Μάρτιος 2013.

⁽¹⁾ COM(2012) 351 final, σελ.2.

αποτελεσματικό ανταγωνισμό γενικά, και τον ανταγωνισμό μεταξύ των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων ειδικότερα – και προκαλεί στρεβλώσεις στα φορολογικά συστήματα για τους φορολογούμενους, από άποψη ισότητας.

3.3 Αν και η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, εκτιμά ότι τα προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτής της πρακτικής δεν είναι αρκετά. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του φαινομένου (του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού), καθίσταται δύσκολο να εφαρμοστεί στο πλαίσιο των συμφωνιών μεταξύ κρατών μελών ο γενικός κανόνας για την αντιμετώπιση των καταχρήσεων και να προσδιοριστούν οι τεχνητές διμερείς ρυθμίσεις. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αυτά τα μέτρα δημιουργούν περισσότερα προβλήματα εφαρμογής στα κράτη μέλη απ' ό,τι αν αυτά κατήγγειλαν αμέσως τις εν λόγω συμφωνίες, ιδίως εκείνες στις οποίες συμμετέχουν δικαιοδοσίες που αποτελούν φορολογικούς παραδείσους ή που δεν συμμορφώνονται με τα ελάχιστα πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα.

3.4 Η Επιτροπή προτείνει στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν ένα σύνολο κριτηρίων που θα τους επιτρέψει να εντοπίσουν τις τρίτες χώρες οι οποίες δεν συμμορφώνονται με τα ελάχιστα πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα, καθώς και να εγγράψουν αυτές τις χώρες σε μια μαύρη λίστα. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι αυτό το μέτρο πρέπει να καλύπτει επίσης δικαιοδοσίες που ανήκουν σε κράτη μέλη, καθώς και επιχειρήσεις που εξακολουθούν να αναπτύσσουν δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν φορείς που ανήκουν σε αυτά τα εδάφη.

3.5 Η Επιτροπή διατύπωσε προτάσεις για την τροποποίηση ορισμένων οδηγιών⁽⁷⁾, προκειμένου να καλύψει κενά που ενδέχεται να ενθαρρύνουν τη φορολογική απάτη και τη φοροδιαφυγή. Επιπλέον, η Επιτροπή ζήτησε από το Συμβούλιο να της ανατεθεί να διεξάγει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με τη συνεργασία στον φορολογικό τομέα και την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής με τέσσερις γειτονικές χώρες και κάλεσε το Συμβούλιο να υπογράψει το σχέδιο συμφωνίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της, αφενός, και του Λιχτενστάιν, αφετέρου. Η ΕΟΚΕ συνιστά στο Συμβούλιο να λάβει υπόψη αυτές τις προτάσεις το ταχύτερο δυνατόν, καθώς αυτές μπορεί να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες για την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, στο πλαίσιο της υλοποίησης του σχεδίου δράσης, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν να απλοποιήσουν και να εναρμονίσουν το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και εθνικό επίπεδο. Ένα απλουστευμένο και πιο εναρμονισμένο κανονιστικό πλαίσιο στον φορολογικό τομέα, που μπορεί να εξασφαλίσει δίκαιη φορολόγηση και συμπληρώνεται από σύγχρονα ηλεκτρονικά εργαλεία επαλήθευσης, ελέγχου και ανταλλαγής δεδομένων – καθώς και καλά καταρτισμένο προσωπικό – θα μπορούσε να μειώσει αισθητά τις δυνατότητες φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής. Αυτό θα επιτρέψει την ελάφρυνση των διοικητικών και των φορολογικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις και τους πολίτες, με άμεσα οφέλη για τα δημοσιονομικά έσοδα.

3.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αποτρέψουν τα κράτη μέλη από το

να διατηρούν μεταξύ τους μεγάλες διαφορές σε ό,τι αφορά τα επίπεδα άμεσης ή έμμεσης φορολόγησης, οι οποίες ευνοούν τον φορολογικό ανταγωνισμό. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην άμεση συσχέτιση μεταξύ επιπέδου φόρων και φοροδιαφυγής. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του γενικού επιπέδου φορολόγησης, πράγμα το οποίο θα αποβεί σε όφελος όλων των φορολογούμενων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ελευθεριών που τους έχουν παραχωρηθεί όσον αφορά τη δραστηριότητά τους στην εσωτερική αγορά, οι επιχειρήσεις μπορούν να συνάψουν συμφωνίες με δικαιοδοσίες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι, μέσω του κράτους μέλους με την ασθενέστερη αντίδραση. Αυτό το φαινόμενο προκαλεί τη διάβρωση των φορολογικών βάσεων των κρατών μελών και θέτει σε κίνδυνο τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων, προκαλώντας εν τέλει, στρέβλωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να καταρτίσουν "μαύρη λίστα" με τις επιχειρήσεις που υιοθετούν τέτοιες πρακτικές. Μεταξύ άλλων μέτρων που εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέψουν την αναστολή των δικαιωμάτων συμμετοχής των εν λόγω επιχειρήσεων σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, ή ακόμα να αρνηθούν να τους χορηγήσουν, κατά περίπτωση, τις κρατικές ενισχύσεις που αυτές ζητούν.

4.2 Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός ευθύνεται για το ήμισυ της απώλειας εσόδων των κρατών μελών λόγω των ιδιαίτερων πρακτικών της παραοικονομίας. Η ΕΟΚΕ κρίνει ανεπαρκή τα μέτρα που πρότεινε η Επιτροπή για την καταπολέμηση αυτών των πρακτικών⁽⁸⁾ και συνιστά να εξειδικευτεί με πιο συγκεκριμένο τρόπο η διατύπωση του γενικού κανόνα αντιμετώπισης των καταχρήσεων και ορισμού των τεχνητών διμερών ρυθμίσεων, προκειμένου να μπορούν να εφαρμοστούν εύκολα από όλα τα κράτη μέλη, χωρίς να δημιουργούνται πολύπλοκες καταστάσεις σε επίπεδο δικαιοδοσιών, σε περίπτωση διαφορών που σχετίζονται με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό.

4.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει χρήσιμη την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη δημιουργία πλατφόρμας για τη χρηστή φορολογική διακυβέρνηση. Συνιστά στην Επιτροπή να προσκαλέσει επίσης τους κοινωνικούς εταίρους να συμμετάσχουν σε αυτή την πλατφόρμα, ιδίως αυτούς που έχουν ως μέλη εργαζόμενους από οικονομικές αρχές με πλούσια εμπειρία στον τομέα της αντιμετώπισης των φαινομένων της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Επίσης, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο η πλατφόρμα θα αλληλεπιδρά με άλλες δομές που λειτουργούν στον τομέα της φορολογίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.4 Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων σχετικά με τον κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων (τις οποίες συντονίζει ο ΟΟΣΑ), η Επιτροπή προτείνει να δράσει προκειμένου να καταργήσει από τις ισχύουσες οδηγίες τις διατάξεις που προσφέρουν σε ορισμένες περιπτώσεις ευκαιρίες για επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό ή δεν ευνοούν την εφαρμογή κατάλληλων λύσεων, επιτρέποντας τη διπλή μη φορολόγηση. Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτή την πρωτοβουλία της Επιτροπής και συνιστά τα εν λόγω μέτρα να ληφθούν το συντομότερο δυνατόν.

(7) COM(2008) 727 final - 2008/0215 (CNS); COM(2012) 428 final, - 2012/0205 (CNS).

(8) C(2012) 8806 final

4.5 Η Επιτροπή προτείνει να εντατικοποιηθούν οι εργασίες σχετικά με τα ειδικά φορολογικά καθεστώτα που ισχύουν για απόδημους και για εύπορους ιδιώτες, τα οποία επηρεάζουν δυσμενώς τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και μειώνουν τα συνολικά φορολογικά έσοδα. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να καταργήσουν τα εν λόγω ειδικά φορολογικά καθεστώτα. Επίσης, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις εκκλήσεις (τις οποίες είχε ήδη διατυπώσει σε άλλες γνωμοδοτήσεις⁽⁹⁾) προς τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να λάβουν μέτρα για την πρόληψη της κατάχρησης της "αρχής της διαμονής" μέσω τεχνητών συστημάτων διαμονής και ιδιοκτησίας που επιτρέπουν σε εταιρείες χαρτοφυλακίου χωρίς καμιά δραστηριότητα ή εταιρείες-κελύφη να προστατεύουν τους προνομίους ιδιοκτήτες από την πληρωμή φόρων στη χώρα διαμονής τους.

4.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δρομολόγηση της πύλης της ΕΕ για τον ΑΦΜ "TIN on EUROPA". Με την εν λόγω εφαρμογή, οποιοδήποτε τρίτο μέρος, και ειδικότερα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα μπορεί με γρήγορο, εύκολο και ορθό τρόπο να εντοπίζει και να καταγράφει τον ΑΦΜ στο πλαίσιο διασυνοριακών συναλλαγών. Επιπλέον, αυτό το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βελτιώσει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών. Δεδομένης της απόφασης της Επιτροπής να εξετάσει τη δυνατότητα δημιουργίας ευρωπαϊκού συστήματος ΑΦΜ, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το αίτημα το οποίο έχει ήδη απευθύνει στα κράτη μέλη σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, για την εναρμόνιση του συστήματος έμμεσης φορολογίας. Ενθαρρύνει την Επιτροπή να διατυπώσει προτάσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Μια τέτοια εναρμόνιση, παράλληλα με την εισαγωγή του ευρωπαϊκού συστήματος ΑΦΜ, θα επιτρέψει να μειωθεί σε μεγάλο βαθμό η απάτη τύπου "γαϊτανάκι" και θα μπορούσε στο μέλλον να αποτελέσει ένα "αποκλειστικό μέσο ταυτοποίησης" των φορολογούμενων για κάθε είδος φόρου.

4.7 Η Επιτροπή ξεκίνησε τις εργασίες τυποποίησης εντύπων για την ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας. Αναπτύχθηκε μια πληροφοριακή εφαρμογή για τη διαχείριση των εν λόγω τυποποιημένων εντύπων σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, η οποία είναι ήδη διαθέσιμη στα κράτη μέλη και θα τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2013. Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι αυτοί οι νέοι μορφότευποι μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διοικητική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών στον τομέα της φορολογίας, ιδίως στο μέτρο που η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού συστήματος θα επιτρέψει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών.

4.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να αναθεωρήσει την οδηγία για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες και να επανεξετάσει τις διατάξεις για την καταπολέμηση των καταχρήσεων σε άλλες οδηγίες. Η αναθεώρηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η υλοποίηση της σύστασης της Επιτροπής σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να υποστηρίξουν τις προσπάθειες της Επιτροπής, προκειμένου η αναθεώρηση να μπορέσει να πραγματοποιηθεί εντός λογικής προθεσμίας. Πρέπει να εισαχθεί, στο πλαίσιο της αναθεώρησης, η υποχρέωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων να τηρούν χωριστές λογιστικές καταστάσεις για κάθε χώρα στην οποία ασκούν δραστηριότητα, καθώς και να εξειδικεύουν για κάθε χώρα τον όγκο της πραγματοποιούμενης παραγωγής και των κερδών που προκύπτουν. Η παρουσίαση των λογιστικών στοιχείων υπό αυτή τη μορφή θα διευκολύνει τον εντοπισμό των επιχειρήσεων που ασκούν καταχρηστικό καθορισμό των τιμών μεταβίβασης ή προωθούν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Επίσης, η ΕΟΚΕ συνιστά να θεσπιστεί νομοθεσία σχετικά

με τη φορολόγηση των κερδών των επιχειρήσεων, η οποία να βασίζεται σε ένα σύνολο κοινών κανόνων.

4.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες της Επιτροπής για την προώθηση των ηλεκτρονικών εργαλείων που αναπτύσσει η ΕΕ στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ. Αν ο ΟΟΣΑ εγκρίνει τα ηλεκτρονικά έντυπα που καταρτίστηκαν για την αυθόρμητη ανταλλαγή πληροφοριών και την ανάδραση στον τομέα της άμεσης φορολογίας, αυτά τα εργαλεία θα φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα για την αντιμετώπιση σοβαρών περιπτώσεων φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής.

4.10 Η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση ευρωπαϊκού κώδικα του φορολογούμενου, ο οποίος θα συγκεντρώσει τις βέλτιστες πρακτικές σε επίπεδο κρατών μελών, προκειμένου να ενισχύσει την εμπιστοσύνη μεταξύ φορολογικών αρχών και φορολογούμενων κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίσει περισσότερη διαφάνεια σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των φορολογούμενων και να ευνοήσει μια προσέγγιση με βάση τις υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η απλούστευση των φορολογικών συστημάτων θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των διοικητικών δαπανών που επιβαρύνουν τους φορολογούμενους και τις επιχειρήσεις και θα αύξανε την εμπιστοσύνη τους. Κρίνεται σκόπιμο τα κράτη μέλη να προβλέψουν τη μείωση των διοικητικών δαπανών για τους "καλούς φορολογούμενους", είτε πρόκειται για φυσικά πρόσωπα, είτε για επιχειρήσεις – και να αυξήσει τις ποινές για όσους παραβαίνουν τον νόμο. Είναι γνωστό γενικά ότι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε δραστηριότητες που συνδέονται με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό είναι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις.

4.11 Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη να προωθήσουν τη δημιουργία κέντρων παροχής πολλαπλών υπηρεσιών σε όλα τα κράτη μέλη, για την παροχή κάθε είδους φορολογικών πληροφοριών στους φορολογούμενους, συμπεριλαμβανομένων των μη μόνιμων κατοίκων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής και εκτιμά ότι μια τέτοια προσέγγιση επιτρέπει να ξεπεραστούν ορισμένα από τα εμπόδια για τους φορολογούμενους που ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες. Επιπλέον, συγκεντρώνοντας τις υπάρχουσες πληροφορίες σε ενιαία κέντρα παροχής πολλαπλών υπηρεσιών στα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα μπορέσει να αναπτύξει μια διαδικτυακή πύλη για τη φορολογία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κατά το πρότυπο της πύλης "Ηλεκτρονική δικαιοσύνη" (e-Justice).

4.12 Η Επιτροπή προτείνει – στη βάση της εμπειρίας που θα συγκεντρώσει η Eurofisc σε ό,τι αφορά τη διοικητική συνεργασία και την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας μέσω της ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών – να επεκταθεί το δίκτυο μελλοντικά στον τομέα της άμεσης φορολόγησης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η επέκταση της Eurofisc στην άμεση φορολογία θα επιτρέψει να συμπληρωθεί το σύνολο των εργαλείων για την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού που υπάρχουν ήδη σε επίπεδο ΕΕ.

4.13 Η ΕΟΚΕ διάκειται ευνοϊκά στην ιδέα της εναρμόνισης του ορισμού συγκεκριμένων μορφών φορολογικών αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών και ποινικών κυρώσεων για όλα τα είδη φόρων. Μια τέτοια εναρμόνιση, εφόσον επιτευχθεί, θα αποδάρρυνε τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν δράση στα κράτη μέλη με την ασθενέστερη αντίδραση προκειμένου να τα εκμεταλλευτούν. Η Επιτροπή προτείνει να εξετάσει κατά πόσο κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιηθεί μια τέτοια εναρμόνιση.

(9) ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 7.

4.14 Τον Ιούνιο του 2012, η Επιτροπή παρουσίασε σε ανακοίνωσή της ορισμένες δυνατές δράσεις· το Συμβούλιο όμως έκρινε ότι δεν είναι δράσεις προτεραιότητας. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η εξασφάλιση απευθείας πρόσβασης στις εθνικές βάσεις δεδομένων στον τομέα της άμεσης φορολόγησης (η οποία είναι μια από τις προτάσεις της Επιτροπής) αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία που έχουν τα κράτη μέλη στη διάθεση τους για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Εξάλλου, η Επιτροπή προτείνει να εξετασθεί το ενδεχόμενο ανάπτυξης μιας ενιαίας νομικής πράξης διοικητικής συνεργασίας για το σύνολο των φόρων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής, στο μέτρο που αυτές μπορούν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του αγώνα κατά της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών “Ωθηση στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ”»

[COM(2012) 537 final]

(2013/C 198/06)

Εισηγητής: **ο κ. PEZZINI**

Συνεισηγητής: **ο κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Στις 16 Οκτωβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Ωθηση στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ

COM(2012) 537 final.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της, στις 12 Μαρτίου 2013.

Κατά την 489^η σύνοδο ολομέλειας, της 17^{ης} και 18^{ης} Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17^{ης} Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 175 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι ο πολιτισμός και η δημιουργικότητα αποτελούν για την Ευρώπη:

- τον ακρογωνιαίο λίθο των θεμελιωδών αξιών της ταυτότητας της ΕΕ και του μοντέλου κοινωνικής οικονομίας της αγοράς που αυτή προσβέυει,
- έναν επιτυχημένο συνδυασμό ποιοτικής οικονομικής, παραγωγικής ανάπτυξης και κοινωνικής προόδου σε τοπική, περιφερειακή, εθνική και ενωσιακή κλίμακα,
- εκ των βασικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων (προστιθέμενη αξία) της ΕΕ ως προς τη σύλληψη, την ανάπτυξη, την παραγωγή και την κατανάλωση υλικών και μη αγαθών·
- καταλυτικό παράγοντα για την ανταγωνιστικότητα, ο οποίος αφορά όλες τις οικονομικές και κοινωνικές εκφάνσεις·
- πηγή ιδιαίτερων δυνατοτήτων αύξησης και αναβάθμισης της απασχόλησης·
- διεθνή διαπιστευτήρια του κύρους και της πρωτοτυπίας της ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, δεδομένης της ολοένα μεγαλύτερης σημασίας των τομέων της δημιουργίας και του πολιτισμού (χάριν συντομίας, ΤΔΠ) για την ανάπτυξη της οικονομίας της ΕΕ και τις διεθνείς της προεκτάσεις, απαιτείται η χάραξη μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής με σκοπό τη δημιουργία:

- μιας συμπαγούς και συνεπούς κοινωνικής διάστασης των ΤΔΠ, που θα παρέχει τη δυνατότητα επανακαθορισμού και εμπλουτισμού των ήδη υφιστάμενων επαγγελματιών, τη διασφάλιση ισότιμων εργασιακών συνθηκών και την αξιοποίηση των λανθάνουσών δυνατοτήτων προκειμένου:

- να απελευθερωθούν όλες οι δυνατότητες δημιουργίας θέσεων εργασίας στους ΤΔΠ και να δοθούν τα εχέγγυα για την ύπαρξη ποιοτικής απασχόλησης με κατοχυρωμένα τα θεμελιώδη εργασιακά δικαιώματα·
- να καθοριστούν εκ νέου και να αναμορφωθούν οι ήδη υφιστάμενες επαγγελματικές δεξιότητες·
- να περιοριστούν οι διοικητικές ή γραφειοκρατικές διατυπώσεις για τις ΜΜΕ, τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες·
- να συνδυαστούν οι διαδικασίες αναδιοργάνωσης και αναδιάρθρωσης με προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης, σε συνθήκες διαφάνειας ως προς την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς, καθώς και με απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου·
- να προαχθεί ο διαρθρωμένος κοινωνικός διάλογος στο σύνολο των ΤΔΠ και σε επίπεδο ΕΕ, κράτους μέλους και επιχείρησης·
- να καθοριστεί ένα κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο θα κατοχυρώνει την πολιτισμική ποικιλομορφία και τη δυνατότητα επιλογής, θα ελαχιστοποιεί τις διοικητικές διατυπώσεις και θα διευκολύνει την κινητικότητα τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ.
- μιας τεχνολογικής διάστασης και της εξασφάλισης προστιθέμενης αξίας δημιουργικού χαρακτήρα με σκοπό: την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στην αγορά της ΕΕ, αλλά κυρίως εκτός αυτής· την προαγωγή της έρευνας στον τομέα των νέων τεχνολογιών και των καινοτόμων εφαρμογών προϊόντων και διαδικασιών· την ενεργητική υποστήριξη των νέων διεργασιών και ευκαιριών της ψηφιακής τεχνολογίας με ένα ευρωπαϊκό σήμα ποιότητας· τη διασφάλιση της ανάπτυξης των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας μέσω κοινών δικτύων και συστημάτων διανομής.

- ενός πλαισίου διαλόγου με την κατά τόπους κοινωνία πολιτών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο: θα εφαρμόζονται στους ΤΔΠ μορφές διαφθρωμένου διαλόγου σε ενωσιακή, εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα· θα ευνοείται η ανάπτυξη των απαραίτητων ΤΔΠ για την αναζωογόνηση και την ενίσχυση της κατάρτισης του τομέα, των εκφραστικών και δημιουργικών του ταλέντων, των πνευματικών επαγγελμάτων και της απασχόλησης εν γένει.
- μιας διεθνούς διάστασης του προγράμματος-πλαισίου «Δημιουργική και Πολιτιστική Ευρώπη» –σύμφωνα με τις διεθνώς ανειλημμένες δεσμεύσεις υπό τη Σύμβαση της UNESCO για την πολιτιστική ποικιλομορφία– χάρη στην οποία θα είναι δυνατή η αξιοποίηση νέων επιχειρηματικών προτύπων. Στα εν λόγω πρότυπα το σχέδιο θα είναι ενσωματωμένο στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας και όλοι οι συμμετέχοντες θα μπορούν να προσδίδουν νέα αξία στα προϊόντα και στις διεργασίες, συνιστώντας έτσι ευρωπαϊκά δείγματα αριστείας στις παγκόσμιες αγορές. Συν τοις άλλοις, η διεθνής αυτή διάσταση θα προστατεύει τα εν λόγω ευρωπαϊκά προϊόντα από την πειρατεία και τις απομιμήσεις με τη βοήθεια εύχρηστων, προσιτών και αποτελεσματικών μέσων·
- μιας χρηματοδοτικής διάστασης και δυνατότητας δανεισμού, έτσι ώστε αφ' ενός μεν να υποστηρίζονται καταλλήλως οι πρωτοβουλίες του τομέα στην εσωτερική και στις διεθνείς αγορές (με τη βοήθεια φορολογικών ελαφρύνσεων, εκπτώσεων φόρου και την άρση της διπλής φορολόγησης), αφ' ετέρου δε να εξασφαλιζονται τα κατάλληλα μέσα, βάσει των ιδιαιτεροτήτων των ΤΠΔ, για τη λήψη δανείων, ιδίως όσον αφορά τα συστήματα παροχής εγγυήσεων υπέρ των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των άυλων σχεδίων.

1.3 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επαληθεύσει διεξοδικά πώς έχουν εφαρμοστεί τα κοινотικά κεκτημένα στους ΤΔΠ, ιδίως όσον αφορά τους κανόνες που διέπουν την πολιτική ανταγωνισμού, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και το εργατικό δικαίωμα και όλες τις ρήτρες των διεθνών συμφωνιών που έχει συνάψει η ΕΕ με τρίτες χώρες.

1.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα και τους τρόπους διοργάνωσης ενός διευρυμένου φόρουμ των φορέων δημιουργίας και πολιτισμού με σκοπό τον καλύτερο εντοπισμό –μέσω μιας από κοινού προγνωστικής διαδικασίας– όλων εκείνων που δραστηριοποιούνται στους συγκεκριμένους τομείς και τον καθορισμό των στοιχείων ενός μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου δράσης για την ανάκαμψη της ανάπτυξης και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Ένα τέτοιο σχέδιο δράσης πρέπει να βασίζεται σε μια εγκάρσια στρατηγική τοπικής, περιφερειακής και ενωσιακής κλίμακας με την ενεργό συμμετοχή των κρατών μελών, των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών.

1.5 Η ΕΟΚΕ ζητά την ανάληψη στο εξής ειδικών πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της επισφαλούς εργασίας στους ΤΔΠ με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση ισότιμων συνθηκών εργασίας για όλους τους απασχολούμενους στον ευρύτερο κλάδο, και συγκεκριμένα για τα ελεύθερα ή άτυπα επαγγέλματα με τη μορφή σύμβασης έργου, κυρίως δε για τη περιστασιακή εργασία. Επίσης με τις πρωτοβουλίες αυτές επιδιώκεται η κατοχύρωση της ασφαλούς και επί ίσοις όροις πρόσβασης στα ψηφιακά δίκτυα για όλους.

1.6 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ανάγκη προσαρμογής του κανονιστικού πλαισίου στις ιδιαιτερότητες των ΤΔΠ, ιδίως ως προς την πνευματική ιδιοκτησία, την απλοποίηση των διοικητικών και φορολογικών διαδικασιών και την επιβολή ΦΠΑ στην έντυπη και ψηφιακή επικοινωνία, επί ίσοις όροις και ιδίως για τις μικρές επιχειρήσεις του τομέα.

1.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να εξεταστούν σοβαρά οι δυνατότητες διεξαγωγής διαλόγου με την κοινωνία πολιτών με έμφαση στον πολίτη, επ' ευκαιρία άλλωστε του τρέχοντος *Ευρωπαϊκού έτους των πολιτών*.

2. Οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας στην ΕΕ

2.1 Οι ΤΔΠ στην ΕΕ αποτελούν μια πολύτιμη όσο και στρατηγικής σημασίας παρακαταθήκη: η αριστεία και η ανταγωνιστικότητα των ΤΔΠ στην ΕΕ συνιστούν το απόσταγμα του μόχθου των συγγραφέων, των λοιπών καλλιτεχνών και δημιουργών, των επαγγελματιών και των επιχειρηματιών. Πρόκειται δηλαδή για άτομα ταλαντούχα με την παραδοσιακή έννοια αλλά και ικανά να εισάγουν τομείς, άτομα που διαθέτουν τυπικά και μη προσόντα και τα οποία θα ήταν σκόπιμο να στηριχθούν, να προωθηθούν και να αξιοποιηθούν.

2.2 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει σε παλαιότερη γνωμοδότησή της τα εξής: «Οι κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (ΚΠΔ), όπως αναγνωρίζεται στη στρατηγική ΕΕ 2020, διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και το μέλλον της ΕΕ και των πολιτών της. [...]Είναι επίσης φορείς συγκριτικού πλεονεκτήματος που δεν είναι δυνατό να αναπαραχθεί αλλού· παράγοντες τοπικής ανάπτυξης και πρωτοπόροι των βιομηχανικών αλλαγών». (1)

2.3 Σύμφωνα με τους ορισμούς της σχετικής Πράσινης Βίβλου του 2010 (2), «κλάδοι πολιτισμού είναι εκείνοι που παράγουν και διανέμουν αγαθά ή υπηρεσίες που κατά τη στιγμή της παραγωγής τους θεωρείται ότι έχουν ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, χρήση ή σκοπό που εμπεριέχει ή μεταφέρει τρόπους πολιτιστικής έκφρασης, ανεξάρτητα από την εμπορική αξία τους». Επίσης, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Unesco του 2005 (3), «δημιουργικοί κλάδοι είναι εκείνοι που χρησιμοποιούν τον πολιτισμό ως συστατικό τους στοιχείο και έχουν πολιτιστική διάσταση, παρά το γεγονός ότι τα προϊόντα τους έχουν κατά κύριο λόγο λειτουργική χρησιμότητα. Περιλαμβάνουν την αρχιτεκτονική και το σχέδιο, που ενσωματώνουν δημιουργικά στοιχεία σε ευρύτερες διαδικασίες, καθώς και υποτομείς όπως η γραφιστική, το σχέδιο μόδας ή η διαφήμιση».

2.4 Η οριοθέτηση των πεδίων που καλύπτουν ο τομέας του πολιτισμού ή/και ο τομέας της δημιουργίας παραμένει ασαφής (4) και δυσχεραίνει την επακριβή στάθμιση της συμβολής τους στο ΑΕγχΠ και στην απασχόληση.

2.5 Ως προς την πρόταση του προγράμματος-πλαισίου «Δημιουργική Ευρώπη» (5), επί της οποίας η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκθέσει τις απόψεις της (6), στο άρθρο 2 ως «πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας [ορίζεται] κάθε τομέας του οποίου οι δραστηριότητες βασίζονται σε πολιτισμικές αξίες και/ή αποτελεί προϊόν καλλιτεχνικής και δημιουργικής έκφρασης, ανεξάρτητα από το αν αυτές οι δραστηριότητες έχουν ή όχι ως γνώμονα την αγορά και ανεξάρτητα από το είδος της δομής που τις ασκεί». Σε αυτόν τον ορισμό πρέπει να εμπερικλείονται ρητώς οι κλάδοι των –έντυπων και ψηφιακών– εκδόσεων, της τυπογραφίας και της γραφιστικής.

(1) ΕΕ C 051 της 17.2.2011 σελ. 43-49.

(2) COM(2010) 183 final.

(3) Πρβλ. http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=33232&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

(4) European Statistical System Network on Culture ESSnet-Culture (Δίκτυο του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος για τον πολιτισμό), Τελική έκδοση 10/2012.

(5) COM(2011) 785 final.

(6) ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 35-39.

2.6 Το 2008 οι κλάδοι αυτοί αντιστοιχούσαν στο 4,5% του συνολικού ΑΕγχΠ στην ΕΕ και απασχολούσαν περίπου το 3,8% του εργατικού δυναμικού, δηλαδή πάνω από 8,5 εκατομμύρια εργαζομένων⁽⁷⁾.

2.7 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποδέχεται τον ανωτέρω ορισμό και προσθέτει ρητώς τη φράση «στα μουσεία και στη μόδα».

2.8 Παρά το σημαντικό και ολοένα αυξανόμενο ειδικό βάρος των ΤΠΔ στην οικονομική παραγωγή της ΕΕ και τον διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό υπαλλήλων που απασχολούν⁽⁸⁾, η ποικιλία των ορισμών που έχουν διατυπωθεί (από την Παγκόσμια Οργάνωση Διανοητικής Ιδιοκτησίας, τον ΟΟΣΑ, τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη ή την Unesco έως το Συμβούλιο της Ευρώπης) δεν επιτρέπει την ανάλυση σε μια στέρεα βάση και με στατιστικά στοιχεία διεθνώς συγκρίσιμα. Στην ΕΕ τα μεν ποσοστά του ΑΕγχΠ κυμαίνονται μεταξύ του 2,6 % (Πράσινη Βίβλος), του 3,3 % (πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»), του 4,5%⁽⁹⁾, και του 6,5 % (Συμβούλιο της Ευρώπης), ο δε αριθμός των εργαζομένων στους κλάδους αυτούς ποικίλλει από τα 5 και πλέον εκατομμύρια, στα 8,5⁽¹⁰⁾ ή ακόμα και τα 18 εκατομμύρια⁽¹¹⁾!

2.9 Η ποικιλομορφία των ΤΠΔ στην ΕΕ αντανακλάται στα δομικά χαρακτηριστικά τους με ισχυρή παρουσία των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν σχεδόν το 80% του συνόλου των παραγωγών. Πάντως, μολονότι το ποσοστό των μεγάλων επιχειρήσεων δεν υπερβαίνει καν το 1%, σε αυτές απασχολείται πάνω από το 40% των εργαζομένων στους υπό εξέταση κλάδους⁽¹²⁾.

2.10 Αυτή η διάρθρωση των ΤΠΔ στην ΕΕ προκαλεί προβλήματα από πολλές απόψεις: από την ανάπτυξη δεξιοτήτων έως την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, από την προώθηση νέων επιχειρηματικών προτύπων έως την προστασία των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας ή από τη δυσκολία πρόσβασης στις διεθνείς αγορές έως τη βελτίωση της διασύνδεσης με άλλους τομείς, μη εξαιρουμένης της σχετικής δυστοκίας στην αμοιβαία αναγνώριση των (τυπικών, μη τυπικών κ.λπ.) προσόντων των εργαζομένων⁽¹³⁾.

2.11 Εάν στην ΕΕ οι τομείς που συνθέτουν τον μη βιομηχανικό πυρήνα, δηλαδή οι εικαστικές τέχνες, τα θεάματα και η ιστορική και καλλιτεχνική κληρονομιά, διατηρούν συχνά τη στρατηγική τους αξία, στις ΗΠΑ αυτή η αξία είναι περισσότερο συγκεντρωμένη στους βιομηχανικούς τομείς και έντονα προσανατολισμένη στην αγορά.

2.12 Το πρότυπο των ΗΠΑ θεωρείται το φυσικό σημείο αναφοράς για εκείνες τις χώρες όπου βασικό μέλημα είναι η συγκρότηση ενός συστήματος παραγωγής ελάχιστα εξαρτώμενου από την κρατική χρηματοδότηση και με σαφή επίδωξη της κερδοφορίας.

2.13 Η Ιαπωνία αποτελεί τον οδηγό –όχι μόνο στην Ασία– καθότι έχει καταφέρει να αναπτύξει μακροχρόνια και ιδιαίτερα ξεχωριστά σχήματα καλλιτεχνικής παραγωγής, νεωτερικού και πρωτότυπου χαρακτήρα, τα οποία απευθύνονται στο ευρύ κοινό και στοχεύουν στην αποδοχή τους από την αγορά.

⁽⁷⁾ πρβλ. Έκθεση της TERA Consultants (2010) και την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την ανταγωνιστικότητα στην ΕΕ, COM(2010) 614 final

⁽⁸⁾ Σύμφωνα με τη Eurostat, μεταξύ 2008 και 2011, η απασχόληση στους ΤΔΠ ανέκαμψε ταχύτερα απ' ό,τι το σύνολο της οικονομίας της ΕΕ.

⁽⁹⁾ TERA Consultants, 2010.

⁽¹⁰⁾ TERA Consultants, 2010.

⁽¹¹⁾ Πρβλ. Έκθεση του 2006 με τίτλο "The Cultural Economy of Europe" (CEOE).

⁽¹²⁾ Πρβλ. Τη μελέτη του μεγέθους των επιχειρήσεων των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας.

⁽¹³⁾ EE C 175 της 28.7.2009 σελ. 63-72.

2.14 Στην Κίνα πραγματοποιούνται γενναίες επενδύσεις στις υποδομές στον πολιτισμό, ακολουθώντας μια στέρεα στρατηγική, η οποία συνίσταται αφ' ενός μεν στον περιορισμό της διείσδυσης αμερικανικής προέλευσης πολιτισμικών προϊόντων, αφ' ετέρου δε στην έμφαση στα ευρωπαϊκά οργανωτικά πρότυπα και στη λειτουργία της δημόσιας παρέμβασης στη διαμόρφωση και στη στήριξη των τοπικών πολιτισμικών συστημάτων.

2.15 Στην Ινδία ο καλλιτεχνικός τομέας με την πιο αλματώδη ανάπτυξη είναι ο κινηματογράφος. Ο εν λόγω τομέας έχει να επιδείξει εντυπωσιακότατη αύξηση του κύκλου εργασιών του, μολονότι οι παραγωγές είναι στενά συνδεδεμένες με την παραδοσιακή ινδική κουλτούρα και άρα δύσκολα μπορούν να προσελκύσουν το κοινό που δεν έχει σχέση με αυτή την κουλτούρα.

2.16 Στη δε Λατινική Αμερική σημειώνεται σήμερα μια κατακόρυφη μεγέθυνση της καλλιτεχνικής βιομηχανίας των χωρών της, χάρη, μεταξύ άλλων, στην επίδραση της ισπανόφωνης κουλτούρας των ΗΠΑ, στην ταχεία οικονομική και δημογραφική ανάπτυξη του Μεξικού, καθώς και στην αξιοπρόσεκτη πολιτιστική άνθηση (και η οποία δεν εξαντλείται στο πεδίο της μουσικής) που γνωρίζει η Βραζιλία. Από την άλλη πλευρά, η Αφρική αναπτύσσει τη δική της πολιτιστική ταυτότητα, η οποία είναι επηρεασμένη και από τις πολλαπλές επαφές της Μαύρης Ηπείρου με την Ευρώπη, Η αλληλεπίδραση των δύο ηπείρων και η καλλιτεχνική παιδεία μπορούν να μας διδάξουν αρκετά ως προς τη καθημερινή ζωή και την εν γένει κουλτούρα μιας περιοχής, συμβάλλοντας στην άρση των εμποδίων που παρεμβάλλονται στη συνεργασία.

2.17 Ανέκαθεν η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνονταν τη σημασία χάραξης μιας στρατηγικής με σκοπό να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι δυνατότητες των ΤΠΔ στην ΕΕ, τονώνοντας έτσι την ανάπτυξη και την απασχόληση. Ήδη το 2004, σε γνωμοδότηση που εκπόνησε κατόπιν σχετικού αιτήματος της Επιτρόπου κ. Viviane Reding, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τα προβλήματα των ΤΠΔ στην ΕΕ⁽¹⁴⁾. Τις απόψεις αυτές η ΕΟΚΕ επανέλαβε και ανέλυσε σε μεγαλύτερο βάθος σε μεταγενέστερες γνωμοδοτήσεις της⁽¹⁵⁾.

2.18 Η ΕΕ είναι μακράν επικεφαλής στις εξαγωγές προϊόντων του τομέα της δημιουργίας. Εφόσον επιθυμεί να διατηρήσει αυτή την πρωτοκαθεδρία, πρέπει να επενδύσει στην ικανότητα αυτών των τομέων να λειτουργούν και πέραν των εθνικών συνόρων. Ως προς τη θέση αυτή έχουν εκφράσει τη σύμφωνη γνώμη τους τόσο το Συμβούλιο, στις 12 Μαΐου 2009, όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε ψήφισμά του της 12^{ης} Μαΐου 2011.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει καλά ότι η αριστεία και η ανταγωνιστικότητα των ΤΔΠ στην ΕΕ συνιστούν το απόσταγμα του μόχθου των καλλιτεχνών και των λοιπών δημιουργών, των επαγγελματιών και των επιχειρηματιών. Πρόκειται δηλαδή για άτομα ταλαντούχα με την παραδοσιακή έννοια αλλά και ικανά να εισάγουν τομές, άτομα που διαθέτουν τυπικά και μη προσόντα, άτομα που θα ήταν σκόπιμο να στηριχθούν, να προωθηθούν και να αξιοποιηθούν.

⁽¹⁴⁾ EE C 108 της 30.4.2004, σελ. 68-77.

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδοτήσεις: EE C 181 της 21.6.2012, σελ. 35-39; EE C 228 της 22.9.2009, σελ. 52-55; EE C 132 της 3.5.2011, σελ. 39-46; EE C 68 της 6.3.2012, σελ. 28-34; EE C 48 της 15.2.2011, σελ. 45-50; EE C 27 της 3.2.2009, σελ. 119-122; EE C 51 της 17.2.2011, σελ. 43-49; EE C 112 της 30.4.2004, σελ. 57-59; EE C 110 της 9.5.2006, σελ. 34-38; EE C 248 της 25.8.2011, σελ. 144-148; EE C 229 της 31.7.2012, σελ. 1-6; EE C 255 της 14.10.2005, σελ. 39-43; EE C 117 της 30.4.2004, σελ. 49-51; EE C 228 της 22.9.2009, σελ. 100-102; EE C 77 σελ. 31.3.2009, σελ. 63-68.

3.2 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι ο πολιτισμός και η δημιουργία συνιστούν σημαντικότατο στοιχείο και της κατοχύρωσης της ταυτότητας της ΕΕ ως προς την πολυφωνία· πολυφωνία με κοινό παρανομαστή τη δημιουργία και τον πολιτισμό, δύο στοιχεία που θα πρέπει να διέπουν μια ευρωπαϊκή οικονομία βασισμένη στη γνώση.

3.3 Ο σεβασμός και η προαγωγή της πολιτιστικής ταυτότητας της ΕΕ, καθώς και βιωσιμότητα των ΤΠΔ προϋποθέτουν την εφαρμογή των μέτρων υπέρ των ΤΠΔ με σεβασμό στο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, τις δημοκρατικές αρχές και τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

3.4 Από τις πολυάριθμες αναλύσεις που έχουν γίνει σε ενωσιακή και εθνική κλίμακα, καθίσταται σαφές ότι οι ΤΠΔ βρίσκονται αντιμετώπι με τις εξής κοινές προκλήσεις:

- μια ιδιαίτερα κατακερματισμένη ευρωπαϊκή αγορά,
- μια επιχειρηματική διάρθρωση όπου το 80% των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές ή ΜΜΕ,
- ολόένα και μεγαλύτερη μετάλλαξη των διαδικασιών παραγωγής και διανομής λόγω της ψηφιοποίησης και της διάδοσης των νέων τεχνολογιών,
- επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης με νέους παράγοντες και ανταγωνιστές,
- ταχεία απαρχαίωση των δεξιοτήτων εξαιτίας της εμφάνισης συνεχώς νέων αναγκών,
- περιορισμούς της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ιδίως σε διεθνή κλίμακα,
- δυσκολίες στην εξασφάλιση χρηματοδότησης και προσέλκυσης επενδύσεων στην τεχνολογική καινοτομία,
- ανεπαρκή δεδομένα,
- απουσία ενός ενιαίου και διεθνώς αποδεκτού ορισμού των εν λόγω τομέων και των υποτομέων,
- ανάγκη μεγαλύτερης συνέργειας του δημιουργικού και καλλιτεχνικού κόσμου με τις τεχνολογικές τομές,
- ανάγκη ανάπτυξης συμπράξεων με τους τομείς της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, του κόσμου των επιχειρήσεων και δημιουργικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων,
- ποιοτική αναβάθμιση και βελτίωση των επαγγελματικών προοπτικών, αναγνωρίζοντας τη δημιουργική αξία στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας,
- καταπολέμηση του κοινωνικού ντάμπινγκ στους ΤΔΠ.

3.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η σημασία και η περιπλοκότητα των ΤΠΔ καθιστούν απαραίτητη την υλοποίηση ενός συνεκτικού και πιο μακρόπνοου στρατηγικού σχεδίου ενωσιακής εμβέλειας, με λεπτομερή εθνικά και περιφερειακά προγράμματα εργασίας και ποσοτικούς και επαληθεύσιμους στόχους. Όλα αυτά δε βάσει ενός χάρτη πορείας υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρω-

παϊκού Κοινοβουλίου, στον οποίο θα καθορίζονται η συμβολή και οι υποχρεώσεις στα διάφορα επίπεδα δράσης, δηλαδή το τοπικό, το περιφερειακό, το εθνικό και το ενωσιακό.

3.6 Επομένως, η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να χαράξει μια νέα συντονισμένη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη στρατηγική, μέσω μιας κοινής προσέγγισης του «Ορίζοντα 2020». Σε αυτή τη στρατηγική θα πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι ιδιαιτερότητες των ΤΠΔ και να καθορίζεται ένα πλαίσιο βεβαιότητας, απαραίτητο τόσο για την προσέλκυση καινοτόμων επενδύσεων στους εν λόγω τομείς όσο και για την ανάπτυξη ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

3.7 Συν τοις άλλοις, σε αυτή τη στρατηγική πρέπει να συνεκτιμάται το γεγονός ότι δυσανάλογα μεγάλο ποσοστό των ατόμων που δραστηριοποιούνται στους ΤΠΔ εργάζονται σε καθεστώς άτυπης απασχόλησης –ιδίως περιστασιακής εργασίας– με πολλές αναθέσεις κατά περιόδους σε ελεύθερους επαγγελματίες, υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών –συντά μονοπρόσωπων– επιχειρήσεων, καθώς και μια πολυάριθμη κατηγορία ΜΜΕ με λιγότερους από 10 υπαλλήλους⁽¹⁶⁾. Συνεπώς, οι αμοιβές των εργαζομένων στον τομέα είναι συχνά ασταθείς και ενίοτε κοντά ή και κάτω από το όριο της φτώχειας.

3.8 Πολλά άτομα εργάζονται σε δύσκολες συνθήκες εργασίας χωρίς να γίνονται σεβαστά βασικά δικαιώματα κοινωνικής προστασίας. Πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενες, οι οποίες αποτελούν σημαντικό ποσοστό του συνολικού αριθμού απασχολούμενων στον τομέα, υφίστανται διακρίσεις, ιδίως ως προς το καθεστώς απασχόλησης και τις συνθήκες εργασίας με αποτέλεσμα να διαπιστώνονται βαθύτατες ανισότητες ως προς τη μισθοδοσία και την αποζημίωσή τους.

3.9 Ο τομέας χαρακτηρίζεται από έναν σχετικά υψηλό αριθμό αυτοαπασχολούμενων. Αυτή η κατηγορία συχνά διαρείται σε δύο εκ διαμέτρου αντίθετες ομάδες: στην πρώτη εντάσσονται οι υψηλής ειδίκευσης επαγγελματίες με μεγάλη πείρα και ισχυρή θέση στην αγορά εργασίας. Στη δεύτερη, βρίσκουμε τους ελεύθερους επαγγελματίες των οποίων των αντικείμενο απασχόλησης περιορίζεται στην παροχή εργασίας χαμηλού κόστους με σκοπό τη μείωση του λειτουργικού κόστους και του διοικητικού φόρτου του πελάτη. Μάλιστα, εδώ και καιρό η ΔΟΕ έχει κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου αναφορικά με τις πιθανές καταχρήσεις στον τομέα⁽¹⁷⁾.

3.9.1 Εξάλλου, είναι γεγονός ότι η οικονομική κρίση έχει πλήξει το σύνολο των ΤΠΔ, μέσω των άνευ προηγουμένου μέτρων λιτότητας και των περικοπών που εφαρμόζονται στις κρατικές ενισχύσεις για τον πολιτισμό σε ολόκληρη την ΕΕ.

3.10 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, τα μέτρα που προτείνονται στις σχετικές γνωμοδοτήσεις της, ενόψει των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, πρέπει να εφαρμοστούν και στους ΤΔΠ⁽¹⁸⁾. Οι τεχνολογίες και τα επιχειρηματικά πρότυπα των ΤΠΔ μεταβάλλονται ταχέως και πολλές μεγάλες επιχειρήσεις αναδιοργανώνουν την παραγωγή τους ορμώμενες από την ψηφιοποίηση του γραπτού Τύπου, τη μείωση των κρατικών ενισχύσεων, τις εξαγορές ή τις συγχωνεύσεις εταιρειών.

⁽¹⁶⁾ Στην ΕΕ των 27, το 25% των εργαζομένων στον κλάδο του πολιτισμού τελούν σε καθεστώς προσωρινής απασχόλησης έναντι 19% επί του συνόλου των εργαζομένων σε όλους τους κλάδους της οικονομίας, το δε ποσοστό των ατόμων που εργάζονται κατ'οίκον είναι διπλάσιο (26%) του αντιστοίχου επί του συνόλου των εργαζομένων. Επίσης, το ποσοστό των εργαζομένων που έχουν παραπάνω από μία εργασία στον κλάδο του πολιτισμού (6%) υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό σε όλους τους κλάδους (4%). Πηγή: *Cultural Statistics, Eurostat pocketbooks*, έκδοση 2011.

⁽¹⁷⁾ Πρβλ. Γνωμοδότηση Κατάχρησης του καθεστώτος των αυτοαπασχολούμενων, ΕΕ C 161 της 06.06.2013.

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σελ. 54–59.

3.11 Αυτές οι μεταβολές επηρεάζουν άμεσα στους εργαζόμενους των ΤΠΔ με τη μορφή απολύσεων, συμπίεσης των απολαβών, προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης, αύξησης της προσωρινής απασχόλησης, υποβάθμισης των συνθηκών εργασίας και αύξησης του άγχους των εργαζομένων, μείωσης της διάρκειας των συμβάσεων απασχόλησης και έλλειψης ενημέρωσης των εργαζομένων ή διαβούλευσης με αυτούς.

3.12 Στην προσπάθεια να διαφυλαχθεί η πολιτιστική πολυμορφία και ο πλουραλισμός της ΕΕ, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την αποφυγή της υπερσυγκέντρωσης τόσο στο σκέλος της παραγωγής όσο και σε αυτό της διανομής. Αντιθέτως, τάσσεται υπέρ των ψηφιακών δικτύων και των υπερ-περιοχών παραγωγής, οι οποίες καθιστούν δυνατή τη συγκέντρωση κρίσιμης μάζας επενδύσεων, την ενίσχυση της έρευνας και της διείσδυσης διεθνών παραγόντων με σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας.

3.13 Ομοίως, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο, μέσω μιας κοινής προσπάθειας ενωσιακής και εθνικής κλίμακας, αφ' ενός μεν να στηριχθούν τα προγράμματα κατάρτισης και επιμόρφωσης για τη διαμόρφωση νέων και πιο σύγχρονων ειδικοτήτων με τη μορφή διά βίου μάθησης, αφ' ετέρου δε να ληφθούν υπόψη οι συντελούμενες μεταλλαγές των ΤΠΔ και να αναπτυχθεί η σταθερά κατάλληλη επαγγελματική ικανότητα και εξειδίκευση. Απαιτείται η επίσπευση των επενδύσεων στον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων και των συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης των καλλιτεχνών, εν γένει των δημιουργών και των λοιπών απασχολούμενων στους ΤΔΠ με σκοπό τη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας της ΕΕ, καθώς και την εκπλήρωση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

3.13.1 Η ανάληψη αυτών των δράσεων προβάλλει ως ακόμα πιο επείγουσα ανάγκη λόγω των βαθύτατων μεταβολών που προκαλεί η συνολική αύξηση των παγκόσμιου ανταγωνισμού –και στα πνευματικά επαγγέλματα– και οι οποίες έχουν επιβάλει τη δημιουργία ολοένα και νεότερων εννοιών και μορφών διεκπεραίωσης της εργασίας με γνώρισμα την υψηλή συγκέντρωση γνώσης, όπως οι Ευρωπαϊκοί Συνεταιρισμοί Γνώσης.

3.14 Εάν, όπως υπογραμμίζει και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη εξοικείωση με τις οικονομικές δυνατότητες που προσφέρουν οι τομείς αυτοί και να αναπτύξουν την ικανότητά τους για αξιολόγηση των επιχειρήσεων που βασίζονται σε άυλα κεφάλαια», τούτο θα πρέπει να ισχύσει πρωτίστως στη δημοσιονομική περίοδο 2014-2020· πρέπει δηλαδή να αρθούν οι σημερινές αμφιβολίες (με χαρακτηριστικές αυτές που αφορούσαν το πρόγραμμα Erasmus) και να αναδιαμορφωθούν τα ενωσιακά προγράμματα και μέσα παρέμβασης (Διαρθρωτικά Ταμεία, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων κ.λπ.) έτσι ώστε να συμπεριληφθεί και να προκριθεί η μη τεχνολογική καινοτομία και η ανταγωνιστικότητα διεθνώς των ΤΠΔ.

3.15 Η χάραξη της μελλοντικής πολιτικής συνοχής, που ισχύει από το 2014, πρέπει να βασιστεί στα έργα και στις μελέτες με θέμα τη χρήση των μέσων που συμβάλλουν στην πλήρη αξιοποίηση των ΤΠΔ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ΤΠΔ πρέπει να ενταχθούν σε αναπτυξιακές στρατηγικές τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα, σε συνεργασία με τις δημόσιες αρχές και τους εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών.

3.16 Ένα άλλο ζητούμενο είναι η ύπαρξη ενός ενωσιακού πλαισίου, το οποίο από τη μία πλευρά θα διευκολύνει την κινητικότητα των καλλιτεχνών και των λοιπών δημιουργών, την κυκλοφορία των έργων και των υπηρεσιών τους, καθώς και την ευελιξία των συστημάτων διανομής, με τη βοήθεια προηγμένων μέσων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης εντός και εκτός του **πολιτιστικού και δημιουργικού χώρου της ΕΕ**. Από την άλλη δε πλευρά, μέσα σε αυτό πλαίσιο θα υλοποιούνται οι σχετικές συστάσεις της ομάδας ειδικών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο θέμα της κινητικότητας των καλλιτεχνών⁽¹⁹⁾.

3.17 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι ΤΔΠ συμβάλλουν στην αναδιάρθρωση των τοπικών οικονομιών, ευνοώντας την ανάδειξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, τη δημιουργία νέων και βιώσιμων θέσεων εργασίας⁽²⁰⁾ και ενισχύοντας την οικονομική απήχηση των δήμων και των περιφερειών της ΕΕ, όπως περιγράφεται άλλωστε στη μελέτη "The rise of the creative class" («Η άνοδος της δημιουργικής τάξης») (21).

3.18 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι ένα καθοριστικό στοιχείο της πραγματικής νέας στρατηγικής για τους ΤΠΔ πρέπει να είναι το ενωσιακό σχέδιο δράσης "Creative Europe Open to the World-CEOW", με σκοπό την κατοχύρωση της παρουσίας καλλιτεχνών και των ΤΠΔ (ιδίως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων) σε καθοριστικής σημασίας διεθνείς αγορές μέσω της καθιέρωσης συγκεκριμένων συστημάτων και της διευκόλυνσης των ανταλλαγών με τρίτες χώρες, καθώς και με τη συμφωνία συγκεκριμένων και δεσμευτικών ρητρώων στις διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες της ΕΕ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η προώθηση του σωστού ρυθμιστικού περιβάλλοντος

4.1.1 Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να λάβουν –με την αμέριστη στήριξη και την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων– συγκεκριμένα ρυθμιστικά μέτρα, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες των ΤΠΔ. Τα μέτρα αυτά πρέπει να προβλέπουν τη θέσπιση κατάλληλων κανόνων ανταγωνισμού για την αποφυγή υπερσυγκεντρώσεων στην αγορά και τη διαφύλαξη του πολιτιστικού πλουραλισμού, της ποικιλίας επιλογών για τον καταναλωτή και της πληθώρας επιχειρηματικών μορφών.

4.1.2 Τα κράτη μέλη οφείλουν να περιορίσουν τις διοικητικές ή γραφειοκρατικές διατυπώσεις –που επιβαρύνουν πρωτίστως τις ΜΜΕ από τους ΤΠΔ και τους ελεύθερους επαγγελματίες– απλοποιώντας τις διαδικασίες παροχής υπηρεσιών και διευκολύνοντας την κυκλοφορία τους καθώς και την κινητικότητα των καλλιτεχνών και των λοιπών πολιτιστικών φορέων.

4.2 Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στις οικονομικές ενισχύσεις της ΕΕ και η σύμπραξη δημοσίου-ιδιωτικού τομέα

4.2.1 Ακόμα και όταν οι ΤΠΔ είναι εν πολλοίς προσανατολισμένοι στην αγορά, το προϊόν τους είναι αποτέλεσμα της δουλειάς μεμονωμένων δημιουργών, συγγραφέων, ηθοποιών, ερμηνευτών και λοιπών καλλιτεχνών, οι οποίοι χρειάζονται μια απλή διαδικασία εξασφάλισης χρηματοδότησης και πίστωσης. Είναι σημαντικό να συναρτηθεί η οικονομική συνδρομή των ΤΔΠ με τη δημιουργία και τη διατήρηση καλών συνθηκών εργασίας –μη εξαιρουμένης της χρηματοδότησης– για όλες τις κατηγορίες επαγγελματιών του κλάδου.

⁽¹⁹⁾ βλ. http://ec.europa.eu/culture/documents/moc_final_report_en.pdf (δεν είναι διαθέσιμες στα ελληνικά).

⁽²⁰⁾ βλ. «Πρωτοβουλία για την εργασία των νέων», σύνοδος κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (8/02/2013).

⁽²¹⁾ Richard Florida, Αμερικανός ειδικός σε θέματα αστικής ανάπτυξης.

4.2.2 Συνεπώς, πρέπει να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον για την πρόοδο των ΜΜΕ και των ελεύθερων επαγγελματιών, βάσει του οποίου θα προβλέπονται τόσο εξαιρέσεις από τη διπλή φορολόγηση σε περιπτώσεις εργασίας εκτός των εθνικών συνόρων, όσο και τα κατάλληλα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

4.2.3 Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν τη συνεργασία δημοσίου-ιδιωτικού τομέα με σκοπό τη βιωσιμότητα των ΤΠΔ και την προαγωγή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας των υλικών αγαθών και των υπηρεσιών.

4.2.4 Επίσης, η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να στηρίξουν τους μηχανισμούς συγκριτικής αξιολόγησης των τρόπων επενδύσεων και παροχής εγγυήσεων, δανεισμού και κινήτρων για τις εξαγωγές, έτσι ώστε να απλοποιηθούν (όσον αφορά τα έργα του πολιτισμού και της δημιουργίας) οι όροι πρόσβασης σε ιδιωτικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης και να ευνοηθεί η διασύνδεση τομέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι οποίοι συχνά δέχονται κρατικές ενισχύσεις, με τομείς που ρέπουν περισσότερο στην αγορά (π.χ. το σχέδιο, η μόδα ή η διαφήμιση).

4.2.4.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει τα εξής:

— την χαρτογράφηση των κυριότερων ενωσιακών δράσεων των ΤΠΔ κατά την περασμένη τριετία,

— την αποτίμηση των χρηματοδοτήσεων που διατέθηκαν ειδικά στους ΤΠΔ επίσης την προηγούμενη τριετία,

— την κατάρτιση πίνακα με τα αποτελέσματα της εφαρμογής της ανοικτής μεθόδου συντονισμού στους ΤΠΔ.

4.3 Ο επιχειρηματικός κόσμος του πολιτισμού και της δημιουργίας και τα επιχειρηματικά πρότυπα

4.3.1 Η εξέλιξη των νέων επιχειρηματικών προτύπων προϋποθέτει την αποδοχή και νέων μορφών ψηφιοποίησης, διασκευής (remix), ανάμειξης διαφορετικών έργων (mashing) και χρήσης αποσπασμάτων έργου (sampling), δηλαδή την ικανότητα παράγωγης νέας δουλειάς ή δειγματοληψίας βάσει ενός ψηφιακού αρχείου πολυμέσων που περιέχει εν μέρει ή συνολικά κείμενο, γραφικά, ήχο, εικόνα και κινούμενα σχέδια από προϋπάρχουσες πηγές.

4.3.2 Το πρότυπο της δημιουργικότητας για κοινωνική ποιότητα καλύπτει τον πολιτισμό, τον γεωγραφικό χώρο και την κοινωνία στις περιοχές δημιουργικής παραγωγής και περιλαμβάνει μέτρα κινητοποίησης της γνώσης και προαγωγής της χρήσης του σχεδιαστή εν είδει «μεσίτη» ή φορέα διευκόλυνσης των διεργασιών αλληλεπίδρασης της ανάπτυξης, της τεχνολογίας και της παραγωγής.

4.3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την αξιοποίηση των νέων επιχειρηματικών προτύπων στα οποία το σχέδιο θα ενσωματώνεται στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας και όλοι οι συμμετέχοντες θα μπορούν να προσδίδουν νέα αξία στα προϊόντα και στις διεργασίες, συνιστώντας έτσι ευρωπαϊκά δείγματα αριστείας στις παγκόσμιες αγορές.

4.3.4 Τέλος, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να ενθαρρυνθεί η κυκλοφορία πέραν των εθνικών και όχι μόνο συνόρων, να ενισχυθεί η δυνατότητα προσέλκυσης ταλέντων και ειδικοτήτων, καθώς και να δοθούν κίνητρα για την ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και επιχειρηματικών ικανοτήτων, καθώς για τη δημιουργία δικτύων και συνεργατικών σχηματισμών μεταξύ των διαφορετικών φορέων της ΕΕ και τομέων της οικονομίας στην επικράτεια της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Στρατηγική για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού κλάδου και των επιχειρήσεών του»

[COM(2012) 433 final]

(2013/C 198/07)

Εισηγητής: ο κ. **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Συνεισηγητής: ο κ. **Enrico GIBELLIERI**

Στις 7 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Στρατηγική για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού κλάδου και των επιχειρήσεών του

COM(2012) 433 final.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 12 Μαρτίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 128 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού κλάδου που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2012.

1.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη στρατηγική σημασία του κατασκευαστικού κλάδου στην ευρωπαϊκή οικονομία από την άποψη της συνεισφοράς του κλάδου στο ΑΕΠ, του ρόλου των κατασκευών στην απασχόληση, αλλά και ως φορέα οικονομικής ανάπτυξης.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τον κατασκευαστικό κλάδο βασικό παράγοντα περιορισμού της ζήτησης ενέργειας στην ΕΕ, μείωσης του οικολογικού αποτυπώματος της ανθρωπότητας και διευκόλυνσης του περιορισμού των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος και της προσαρμογής σε αυτήν. Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι το σχέδιο δράσης θα διευκολύνει την ανάληψη αυτών των σημαντικών κοινωνικών προκλήσεων από τον κλάδο.

1.4 Ο κατασκευαστικός κλάδος, που αντιπροσωπεύει σχεδόν το 10% του ΑΕΠ της ΕΕ, είναι το κλειδί της υγείας της οικονομίας στο σύνολό της. Επιδιώκοντας την ανάπτυξη, οι πολιτικοί ιδύνοντες των κρατών μελών πρέπει να συνεργαστούν με τον κατασκευαστικό κλάδο, όπως πράττει η Επιτροπή με την παρούσα ανακοίνωση, και να αντιληφθούν ότι, υπό τις κατάλληλες οικονομικές και κανονιστικές συνθήκες, ο κλάδος μπορεί να προαγάγει την ανάπτυξη, την απασχόληση και την προστασία του περιβάλλοντος που δικαιούνται οι πολίτες της ΕΕ.

Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι ο κλάδος των κατασκευών δεν χρειάζεται άμεση οικονομική υποστήριξη, όπως επιδοτήσεις, αλλά ότι το σχέδιο δράσης θα πρέπει να επιδιώξει τη δημιουργία ενός πολιτικού και κανονιστικού πλαισίου που θα επιτρέψει στον κλάδο να εκτελέσει άριστα το ρόλο του ως παράγοντα που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και την περιβαλλοντική διαχείριση. Αυτό περιλαμβάνει την εξασφάλιση επάρκειας δημοσίων επενδύσεων και ιδιωτικής χρηματοδότησης για τη στήριξη

βιώσιμων έργων, καθώς και τη χρηματοδότηση της οικονομίας των κρατών μελών σε σημαντικό βαθμό από τραπεζικές πιστώσεις, εφαρμόζοντας άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε πιστώσεις, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη ειδικών μέτρων εγγύησης και αντεγγύησης.

1.5 Η απλότητα, η σταθερότητα και η συνοχή του κανονιστικού πλαισίου και του πλαισίου τυποποίησης της ΕΕ αποτελούν επίσης έναν σημαντικό παράγοντα για την εσωτερική αλλά και την εξωτερική ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού κλάδου στην Ευρώπη.

1.6 Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση ότι ενώ η λιτότητα οδηγεί στην επανεξισορρόπηση διαρθρωτικών κενών, δεν οδηγεί σε νέα ανάπτυξη αλλά μάλλον επιδεινώνει την οικονομική κρίση σε πολλές χώρες. Χρειάζονται επενδύσεις σε βιώσιμες υποδομές και κτίρια για να διασφαλιστούν η μελλοντική ανάπτυξη και οι προοπτικές απασχόλησης στην Ευρώπη.

1.7 Η οργανωμένη κοινωνία πολιτών καλεί την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να θεωρήσουν τις επενδύσεις σε βιώσιμα κτίρια και ζωτικές υποδομές ως στρατηγική συμβολή στη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, και όχι απλά ως ένα άλλο είδος δημοσίων δαπανών. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά να μην χρησιμοποιούνται οι επενδύσεις αυτές για τον υπολογισμό της απόδοσης μιας χώρας σε σχέση με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

1.8 Υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες μείωσης της ζήτησης σε ενέργεια μέσω της ανακαίνισης του πεπαιωμένου κτιριακού αποθέματος της ΕΕ, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% και μείωσης της ενεργειακής ζήτησης κατά 20%. Μια τέτοια δράση θα μειώσει επίσης τις εισαγωγές ενέργειας από ορυκτά καύσιμα και

θα βοηθήσει να διασφαλιστεί η διατήρηση του μεγαλύτερου μέρους του πλούτου της ΕΕ στην Ευρώπη, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στην τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση. Για να αξιοποιήσουν το δυναμικό αυτό, οι χώρες πρέπει να εξασφαλίσουν την παροχή επαρκών οικονομικών και φορολογικών κινήτρων που θα ωθήσουν την αγορά προς τη μεγαλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας και στη μείωση του χάσματος δεξιοτήτων.

1.9 Υπάρχει άλλη μια τεράστια πρόκληση που αφορά την αναβάθμιση των μεταφορικών, ενεργειακών και ευρυζωνικών υποδομών της ΕΕ με σκοπό την κάλυψη των αναγκών των μελλοντικών γενεών και τη διασφάλιση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας της Ευρώπης ως προορισμού για άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Εάν οι κυβερνήσεις δεν μπορέσουν να αναγνωρίσουν τη σημασία αυτού του είδους των επενδύσεων, η Ευρώπη κινδυνεύει να μείνει πίσω σε σύγκριση με άλλα μέρη του κόσμου, τόσο από οικονομική άποψη όσο και από άποψη κοινωνικής ευημερίας.

1.10 Η δημογραφική αλλαγή δημιουργεί για το δομημένο περιβάλλον νέες προκλήσεις τις οποίες ο κατασκευαστικός κλάδος θα πρέπει να αντιμετωπίσει. Αυτές περιλαμβάνουν τις επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού σε σχέση με την πρόσβαση στο δομημένο περιβάλλον. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση των εν εξελίξει εργασιών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN), στο πλαίσιο της εντολής που ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό την προσαρμογή των προτύπων στις απαιτήσεις του «Σχεδιασμού για όλους». Επιπλέον, ο κατασκευαστικός κλάδος βρίσκεται αντιμέτωπος με την πρόκληση της γήρανσης του εργατικού δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη στρατηγική «Ευρώπη 2020 για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»⁽¹⁾ και τις συνέπειες της αυτής της πρόκλησης για την οικονομία στο σύνολό της.

1.11 Πέραν της συνεισφοράς του κατασκευαστικού κλάδου στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η προσαρμογή σε αυτές θέτει νέες προκλήσεις για το περιβάλλον των οικοδομών, προκλήσεις που ο κλάδος θα πρέπει να αντιμετωπίσει. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται οι επιπτώσεις των ακραίων καιρικών φαινομένων που απαιτούν πιο ανθεκτικές οικοδομές, καθώς και ικανές δομές προστασίας. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη συνυπολογισμού αυτής της πτυχής στις υφιστάμενες τεχνικές μεθοδολογίες όπως οι Ευρωκώδικες.

1.12 Ο κατασκευαστικός κλάδος μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε σχέση με αυτές τις προκλήσεις, υπό τον όρο ότι θα υπάρξουν οι απαιτούμενες επενδύσεις. Τα ομόλογα έργου είναι μεν ένα μέσο που διευκολύνει την πρόσθετη ιδιωτική χρηματοδότηση έργων, δεν μπορούν όμως να υποκαταστήσουν τις δημόσιες επενδύσεις.

1.13 Πολλές επιχειρήσεις του κατασκευαστικού κλάδου, ιδίως ΜμΕ, υφίστανται έντονη πίεση λόγω των καθυστερήσεων των πληρωμών από το Δημόσιο και από ιδιώτες πελάτες. Η οδηγία 2011/7/ΕΕ για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές πρέπει να εφαρμοστεί σωστά, ώστε να εξασφαλίσει την επιβίωση των επιχειρήσεων. Για την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 2011/7/ΕΕ, καθώς και για την επίτευξη των στόχων της, η ΕΟΚΕ τονίζει ιδιαίτερα τη σημασία που έχει η μείωση, κατ' ανώτατο όριο σε 30 ημέρες, των προθεσμιών πληρωμής και παραλαβής στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και η διασφάλιση της συμμόρφωσής τους χάρη στην πραγ-

ματική εξόφληση των τιμολογίων, μέσω της υιοθέτησης ενδεδειγμένων δημοσιονομικών και διοικητικών μέτρων (συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης τραπεζικών πιστώσεων για την τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών). Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την κατά προτεραιότητα διευθέτηση του προβλήματος των ληξιπρόθεσμων οφειλών που καταγράφηκαν πριν από τη μεταφορά της οδηγίας 2011/7/ΕΕ, δεδομένου ότι οι σημαντικά καθυστερημένες πληρωμές των τιμολογίων στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων αποβαίνουν πράγματι σοβαρά εις βάρος της ανταγωνιστικότητας, της αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Οι χώρες που μέχρι σήμερα είχαν συντομότερες προθεσμίες πληρωμής, δεν πρέπει να χρησιμοποιούν τις παρεκκλίσεις της οδηγίας για την παράταση των περιόδων αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά να οριστεί ως μέγιστο επιτρεπόμενο όριο περιόδου 30 ημερών για πληρωμές τιμολογίων (συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών αποδοχής και ελέγχου).

1.14 Με σκοπό να μην τεθούν σε κίνδυνο ούτε να μειωθούν αισθητά οι πιθανότητες οικονομικής ανάκαμψης, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη αναβίωσης και περαιτέρω ενίσχυσης του τραπεζικού δανεισμού προς όφελος των επενδυτών και της πραγματικής οικονομίας· συνιστά να αποφεύγεται η υπερβολική εφαρμογή των κανόνων προληπτικής χρηματοπιστωτικής εποπτείας κατά τη χορήγηση πιστώσεων και να μην προτιμούνται οι επενδυτικές τοποθετήσεις με τη μορφή χρηματοπιστωτικών τίτλων εις βάρος της διάθεσης πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις που επέζησαν εν μέσω κρίσης. Οι πιστώσεις υπερανάληψης είναι ζωτικής σημασίας για την καθημερινή επιβίωση πολλών επιχειρήσεων, ιδίως των ΜμΕ. Ως εκ τούτου, ο περιορισμένος, σήμερα, τραπεζικός δανεισμός αποτελεί πραγματική απειλή για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αυτών. Για να μην επιδεινωθεί η ήδη υφιστάμενη στενότητα δανεισμού, οι κανόνες προληπτικής χρηματοπιστωτικής εποπτείας, όπως αυτοί που προτάθηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας της Βασιλείας III δεν θα πρέπει να οδηγήσουν σε περαιτέρω συγκράτηση του τραπεζικού δανεισμού προς την πραγματική οικονομία. Για το σκοπό αυτό, ο δανεισμός με χαμηλά επιτόκια από την ΕΚΤ πρέπει να συνδεθεί με την υποχρέωση διοχέτευσης μέρους των πόρων στην πραγματική οικονομία.

1.15 Καθοριστικής σημασίας στοιχείο για τη δημιουργία ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού κατασκευαστικού κλάδου είναι η διασφάλιση καλών συνθηκών εργασίας στον κλάδο. Η έκθεση Atkins⁽²⁾ του 1993 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ένας κατασκευαστικός κλάδος που εξαρτάται από επισφαλείς μορφές απασχόλησης, όπως η ψευδοαυτοαπασχόληση, δημιουργεί αντικίνητρα για την παραγωγικότητα. Έτσι, το σχέδιο δράσης θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης στρατηγικές για τη σταθεροποίηση της εργασίας και την καταπολέμηση των αθέμιτων πρακτικών όπως η ψευδοαυτοαπασχόληση.

1.16 Ανεξάρτητα από τη μορφή της απασχόλησης, πρέπει να θεσπιστούν κίνητρα αναβάθμισης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και προσφοράς δυνατοτήτων δια βίου μάθησης.

1.17 Η παράκαμψη των κανόνων και των κοινωνικών υποχρεώσεων στρεβλώνει την αγορά των κατασκευών. Πρέπει, συνεπώς, να εξασφαλιστεί ισοτιμία όρων ανταγωνισμού, με βάση τη συμμόρφωση με τους τρέχοντες κανονισμούς και τις κοινωνικές συνθήκες που ισχύουν στη χώρα υποδοχής. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να εφαρμοστούν κατάλληλοι μηχανισμοί επιβολής των συνθηκών της χώρας υποδοχής.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2010) 2020, της 3ης Μαρτίου 2010: «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη».

⁽²⁾ *Secteur – Strategic Study on the Construction Sector, Final Report: Strategies for the Construction Sector*, WS Atkins International, 1993.

1.18 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις πολιτικές τους και να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα κατά της διαφθοράς και της δράσης των εγκληματικών οργάνωσεων στο πεδίο των δημόσιων συμβάσεων, κυρίως για μεγάλα έργα υποδομής, στοιχεία τα οποία δημιουργούν έναν απαράδεκτο και αθέμιτο ανταγωνισμό με τη χρήση απειλών και την άσκηση βίας που υποβιβάζουν την ελευθερία και τη δημοκρατία.

1.19 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν τα τρέχοντα καθώς και πρόσθετα μέτρα ελέγχου ή τις διοικητικές διατυπώσεις που κρίνονται αποτελεσματικές και αναγκαίες. Σε τούτο περιλαμβάνεται η υποχρέωση διασφάλισης ότι οι εν λόγω έλεγχοι, μηχανισμοί παρακολούθησης και εφαρμογής, καθώς και αποτελεσματικές και κατάλληλες επιθεωρήσεις όντως πραγματοποιούνται, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με το εθνικό δίκαιο και την οδηγία περί αποσπάσεως (96/71/ΕΚ).

1.20 Οι μετανάστες πρέπει να έχουν το δικαίωμα να εργάζονται σύμφωνα με τις βασικές κοινωνικές συνθήκες και/ή να απολαύουν ίσης μεταχείρισης με βάση τις συνθήκες και τους κανόνες της χώρας υποδοχής. Χρειάζεται να τεθούν σε εφαρμογή σωστοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση του κοινωνικού ντάμπινγκ και της άνιση νομικής αντιμετώπισης των μεταναστών εργαζομένων.

1.21 Υπάρχει ανάγκη αναβάθμισης του μεριδίου της E&A στον κατασκευαστικό κλάδο ως εργαλείου για την ενίσχυση της παραγωγικότητας. Χρειάζεται μια πολιτική προαγωγής της διαρκούς καινοτομίας, ενίσχυσης της παραγωγικότητας με βάση τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, προώθησης έξυπνων νέων προϊόντων και ευφυούς οργάνωσης της εργασίας, καθώς και δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας. Από αυτή την άποψη, η περιβαλλοντική τεχνολογία μπορεί να αποβεί κινητήρια δύναμη νέας ανάπτυξης.

1.22 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εξασφάλιση δίκαιων και ισορροπημένων όρων σύμβασης, που θα πρέπει να ισχύουν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και να περιλαμβάνουν και επιχειρήσεις εκτός ΕΕ που δραστηριοποιούνται στην κατασκευαστική αγορά στην ΕΕ. Η προώθηση της πλέον οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς (αντί της «χαμηλότερης τιμής»), καθώς και μια συνεκτική προσέγγιση για την απόρριψη των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, είναι βασικοί πυλώνες του αποτελεσματικού και θεμιτού ανταγωνισμού.

1.23 Προκειμένου να μπορέσει ο κατασκευαστικός κλάδος να συμβάλει καλύτερα στη βιώσιμη ανάπτυξη, η ΕΟΚΕ συνιστά τα στοιχεία ενεργητικού να αξιολογούνται και να κοστολογούνται με βάση ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους. Ανάλογα με την περίπτωση, οι εκτιμήσεις αυτές θα πρέπει να βασίζονται σε πρότυπα που έχουν παραχθεί ή εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN).

1.24 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Φόρουμ υψηλού επιπέδου για τις κατασκευές και είναι πρόθυμη να συμμετάσχει σε αυτό, προκειμένου να αυξηθεί η συνοχή των πολιτικών της ΕΕ που σχετίζονται με τον κλάδο των κατασκευών.

2. Η τρέχουσα κατάσταση

2.1 Ο κατασκευαστικός κλάδος στην ΕΕ-27 έχει επηρεαστεί σοβαρά από την οικονομική κρίση που άρχισε το 2008 και την επακόλουθη οικονομική ύφεση στην οικοδομική δραστηριότητα. Η επιστροφή στην ανάπτυξη έχει καθυστερήσει με την εμφάνιση της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης και την επιβολή προγραμμάτων λιτότητας σε πολλά κράτη μέλη.

2.2 Ωστόσο, το 2011 ο κλάδος των κατασκευών πραγματοποίησε κύκλο εργασιών ύψους 1.208 δισ. ευρώ, ποσό το οποίο αντιπροσωπεύει το 9,6% του ΑΕΠ της ΕΕ-27 και το 51,5% των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ⁽³⁾.

2.3 Ο κατασκευαστικός κλάδος αριθμεί 3,1 εκατομμύρια επιχειρήσεις, εκ των οποίων το 95% είναι μικρομεσαίες με λιγότερους από 20 εργαζόμενους, 93% των οποίων αριθμούν λιγότερους από 10.

2.4 Ο κατασκευαστικός κλάδος είναι ο μεγαλύτερος βιομηχανικός εργοδότης στην Ευρώπη με 14,6 εκατομμύρια εργαζόμενους το 2011, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 7% της συνολικής απασχόλησης και το 30,7% της βιομηχανικής απασχόλησης. Από το 2008, η απασχόληση μειώνεται διαρκώς.

2.5 Εάν ληφθεί υπόψη το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα (ένα άτομο σε αυτόν τον κλάδο δημιουργεί δύο επιπλέον θέσεις απασχόλησης σε άλλο κλάδο) υπάρχουν 43,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι στην ΕΕ που εξαρτώνται άμεσα ή έμμεσα από τον κλάδο των κατασκευών.

2.6 Στα διάφορα κράτη μέλη, ο κατασκευαστικός κλάδος έχει επηρεαστεί από το ίδιο είδος οικονομικών παραγόντων, που είναι στην ουσία:

- οι παρατεταμένες επιδράσεις της μείωσης της προσφοράς πιστώσεων, η οποία περιόρισε το δανεισμό·
- η άρση των υπόλοιπων μέτρων για την ανάκαμψη·
- η αρχή της κρίσης χρέους το καλοκαίρι του 2010·
- η επακόλουθη εφαρμογή μέτρων λιτότητας σε όλη την Ευρώπη.

2.7 Οι εθνικές προσπάθειες έχουν υπονομευθεί από τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης, καθώς και από τις μεγάλες περικοπές στις επενδύσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κρίση χρέους.

2.8 Η κατάσταση αυτή έχει εξασθενήσει ακόμη περισσότερο την εύθραυστη εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

2.9 Η συνολική απόδοση του κατασκευαστικού κλάδου προβλέπεται να μειωθεί κατά περισσότερο από 2% το 2012, ως αποτέλεσμα των μειώσεων σε όλους τους τομείς των κατασκευών.

2.10 Μια ανάλυση της Διεθνούς Τράπεζας συμπεριλαμβάνει τις κατασκευές στους κλάδους στους οποίους παρατηρούνται φαινόμενα διαφθοράς και οργανωμένης εγκληματικότητας, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- στην ανάθεση έργων με βάση πολιτικά συμφέροντα και όχι διαγωνιούς·
- στους τρόπους διαπίστευσης για τη διαδικασία πιστοποίησης στις κατασκευές.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ εντοπίζουν φαινόμενα διαφθοράς με τη μορφή:

⁽³⁾ FIEC, Statistical Report R54.

- πρακτικών χρηματοοικονομικής τεχνικής και μη έγκαιρης εξόφλησης έργων που έχουν εκτελεστεί από κατασκευαστικές επιχειρήσεις·
- διατήρησης τεχνικών, διοικητικών ή ρυθμιστικών εμποδίων που στρεβλώνουν τη διαδικασία προκήρυξης διαγωνισμών για την ανάθεση συμβάσεων.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Οι στόχοι της προτεινόμενης στρατηγικής είναι οι εξής:

- η αντιμετώπιση των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο κλάδος των κατασκευών σε σχέση με τις επενδύσεις, το ανθρώπινο κεφάλαιο, την ενέργεια και τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις, τη ρύθμιση και την πρόσβαση στην αγορά έως το 2020·
- η πρόταση ενός βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών.

3.2 Το εύρος της πρότασης καλύπτει τα εξής:

- τόνωση της ζήτησης για ένα βιώσιμο οικοδομικό περιβάλλον, ιδίως για την ανακαίνιση κτιρίων·
- βελτίωση της απόδοσης της αλυσίδας εφοδιασμού/παραγωγής αξίας και της εσωτερικής αγοράς για δομικά προϊόντα και υπηρεσίες·
- διεύρυνση των προοπτικών της αγοράς για τις κατασκευαστικές επιχειρήσεις της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο.

3.3 Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης επικεντρώνεται στους ακόλουθους 5 στόχους:

- 3.3.1 Τόνωση ευνοϊκών όρων για επενδύσεις.
- 3.3.2 Βελτίωση της βάσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο.
- 3.3.3 Βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων, των περιβαλλοντικών επιδόσεων και των επιχειρηματικών ευκαιριών.
- 3.3.4 Ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς για τις κατασκευές.
- 3.3.5 Προώθηση της συνολικής ανταγωνιστικής θέσης των κατασκευαστικών επιχειρήσεων της ΕΕ.

3.4 Από πλευράς διακυβέρνησης, προτείνεται ένα τριμερές φόρουμ (Επιτροπή, κράτη μέλη, ενδιαφερόμενα μέρη) το οποίο θα αναλάβει την παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής.

4. Η σημερινή κατάσταση στον κατασκευαστικό κλάδο – Ανάλυση SWOT

4.1 Πλεονεκτήματα

4.1.1 Μετριασμός των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος και προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και μείωση του οικολογικού αποτυπώματος της ανθρωπότητας.

Η κατασκευαστική δραστηριότητα είναι μια τοπική επιχείρηση υψηλής έντασης εργασίας. Ως εκ τούτου, η παραγωγή δεν μπορεί να μεταφερθεί σε εξωχώριες επιχειρήσεις, κατάσταση που εξασφαλίζει τη διατήρηση της απασχόλησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

43,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι στην ΕΕ-27 εξακολουθούν να εξαρτώνται άμεσα ή έμμεσα από τον κλάδο των κατασκευών.

Ο μεγάλος αριθμός πολύ μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον τομέα των κατασκευών δηλώνει ότι ο κλάδος αντιπροσωπεύει μια δραστηριότητα βαθιά ριζωμένη στις τοπικές κοινωνίες, γεγονός που αντικατοπτρίζει την πολυμορφία των τοπικών παραδόσεων και πολιτισμών.

Σε πολλά κράτη μέλη, ο κατασκευαστικός κλάδος, μαζί με τα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην παροχή μαθητείας στους νέους εργαζόμενους, διασφαλίζοντας έτσι την κοινωνική κινητικότητα.

4.2 Αδυναμίες

4.2.1 Σε πολλές χώρες, ο κλάδος των κατασκευών πρέπει να συμμορφωθεί προς κανόνες που δυσχεραίνουν τις συνεργασίες επιχειρήσεων (όπως π.χ. οι κανόνες περί ευθύνης) με μια σύνθετη αλυσίδα αξίας και υψηλό δυναμικό συγκρούσεων και αναποτελεσματικότητας. Αυτό εμποδίζει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

4.2.2 Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις (όπως το μανιφέστο με τίτλο «Οικιστική ευημερία για το μέλλον της Ευρώπης», που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο του 2010 από την άτυπη πλατφόρμα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Κατασκευών) και δημοσιεύθηκε εκ νέου τον Ιανουάριο του 2013 σε σχέση με την ανακοίνωση της Επιτροπής, ο κλάδος αποτελείται από πολλούς διαφορετικούς φορείς, πράγμα που δυσχεραίνει το συντονισμό των διαφορετικών απόψεων και την ενιαία έκφραση σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.2.3 Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο κλάδος είναι επιρρεπής σε κερδοσκοπικές φούσκες, όπως αυτή που βίωσαν ορισμένα κράτη μέλη κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, υπό την επίδραση της διαθεσιμότητας χαμηλότοκων δανείων για την κατασκευή ακινήτων.

4.2.4 Τα μέτρα πολιτικής που αποσκοπούν στην προώθηση ειδικών μορφών κατασκευής (όπως τα φορολογικά κίνητρα για την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση ή μετασκευή κατασκευών, ή τα τιμολόγια τροφοδοσίας για την υποστήριξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μικρής κλίμακας) είναι συχνά απρόβλεπτα, βραχυπρόθεσμα και περιστέλλονται πριν γίνουν αισθητές οι επιδράσεις τους.

4.2.5 Οι δημόσιες συμβάσεις συνάπτονται, κατά παράδοση, με γνώμονα την χαμηλότερη τιμή. Αυτή η πίεση για μείωση των τιμών προσφοράς, εμποδίζει τις επιχειρήσεις να εκσυγχρονίσουν τις διαδικασίες τους και να επενδύσουν σε νέα και καινοτόμα υλικά. Επιπλέον, οι δημόσιοι διαγωνισμοί δεν επιτρέπουν συχνά να προβληθούν παραλλαγές. Η απουσία της ικανότητας πρότασης παραλλαγών, παράλληλα με τα περιοριστικά καθεστώτα ασφάλισης, συνιστούν περαιτέρω εμπόδια στην ενίσχυση της καινοτομίας.

4.2.6 Οι επενδύσεις σε Ε&Α είναι χαμηλές στον κλάδο των κατασκευών σε σύγκριση με άλλους κλάδους, λόγω της κατακερματισμένης φύσης του, του υψηλού βαθμού ρύθμισης που τον διέπει και της προδιαγεγραμμένης φύσης των κατασκευών και των παραδοσιακά στενών περιθωρίων κέρδους στον κλάδο. Παρ' όλα αυτά, η ΕΟΚΕ σημειώνει τη σημασία της σύμπραξης δημόσιου/ιδιωτικού τομέα για την ενεργειακή απόδοση (EeB) που συνδυάζει την υποστήριξη της Ε&Α από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ανάλογη χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα.

4.2.7 Παρά τις μεγάλες προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία χρόνια, ο κλάδος των κατασκευών εξακολουθεί να πάσχει από ένα πρόβλημα εικόνας, και η βελτίωση των επιδόσεων του στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Γενικότερα, και παρά την ύφεση, η βιομηχανία εξακολουθεί να αποτυγχάνει να προσελκύσει επαρκή αριθμό ειδικευμένων μηχανικών από τα πανεπιστήμια. Με τις δημογραφικές αλλαγές, αυτό το πρόβλημα θα ενταθεί. Ο ίδιος ο κλάδος πρέπει να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα εικόνας και να επιτύχει να προσελκύσει νέους ειδικευμένους εργαζόμενους.

4.3 Ευκαιρίες

4.3.1 Η ενεργειακή απόδοση των κτιρίων προσφέρει μια τεράστια ευκαιρία αύξησης της δραστηριότητας στον κλάδο με βάση τις διαθέσιμες τεχνολογίες. Παρ' όλα αυτά, οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να αναγνωρίσουν τις δυνατότητες αυτές και να παράσχουν την οικονομική στήριξη και τα φορολογικά κίνητρα που χρειάζονται.

4.3.2 Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να συντονίσουν μεγάλης κλίμακας επενδυτικά προγράμματα σε βασικές υποδομές και κτίρια που υπερβαίνουν τα όρια των ποσών που προτείνονται με τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

4.3.3 Σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, ο κλάδος έχει τη δυνατότητα να αποδώσει μια βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα χαμηλών εκπομπών άνθρακα, εφόσον θεσπιστούν τα αναγκαία ρυθμιστικά και οικονομικά κίνητρα.

4.3.4 Ο κλάδος των κατασκευών θα πρωτοστατήσει στην προσπάθεια αντιμετώπισης των προκλήσεων του μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν.

4.3.5 Η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών που βασίζονται στις ΤΠ, όπως η Μοντελοποίηση Κατασκευαστικών Πληροφοριών (BIM), συμβάλλει στην προώθηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της αποδοτικότητας στον κλάδο.

4.4 Απειλές

4.4.1 Η κύρια απειλή που αντιμετωπίζει ο κλάδος των κατασκευών είναι η έλλειψη δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων που έχει ήδη προκαλέσει την πτώχευση βιώσιμων επιχειρήσεων και τεράστια μείωση της απασχόλησης από το 2008. Μια παρατεταμένη ύφεση στον κατασκευαστικό κλάδο θα οδηγήσει σε μόνιμη απώλεια σχεδιαστών, αρχιτεκτόνων, μηχανικών και τεχνιτών.

4.4.2 Σε σύνδεση με τα παραπάνω, μια άλλη απειλή για τον κλάδο είναι η γήρανση του εργατικού δυναμικού και η έλλειψη ειδικευμένων νέων εργαζόμενων που να μπορούν να πάρουν τη θέση τους. Στοιχεία από τη Γερμανία δείχνουν ότι το 2011 το 44% του εργατικού δυναμικού ήταν άνω των 45 ετών.

4.4.3 Μια περαιτέρω απειλή είναι η άφιξη εργολάβων από τρίτες χώρες στην αγορά δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ. Οι επιχειρήσεις αυτές, που σε πολλές περιπτώσεις είναι κρατικές, χρησιμοποιούν τη χρηματοδότηση της χώρας τους για να κάνουν προσφορές καλύτερες του ορίου του θεμιτού ανταγωνισμού, σε περιπτώσεις όπως ο αυτοκινητόδρομος A2 στην Πολωνία το 2009, στην οποία εμπλεκόταν μια κινεζική κρατική επιχείρηση. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός αυτού του είδους υποβιβάζει την ποιότητα των κατασκευών και υπονομεύει τις αμοιβές των τοπικών εργαζόμενων στον κλάδο.

4.4.4 Η πίεση εκ μέρους των αρχών για την εξοικονόμηση χρημάτων στους δημόσιους διαγωνισμούς οδηγεί στη συχνή εμφάνιση

ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών (ΑΧΠ). Οι προσφορές αυτές υποβιβάζουν την ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος, απειλούν την κοινωνική ευημερία των εργαζομένων και αυξάνουν το μακροπρόθεσμο κόστος.

4.4.5 Ο κατασκευαστικός κλάδος διέπεται ήδη –δικαιολογημένα– από πάρα πολλές ρυθμίσεις, αλλά η νομοθεσία που θεσπίζεται σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση των κινδύνων στον κατασκευαστικό κλάδο κινδυνεύει να αποβεί αντιπαραγωγική ελλείψει συντονισμού.

4.4.6 Η εκ φύσεως υψηλή κινητικότητα της απασχόλησης είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του κατασκευαστικού κλάδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσφυγή σε εργατικό δυναμικό από άλλες χώρες, και ιδιαίτερα η χρήση αυτοαπασχολούμενων και προσωρινά αποσπασμένων εργαζομένων, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως μια μορφή κοινωνικού ντάμπινγκ, για την αποφυγή της καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και των κοινωνικών υποχρεώσεων που ισχύουν στη χώρα υποδοχής.

4.4.7 Η μελλοντική πρόσβαση σε πρώτες ύλες καθώς και η αποδοτικότητα των πόρων συνιστούν τεράστιες προκλήσεις για τη βιομηχανία δομικών υλικών.

5. Οι απόψεις της κοινωνίας πολιτών επί οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων

5.1 Οι απόψεις που εκφράστηκαν στη ακρόαση που διοργάνωσε η ΣΕΒΜ στις 19 Δεκεμβρίου 2012 επικεντρώνονται στα ακόλουθα βασικά στοιχεία:

5.1.1 Η δημοσίευση της ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι έγκαιρη και περιλαμβάνει πολλά από τα στοιχεία που αναμένονται από τον κλάδο των κατασκευών.

5.1.2 Η προτεινόμενη στρατηγική δεν καλύπτει τις τακτικές αντιμετώπισης των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος στη βιομηχανία.

5.1.3 Η χρηματοδότηση έργων και η τάση καθυστέρησης των πληρωμών παραμένουν σημαντικά θέματα στην ημερήσια διάταξη του κλάδου των κατασκευών.

5.1.4 Υπάρχει οξύ πρόβλημα γήρανσης του εργατικού δυναμικού στις κατασκευές το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί με την προσέλκυση νέων ειδικευμένων εργαζομένων.

5.1.5 Χρειάζεται μια ενισχυμένη προσέγγιση για να αντιμετωπιστούν οι κυριότερες απειλές και αδυναμίες και να εξασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των ΔΕΔ.

5.1.6 Χωρίς υψηλή ποιότητα στο σχεδιασμό και την εκτέλεση, δεν θα είναι εφικτή η αειφορία ή η βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κλάδου των κατασκευών. Δεν μπορεί να εξασφαλιστεί υψηλής ποιότητας σχεδιασμός και εκτέλεση με διαγωνισμούς που κατακυρώνονται με βάση μόνο το «κριτήριο της χαμηλότερης τιμής», χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το μακροπρόθεσμο κόστος.

5.1.7 Οι δημόσιες συμβάσεις για την παροχή κατασκευαστικών υπηρεσιών έχουν κατά παράδοση γνώμονα το χαμηλότερο κόστος, πράγμα που αποτρέπει τις επιχειρήσεις από την εφαρμογή καινοτόμων διαδικασιών και την επένδυση σε νέα και καινοτόμα υλικά. Η καινοτομία παρεμποδίζεται περαιτέρω από τα καθεστώτα ασφάλισης τα οποία ζημιώνουν τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να ποικίλλουν τις εργασιακές πρακτικές τους ή να χρησιμοποιήσουν καινοτόμα υλικά.

5.1.8 Υπάρχουν ανισότητες στον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων στις χώρες του ΟΟΣΑ και τις χώρες BRICS, κατάσταση η οποία απαιτεί συγκεκριμένες λύσεις.

5.1.9 Θα μπορούσε και πάλι να εξεταστεί ως πιθανό μέτρο η μείωση του ΦΠΑ για μια οικονομικά προσιτή στέγαση.

5.1.10 Η κοινωνική σύμπραξη στον κλάδο των κατασκευών, που οδηγεί στη δημιουργία αρκετών ΜΚΟ ίσης εκπροσώπησης, πρέπει επίσης να αναπτυχθεί περαιτέρω και να ενισχυθεί στα κράτη μέλη, μαζί με τον κοινωνικό διάλογο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πολύ συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζει αυτός ο κλάδος (υγεία και ασφάλεια, εκπαίδευση, επιδόματα αδειάς κ.λπ.).

5.1.11 Είναι επίσης αναγκαίο και σκόπιμο να θεσπιστεί ένας κώδικας δεοντολογίας, προκειμένου να περιοριστούν οι επιπτώσεις της διαφθοράς.

5.1.12 Υπάρχει ανάγκη να ενισχυθεί η επικοινωνία σχετικά με τις πολιτικές επενδύσεων, προκειμένου να βελτιωθούν οι στρατηγικές των επιχειρήσεων, οι οποίες προς το παρόν βασίζονται κυρίως στη βραχυπρόθεσμη επιβίωση.

5.1.13 Το Φόρουμ υψηλού επιπέδου για τις κατασκευές που δημιουργήθηκε από την Επιτροπή, το οποίο αρχίζει τις εργασίες του τον Ιανουάριο του 2013, είναι πολύ αναγκαίο και η ΕΟΚΕ θα πρέπει να είναι μέρος του.

6. Γενικές παρατηρήσεις

6.1 Η προβλεπόμενη εξέλιξη του κατασκευαστικού κλάδου έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, αποδοτικότητα των πόρων στον τομέα της μεταποίησης, μεταφορών, στη χρήση προϊόντων για την κατασκευή κτιρίων και στα έργα υποδομής·
- οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, η οποία ασκεί τεράστια επίδραση στον οικιστικό και κατασκευαστικό κλάδο·
- παγκόσμιες προκλήσεις όπως:
  - ανισορροπία του παγκόσμιου ανταγωνισμού·
  - ενεργειακή αποδοτικότητα·
  - βιώσιμα κτίρια·
  - ανθεκτικότητα έναντι καταστροφών·

- κλιματικές συνθήκες σε εσωτερικούς χώρους·
- ανάκτηση, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση κτιρίων και υλικών·
- σχεδιασμός με γνώμονα την προσαρμογή στη μελλοντική ζήτηση·
- γήρανση του εργατικού δυναμικού·
- διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων·
- ΣΔΙΤ·
- ειδικά θέματα ασφάλειας και υγείας·
- επιχειρηματική δεοντολογία.

6.2 Πρέπει να υπάρχει μια «τροφική αλυσίδα» μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των κατασκευών: οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις, οι πολεοδόμοι, οι αρχιτέκτονες, οι σχεδιαστές, οι προγραμματιστές κλπ., θα πρέπει να συμμετέχουν σε τομείς γνώσεων όπως η χρηματοδότηση, η ασφάλιση, οι δημόσιες συμβάσεις, η εμπορία και η εκπαίδευση

6.3 Για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις προωθούν ένα περίπλοκο φάσμα δράσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- άρση των υφιστάμενων τεχνικών, διοικητικών και κανονιστικών φραγμών που νοθεύουν τους διαγωνισμούς στον κλάδο των υποδομών, των κατασκευών και των έργων συναρμολόγησης, με την απλούστευση του ειδικού κανονιστικού πλαισίου και τον ορισμό των επιχειρηματικών υποχρεώσεων των αντίστοιχων φορέων·
- επανεξέταση των εν εξελίξει συμβάσεων και των μηχανισμών πληρωμών που αφορούν τη χρήση πόρων της ΕΕ, μέσω της βελτίωσης της ροής των εγγράφων, της αύξησης της ευθύνης των οντοτήτων παρακολούθησης και ελέγχου και της χρήσης του λογαριασμού υπό μεσεγγύηση για κάθε έργο· λογιστικό έλεγχο και κοινό και διασταυρούμενο έλεγχο από κοινού με τον δικαιούχο και την κατασκευαστική εταιρεία, για εκκρεμότητες πληρωμές και έργα που συγχρηματοδοτούνται από ένα κράτος μέλος και την ΕΕ, στο πλαίσιο των έργων που υλοποιούνται με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ — Αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων»

[COM(2012) 556 final]

(2013/C 198/08)

Εισηγητής: ο κ. McDONOGH

Στις 19 Δεκεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ - Αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων

COM (2012) 556 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17^{ης} και 18^{ης} Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17^{ης} Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 165 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ. Δεδομένης της ολοένα αυξανόμενης εξάρτησης της ΕΕ από το εξωτερικό εμπόριο και τον καθοριστικό ρόλο των αεροδρομίων στη σύνδεση της Γηραιάς Ηπείρου με τον υπόλοιπο κόσμο, η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την υιοθέτηση ενός φιλόδοξου θεματολογίου στον τομέα των αερομεταφορών.

1.2 Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι θα σημειωθεί ταχεία πρόοδος στο ζήτημα της επέκτασης ενός ενιαίου Αεροπορικού Χώρου, συμπεριλαμβάνοντας τις γείτονες χώρες τόσο εξ ανατολών (Ρωσία, Τουρκία κ.λπ.), όσο και από τη Μεσόγειο - Βόρεια Αφρική. Τούτο θα συνεπάγεται δυνατότητες ανάπτυξης για τα δευτερεύοντα και περιφερειακά αεροδρόμια λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας αυτών των αγορών και του γεγονότος ότι πολλά εξ αυτών γνωρίζουν αξιόλογη οικονομική μεγέθυνση.

1.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει επίσης το φιλόδοξο θεματολόγιο ελευθέρωσης των συνδέσεων με τις χώρες BRIC (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Κίνα) και την Ένωση Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), το οποίο παρέχει στους αερομεταφορείς από την ΕΕ την ευκαιρία να επεκτείνουν τη συνεργασία τους με άλλες αεροπορικές εταιρείες και να αυξήσουν την κυκλοφορία στα αεροδρόμια της ΕΕ.

1.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορθώς επισημαίνει ότι πρέπει να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού στον συγκεκριμένο τομέα των αερομεταφορών. Η ανακοίνωση προσφυώς συμπεριλαμβάνει τους φόρους αερομεταφορών, τις ακατάλληλες κρατικές ενισχύσεις, τη συμφόρηση των αεροδρομίων και του εναέριου χώρου, τις σχετικές με την προστασία του καταναλωτή υποχρεώσεις και το κόστος των ανθρακούχων εκπομπών στους στρεβλωτικούς παράγοντες που πρέπει να διορθωθούν.

1.5 Η ΕΟΚΕ κατανοεί τις ανησυχίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς την ανάγκη για επενδύσεις στις υποδομές των αεροδρομίων. Διαπιστώνει δε την επείγουσα ανάγκη να διασφαλιστούν οι αερολιμενικές δυνατότητες της ΕΕ έτσι ώστε να μην πληγεί η αντα-

γωνιστικότητά της σε σχέση με άλλες περιοχές που βρίσκονται σε ανάπτυξη και να αποφευχθεί έτσι η μετατόπιση της κίνησης σε γειτονικές χώρες.

2. Εισαγωγή και ιστορικό πλαίσιο

2.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ.

2.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως ότι οι αερομεταφορές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία, τόσο για τους πολίτες όσο και για τη βιομηχανία της ΕΕ. Η ζωτική σημασία συμβολή του κλάδου στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση στην ΕΕ πιστοποιείται από τα 5,1 εκατ. θέσεων εργασίας και τον κύκλο εργασιών ύψους 365 δισ. ευρώ, ήτοι το 2,4% του ενωσιακού ΑΕγχΠ.

2.3 Χάρη δε στις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΕ, έχουν συναφθεί 1 000 διμερείς συμφωνίες παροχής υπηρεσιών στον τομέα των αερομεταφορών με 117 τρίτες χώρες. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί στην ανάπτυξη ενός ευρύτερου κοινού αεροπορικού χώρου με γειτονικές χώρες, χάρη σε συμφωνίες που έχουν ήδη υπογραφεί με χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, το Μαρόκο, την Ιορδανία, τη Γεωργία και τη Μολδαβία.

2.4 Εντούτοις, η μετάβαση από μία κατάσταση με μόνο διμερείς σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και των χωρών-εταίρων σε έναν συνδυασμό διμερών σχέσεων και σχέσεων σε επίπεδο ΕΕ, έχει οδηγήσει κατά καιρούς σε σύγχυση μεταξύ των χωρών-εταίρων, ενώ ο καθορισμός και η υπεράσπιση των συμφερόντων της ΕΕ δεν γίνονταν πάντα κατά τον καλύτερο τρόπο.

2.5 Σύν τοις άλλοις, ο κατακερματισμός ανά κράτος μέλος σημαίνει ότι η βιομηχανία αερομεταφορών συνδέεται υπερβολικά με τα κατά τόπους συμφέροντα και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ειδικές πρωτοβουλίες βασιζόμενες σε εξατομικευμένες άδειες για διαπραγμάτευση των όρων ουσιαστικής εισδοχής στην αγορά και ανάπτυξης. Ο ρυθμός της μη συντονισμένης ελευθέρωσης της

αγοράς σε επίπεδο κρατών μελών της ΕΕ προς ορισμένες χώρες εκτός ΕΕ, καθώς και η έκδηλη πρόθεση ορισμένων κρατών μελών να συνεχίσουν να χορηγούν διμερή δικαιώματα σε τρίτες χώρες χωρίς το ανάλογο αντίτιμο ή χωρίς να συνεκτιμώνται οι επιπλοκές για την ΕΕ σημαίνουν ότι εάν δεν δράσουμε τώρα για να θεσπίσουμε μια πιο φιλόδοξη και αποτελεσματική εξωτερική πολιτική της ΕΕ, σε λίγα χρόνια ενδέχεται να είναι πολύ αργά.

2.6 Το Συμβούλιο έχει εξουσιοδοτήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαπραγματευτεί την υπογραφή διεξοδικών συμφωνιών με την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Οι διαπραγματεύσεις με αυτές τις χώρες δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Προς το παρόν μόνο δύο αεροπορικές εταιρείες, η British Airways και η Virgin Atlantic, πραγματοποιούν πτήσεις προς την Αυστραλία, ενώ παλαιότερα υπήρχαν περισσότερες εταιρείες από την ΕΕ.

2.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα διεξοδικά Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽¹⁾, αλλά κρίνει ότι τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να στηρίζουν πιο ρητά ορισμένες καθοριστικής σημασίας διαπραγματεύσεις της ΕΕ, όπως η περαιτέρω εξουσιοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εξομαλύνει τις τεταμένες διαπραγματεύσεις με τη Ρωσία.

2.8 Η Λατινική Αμερική είναι μια ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά και η συγχώνευση των LAN και TAM συνιστά ουσιαστική εμπορική απειλή για την Iberia, την Tap και άλλες ευρωπαϊκές αεροπορικές εταιρείες που πραγματοποιούν πτήσεις από και προς την ήπειρο αυτή. Συνεπώς, επείγει να συναφθεί το συντομότερο δυνατό η συμφωνία με τη Βραζιλία.

3. Η σημασία των κόμβων

3.1 Παρά την ανάπτυξη των αερομεταφορών χαμηλού κόστους, οι οποίοι έχουν διευρύνει τις υπηρεσίες τους και στα μη κομβικά αεροδρόμια, οι αεροπορικοί κόμβοι της ΕΕ έχουν μεγάλη βαρύτητα για τις παγκόσμιες αερομεταφορές και τις εξωτερικές σχέσεις καθότι οι συμφωνίες εναέριας κυκλοφορίας συχνά επικεντρώνονται σε αυτούς.

3.2 Η ανάπτυξη μεγάλων κόμβων σε μέρη όπως το Άμπου Ντάμπι και το Ντουμπάι εντείνει σε μεγάλο βαθμό τον ανταγωνισμό για τις αερομεταφορές μεγάλων αποστάσεων της ΕΕ. Για παράδειγμα, η πρόσφατη συμφωνία μεταξύ Quantas και Emirates αποτελεί σοβαρή απειλή για την ευρωπαϊκή βιομηχανία αερομεταφορών.

3.3 Η βιωσιμότητα ενός κομβικού αεροδρομίου προϋποθέτει σημαντικό επίπεδο τοπικής ζήτησης, καθώς και ένα εκτεταμένο δίκτυο υπηρεσιών τροφοδότησης, και γι' αυτόν τον λόγο οι πιο επιτυχημένοι κόμβοι βρίσκονται συνήθως σε αεροδρόμια μεγάλων πόλεων. Ωστόσο, οι συγκεκριμένοι κόμβοι παρουσιάζουν όλο και μεγαλύτερη συμφόρηση και αδυνατούν να επεκταθούν κυρίως εξαιτίας των περιβαλλοντικών περιορισμών.

3.4 Λόγω μειωμένων δυνατοτήτων, ορισμένα κομβικά αεροδρόμια στην ΕΕ έχουν αρχίσει ήδη να περιορίζουν τον αριθμό των υπό λειτουργία διαδρομών τροφοδότησης και εφόσον το ζητούμενο είναι η διατήρηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, τούτο πρέπει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

4. Δημιουργία θεμιτού και ανοικτού ανταγωνισμού

4.1 Η ανταγωνιστικότητα των αερομεταφορών της ΕΕ, πολλοί από τους οποίους αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, παρεμποδίζεται όταν οι οικονομικές επιβαρύνσεις που οδηγούν σε υψηλότερο μοναδιαίο κόστος παραγωγής είναι μεγαλύτερες από εκείνες των αερομεταφορών από άλλες περιοχές του κόσμου.

4.2 Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να συνεκτιμάται ολόκληρη η αλυσίδα αξίας των αερομεταφορών (αερολιμένες, πάροχοι υπηρεσιών αεροναυτιλίας, κατασκευαστές, ηλεκτρονικά συστήματα κράτησης θέσεων, πάροχοι επίγειας εξυπηρέτησης κ.λπ.) και να λαμβάνονται υπόψη οι δομές κόστους, το επίπεδο έκθεσης στον ανταγωνισμό σε άλλα μέρη της αλυσίδας αξίας και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης των υποδομών σε άλλες βασικές αγορές κατά την αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα των αερομεταφορών της ΕΕ και κυρίως των αεροπορικών εταιρειών της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο.

4.3 Εντός της ΕΕ, δεν έχει καταστεί εφικτό να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις τα μικρά αεροδρόμια προσφέρουν υπερβολικά χαμηλές τιμές στις αεροπορικές εταιρείες, χωρίς να σέβονται την Αρχή του Ιδιώτη Επενδυτή στην Οικονομία της Αγοράς. Προσφάτως ξεκίνησε ένας κύκλος επισταμένων ερευνών για περιπτώσεις πιθανών κρατικών ενισχύσεων σε αεροπορικές εταιρείες από περιφερειακούς αερολιμένες διάφορων κρατών μελών της ΕΕ. Από τις έρευνες αυτές προκύπτει η ανάγκη λήψης έκτακτων μέτρων για τη χρονίζουσα οριστικοποίηση των ενωσιακών κατευθυντήριων γραμμών περί κρατικών ενισχύσεων προς αερολιμένες. Η πρόσφατη θέσπιση ενωσιακών κανόνων σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση των μετακινούμενων εργαζομένων στην ΕΕ, όπως τα πληρώματα των αεροσκαφών, αναμένεται να βελτιώσει επίσης τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Σε πολλές δε περιπτώσεις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επιληφθεί υποθέσεων διαπιστωμένων συνθηκών αθέμιτου ανταγωνισμού.

5. Μια στρατηγική ανάπτυξης με βάση το πρόταγμα της «περισσότερης Ευρώπης»

5.1 Στην ανεξάρτητη μελέτη που εκπονήθηκε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμάται ότι θα υπήρχαν πολύ σημαντικά οικονομικά οφέλη (πάνω από 12 δισ. ευρώ ετησίως) από τη σύναψη περαιτέρω διεξοδικών συμφωνιών αεροπορικών μεταφορών σε επίπεδο ΕΕ με γειτονικές χώρες και βασικούς εταίρους, ιδίως σε ταχέως αναπτυσσόμενες και/ή περιορισμένες αγορές.

5.2 Είναι στρατηγικής σημασίας για την ΕΕ να διατηρήσει έναν ισχυρό και ανταγωνιστικό τομέα αερομεταφορών με βάση την Ευρώπη, ο οποίος να συνδέει την ΕΕ με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι ταχύτερα αναπτυσσόμενες αγορές αερομεταφορών βρίσκονται πλέον εκτός Ευρώπης, επομένως ο ευρωπαϊκός τομέας αερομεταφορών πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί και σε αυτές τις αγορές.

5.3 Βασικό μέλημα, με την πάροδο του χρόνου, πρέπει να είναι η παγίωση ενός πραγματικά ολοκληρωμένου κοινού αεροπορικού χώρου μέσα από αυτήν τη διαδικασία, στον οποίο οι σχέσεις μεταξύ των ιδίων των γειτονικών χωρών θα καταστούν και αυτές ανοιχτές και ολοκληρωμένες. Πλέον δεν έχει νόημα το Συμβούλιο να εξετάζει κατά πόσο θα εξουσιοδοτεί τη διαπραγμάτευση συμφωνιών σε κάθε χώρα. Θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματικό να χορηγηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μία μόνο άδεια διαπραγμάτευσης με τις υπόλοιπες γειτονικές χώρες, ακόμη και εάν πρόκειται για διαπραγμάτευση ανά χώρα.

5.4 Αρκετές σημαντικές συμφωνίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης υπό τον τρίτο πυλώνα (συνολικές συμφωνίες με βασικούς εταίρους). Ωστόσο, στο συγκεκριμένο πεδίο ορισμένοι βασικοί στόχοι μένει ακόμα να επιτευχθούν, ιδίως στο πλαίσιο των συμφωνιών ΕΕ-ΗΠΑ και ΕΕ-Καναδά σχετικά με την ελεύθερωση της κυριότητας και τον έλεγχο των αεροπορικών εταιρειών.

5.5 Στις περισσότερες χώρες εξακολουθούν να ισχύουν νόμοι που ορίζουν ότι οι αεροπορικές εταιρείες πρέπει να ανήκουν και να ελέγχονται κατά πλειοψηφία από δικούς τους υπηκόους,

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της 3213ης συνόδου του Συμβουλίου «Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια», Βρυξέλλες, 20 Δεκεμβρίου 2012.

αρνούμενες με αυτό τον τρόπο στους αερομεταφορείς την πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα επενδυτών και κεφαλαιαγορών. Το αποτέλεσμα ήταν να επιβληθεί μια τεχνητή δομή στον τομέα των αεροπορικών εταιρειών, η οποία δεν υπάρχει σε άλλους τομείς. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, η κυριότητα (κατοχή μετοχών με δικαίωμα ψήφου στις γενικές συνελεύσεις) αεροπορικών εταιρειών από αλλοδαπούς περιορίζεται στο 25%. Αυτοί οι εθνικοί περιορισμοί επί της κυριότητας και του ελέγχου οδήγησαν στη δημιουργία τριών παγκόσμιων συμμαχιών αεροπορικών εταιρειών (Star Alliance, SkyTeam και Oneworld), και ειδικότερα στις κοινοπραξίες που δημιουργήθηκαν μεταξύ ορισμένων μελών τους σε ορισμένες γραμμές. Αυτές αντιπροσωπεύουν πλέον τις παγκόσμιες αεροπορικές εταιρείες.

5.6 Εντούτοις, βάσει της ισχύουσας ενωσιακής νομοθεσίας, ο ευρωπαϊκός τομέας αερομεταφορών δεν βρίσκεται υπό καθεστώς εθνικής κυριότητας και περιορισμών ως προς τον έλεγχο των εταιρειών, οι οποίες μπορούν να ανήκουν σε οποιαδήποτε οντότητα από την ΕΕ.

5.7 Η τάση ενοποίησης στην ΕΕ είναι μοναδική, υπό την έννοια ότι οι διεθνείς συγχωνεύσεις και εξαγορές επιτρέπονται μόνο εντός της ΕΕ, ενώ τα καθεστάτα κυριότητας και ελέγχου παραμένουν ουσιαστικά στο ίδιο σημείο από το 1944, οπότε και έγιναν οι διαπραγματεύσεις για τη Σύμβαση του Σικάγου. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζονται ως αποτέλεσμα των τρεχουσών διατάξεων περί κυριότητας και ελέγχου είναι σημαντικές και απαιτούν διαπραγματεύσεις με χώρες-εταίρους και ιδιαίτερα πολύπλοκες δομές διακυβέρνησης. Τα μέλη συμπράξεων εταιρειών συνεργάζονται όλο και πιο στενά για να προσφέρουν στους πελάτες τους άψογη, ολοκληρωμένη, παγκόσμια και πολυκομβική εξυπηρέτηση δικτύου.

5.8 Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για να ληφθούν τα πρόσθετα μέτρα που προβλέπονται στη συμφωνία αεροπορικών μεταφορών ΕΕ-ΗΠΑ, ώστε να αρθούν, οι περιορισμοί επί της κυριότητας και του ελέγχου των αεροπορικών εταιρειών και να επιτραπεί στις αεροπορικές εταιρείες να προσελκύουν επενδύσεις ανεξάρτητα από την εθνικότητα του επενδυτή.

6. Βασικές αρχές για τον τρόπο οργάνωσης της μελλοντικής εξωτερικής πολιτικής αερομεταφορών της ΕΕ

6.1 Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επιδεικνύει τόλμη στην προαγωγή της διαφάνειας και της ελευθέρωσης στις αερομεταφορές, φροντίζοντας παράλληλα να υπάρχει ικανοποιητικός βαθμός ρυθμιστικής σύγκλισης. Στις διαπραγματεύσεις με τις χώρες-εταίρους, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δίνεται στα εργασιακές και περιβαλλοντικές προδιαγραφές και στον σεβασμό των διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών σε αμφότερος τους τομείς για να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις της αγοράς και να αποτραπεί η ισοπέδωση. Οι αεροπορικές εταιρείες που πραγματοποιούν πτήσεις από και προς την Ευρώπη πρέπει να σέβονται τους κανόνες και τις διατάξεις της ΔΟΕ.

6.2 Δεδομένης της ολοένα αυξανόμενης εξάρτησης της ΕΕ από το εξωτερικό εμπόριο και της καθοριστικής λειτουργίας των αεροδρομίων στη σύνδεση της Γηραιάς Ηπείρου με τον υπόλοιπο κόσμο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την υιοθέτηση ενός φιλόδοξου θεματολογίου με σκοπό την ελευθέρωση του τομέα των αερομεταφορών.

6.3 Εφόσον επιθυμεί να μεγιστοποιήσει τα οφέλη της και να έχει το σχετικό πλεονέκτημα, η ΕΕ πρέπει να ενεργήσει γρήγορα (πριν προχωρήσουν οι προσπάθειες ελευθέρωσης στις αναδυόμενες αγορές) κάνοντας αυτή την πρώτη κίνηση. Έτσι θα προστατευτεί και παράλληλα θα ενισχυθεί η θέση της αγοράς αερομεταφορών της ΕΕ σε παγκόσμια κλίμακα. Σε αντίθετη περίπτωση, θα κινδυνεύει η ΕΕ να βρεθεί σε δεύτερη μοίρα στις μελλοντικές παγκόσμιες αερομεταφορές.

6.4 Η «πρώτη κίνηση» στη διαδικασία ελευθέρωσης της αγοράς των αερομεταφορών θα συμβάλει επίσης αποφασιστικά στη διάδοση των τεχνικών προδιαγραφών της ΕΕ, με δυνητικά σημαντικά οφέλη για την ευρωπαϊκή αεροδιαστημική βιομηχανία.

6.5 Η ΕΟΚΕ έχει εδώ και καιρό ταχθεί υπέρ της άρσης των περιορισμών στην κυριότητα και τον έλεγχο των αεροπορικών εταιρειών⁽²⁾, ως μέσου παροχής πρόσβασης στους αερομεταφορείς σε ευρύτερο φάσμα επενδυτών και κεφαλαιαγορών. Λόγω του ειδικού βάρους των δύο αυτών αγορών, η αρχική εντατική άσκηση αυτής της πολιτικής πρέπει να επικεντρωθεί στην περαιτέρω τροποποίηση των συμφωνιών ΕΕ-ΗΠΑ. Τούτο μπορεί να σηματοδοτήσει ένα σημείο αναφοράς για μια νέα «μετά το Σικάγο» εποχή στον τομέα των αερομεταφορών.

6.6 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να αποδείξει ότι η συντονισμένη διαπραγματευτική τακτική θα αποφέρει συντομότερα καρπούς έτσι ώστε να μην υπάρξουν αδικαιολόγητες καθυστερήσεις όταν προκύψουν ευκαιρίες σε σύγκριση με τις διμερείς συμφωνίες. Προς το παρόν πάντως, με λύπη μας διαπιστώνουμε καθυστερήσεις στην υπογραφή της διμερούς συμφωνίας με τη Βραζιλία. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι τα κράτη μέλη έχουν κοινό καθήκον να ενισχύσουν την εξωτερική πολιτική αερομεταφορών της ΕΕ και ότι επιβάλλεται να εκχωρηθούν περαιτέρω διαπραγματευτικές αρμοδιότητες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ιδίως όταν υπερασπίζεται τους ενωσιακούς κανόνες της αγοράς σε κράτη και περιοχές με πολύ διαφορετικές προδιαγραφές αεροναυτιλίας.

6.7 Εξάλλου, τη θέση του τομέα αερομεταφορών της ΕΕ θα υπέσκαπτε ακόμα περισσότερο η εξαγορά ενός από τους ινδικούς αερομεταφορείς με οικονομικά προβλήματα από κάποια αεροπορική εταιρεία της Μέσης Ανατολής.

7. Βελτίωση των σχέσεων με τους βασικούς εταίρους

7.1 Δεδομένων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, ιδίως ο ευρωπαϊκός κλάδος φορτίου και επείγοντων δεμάτων προσκρούει, σε όλο τον κόσμο, σε περιοριστικές διμερείς συμφωνίες αεροπορικών υπηρεσιών και, όταν αρθούν τα εμπόδια πρόσβασης στην αγορά, πρέπει να του δοθεί άμεση προτεραιότητα.

7.2 Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι θα σημειωθεί ταχεία πρόοδος στο ζήτημα της επέκτασης ενός κοινού αεροπορικού χώρου, συμπεριλαμβάνοντας τις γείτονες χώρες τόσο από τη Μέση Ανατολή, την ανατολική Ευρώπη, (Ρωσία, Τουρκία), όσο και από τη Μεσόγειο - Βόρεια Αφρική. Τούτο θα συνεπάγεται δυνατότητες ανάπτυξης για τα δευτερεύοντα και περιφερειακά αεροδρόμια λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας αυτών των αγορών και εξαιτίας του γεγονότος ότι πολλά εξ αυτών γνωρίζουν αξιόλογη οικονομική μεγέθυνση. Πρέπει να αναπτυχθεί με την Τουρκία ένα θετικό και ρεαλιστικό θεματολόγιο συνεργασίας, το οποίο θα επιτρέψει να σημειωθεί αμοιβαίως επωφελής πρόοδος στην επίλυση συγκεκριμένων ζητημάτων στην περιοχή. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να προωθηθεί μια διμερής συμφωνία ασφάλειας πτήσεων.

7.3 Επίσης, η ΕΟΚΕ στηρίζει σθεναρά το φιλόδοξο θεματολόγιο ελευθέρωσης των συνδέσεων με τις χώρες BRIC και την ASEAN. Οι χώρες αυτές εξελίσσονται ταχέως σε κυρίαρχους προμηθευτές πρώτων υλών, μεταποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών παγκοσμίως, οι δε πληθυσμοί τους ταξιδεύουν ολοένα και περισσότερο. Οι διεξοδικές συμφωνίες αεροπορικών μεταφορών της ΕΕ με την Κίνα, την Ινδία, την Ιαπωνία και τη Λατινική Αμερική έχουν ήδη φανερώσει το σημαντικό δυνητικό οικονομικό όφελός τους και η προσπάθεια

(2) Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Διατλαντικές σχέσεις μεταξύ ΕΕ και χωρών της Βόρειας Αμερικής στον τομέα των αερομεταφορών - μια πραγματική ρυθμιστική σύγκλιση» ΕΕ C 306 της 16.12.2009 σ. 1-6

αυτή πρέπει να συνεχιστεί. Η ελευθέρωση των αεροπορικών συνδέσεων θα προσφέρει τη δυνατότητα στους αερομεταφορείς από την ΕΕ να επεκτείνουν τη συνεργασία τους με άλλες αεροπορικές εταιρείες από εκείνα τα σημεία του πλανήτη και να προσελκύσουν περισσότερες μεταφορές στα αεροδρόμια της ΕΕ.

7.4 Επίσης, οποιαδήποτε σχετική συμφωνία πρέπει να είναι αμοιβαία επωφελής για την ΕΕ και τις τρίτες χώρες-εταίρους. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η Ρωσία πρέπει να τηρήσει επειγόντως τη δέσμευσή της, βάσει της συμφωνίας του 2011, να εφαρμοστούν οι «Συμφωνηθείσες αρχές εκσυγχρονισμού του συστήματος υπερπτήσης της Σιβηρίας». Σε περίπτωση αθέτησης των συμφωνηθέντων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την υποστήριξη των κρατών μελών, πρέπει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα.

7.5 Οι σχέσεις με τα κράτη του Περσικού Κόλπου τα τελευταία έτη συνίστανται σε μια μονόπλευρη κυρίως διαδικασία ανοίγματος των αγορών της ΕΕ για τους αερομεταφορείς του Περσικού Κόλπου, η οποία έχει προκαλέσει σημαντικές ανισορροπίες ως προς τις ευκαιρίες. Εξαιτίας δε της ενδεχόμενης συνέχισης των «διαρροών» εναέριας κυκλοφορίας εκτός Ευρώπης, προτείνεται να μην δοθεί άμεσα έμφαση στις περαιτέρω διαπραγματεύσεις με τα εν λόγω κράτη.

8. Επενδύσεις στα αεροδρόμια

8.1 Η ΕΟΚΕ κατανοεί τις ανησυχίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς την ανάγκη για επενδύσεις στις υποδομές των αεροδρομίων. Ωστόσο, το συγκεκριμένο τμήμα της ανακοίνωσης χρήζει περαιτέρω διευκρινίσεων ως προς τα μέτρα που προτείνονται για την εκπλήρωση των στόχων, καθώς και ως προς τη σχέση τους με την προηγούμενη εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα τη «Δέση μέτρων για τους αερολιμένες»⁽³⁾.

8.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την επείγουσα ανάγκη να διασφαλιστούν οι αερολιμενικές δυνατότητες της ΕΕ έτσι ώστε να μην υστερεί σε ανταγωνιστικότητα σε σχέση με άλλες περιοχές που βρίσκονται σε ανάπτυξη και να αποφευχθεί επομένως η μετατόπιση της κίνησης σε γειτονικές περιοχές.

8.3 Το πλήγμα στις οικονομίες της ΕΕ θα δοθεί πολύ πριν η ζήτηση υπερβεί την προσφορά. Σύμφωνα με τη Eurocontrol, αφ' ης στιγμής τα κομβικά αεροδρόμια ξεκινήσουν να χρησιμοποιούνται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 75% της θεωρητικά μέγιστης δυναμικότητάς τους, θα μειωθεί γρήγορα η ικανότητά τους να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τα φαινόμενα κακοκαιρίας, τις καθυστερήσεις λόγω λειτουργίας ή την εξασφάλιση αξιόπιστων συνδέσεων των πτήσεων.

8.4 Εξάλλου, στις ώρες αιχμής οι επιβάτες πληρώνουν περισσότερο απ' ό,τι θα πλήρωναν εάν τα αεροδρόμια διέθεταν μεγαλύτερες δυνατότητες. Λόγου χάρι, η Επιτροπή Μεταφορών του Βρετανικού Κοινοβουλίου ενημερώθηκε πρόσφατα ότι, εάν δεν υπάρξει επέκταση των αεροδρομίων στη νοτιοανατολική Αγγλία, οι ταξιδιώτες θα μπορούσαν να πληρώνουν 1,2 δισ. λίρες Αγγλίας για αεροπορικά ναύλα έως το 2030.

8.5 Οι δυνατότητες των αεροδρομίων πρέπει να εποπτεύονται σε επίπεδο ΕΕ και να ακολουθούνται οι ενωσιακές κατευθυντήριες γραμμές, έτσι ώστε να διαθέτουν οι τοπικές αρχές ένα ενιαίο και διεξοδικό πλαίσιο κάθε φορά που θα εξετάζουν προτάσεις επέκτασης ενός αεροδρομίου.

8.6 Ενώ η διεύρυνση της δυναμικότητας των κύριων αεροδρομίων προβάλλει ως αδήριτη ανάγκη σε βάθος χρόνου, πρέπει εντωμεταξύ να αξιοποιηθούν πλήρως οι υπάρχουσες υποδομές, ιδίως όσον αφορά τις αερολιμενικές χρονοθυρίδες. Πρέπει τα αεροδρόμια

να μπορούν να ανταποκρίνονται στις μεταβολές της προσφοράς και της ζήτησης και να μπορούν να κατευθύνουν τη χρήση των χρονοθυρίδων τους με γνώμονα τα βέλτιστα οικονομικά αποτελέσματα. Υπό αυτή την έννοια είναι σημαντικό το τμήμα των χρονοθυρίδων της υπό εξέταση «Δέσης μέτρων για τους αερολιμένες»⁽⁴⁾ να προβλέπει τη συνέχιση της διευκόλυνσης της αξιοποίησης της δυναμικότητας των αεροδρομίων, συνεκτιμώντας τις τοπικές ιδιαιτερότητες κατά τη χορήγηση χρονοθυρίδων, καθότι αυτός θα ήταν ουσιαστικά ο μόνος τρόπος για να αναπτυχθούν στο μέλλον ορισμένα αεροδρόμια. Η χρήση των διαδρόμων απογείωσης-προσγείωσης στα μεγάλα αεροδρόμια συχνά είναι η μέγιστη δυνατή, ενώ στα γειτονικά περιφερειακά αεροδρόμια υπάρχουν πολλά περιθώρια περαιτέρω χρήσης.

8.7 Τα μη κομβικά αεροδρόμια μπορούν επίσης να συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην αποσυμφόρηση των κυριότερων κομβικών αεροδρομίων της Ευρώπης, επιτρέποντας έτσι στον ευρωπαϊκό τομέα αερομεταφορών να διατηρήσει την πρωτοκαθεδρία του. Δεδομένου του μεγάλου χρονικού διαστήματος που απαιτείται για την επέκταση ενός διαδρόμου απογείωσης-προσγείωσης ή των υποδομών ενός τερματικού σταθμού στα μεγάλα αεροδρόμια, μια λύση για την πιο άμεση ανακούφιση της υπερφόρτωσης τους, θα ήταν η χρήση των μη κομβικών αεροδρομίων και η πραγματοποίηση κατάλληλων επενδύσεων σε αυτά. Ένα καλά ανεπτυγμένο δίκτυο τέτοιων μη κομβικών και περιφερειακών αερολιμένων θα βελτιώσει και την ασφάλεια των επιβατών, καθότι εγγυάται, μεταξύ άλλων, τη διαθεσιμότητα ενός δικτύου αεροδρομίων ως εναλλακτικής λύσης ή λύσης εκτάκτου ανάγκης σε περίπτωση επιδείνωσης του καιρού ή σε άλλα ενδεχόμενα.

8.8 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ ζητά εκ νέου να καθιερωθεί χωρίς άλλες καθυστερήσεις το σύστημα «ενιαίας ασφάλειας» καθότι θα επιτρέψει την εξοικονόμηση αφ' ενός μεν τεράστιου μέρους του κόστους που επιβαρύνει τις αεροπορικές εταιρείες, αφ' ετέρου δε χρόνου για τους ταξιδιώτες. Επομένως, οι βασικοί εταίροι πρέπει να εξετάσουν το ζήτημα αυτό κατά προτεραιότητα.

9. Ερευνητικό σχέδιο ATM του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (SESAR)

9.1 Η δημιουργία λειτουργικών τμημάτων εναέριου χώρου (FABs) κρίνεται απαραίτητη για την πρόοδο του εγχειρήματος του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού. Υποτίθεται ότι όλα τα λειτουργικά τμήματα του εναέριου χώρου θα ήταν έτοιμα και ενεργά στις 4 Δεκεμβρίου 2012. Δεδομένης της σημασίας αυτής της παραμέτρου για τη βελτιστοποίηση της παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας και την αποτελεσματική διαχείριση του όγκου της εναέριας κυκλοφορίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά των κρατών μελών που δεν τηρήσαν τα συμφωνηθέντα.

9.2 Η ταχεία και συνεπής εφαρμογή των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορεί να βοηθήσει τον τομέα να αναπτυχθεί με τρόπο βιώσιμο και, άρα, να συμβάλει στην ανάκαμψη της οικονομίας της ΕΕ.

10. Εφαρμοστές μέθοδοι

10.1 Οι ολοκληρωμένες συμφωνίες υπηρεσιών αεροναυτιλίας με γειτονικές χώρες και μεγάλους και παρόμοιους νοοτροπίας εταίρους θα πρέπει να πραγματοποιούνται και να συγχρονίσουν τις ρυθμιστικές συνθήκες ενός θεμιτού ανταγωνισμού και ενός βιώσιμου τομέα αερομεταφορών περιλαμβάνοντας ουσιαστικές πτυχές, όπως η ασφάλεια πτήσεων, η ασφάλεια από έκνομες ενέργειες, το περιβάλλον και η οικονομική ρύθμιση.

⁽³⁾ COM(2011) 823 τελικό, ΕΕ C 277 της 13/9/2012, σ. 110–124.

⁽⁴⁾ COM/2011/0827 final/2 - 2011/0391 (COD)

10.2 Ακόμα δεν είναι σαφές τι μορφή ακριβώς θα έχει ο νέος μηχανισμός προστασίας των ευρωπαϊκών συμφερόντων από περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού, αλλά θα πρέπει να μοιάζει με μια γενικότερη διαδικασία υποβολής καταγγελιών αναφορικά με τις «έμμεσες επιδοτήσεις» που αντανακλώνται στα ναύλα. Προφανώς τούτο θα κατοχυρώνεται νομικά μέσω των ρητρών περί θεμιτού ανταγωνισμού, τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει να υπογράψει με τις εν λόγω τρίτες χώρες.

10.3 Εύλογα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι η προσπάθεια εξασφάλισης ίσων όρων διεθνώς πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογο μέλημα εντός της ΕΕ. Ο τομέας αερομεταφορών της ΕΕ υπόκειται σε ολοένα και περισσότερους ρυθμιστικούς περιορισμούς και αναντιστοιχίες. Η ανακοίνωση προσφυώς συμπεριλαμβάνει τους φόρους αερομεταφορών, τις ακατάλληλες κρατικές ενισχύσεις, τη συμφόρηση των αεροδρομίων και του εναέριου χώρου, τις σχετικές με την προστασία του καταναλωτή υπο-

χρεώσεις και το κόστος των ανθρακούχων εκπομπών στους διαστρεβλωτικούς παράγοντες που πρέπει να διορθωθούν.

10.4 Το Σύστημα Εμπορίας Εκπομπών της ΕΕ αποτελεί εν προκειμένω αξιόλογη περίπτωση. Το συγκεκριμένο σύστημα έχει εξελιχθεί σε ένα ιδιαίτερα επίμαχο ζήτημα στο πλαίσιο της προβληματικής για την εξωτερική πολιτική αερομεταφορών. Η Κίνα και η Ινδία αρνούνται να συμμορφωθούν, ενώ το Αμερικανικό Κογκρέσο έχει ψηφίσει νομοθεσία που καθιστά παράνομη την αποδοχή των κανόνων της ΕΕ εκ μέρους των αεροπορικών της εταιρειών. Με βασικό μέλημα πάντα τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος, η ΕΕ πρέπει να δώσει στον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) την ευκαιρία να καταθέσει, στην προγραμματισμένη για το ερχόμενο φθινόπωρο συνέλευση του οργανισμού, πρόταση για την εξεύρεση μιας παγκόσμιας εμβέλειας λύσης που θα τυγχάνει της αποδοχής όλων των χωρών-εταίρων, αντί να φέρει τον τομέα των αερομεταφορών της ΕΕ σε μειονεκτική θέση ⁽⁵⁾.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα: «Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ (ΣΕΔΕ) στις αερομεταφορές», COM(2012) 697 final 2012/0328 (COD) κατ. Β1

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση της οδηγίας 98/70/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και για τροποποίηση της οδηγίας 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές»

[COM(2012) 595 final — 2012/0288 (COD)]

(2013/C 198/09)

Εισηγητής: **ο κ. Lutz RIBBE**

Στις 19 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, με θέμα:

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση της οδηγίας 98/70/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ και για τροποποίηση της οδηγίας 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

COM(2012) 595 final – 2012/0288 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 147 ψήφους υπέρ, 26 κατά και 23 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποστηρίξει την ενίσχυση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας –και υπό τη μορφή βιοενέργειας. Ωστόσο, στη γνωμοδότησή της σχετικά με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας διατύπωσε ήδη επιφυλάξεις όσον αφορά τη χρήση αγροκαυσίμων στον τομέα των μεταφορών. Συνεπώς, επικροτεί τον σχεδιαζόμενο από την Επιτροπή περιορισμό των «συμβατικών βιοκαυσίμων» στο 5%.

1.2 Η Επιτροπή επιθυμεί να προωθήσει περισσότερο την ενεργειακή αξιοποίηση των καταλοίπων, των παραπροϊόντων και των απορριμμάτων για την παραγωγή καυσίμων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί καταρχήν την εν λόγω πρόθεση, θεωρεί όμως ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να εφαρμοστεί μία συνεκτική πολιτική και να μην δημιουργηθούν νέα προβλήματα. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό ακριβώς το σημείο της πρότασης της Επιτροπής ενέχει κινδύνους.

1.3 Η βιομάζα αποτελεί μεν ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, όμως οι καλλιεργούμενες γι' αυτήν εκτάσεις γης είναι περιορισμένες. Ως εκ τούτου, είναι εύλογο να εισαχθεί η έμμεση αλλαγή της χρήσης γης (EAXΓ) –εφόσον με τον όρο αυτόν περιγράφεται ο ανταγωνισμός για τη χρήση γης– στις πολιτικές αναλύσεις. Ωστόσο, τέτοιες αλλαγές ή ανταγωνισμοί προκύπτουν μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η έως τώρα παραγωγή τροφίμων ή ζωοτροφών π.χ. καταργείται λόγω της παραγωγής βιοενέργειας, όχι όμως και όταν υπάρχουν μόνο περιφερειακές μετατοπίσεις καλλιεργειών.

1.4 Η προσέγγιση EAXΓ που ελεγχέται από την Επιτροπή αποτελεί μέρος μίας συγκριτικής αξιολόγησης ορυκτών και βιογενών

πηγών ενέργειας, η οποία προσανατολίζεται μονοδιάστατα προς τις μετρήσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Ζητήματα όπως είναι η ασφάλεια εφοδιασμού ή ο πεπερασμένος χαρακτήρας των ορυκτών πρώτων υλών δεν μπορούν να ενταχθούν στην εν λόγω εξέταση και τίθενται στο περιθώριο. Με τον τρόπο αυτόν η EAXΓ δεν κατορθώνει να αποκτήσει την αξία που αρμόζει σε μια πολιτική βιωσιμότητας.

1.5 Η προσέγγιση EAXΓ που ελεγχέται από την Επιτροπή δημιουργεί ερωτηματικά, διότι θα ισχύει για πηγές ενέργειας με υγρή μορφή, όχι όμως και για πηγές ενέργειας με αέρια ή στερεή μορφή. Η ΕΟΚΕ δεν είναι σύμφωνη με αυτό.

1.6 Με την παρούσα πρόταση τίθεται σε αμφιβολία η ευρωπαϊκή παραγωγή πρωτεϊνών και συνεπώς η ιδιαίτερως εύλογη άμεση ενεργειακή αξιοποίηση φυτικών ελαίων σε συγκεκριμένους τομείς, διότι τα φυτικά έλαια καλύπτονται από την Επιτροπή με έναν συντελεστή EAXΓ και επομένως πρόκειται να περιοριστούν. Η απόφαση αυτή δεν δικαιολογείται. Τα φυτικά έλαια δεν αποτελούν «κύρια προϊόντα», αλλά προκύπτουν ως παραπροϊόν στο πλαίσιο της επιθυμητής καλλιέργειας πρωτεϊνούχων φυτών στην Ευρώπη. Στο πλαίσιο των βιώσιμων γεωργικών μεθόδων καλλιέργειας, θα πρέπει να προωθηθεί και όχι να περιοριστεί η καλλιέργεια ελαιούχων φυτών στην Ευρώπη, τα οποία αποφέρουν ταυτόχρονα πρωτεϊνούχες ζωοτροφές και φυτικά έλαια (αντικαθιστώντας έτσι τις εισαγωγές σόγιας).

1.7 Όσον αφορά τα περιγραφόμενα ως «προηγμένα» βιοκαύσιμα, τα οποία επιθυμεί τώρα να προωθήσει η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ διαβλέπει τον κίνδυνο να χρησιμοποιούνται πολύτιμοι εν δυνάμει συλλεγόμενοι διοξειδίου του άνθρακα (όπως είναι το ξύλο, το άχυρο και το

φύλλωμα) ως βάση για βιοκαύσιμα, γεγονός που θα οδηγούσε στην αύξηση των συγκεντρώσεων CO₂- στην ατμόσφαιρα (πρβλ. σημείο 4).

1.8 Στην παρούσα τροποποίηση της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν διαπιστώνεται από την ΕΟΚΕ η ύπαρξη ελπιδοφόρας βάσης για μια στρατηγική που θα μειώνει πραγματικά τη χρήση ορυκτών καυσίμων, θα εξασφαλίζει την ασφάλεια εφοδιασμού της Ευρώπης και θα συμβάλλει στην προστασία του κλίματος.

1.9 Τα βιοκαύσιμα κάθε είδους δεν αποτελούν βιώσιμο μέσο καταπολέμησης της εκτεταμένης υπέρμετρης κατανάλωσης ενέργειας. Ακόμα και μόνο από την άποψη της διαθεσιμότητας, δεν θα καταστεί δυνατόν να αντικαταστήσουν τα ορυκτά καύσιμα. Επομένως, ιδίως όσον αφορά τις μεταφορές ιδιωτικής χρήσης, για τις οποίες εμφανίζονται εναλλακτικές λύσεις στα υγρά καύσιμα, πρόκειται στην καλύτερη περίπτωση για μια μεταβατική λύση με ενδεχόμενες σημαντικές παρενέργειες, η οποία οφείλει να μην παρεκκλίνει από τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, που είναι απαραίτητη ανεξαρτήτως πηγής.

1.10 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι σε ορισμένους τομείς των μεταφορών, της γεωργίας και της δασοκομίας δεν υφίστανται προς το παρόν εφαρμόσιμες εναλλακτικές λύσεις για τη χρήση υγρών καυσίμων. Τα καθαρά φυτικά έλαια μπορούν να αποτελέσουν μια πρακτική εναλλακτική λύση· ωστόσο, παράγονται σε περιορισμένες ποσότητες και, επομένως, πρέπει να χρησιμοποιούνται κατόπιν στρατηγικού σχεδιασμού.

1.11 Επίσης, η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Καθαρή ενέργεια για τις μεταφορές: Μια ευρωπαϊκή στρατηγική εναλλακτικών καυσίμων»⁽¹⁾, η οποία σχετίζεται στρατηγικά με την πολιτική για τα βιοκαύσιμα, δεν προσφέρει κατάλληλες λύσεις⁽²⁾.

1.12 Συνολικά, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει σημαντικές ασυνέπειες μεταξύ διαφόρων πολιτικών προσεγγίσεων της Επιτροπής, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει συνολικά την πολιτική της για τη βιοενέργεια, ιδίως στον τομέα των μεταφορών. Παράλληλα, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ο πεπερασμένος χαρακτήρας του φυσικού πόρου «εκτάσεις γης» (επομένως και της βιομάζας), το ενεργειακό ισοζύγιο και η ενεργειακή απόδοση των αντίστοιχων πηγών βιοενέργειας (και επομένως οι διαφορετικές δυνατότητες μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου), καθώς και η οικονομική βιωσιμότητα. Θα πρέπει οπωσδήποτε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις ενεργειακές απώλειες κατά τις διαδικασίες μετατροπής και στην ανάπτυξη και προαγωγή εναλλακτικών προς τους κινητήρες καύσης λύσεων για τον τομέα των μεταφορών (ηλεκτροκίνηση, τεχνολογίες με υδρογόνο) καθώς και να χαραχθεί μια ανεξάρτητη ευρωπαϊκή στρατηγική για τη βιώσιμη ευρωπαϊκή παραγωγή πρωτεϊνών και φυτικών ελαίων και για την αξιοποίησή τους.

⁽¹⁾ COM(2013) 17 final

⁽²⁾ Πρβλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ "Δέσμη: Καθαρή ενέργεια για τις μεταφορές" (δεν έχει ακόμη υιοθετηθεί)

2. Εισαγωγή: πολιτικό πλαίσιο και παρουσίαση των προτάσεων της Επιτροπής

2.1 Με την οδηγία 2009/28/ΕΚ («οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας») καθορίζονται δεσμευτικοί στόχοι για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (στο εξής «ΑΠΕ»)· η χρήση τους θα πρέπει να ανέρχεται στο 20 % της κατανάλωσης ενέργειας έως το 2020. Με τον τρόπο αυτόν παρέχεται σημαντική ευελιξία κατά την υλοποίηση στα κράτη μέλη, διότι τα τελευταία μπορούν να αποφασίσουν τα ίδια σε ποιον τομέα (ηλεκτρική ενέργεια, ψύξη/θέρμανση ή μεταφορές) θα δραστηριοποιηθούν κατά κύριο λόγο.

2.2 Ωστόσο, υπήρξε παρέκκλιση από την εν λόγω ευελιξία όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών, για τον οποίο καθορίστηκε δεσμευτικό ελάχιστο ποσοστό 10% της κατανάλωσης ενέργειας. Αρχικά είχε σχεδιαστεί να προβλεφθεί το εν λόγω ποσοστό υπό τη μορφή βιοκαυσίμων⁽³⁾, ωστόσο μετά την κριτική της ΕΟΚΕ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) υπήρξε συμφωνία να επιτραπούν και άλλες μορφές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (π.χ. ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές για τη λειτουργία αυτοκινήτων και τρένων, βιοαέριο κ.λπ.).

2.3 Οι προτάσεις τροποποίησης που υποβάλλονται αποτελούν συνέπεια της έκθεσης που είχε δημοσιεύσει η Επιτροπή το 2010 σχετικά με την έμμεση αλλαγή της χρήσης γης λόγω των βιοκαυσίμων και των βιορευστών⁽⁴⁾, στην οποία αναγνωρίζεται ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί το θέμα της έμμεσης αλλαγής της χρήσης γης λόγω της αυξημένης ανάγκης σε βιοκαύσιμα.

2.4 Η χρήση καυσίμων από φυτικό υλικό στον τομέα των μεταφορών, την οποία επέκρινε η ΕΟΚΕ, διατηρείται καταρχήν, ωστόσο απαιτείται πλέον ο περιορισμός των «συμβατικών αγροκαυσίμων» και η μετάβαση προς τα αποκαλούμενα «προηγμένα» βιοκαύσιμα, από τα οποία θεωρείται ότι δεν προκύπτει κίνδυνος έμμεσης αλλαγής της χρήσης γης. Όσον αφορά τα βιοκαύσιμα που ορίζονται από την Επιτροπή ως «προηγμένα», πρόκειται για καύσιμα σε υγρή μορφή, τα οποία παρασκευάζονται π.χ. από βιογενή απορρίμματα/κατάλοιπα ή από φύκια. Η παραγωγή τους πρέπει, σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής, να προωθηθεί, διότι επί του παρόντος δεν διατίθενται στο εμπόριο σε σημαντικές ποσότητες. Θα δημιουργηθούν κίνητρα για τα «προηγμένα βιοκαύσιμα», τα οποία θα βασίζονται σε αύξηση του συντελεστή στάθμισής τους, σε σύγκριση με τα συμβατικά αγροκαύσιμα, όσον αφορά τον στόχο του 10% που καθορίζεται στην οδηγία 2009/28/ΕΚ για τον τομέα των μεταφορών.

2.5 Συνοπτικά, με τις προτάσεις της η Επιτροπή επιδιώκει τους ακόλουθους στόχους:

— να περιοριστεί η συμβολή των συμβατικών βιοκαυσίμων στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε ποσοστό 5 %, κατά ανώτατο όριο, της κατανάλωσης ενέργειας στον τομέα των μεταφορών, επομένως στο ήμισυ, κατά ανώτατο όριο, του καθορισμένου στόχου του 10 %

⁽³⁾ Στην πρόταση οδηγίας χρησιμοποιείται επίσημως ο όρος «βιοκαύσιμα». Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει, σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλούνται από τα εν λόγω «βιο»-καύσιμα. Επειδή το πρόθεμα «βιο» δίνει την εντύπωση πως πρόκειται για άπογο από περιβαλλοντική άποψη προϊόν (βλ. «βιολογική» καλλιέργεια), η ΕΟΚΕ, αντί για τον όρο «βιοκαύσιμα», χρησιμοποιεί στη γνωμοδότησή της τον όρο «αγροκαύσιμα».

⁽⁴⁾ COM(2010) 811 final, 22.12.2010.

— να προωθηθούν τα «προηγμένα βιοκαύσιμα» (με μηδενική ή περιορισμένη έμμεση αλλαγή της χρήσης γης), ώστε, μεταξύ άλλων, να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη συμβολή τους, από μαθηματική καθαρά άποψη, στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε σύγκριση με τα συμβατικά βιοκαύσιμα·

— να βελτιωθεί η απόδοση των διαδικασιών παραγωγής βιοκαυσίμων όσον αφορά τα αέρια θερμοκηπίου (μείωση των σχετικών εκπομπών) με τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που πρόκειται να επιτευχθεί μέσω νέων εγκαταστάσεων·

— να βελτιωθεί η αναφορά των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων μέσω της υποχρέωσης των κρατών μελών και των προμηθευτών καυσίμων να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τις εκπομπές που προκαλούνται από την έμμεση αλλαγή της χρήσης γης λόγω των βιοκαυσίμων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ, σε μία γνωμοδότησή της ⁽⁵⁾ για την προηγούμενη πρόταση οδηγίας σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, είχε μεν επικροτήσει και υποστηρίξει τους γενικούς στόχους της οδηγίας, είχε όμως εκφράσει επιφυλάξεις για τη χρήση βιοενέργειας στον τομέα των μεταφορών.

3.2 Η Ευρώπη χρειάζεται μια συνεπή ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά και συνεπή εξοικονόμηση ενέργειας, αποτελεσματικές και συνολικές βελτιώσεις ενεργειακής απόδοσης, καθώς και διαρθρωτικές αλλαγές σε διάφορους τομείς (π.χ. στην πολιτική μεταφορών).

3.3 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είχε απορρίψει την ειδική μεταχείριση του τομέα των μεταφορών και την εστίαση στα αγροκαύσιμα, μεταξύ άλλων με την αιτιολογία ότι «η στρατηγική απόφαση της μερικής αντικατάστασης του ντίζελ και της βενζίνης από αγροκαύσιμα είναι ένα από τα μέτρα με τη μικρότερη αποτελεσματικότητα και το μεγαλύτερο κόστος για την προστασία του κλίματος και (...) θα αποτελούσε σήμερα μία εξαιρετικά εσφαλμένη κατανομή πόρων. Η ΕΟΚΕ αδυνατεί να καταλάβει γιατί προτείνεται η πολιτική προώθηση περισσότερο των ακριβότερων μέτρων, εφόσον μάλιστα παραμένουν αναπάντητα όχι μόνο σχετικά οικονομικά, αλλά και πολλά περιβαλλοντικά και κοινωνικά ερωτήματα (...), και για τον λόγο αυτόν απορρίπτει τον χωριστό στόχο του 10 % για τα αγροκαύσιμα» ⁽⁶⁾. Αυτή η θέση δεν έχει αλλάξει σε καμία περίπτωση.

3.4 Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θα πρέπει να επιδιώκει τον πολιτικό στόχο του 10 %. Στόχος της θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη συνεκτικής πολιτικής που θα αποσκοπεί μακροπρόθεσμα στην αντικατάσταση κατά 100 %, εφόσον αυτό είναι εφικτό, των χρησιμοποιούμενων σήμερα ορυκτών καυσίμων.

3.5 Με βάση τον υφιστάμενο κυκλοφοριακό φόρτο, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί κατά μικρό μόνο ποσοστό με αγροκαύσιμα. Ο Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) υπολόγισε ότι για να καλυφθούν οι σημερινές παγκόσμιες ενεργειακές ανάγκες του τομέα μεταφορών με αγροκαύσιμα θα

έπρεπε να χρησιμοποιηθούν τα 2/3 της διαθέσιμης παγκοσμίως καλλιεργήσιμης γης για την παραγωγή αγροκαυσίμων.

3.6 Οι συνέπειες που θα είχε μια τέτοια πολιτική στην έμμεση αλλαγή της χρήσης γης είναι προφανείς.

3.7 Συνεπώς, τα βιοκαύσιμα κάθε είδους δεν αποτελούν βιώσιμο μέσο καταπολέμησης της εκτεταμένης υπέρμετρης κατανάλωσης ενέργειας. Ακόμα και μόνο από άποψη διαθεσιμότητας, δεν θα καταστεί δυνατόν να αντικαταστήσουν τα ορυκτά καύσιμα, παρά μόνον σε πολύ περιορισμένο βαθμό. Επομένως, δεν πρόκειται –ιδίως όσον αφορά τις μεταφορές ιδιωτικής χρήσης, για τις οποίες εμφανίζονται εναλλακτικές λύσεις στα υγρά καύσιμα– παρά για μια μεταβατική λύση, η οποία επιπλέον ενδέχεται να παρουσιάζει σημαντικές παρενέργειες και δεν πρέπει να παρεκκλίνει από τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, που είναι απαραίτητη ανεξαρτήτως πηγής.

3.8 Ένας λόγος για την επιφυλακτική και αποστασιοποιημένη στάση που τήρησε η ΕΟΚΕ έναντι της πρότασης της Επιτροπής του 2008 ήταν το ζήτημα της έμμεσης αλλαγής της χρήσης γης. Η ΕΟΚΕ, επομένως, χαιρετίζει την παρούσα προσέγγιση, η οποία έχει ως στόχο να περιοριστεί η χρήση των συμβατικών αγροκαυσίμων.

Η προσέγγιση ΕΑΧΓ είναι εύλογη, παρουσιάζει όμως σοβαρά μειονεκτήματα

3.9 Η θεωρητική προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την ΕΑΧΓ είναι εύλογη: όταν μια αγροτική έκταση, στην οποία παράγονταν έως τώρα τρόφιμα και ζωοτροφές, χρησιμοποιείται για νέους τομείς εφαρμογής (όπως π.χ. για αγροκαύσιμα ή και για ανακύκλωση φυτικής ύλης κ.λπ.), θα πρέπει η προηγούμενη παραγωγή τροφίμων και ζωοτροφών να πραγματοποιείται σε άλλες εκτάσεις, γεγονός που ενδέχεται να έχει αρνητικές περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνέπειες.

3.10 Ως εκ τούτου, είναι εύλογο να εισαχθεί η εν λόγω «έμμεση αλλαγή της χρήσης γης» στις πολιτικές-στρατηγικές αναλύσεις.

3.11 Μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής εκτιμά ότι η αύξηση του ποσοστού από το ισχύον, χαμηλότερο από 5% για το σύνολο της ΕΕ, σε 10% θα οδηγήσει σε έμμεση αλλαγή της χρήσης γης που θα αφορά 1,4 εκατομμύρια εκτάρια.

3.12 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στο γεγονός ότι η έμμεση αλλαγή της χρήσης γης δεν προκύπτει μόνο κατά τη χρήση υγρών καυσίμων. Αποτελεί, μάλλον αποτέλεσμα της χρήσης βιομάζας σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν χρησιμοποιούνται κατάλοιπα.

3.13 Αυτό σημαίνει ότι, για λόγους συνέπειας, θα έπρεπε να εφαρμοστεί, και για τις αέριες και τις στερεές πηγές ενέργειας, παρόμοια προσέγγιση με αυτήν που ισχύει επί του παρόντος για τα υγρά καύσιμα. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, το 2011, πέραν των 1,2 εκατομμυρίων εκταρίων καλλιεργήσιμης γης, στα οποία καλλιεργούνται συμβατικά αγροκαύσιμα, χρησιμοποιήθηκαν παράλληλα περίπου 1 εκατομμύριο εκτάρια για την καλλιέργεια φυτών

⁽⁵⁾ ΕΕ C 77, 31.3.2009, σ. 43.

⁽⁶⁾ Αυτόθι.

(ιδίως καλαμποκιού) για την παραγωγή βιοαερίου. Όταν τα φυτά μετατρέπονται σε καύσιμο υπολογίζεται ένας συντελεστής EAXG, όχι όμως όταν παράγεται ηλεκτρική ενέργεια από αυτά, πράγμα που είναι παράλογο και ασυνεπές.

3.14 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερος εύλογο να χρησιμοποιούνται στον τομέα των μεταφορών ενεργειακές πηγές όπως η βιομάζα, για την οποία δεσμεύονται χωριστές εκτάσεις, μόνο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν διατίθενται εφαρμόσιμες εναλλακτικές λύσεις. Η βιομάζα είναι μεν ανανεώσιμη, αλλά, λόγω της ανάγκης για εκτάσεις, δεν είναι διαθέσιμη σε απεριόριστες ποσότητες.

3.15 Συχνά υπάρχουν ή μπορούν να αναπτυχθούν εναλλακτικές λύσεις, π.χ. στο πλαίσιο της κινητικότητας στη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας, βάσει της οποίας μπορεί να παραχθεί ή ηλιακή ενέργεια με πολύ μικρότερη χρήση εκτάσεων γης: για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας 10 GWh/έτος χρειάζεται, για παράδειγμα, έκταση 400 εκταρίων καλλιέργειας καλαμποκιού, αλλά μόνο 8 εκταρίων επιφάνειας οροφής (καλυμμένης με φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις) ή 0,3 εκταρίων (εάν χρησιμοποιούνται εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας). Με άλλα λόγια: στις περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι εφικτή και συγχρόνως οικονομικά ωφέλιμη, π.χ. η ηλεκτροκίνηση, θα πρέπει να συνεχιστεί η ανάπτυξη και η χρησιμοποίηση αυτής της τεχνολογίας προκειμένου να αποφεύγεται ή να περιορίζεται κατά το δυνατόν ο ανταγωνισμός για τη χρήση γης.

3.16 Η ΕΟΚΕ δεν διαπιστώνει στην πρόταση της Επιτροπής την ύπαρξη συνεπούς ολοκληρωμένης στρατηγικής, ούτε όσον αφορά τη βιοενέργεια, ούτε όσον αφορά την επίλυση των ζητημάτων που αναφέρονται από την Επιτροπή διαρκώς σχετικά με τον τομέα των μεταφορών, ήτοι:

- α) ότι η εξάρτηση από τις εισαγωγές ενέργειας είναι εξαιρετικά υψηλή και
- β) ότι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι εκτός ελέγχου.

Η προστασία του κλίματος και η ασφάλεια εφοδιασμού δεν βελτιώνονται με τη νέα προσέγγιση

3.17 Η Επιτροπή γνωρίζει ότι τα λεγόμενα «προηγμένα» βιοκαύσιμα που παράγονται από κατάλοιπα ή φύκια θα είναι πολύ ακριβότερα από τα «συμβατικά αγροκαύσιμα» που παράγονται από καλλιέργειες εδώδιμων φυτών. Δεδομένου ότι η Επιτροπή θεωρεί πως τα εν λόγω «προηγμένα» καύσιμα θα είναι απαραίτητα για την επίτευξη του στόχου του 10%, καταφεύγει σε ένα υπολογιστικό τέχνασμα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου. Κάθε λίτρο «προηγμένου καυσίμου», το οποίο παράγεται από τις πρώτες ύλες που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΧ μέρος Α της πρότασης οδηγίας (π.χ. από φύκια, άχυρο, ζωική κοπριά και λυματολάσπη, κελύφη καρπών ή φλοιούς, ροκανίδια και πριονίδι ή φύλλωμα), υπολογίζεται με συντελεστή 4, ήτοι ως 4 λίτρα «συμβατικών αγροκαυσίμων». Για τα καύσιμα που παράγονται π.χ. από χρησιμοποιημένα μαγειρικά έλαια, ζωικά λίπη, μη εδώδιμες κυτταρινούχες ύλες (παράρτημα ΙΧ μέρος Β) εφαρμόζεται συντελεστής 2.

3.18 Αυτό σημαίνει ότι ήδη με ένα ποσοστό 2,5 % «προηγμένων καυσίμων», το οποίο πολλαπλασιάζεται με συντελεστή 4, ο πραγ-

ματικός «στόχος του 10 %» θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί. Δεδομένου ότι τα εν λόγω «προηγμένα καύσιμα» προσφέρουν μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 60 % σε σχέση με τα ορυκτά καύσιμα, το αποτέλεσμα θα είναι η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον τομέα των μεταφορών κατά περίπου 1,5 %. Καθότι οι εκπομπές από τις μεταφορές αποτελούν περίπου το 25 % των συνολικών εκπομπών της ΕΕ, με τον τρόπο αυτόν θα επιτευχθεί συνολική μείωση των αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ **χαμηλότερη από 0,5 %!**

3.19 Δεν έχει πλέον σημασία εάν ο καθορισμένος στόχος του 10 % θα επιτευχθεί με 2,5 % «προηγμένα» βιοκαύσιμα ή με ένα μείγμα από π.χ. 5 %, κατά μέγιστο όριο, συμβατικά βιοκαύσιμα και 1,25 % «προηγμένα» βιοκαύσιμα: αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί σημαντική συμβολή στην αύξηση της ασφάλειας εφοδιασμού στην ΕΕ και στην προστασία του κλίματος.

3.20 Μακροπρόθεσμα, στον τομέα των μεταφορών θα καταστεί απαραίτητο ένα ποσοστό ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα υπερβαίνει σημαντικά τον ισχύοντα στόχο του 10 %. Η ίδια η Επιτροπή σχεδιάζει έως το έτος 2050 μια μείωση έως 67 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον τομέα των μεταφορών. Η υποβληθείσα πρόταση δεν παρέχει καμία προσέγγιση για μια ελπιδοφόρα στρατηγική, ώστε να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος.

Η προσέγγιση της Επιτροπής έρχεται σε αντίθεση με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την παραγωγή πρωτεϊνών

3.21 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η προσέγγιση EAXG μπορεί να εξεταστεί μόνο εφόσον πρόκειται για νέες μορφές χρήσης, όχι όμως και όταν πρόκειται για περιφερειακή μετατόπιση των υφιστάμενων χρήσεων. Ακριβώς στο σημείο αυτό υπάρχει σημαντικό σφάλμα στο σκεπτικό της πρότασης της Επιτροπής.

3.22 Στους υπολογισμούς της σχετικά με την EAXG, η Επιτροπή καταδεικνύει ότι κατά την παραγωγή φυτικών ελαίων προκύπτουν ως παραπροϊόντα τα λεγόμενα ελαιούχα ή πρωτεϊνούχα στερεά κατάλοιπα («πίτες»), η «αξία» των οποίων, όμως, υπολογίζεται όσον αφορά την πολιτική για το κλίμα, μόνο με την εισαγωγή των επιδόσεων καύσης στους συγκριτικούς υπολογισμούς για τα αέρια του θερμοκηπίου.

3.23 Ωστόσο, κανείς στην Ευρώπη δεν θα κατέληγε στην ιδέα της καύσης ελαιούχων στερεών καταλοίπων («πιτών»). Μάλιστα, η καλλιέργεια ελαιούχων φυτών στην Ευρώπη είναι ιδιαίτερος εύλογη. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, καταβλήθηκαν προσπάθειες για την εξέλιξη, π.χ., της ποικιλίας της κράμβης έτσι ώστε να προωθηθεί η καλλιέργειά της για την παραγωγή ζωοτροφών, με στόχο τη βελτίωση του ιδιαίτερος ανεπαρκούς εφοδιασμού της Ευρώπης με πρωτεΐνες. Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει σε πολλές περιπτώσεις ότι τούτο είναι απαραίτητο, διότι σήμερα εισάγεται το 75% των χρησιμοποιούμενων πρωτεϊνούχων ζωοτροφών. Με την ευρωπαϊκή καλλιέργεια πρωτεϊνών μπορούν να περιοριστούν οι εισαγωγές πρωτεϊνούχων φυτών όπως η σόγια, καθώς και να μειωθούν εν μέρει οι αρνητικές περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τη βιομηχανικά υποστηριζόμενη καλλιέργεια σόγιας στις υπερπόντιες χώρες.

3.24 Το φυτικό έλαιο δεν είναι συνεπώς ο βασικός στόχος της καλλιέργειας ελαιούχων φυτών. Περίπου τα 2/3 της ποσότητας συγκομιδής είναι το στερεό κατάλοιπο («πίτα») πρωτεΐνης και μόνο το 1/3 είναι το παραγόμενο έλαιο. Το έλαιο, όπως και το άχυρο που παράγεται ⁽⁷⁾, αποτελεί συνεπώς παραπροϊόν ή απόρριμμα.

3.25 Η Επιτροπή ισχυρίζεται μεν ότι επιθυμεί να προωθήσει τα παραπροϊόντα ή τα απορρίμματα, αλλά με την υποβληθείσα πρόταση τίθεται υπό αμφισβήτηση η ευρωπαϊκή παραγωγή πρωτεϊνών και, συνεπώς, η εύλογη άμεση χρήση φυτικών ελαίων. Αυτό δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση συνεκτική πολιτική.

Η ΕΑΧΓ είναι μόνο ένα από τα κριτήρια: η βιοενέργεια δεν αποτελεί μόνο ζήτημα ανάγκης εκτάσεων και εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

3.26 Η Επιτροπή περιορίζει με τις προτάσεις της τον διάλογο σχετικά με τη βιοενέργεια σε έναν συγκριτικό υπολογισμό εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από ορυκτές και από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η προσέγγισή της είναι η εξής: τα βιογενή καύσιμα λαμβάνονται υπόψη στην οδηγία σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μόνο εάν επιτυγχάνουν έναν ορισμένο βαθμό μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου συγκριτικά με τα ορυκτά καύσιμα.

3.27 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι μια τέτοια πολιτική είναι ανεπαρκής, διότι παραβλέπει άλλα σημαντικά ζητήματα, όπως η ασφάλεια εφοδιασμού (περιλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειακών δομών εφοδιασμού). Επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη το ζήτημα του πεπερασμένου χαρακτήρα των ορυκτών πηγών ενέργειας/πρώτων υλών, οι κοινωνικές πιυχές, όπως ο εκτοπισμός των μικρών καλλιεργητών ή των αυτοχθόνων ομάδων σε υπερπόντιες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, ούτε η εξέλιξη των τιμών στις αγορές τροφίμων, διότι αυτά δεν μπορούν –σε αντίθεση με την ΕΑΧΓ– να μετατραπούν σε "ισοδύναμο CO₂" με ένα μαθηματικό μοντέλο.

3.28 Επιπλέον, όσον αφορά τα στοιχεία σύγκρισης με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, δεν εισάγεται επαρκώς αυστηρή διάκριση μεταξύ του ορυκτού, πεπερασμένου πετρελαίου (ως βάση της βενζίνης, του ντίζελ και της κηροζίνης), αφενός, και π.χ. του ανανεώσιμου φυτικού ελαίου που μπορεί να παράγεται διαρκώς (ως απόρριμμα μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις πρωτεΐνες), αφετέρου. Τα στοιχεία σύγκρισης με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου πρέπει –εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν με τον δέοντα τρόπο– να λαμβάνουν οπωσδήποτε υπόψη την εν λόγω σχέση μεταξύ ορυκτών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτό σημαίνει ότι τα παράγωγα πετρελαίου θα πρέπει πλέον –ανάλογα με τη συγκεκριμένη επίδρασή τους– να λαμβάνουν σημαντικό αρνητικό συντελεστή: επιπλέον, θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι νέες, ακόμη πιο επιζήμιες (για το κλίμα), μέθοδοι εξόρυξης στις κλιματικές επιδόσεις των ορυκτών πηγών ενέργειας (π.χ. ασφαλτική άμμος ή σχιστολιθικό πετρέλαιο)· στο σημείο αυτό η Επιτροπή θα πρέπει να προβεί σε βελτιώσεις.

3.29 Εκτός αυτού, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι υπάρχουν εξαιρετικά μεγάλες διαφορές μεταξύ των μεμονωμένων βιογενών καυσίμων. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στα βιοκαύσιμα προκαλούνται α) από τον τρόπο καλλιέργειας των φυτών

και β) από την κατανάλωση κατά την τεχνική παραγωγή του βιοκαυσίμου, περιλαμβανομένων των μεταφορών των πρώτων υλών και των τελικών προϊόντων.

3.30 Τα βιοκαύσιμα που παράγονται από μια διαδικασία καλλιέργειας η οποία προστατεύει τη φύση και τους πόρους (π.χ. την οικολογική γεωργία) θα πρέπει να διαχωριστούν από τα βιοκαύσιμα που παράγονται με τη χρήση πολλών αγροχημικών ουσιών (γεγονός που καθιστά χειρότερες τις επιδόσεις όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου), επίσης τα καύσιμα που παράγονται τοπικά θα πρέπει να διαχωριστούν από αυτά που παράγονται σε κεντρικές εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας κ.λπ.. Η εν λόγω διαφοροποίηση δεν υιοθετείται από την Επιτροπή.

3.31 Μάλιστα, με τις προτεινόμενες από την Επιτροπή μεθόδους υπολογισμού, ορισμένα «προηγμένα» καύσιμα που παράγονται με μεγάλη κατανάλωση ενέργειας και υψηλό κόστος μεταφοράς σημειώνουν, παραδόξως, καλύτερες αριθμητικές επιδόσεις από ό,τι π.χ. η πρώτη ύλη που παρέχεται με σχεδόν μηδενικές εκπομπές (όπως το καθαρό φυτικό έλαιο)· πρβλ. σημ. 4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί το εν λόγω γεγονός απαράδεκτο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα «προηγμένα» καύσιμα δεν ενέχουν κίνδυνο έμμεσης αλλαγής της χρήσης γης. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ είναι σημαντικό να μην θεωρηθεί, σε καμία περίπτωση, ότι τα εν λόγω καύσιμα δεν συνιστούν απειλή για το κλίμα. Βάσει τεσσάρων συγκεκριμένων παραδειγμάτων από τον κατάλογο των προτεινόμενων από την Επιτροπή «καταλοίπων», η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επεξηγήσει την επιφυλακτική στάση της έναντι της σχεδιαζόμενης προσέγγισης.

4.2 Γλυκερίνη

4.2.1 Η Επιτροπή βασίζεται πλέον για τα «προηγμένα» βιοκαύσιμα, μεταξύ άλλων, στη γλυκερίνη και όχι στο «συμβατικό» βιοντίζελ, η χρήση του οποίου επιδιώκεται να περιοριστεί. Ωστόσο, οι ευρωπαϊκοί παραγωγοί βιοντίζελ έχουν αναδειχθεί ως οι μεγαλύτεροι προμηθευτές γλυκερίνης στην Ευρώπη κατά τα τελευταία χρόνια· το 80% της ευρωπαϊκής παραγωγής γλυκερίνης προέρχεται από την παραγωγή βιοντίζελ ⁽⁸⁾. Η ΕΟΚΕ θέτει το εξής ερώτημα: από πού θα προέρχεται μελλοντικά η «πρώτη ύλη» γλυκερίνη, η οποία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε μεγαλύτερη κλίμακα, εφόσον πρόκειται να περιοριστεί η παραγωγή της αντίστοιχης πρώτης ύλης (βιοντίζελ); Αυτό αποτελεί αντιφαση.

4.2.2 Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, από άποψη πολιτικής κλίματος και ενέργειας, θα ήταν πιο εύλογο να χρησιμοποιούνται άμεσα στη φυσική τους μορφή τα φυτικά έλαια και να μην εστεροποιούνται σε βιοντίζελ (βλ. παράρτημα V μέρος Α της οδηγίας 2009/28/EK). Η εν λόγω εύλογη, από άποψη πολιτικής κλίματος, προσέγγιση θα είχε ως αποτέλεσμα να μην παράγεται καθόλου γλυκερίνη. Η παρούσα πρόταση της Επιτροπής οδηγεί πάντως σε σημαντική και καταστροφική «στρέβλωση του ανταγωνισμού» με την κατάταξη των προϊόντων βάσει των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Το βιομηχανικό κατάλοιπο γλυκερίνη, το οποίο παράγεται με μια ενεργοβόρα διαδικασία (ήτοι την εστεροποίηση φυτικών ελαίων σε βιοντίζελ), λαμβάνει μέσω του τετραπλασιασμού της αξίας των απορριμμάτων του μια πλασματικά καλύτερη αξία όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από ό,τι το αρχικό προϊόν, ήτοι

⁽⁷⁾ Στην κρόμβη η αναλογία είναι περίπου 9 τόνοι ανά εκτάριο· η ενεργειακή αξία του εν λόγω άχυρου δεν λαμβάνεται υπόψη, παραδόξως, κατά τον υπολογισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

⁽⁸⁾ Βλέπε την ετήσια έκθεση 2009 της ADM, http://www.oelag.de/images_bitraege/downloads/ADM%20GB%202009%20final.pdf.

το φυτικό έλαιο. Θεωρητικά, επιτυγχάνεται μια αριθμητική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η οποία δεν υφίσταται στην πράξη (πρβλ. και το σημείο 4.4.3.).

4.3 Ξύλο («υγρά καύσιμα από βιομάζα»)

4.3.1 Από τεχνική άποψη, είναι αδιαμφισβήτητα εφικτό να μετατραπεί η «βιομάζα σε υγρά καύσιμα», όπως προτείνεται από την Επιτροπή π.χ. με τη χρήση ξύλου. Η αντίστοιχη διαδικασία "Fischer-Tropsch" είναι γνωστή εδώ και δεκαετίες. Κατά την εν λόγω διαδικασία, τα μόρια λιγνίνης του ξύλου διασπώνται πλήρως και το υπολειπόμενο CO μετατρέπεται σε μόρια CH, συνήθως με την προσθήκη H₂.

4.3.2 Η διαδικασία δεν μπορεί να βασιστεί στη χρήση υπολειμμάτων ξύλου ή φλοιών· απαιτεί ξύλο της καλύτερης ποιότητας (ανταγωνισμός με τα έπιπλα και το ξύλο επικάλυψης), διότι τα ξένα μόρια που βρίσκονται στα υπολείμματα ξύλου ή στους φλοιούς εμποδίζουν τη διαδικασία "Fischer-Tropsch".

4.3.3 Η εν λόγω διαδικασία είναι εξαιρετικά ενεργοβόρα! Από 1 000 κιλά άριστης ξυλείας (με 60 % οργανική ουσία) μπορούν να παραχθούν 135 κιλά καυσίμου ντίζελ. Πάνω από 85 % της ενέργειας που παράγεται από το ξύλο χάνεται με τη διαδικασία αυτή, και μόλις το 15 % περίπου μετατρέπεται σε «προηγμένο βιοκαύσιμο». Αυτό σημαίνει ότι από ένα δάσος 1 000 δέντρων, καταστρέφονται 850 ως ενέργεια διεργασίας, προκειμένου να παραχθεί καύσιμο από λιγότερα από 150 δέντρα. Κατά τη χρήση των «υγρών καυσίμων από βιομάζα» στις μηχανές των αυτοκινήτων απελευθερώνεται το συνολικό CO₂ που δεσμευόταν μέσω της φωτοσύνθεσης από το σύνολο των 1 000 χρησιμοποιηθέντων δέντρων.

4.3.4 Αυτό είναι, από ενεργειακή άποψη, ένας απαράδεκτα κακός βαθμός απόδοσης και απέχει πολύ από την ενεργειακή αποδοτικότητα, την οποία ζητεί επανειλημμένα η Επιτροπή. Οι στόχοι ενεργειακής απόδοσης απαιτούν επενδύσεις σε διαδικασίες ο αντίκτυπος των οποίων θα είναι αποδεκτός από την άποψη της καταπόνησης ενέργειας..

4.3.5 Ωστόσο, η εν λόγω διαδικασία παρουσιάζεται στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για τις ΑΠΕ ως ιδιαίτερος ουδέτερη όσον αφορά το CO₂, ακριβώς διότι επιδιώκεται η χρήση του ξύλου ως πηγή ενέργειας για τη διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, όμως, η ΕΕ σχεδιάζει να δημιουργήσει συλλέκτες CO₂. Ποιο συγκριτικό πλεονέκτημα παρουσιάζει η μετατροπή CO₂ σε ξύλο και η δέσμευσή του εκεί για μακρό χρονικό διάστημα, από την εκ νέου αποδέσμευσή του με την καύση του – π.χ. για την παραγωγή «προηγμένων βιοκαυσίμων»;

4.3.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι προφανώς το ξύλο από μια βιώσιμη δασοκομία μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιείται για ενεργειακούς σκοπούς, π.χ. για την αντικατάσταση ορυκτών πηγών ενέργειας, όπως είναι το πετρέλαιο και ο άνθρακας. Ωστόσο, έχει αναφέρει

ήδη και στο παρελθόν⁽⁹⁾ ότι οι συστάσεις του Κοινού Κέντρου Ερευνών πρέπει να τηρηθούν και ότι θα πρέπει να ληφθούν πρώτα τα πιο αποτελεσματικά από κλιματική άποψη και τα πιο εύλογα από οικονομική άποψη μέτρα. Αυτά συνιστανται αρχικά στη χρήση του ξύλου για θέρμανση (π.χ. συστήματα δικτύου θέρμανσης, τα οποία χρησιμοποιούνται βέλτιστα με εγκαταστάσεις συμπαραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος-θερμότητας), και όχι στις ενεργοβόρες χημικές διαδικασίες μετατροπής του ξύλου σε υγρά καύσιμα για τον τομέα των μεταφορών⁽¹⁰⁾.

4.4 Άχυρο

4.4.1 Από περιβαλλοντική και κλιματική άποψη, είναι ιδιαίτερος προβληματικό το γεγονός ότι η Επιτροπή ορίζει το άχυρο ως απλό «κατάλοιπο» (με την έννοια του άχρηστου απορρίμματος). Για αιώνες, το άχυρο αποτελούσε βασικό υλικό στη διαδικασία της γεωργικής ανακύκλωσης. Σε ένα εκτάριο υγιούς καλλιεργήσιμης γης ζουν περίπου 10 τόνοι ζώων, τα οποία πρέπει να τραφούν. Επίσης, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι ο χούμος δημιουργήθηκε σε χρονικό διάστημα πολλών αιώνων με άχυρο, φύλλωμα ή μαραμένο γρασίδι κ.λπ. από οργανισμούς του εδάφους. Ο χούμος σημαίνει ποιότητα του εδάφους, γονιμότητα και αποθήκευση CO₂.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι ασαφές τι επιθυμεί πλέον η Επιτροπή: να δημιουργηθούν και να αναπτυχθούν οι συλλέκτες CO₂ ή να αφαιρεθεί μία από τις βασικές πηγές εν δυνάμει συλλεκτών με την προώθηση της χρήσης άχυρου για την παραγωγή καυσίμου;

4.4.3 Η ΕΕ προωθεί την τελευταία επιλογή, θεωρώντας το άχυρο ως «απόρριμμα» και προωθώντας τη δημιουργία –με μεγάλη καταπόνηση ενέργειας– ενός «προηγμένου» καυσίμου από αυτό, το οποίο υπολογίζεται με συντελεστή 4 για την επίτευξη του στόχου για την κλιματική αλλαγή στον τομέα των μεταφορών. Ωστόσο, η αντίστοιχη προκαλούμενη απώλεια των συλλεκτών CO₂ δεν υπολογίζεται.

4.4.4 Ένα περαιτέρω ζήτημα που δεν εξετάζεται είναι ότι με την αφαίρεση του άχυρου από το σύστημα του εδάφους δεν αποκτούν προβλήματα μόνο η δομή του εδάφους και οι μικροοργανισμοί. Οι θρεπτικές ουσίες που αφαιρούνται πρέπει επίσης να αντικατασταθούν από ορυκτά λιπάσματα, των οποίων η παραγωγή απαιτεί χρήματα και πολλή ενέργεια.

4.4.5 Οι γεωργοί αποκομίζουν κέρδος εάν το άχυρο καταστεί, μέσω των πολιτικών διεργασιών, ένα εμπορικό αγαθό για το οποίο λαμβάνουν χρήματα. Ωστόσο, για την κατασκευή χούμου και για την αποθήκευση άνθρακα στο έδαφος, καθώς και για την εξοικονόμηση ενέργειας, η οποία συνδέεται με τη χρήση άχυρου στο πλαίσιο μιας ανακύκλωσης, δεν λαμβάνουν τίποτα. Στο σημείο αυτό δημιουργούνται σαφώς εσφαλμένα οικονομικά κίνητρα.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 77, 31.3.2009, σ. 43.

⁽¹⁰⁾ Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, "Biofuels in the European Context: Facts, Uncertainties and Recommendations", 2008, http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_biofuels_report.pdf (διατίθεται μόνο στα αγγλικά).

4.4.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη γνωμοδότησή της με ημερομηνία 19 Σεπτεμβρίου 2012 με θέμα την «Πρόταση σχετικά με λογιστικούς κανόνες και τα σχέδια δράσης για τις εκπομπές και τις απορροφήσεις αερίων θερμοκηπίου λόγω δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις χρήσεις γης, τις αλλαγές χρήσεων γης και τη δασοκομία»⁽¹¹⁾. Σε αυτή δήλωνε ότι τα υπό κατάρτιση σχέδια δράσης π.χ. για τη δημιουργία αντίστοιχων συλλεκτών CO₂ από τη γεωργία «πρέπει οπωσδήποτε να συνοδεύονται από άλλα μέτρα πολιτικής ή να συνδυάζονται με υφιστάμενα, ώστε να εξασφαλιστούν οι συνθήκες που επιτρέπουν στους γαιοκτήμονες και τους κατόχους εκμεταλλεύσεων να εφαρμόσουν με οικονομικά αποδοτικό τρόπο και όχι μόνο με δική τους επιβάρυνση τα μέτρα ΧΓΑΧΓΔ». Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι ούτε δύο μήνες μετά τη διατύπωση της εν λόγω αρχής από την ΕΟΚΕ, η Επιτροπή με την παρούσα πρόταση της επιδιώκει να μετατρέπεται το άχυρο σε «προηγμένα» καύσιμα, δημιουργώντας έτσι μια εντελώς αντίθετη τάση.

4.5 Φύλλωμα

4.5.1 Είναι οικολογικά απαράδεκτο να χαρακτηρίζεται αδιακρίτως το φύλλωμα ως «απόρριμμα» ή ως πρώτη ύλη για την παραγωγή «προηγμένων» βιοκαυσίμων. Το φύλλωμα διαδραματίζει κεντρικό ρόλο π.χ. στο οικοσύστημα του δάσους και στην παραγωγικότητά του. Η αφαίρεση του φυλλώματος από ορισμένα δάση της Ευρώπης στον Μεσαίωνα, για παράδειγμα, οδήγησε στη διαρκή υποβάθμισή τους. Σύμφωνα με τις υφιστάμενες προτάσεις της Επιτροπής, είναι πιθανό να χρησιμοποιείται κατά προτεραιότητα το φύλλωμα του δάσους για την παραγωγή καυσίμων, διαδικασία η οποία διεκόπη με πολύ κόπο πριν από μερικές δεκαετίες με στόχο την εξυγίανση των δασών. Επί του παρόντος, ακόμα και αμιγώς οικονομικοί λόγοι δεν θα επέτρεπαν την υλοποίηση των προτάσεων της Επιτροπής.

5. Προτάσεις της ΕΟΚΕ

5.1 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει πλήρως την πολιτική της για τη βιοενέργεια –ιδίως όσον αφορά τα βιοκαύσιμα. Παράλληλα, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ο πεπερασμένος χαρακτήρας του φυσικού πόρου «εκτάσεις γης» (επομένως και της βιομάζας), το ενεργειακό ισοζύγιο και η ενεργειακή απόδοση των αντίστοιχων πηγών βιοενέργειας (και επομένως οι διαφορετικές δυνατότητες μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου), καθώς και η οικονομική βιωσιμότητα. Συνιστάται στην Επιτροπή να λάβει υπόψη στο πλαίσιο αυτό τα σημαντικά πορίσματα του Κοινού Κέντρου Ερευνών, καθώς και τις κύριες θέσεις από το έγγραφο⁽¹²⁾ στο οποίο αναλύονται οι θέσεις της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Περιβαλλοντικής Υπηρεσίας, το οποίο παρουσιάστηκε στο πλαίσιο παράλληλης εκδήλωσης που διοργάνωσε η ΕΟΚΕ στη διάσκεψη του Durban για το κλίμα.

5.2 Πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στην ενέργεια που καταναλώνεται από τις διαδικασίες μετατροπής, διότι συχνά το εν λόγω στοιχείο υποτιμάται. Οι παρεμβάσεις στη μοριακή δομή των

πρώτων υλών είναι αναγκαίες σε πολλούς τομείς της ζωής μας (π.χ. για τα φάρμακα), ωστόσο αυτό δεν είναι απαραίτητο στον τομέα της ενέργειας, όπου στόχος πρέπει να είναι η ύψιστη ενεργειακή απόδοση – άλλωστε το ζητούμενο είναι η εξοικονόμηση ενέργειας. Η χρήση όλων των ενεργειακών προϊόντων που υφίστανται χημική μετατροπή πρέπει να αντιμετωπίζεται με επιφύλαξη, εάν υπάρχουν σχετικές εναλλακτικές λύσεις.

5.3 Αντί να μετατρέπεται το ξύλο με υψηλή κατανάλωση ενέργειας και, στη συνέχεια, να χρησιμοποιείται για την κίνηση του αυτοκινήτου, θα έπρεπε να χρησιμοποιείται είτε ως συλλέκτης άνθρακα, είτε να καίγεται άμεσα, προκειμένου να αντικαθιστά τις ορυκτές πηγές ενέργειας στον τομέα «θέρμανση».

5.4 Η Επιτροπή θα πρέπει να αναπτύξει μια στρατηγική, η οποία –όπως και στην περίπτωση της σχεδιαζόμενης ευρωπαϊκής στρατηγικής για την παραγωγή πρωτεϊνών– να συνδέσει την ανάγκη αποδοτικής διάθεσης ενέργειας με τις φυσικές διαδικασίες, π.χ. στον γεωργικό και δασοκομικό τομέα. Αυτό σημαίνει ότι, στο πλαίσιο των αειφόρων γεωργικών μεθόδων καλλιέργειας, πρέπει να προωθηθεί και όχι να περιοριστεί η καλλιέργεια ελαιούχων φυτών στην Ευρώπη, τα οποία αποφέρουν ταυτόχρονα πρωτεϊνούχες ζωοτροφές και φυτικά έλαια (αντικαθιστώντας έτσι τις εισαγωγές σόγιας).

5.5 Η Επιτροπή θα πρέπει να κατευθύνει στρατηγικά και με σαφή τρόπο την όσο το δυνατόν πιο περιορισμένη χρήση των βιοκαυσίμων προς τομείς στους οποίους –σε αντίθεση με τις μεταφορές ιδιωτικής χρήσης– δεν υπάρχουν ακόμη πραγματικές, ιδιαιτέρως ελπιδοφόρες εναλλακτικές λύσεις στα ορυκτά καύσιμα. Πρόκειται π.χ. για τους τομείς των εναέριων και των θαλάσσιων μεταφορών, αλλά και για την ίδια τη γεωργία και τη δασοκομία (τομείς που αποκαλούνται και "off road").

5.6 Ωστόσο, θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη την αρχή που διατύπωσε η ίδια, δηλαδή ότι η βιοενέργεια χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορεί να επιτευχθεί η μεγαλύτερη ενεργειακή και κλιματική απόδοση με τη μικρότερη οικονομική δαπάνη. Αυτό είναι σαφές ότι ισχύει για την περίπτωση της θέρμανσης και όχι για τον τομέα των υγρών καυσίμων.

5.7 Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στη γεωργία, η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει πολλές φορές άποψη και έχει, μεταξύ άλλων, τονίσει ότι στον τομέα αυτόν διατίθενται, μέσω της χρήσης καθαρών φυτικών ελαίων, ενδιαφέρουσες εναλλακτικές χρήσεις. Για παράδειγμα, η Αυστρία επιτυγχάνει αντίστοιχα αποτελέσματα με ένα πρόγραμμα προωθούμενο από την Επιτροπή υπό το 7^ο ΠΠ για τη χρήση καθαρών, μη τροποποιημένων χημικώς φυτικών ελαίων, τα οποία πρόκειται να αξιοποιηθεί περισσότερο στη γεωργία. Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν διατυπώνει καμία παρατήρηση σχετικά και δεν αναλαμβάνει η ίδια αντίστοιχες πρωτοβουλίες.

⁽¹¹⁾ EE C 351, 15.11.2012, σ. 85.

⁽¹²⁾ "Globale Landflächen und Biomasse nachhaltig und ressourcenschonend nutzen" (Χρήση των παγκοσμίων εκτάσεων γης και της βιομάζας με βιώσιμο τρόπο και εξοικονόμηση πόρων), Umweltbundesamt, 2012· <http://www.umweltbundesamt.de/uba-info-medien/4321.html>.

5.8 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμμετάσχει, μελλοντικά, με πιο ενεργό τρόπο στον κοινωνικό διάλογο σχετικά με τα θέματα της χρήσης γης και του ανταγωνισμού για τη χρήση γης, καθώς και σχετικά με το οξυνόμενο πρόβλημα της στεγανοποίησης του εδάφους.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 3.16

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ΕΟΚΕ δεν διαπιστώνει στην πρόταση της Επιτροπής την ύπαρξη συνεπούς ολοκληρωμένης στρατηγικής, ούτε όσον αφορά τη βιοενέργεια, ούτε όσον αφορά την επίλυση των ζητημάτων που αναφέρονται από την Επιτροπή διαρκώς σχετικά με τον τομέα των μεταφορών, ήτοι

- α) ότι η εξάρτηση από τις εισαγωγές ενέργειας είναι εξαιρετικά υψηλή και
- β) ότι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι εκτός ελέγχου.

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το καθήκον υποβολής αναφοράς για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από την αλλαγή χρήσης της γης, το οποίο προτείνει η Επιτροπή, δεν είναι εφικτό από πρακτική και τεχνική άποψη και, σε κάθε περίπτωση, θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική επιβάρυνση για τη διοίκηση και τις ενεχόμενες επιχειρήσεις.

Αιτιολογία

Θα δοθεί προφορικά.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ:	63
Κατά:	79
Αποχές:	34

Σημείο 4.3.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Από τεχνική άποψη, είναι αδιαμφισβήτητα εφικτό να μετατραπεί η βιομάζα σε υγρά καύσιμα, όπως προτείνεται από την Επιτροπή π.χ. με τη χρήση ξύλου. Η αντίστοιχη διαδικασία "Fischer-Tropsch" είναι γνωστή εδώ και δεκαετίες. Κατά την εν λόγω διαδικασία, τα μόρια λιγνίνης του ξύλου διασπώνται πλήρως και το υπολειπόμενο CO μετατρέπεται σε μόρια CH₄, συνήθως με την προσθήκη H₂. Είναι τεχνικά δυνατή η μετατροπή βιομάζας σε υγρό καύσιμο (BTL), όπως προτείνεται από την Επιτροπή στην περίπτωση του ξύλου, χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους. Η μέθοδος Fischer-Tropsch (η οποία συνίσταται στην πλήρη διάσπαση μορίων λιγνίνης του ξύλου και στη μετατροπή του μονοξειδίου του άνθρακα που απομένει σε μόρια υδρογονανθράκων, συνήθως με ένεση υδρογόνου), για παράδειγμα, είναι γνωστή εδώ και δεκαετίες. Έκτιοτε έχουν αναπτυχθεί νέες μέθοδοι.

Αιτιολογία

Αν και η μέθοδος Fischer-Tropsch είναι πολύ γνωστή, είναι παραπλανητικό να αναφέρεται μία μόνον μέθοδος ως παράδειγμα.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ:	53
Κατά:	89
Αποχές:	30

Σημείο 4.3.2

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η διαδικασία δεν μπορεί να βασιστεί στη χρήση υπολειμμάτων ξύλου ή φλοιών· απαιτεί ξύλο της καλύτερης ποιότητας (ανταγωνισμός με τα έπιπλα και το ξύλο επικάλυψης), διότι τα ξένα μόρια που βρίσκονται στα υπολείμματα ξύλου ή στους φλοιούς εμποδίζουν τη διαδικασία "Fischer-Tropsch".

Σύμφωνα με την αρχή της αποδοτικότητας των πόρων, αυτές οι μέθοδοι μπορούν να εφαρμοστούν σε υπολείμματα της υλοτομίας, στη ροή των βιομηχανικών παραπροϊόντων, και σε υπολείμματα ξύλου από αραίωση που συλλέγονται στο πλαίσιο της διαδικασίας διαχείρισης των δασών. Αυτό οδηγεί σε πιο αποτελεσματική χρήση του ξύλου και δεν έχει ως αποτέλεσμα τη χρήση υψηλής ποιότητας κορμών για την παραγωγή ενέργειας.

Αιτιολογία

Η προηγούμενη διατύπωση είναι ασαφής. Οι διάφορες μέθοδοι καθιστούν αποτελεσματικότερη την αξιοποίηση του ξύλου.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 54

Κατά: 96

Αποχές: 27

Σημείο 4.3.3

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η εν λόγω διαδικασία είναι εξαιρετικά ενεργοβόρα! Από 1 000 κιλά άριστης ξυλείας (με 60% οργανική ουσία) μπορούν να παραχθούν 135 κιλά καυσίμου ντίζελ. Πάνω από 85% της ενέργειας που παράγεται από το ξύλο χάνεται με τη διαδικασία αυτή, και μόλις το 15% περίπου μετατρέπεται σε προηγμένο βιοκαύσιμο. Αυτό σημαίνει ότι από ένα δάσος 1 000 δέντρων, καταστρέφονται 850 ως ενέργεια για τη διαδικασία, προκειμένου να παραχθεί καύσιμο από λιγότερα από 150 δέντρα. Κατά τη χρήση των υγρών καυσίμων από βιομάζα στις μηχανές των αυτοκινήτων απελευθερώνεται το συνολικό CO₂ που δεσμεύεται μέσω της φωτοσύνθεσης από το σύνολο των 1 000 χρησιμοποιηθέντων δέντρων.

Εάν εφαρμοστεί σωστά η διαδικασία αυτή είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική από πλευράς ενέργειας και εξοικονόμησης πρώτων υλών. Η καλής ποιότητας στρογγυλή ξυλεία εξακολουθεί να χρησιμοποιείται για την παραγωγή πριστής ξυλείας και άλλων προϊόντων, και τα υποπροϊόντα, όπως φλοιός, πριονίδια και απορρίμματα υποβάλλονται σε επεξεργασία για την παραγωγή καυσίμων, ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης. Από 1 000 kg ξηρού ξύλου, είναι δυνατόν να παραχθούν 526 kg μεθανόλης και 205 kg ντίζελ FT. Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατή η μετατροπή περίπου 60 % του ενεργειακού περιεχομένου του ξύλου σε μεθανόλη ή περίπου 50 % σε καύσιμο ντίζελ, με τη χρήση τεχνολογιών που έχουν ήδη δοκιμαστεί σε βιομηχανικό επίπεδο. Οι διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη θα βελτιώσουν περαιτέρω την απόδοση κατά 5 %. Εάν η παραγωγή καυσίμων ενσωματωθεί στη δασική βιομηχανία ή σε άλλες βιομηχανίες που καταναλώνουν θερμότητα, θα είναι δυνατή η χρήση της θερμότητας που παράγεται ως υπο-προϊόν της διαδικασίας, πράγμα που θα αυξήσει το σύνολο της απόδοσης της χρήσης ξυλείας σε ένα επίπεδο από 70 έως 80 %.

Αιτιολογία

Η διατύπωση δεν είναι σωστή και δίνει μια εντελώς λανθασμένη εντύπωση της τρέχουσας παραγωγής βιοκαυσίμων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 66

Κατά: 99

Αποχές: 24

Σημείο 4.3.5

Να διατυπωθεί ως εξής:

Ωστόσο, η εν λόγω διαδικασία παρουσιάζεται στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για τις ΑΠΕ ως ιδιαίτερος ουδέτερος όσον αφορά το CO₂, ακριβώς διότι επιδιώκεται η χρήση του ξύλου ως πηγή ενέργειας για τη διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, όμως, η ΕΕ σχεδιάζει να δημιουργήσει συλλέκτες CO₂. Ποιο συγκριτικό πλεονέκτημα παρουσιάζει η μετατροπή CO₂ σε ξύλο και η δέσμευσή του εκεί για μακρό χρονικό διάστημα, από την εκ νέου αποδέσμευσή του με την καύση του — π.χ. για την παραγωγή προηγμένων βιοκαυσίμων; Το ξύλο θεωρείται ως μια πηγή ενέργειας που έχει ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα, λαμβανομένης υπόψη της χρονικής διάρκειας ανάπτυξης των δένδρων. Έχει αποδειχθεί ότι η χρήση της βιομάζας έχει ευεργετικά αποτελέσματα επί του κλίματος, διότι βελτιώνει την ικανότητα ανάπτυξης των δασών και αυξάνει τη δέσμευση του άνθρακα, καθώς επίσης διότι η χρήση της βιομάζας υποκαθιστά τη χρήση των ορυκτών καυσίμων και άλλων μη-ανανεώσιμων υλικών.

Αιτιολογία

Είναι αποδεδειγμένο ότι βιώσιμη δασοκομία και η αύξηση της χρήσης του ξύλου αυξάνουν την ικανότητα του ξύλου να δεσμεύει άνθρακα, μπορούν δε να υποκαταστήσουν τα μη-ανανεώσιμα υλικά. Είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός ότι τα δάση θα λειτουργούσαν αποτελεσματικότερα ως δεξαμενές άνθρακα, εάν αποκλειόταν η αξιοποίησή τους.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 60

Κατά: 96

Αποχές: 25

Σημείο 1.5

Να διαγραφεί:

1.5 Η προσέγγιση ΕΛΧΓ που επελέγη από την Επιτροπή δημιουργεί ερωτηματικά, διότι θα ισχύει για πηγές ενέργειας με υγρή μορφή, όχι όμως και για πηγές ενέργειας με αέρια ή στερεή μορφή. Η ΕΟΚΕ δεν είναι σύμφωνη με αυτό.

Αιτιολογία

Εφόσον η προσέγγιση ΕΛΧΓ θεωρείται γενικά προβληματική, δεν θα πρέπει να προτείνεται συγχρόνως η επέκτασή της και σε άλλες πηγές ενέργειας. Επί του παρόντος αναπτύσσονται ειδικά κριτήρια βιωσιμότητας για τις πηγές ενέργειας με αέρια και στερεή μορφή. Θα πρέπει πρώτα να διευκρινιστούν τα σημεία για τα οποία ασκείται κριτική στη γνωμοδότηση πριν προταθεί η προσέγγιση ΕΛΧΓ και σε άλλους τομείς.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 56

Κατά: 93

Αποχές: 36

Σημείο 1.7

Να διαγραφεί:

«1.7 Όσον αφορά τα περιγραφόμενα ως «προηγμένα» βιοκαύσιμα, τα οποία επιθυμεί τώρα να προωθήσει η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ διαβλέπει τον κίνδυνο να χρησιμοποιούνται πολύτιμοι εν δυνάμει συλλέκτες διοξειδίου του άνθρακα (όπως είναι το ξύλο, το άχυρο και το φύλλωμα) ως βάση για βιοκαύσιμα, γεγονός που θα οδηγήσει στην αύξηση των συγκεντρώσεων CO₂ στην ατμόσφαιρα (πρβλ. σημείο 4).»

Αιτιολογία

Για την παραγωγή προηγμένων βιοκαυσίμων, δεν χρειάζεται να χρησιμοποιούνται κορμοί πλατύφυλλων ή κωνοφόρων στην Ευρώπη, αλλά μόνο μικρά δέντρα και υπολείμματα ξύλου. Με τη σημερινή τεχνολογία, τα βιοκαύσιμα είναι πιο αποτελεσματικά από ό, τι προτείνεται στο κείμενο της γνωμοδότησης. Βλ. τροπολογία στο σημείο 4.3.3.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 47

Κατά: 121

Αποχές: 18

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010 για τη σύσταση Οργανισμού του ευρωπαϊκού GNSS»

[COM(2013) 40 final — 2013/0022 (COD)]

(2013/C 198/10)

Εισηγητής: **ο κ. Pezzini**

Στις 27 Φεβρουαρίου 2013 και στις 12 Μαρτίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 172 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010 για τη σύσταση Οργανισμού του ευρωπαϊκού GNSS

COM (2013) 40 final – 2013/0022 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 169 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην προσαρμογή των δομών του Οργανισμού της ΕΕ για το παγκόσμιο δορυφορικό σύστημα πλοήγησης, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί πλήρης ανεξαρτησία των οργάνων του και σαφής αυτονομία των δραστηριοτήτων διαπίστευσης και ασφάλειας.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το νέο πλαίσιο για την αυτονομία και τη συνεργασία στο εσωτερικό του Οργανισμού του ευρωπαϊκού GNSS (GSA). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει συνεπώς, υπό τις παρούσες συνθήκες, την προτεινόμενη τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010 για τη σύσταση του GSA και προτείνει την αποδοχή της πρότασης, στο βαθμό που θα είναι σε θέση να επιτύχει πλήρως το σύνολο των επιδιωκόμενων στόχων.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς σημαντικό, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον η λύση που έχει υιοθετηθεί είναι πράγματι η καλύτερη, να ελέγχεται η αποτελεσματική εφαρμογή των λειτουργικών δομών και να υποβάλλει η Επιτροπή σχετικά περιοδικές λεπτομερείς εκθέσεις.

1.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει για μία ακόμη φορά τον καιρό ρόλο που διαδραματίζουν τα ευρωπαϊκά προγράμματα δορυφορικής πλοήγησης EGNOS και Galileo, ως κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας, στην υπηρεσία των πολιτών, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», από κοινού με τα μεγάλα έργα για την παγκόσμια παρακολούθηση της Γης και την ασφάλεια, που πρέπει να καθιστούν δυνατή τη διατήρηση μιας ισχυρής ηγεσίας και ανεξάρτητης στρατηγικής στον τομέα του διαστήματος για το μέλλον της Ευρώπης.

1.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να συνειδητοποιήσει πως οι στόχοι που έχουν επιτευχθεί όσον αφορά την ειρηνική και αειφόρο ολοκλήρωση και ανάπτυξη των κρατών μελών πρέπει να επι-

τρέπουν τη χορήγηση των πόρων που έχουν εξοικονομηθεί στην επιτάχυνση της ανάπτυξης μεγάλων κοινών έργων, ανταγωνιστικών σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως το Galileo, το GMES (Global Monitoring for Environment and Security – Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας) και το ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor – Διεθνής θερμοπυρηνικός πειραματικός αντιδραστήρας).

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά της απογοήτευση για την μείωση, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 19ης Φεβρουαρίου 2013, της χρηματοδοτικής κατανομής για τον προϋπολογισμό του Galileo στο ευρωπαϊκό πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 και καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να αναθεωρήσουν την απόφαση αυτή, ενισχύοντας παράλληλα τη δέσμευση για το ITER και το GMES.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διασφαλιστεί η συμβατότητα και η διαλειτουργικότητα του Galileo με άλλα συστήματα δορυφορικής πλοήγησης, καθώς και με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που είναι αποδεκτά σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.8 Η ΕΟΚΕ ζητεί σθεναρή υποστήριξη και εκστρατεία ευαισθητοποίησης για τα οφέλη που προκύπτουν από τα προγράμματα GNSS, έτσι ώστε να μπορούν οι πολίτες να χρησιμοποιούν, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τις νέες δυνατότητες που παρέχονται από τις υπηρεσίες του Galileo και του EGNOS.

1.9 Κατά την γνώμη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να επιταχυνθεί και η υλοποίηση των Galileo Security Monitoring Centres (Κέντρα Παρακολούθησης της Ασφάλειας του Συστήματος Galileo).

1.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με τη μεταβίβαση στους οργανισμούς των δραστηριοτήτων υποστήριξης της έρευνας και της καινοτομίας, που ασκεί μέχρι στιγμής η Επιτροπή, και καλεί να εξεταστούν πιο προσεκτικά οι αξιόπαινες εμπειρίες που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά την επιτάχυνση της συμφωνίας ανάθεσης μεταξύ της Επιτροπής και του GSA, ειδικά για την προώθηση των τεχνολογιών GNSS σε διάφορους τομείς της έρευνας και της ένταξής τους σε στρατηγικές τομεακές πρωτοβουλίες, χωρίς περαιτέρω καθυστερήσεις, πέραν εκείνων που έχουν συσσωρευτεί από το πρόγραμμα Galileo.

2. Εισαγωγή

2.1 Το παγκόσμιο δορυφορικό σύστημα εντοπισμού θέσης, συγχρονισμού και πλοήγησης GNSS αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα της ευρωπαϊκής τεχνολογικής καινοτομίας στην υπηρεσία των πολιτών, των επιχειρήσεων, των κυβερνήσεων και της κοινωνίας, εφόσον καθιστά δυνατή την παροχή υπηρεσιών ραδιοπλοήγησης, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και μεγαλύτερα οικονομικά ανταγωνιστικά οφέλη.

2.2 Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει διάφορες γνωμοδοτήσεις για το πρόγραμμα Galileo (1). Οι απαιτήσεις ασφαλείας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στις φάσεις σχεδιασμού, κατασκευής και λειτουργίας των υποδομών που προκύπτουν από το Galileo και το EGNOS.

2.3 Είναι σημαντικό το σύστημα Galileo, το οποίο έχει ήδη καθυστερήσει σημαντικά, να τεθεί τελικά σε λειτουργία το συντομότερο δυνατόν —χωρίς διαδικαστικά εμπόδια και χωρίς συγκρούσεις συμφερόντων— έτσι ώστε η Ευρώπη να έχει το δικό της σύστημα δορυφορικής πλοήγησης και να μην εξαρτάται από υπηρεσίες που παρέχουν τρίτοι, ειδικά αν πρόκειται για στρατιωτικούς σκοπούς.

2.4 Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση ότι η εξάπλωση της πλοήγησης μέσω δορυφόρου, σε πολλούς τομείς, θα βελτιώσει την ασφάλεια και, από εμπορική άποψη, θα συμβάλει στην αύξηση του εισοδήματος, υπό την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλίζεται η λειτουργική συνέχεια και η αδιάκοπη παροχή υπηρεσιών.

2.5 Η Επιτροπή έχει θέσει στο επίκεντρο των εργασιών της το ζήτημα της διαχείρισης των κινδύνων, η σημασία του οποίου τονίστηκε στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της διακυβέρνησης του 2007. Όλοι οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τα προγράμματα έχουν καταγραφεί σε ένα μητρώο, όπου περιλαμβάνονται οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την αλυσίδα βιομηχανικών προμηθειών, με εξωγενείς παράγοντες —η επιρροή των πολιτικών αρχών και οι απαιτήσεις ασφαλείας— και με ενδογενείς παράγοντες, όπως η οργάνωση των προγραμμάτων και η εποπτική αρχή του GNSS, που από το 2007 έχει αναλάβει τις ευθύνες της πρώην κοινής διαχείρισης Galileo (2).

2.6 Σε κάθε κίνδυνο αντιστοιχεί μια πιθανότητα και ένας βαθμός αντικτύπου. Στο μητρώο των κινδύνων υπάρχουν πολλές πιθανότητες: τεχνολογικοί κίνδυνοι, βιομηχανικοί κίνδυνοι για την υλοποίηση ολοκληρωμένων συστημάτων, ιδίως όσον αφορά θέματα ασφαλείας, κίνδυνοι της αγοράς, κίνδυνοι διακυβέρνησης και κίνδυνοι όσον αφορά την αστική ευθύνη για τις παρεχόμενες υποδομές.

2.7 Όσον αφορά την ασφάλεια θα πρέπει να σημειωθεί ότι, παρόλο που η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση της ασφαλείας των συστημάτων σύμφωνα με τον κανονισμό, η ελευθερία της στον τομέα αυτό περιορίζεται από δύο σημαντικούς παράγοντες.

2.7.1 Πρώτον, τα κράτη μέλη είναι αυτά που ορίζουν τις απαιτήσεις όσον αφορά την ασφάλεια, δεδομένου ότι ποικίλλουν πάντα οι κίνδυνοι που μπορεί να επηρεάσουν την ασφάλεια υποδομών ζωτικής σημασίας, όπως οι υποδομές δορυφορικής ραδιοπλοήγησης. Η κάλυψη μέρους των κινδύνων αυτών αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών.

2.7.2 Δεύτερον, ο κανονισμός GNSS (ΕΚ) αριθ. 683/2008 αναθέτει το έργο της έγκρισης της ασφαλείας των συστημάτων εντός του GSA. Ο διαχωρισμός των λειτουργιών διαχείρισης και διαπίστευσης αποτελεί μέρος της πρακτικής της χρηστής διαχείρισης, και είναι η συνήθης και αναγκαία πρακτική για τέτοιου τύπου έργο.

2.8 Όπως έχει επισημάνει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ, «η επιτυχής παράδοση και διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων GNSS, αμφότερων των Galileo και EGNOS, είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη του οράματος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», εκτιμώντας επίσης «ότι τα προγράμματα GNSS, όπως αυτά προτείνονται, θα αποφέρουν στην Ένωση καθαρό κέρδος της τάξεως των 68,63 δισεκατομμυρίων ευρώ την περίοδο 2014- 2034» (3).

2.9 Η ΕΟΚΕ είχε εξάλλου επικροτήσει το γεγονός «ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διαχειρίζεται τα κονδύλια που διατίθενται για τα προγράμματα και να μεριμνά για την εφαρμογή όλων των δραστηριοτήτων των προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν ανατεθεί τόσο στην Εποπτική Αρχή του ευρωπαϊκού GNSS (GSA) όσο και στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος (ΕΟΔ)» και «να αναπτύξει έναν μηχανισμό διαχείρισης των κινδύνων» (4).

2.10 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι εγγυήσεις για την ανεξαρτησία της άσκησης των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διαπίστευση της ασφαλείας, προκειμένου να επιτευχθεί πλήρης διαχωρισμός μεταξύ αυτών και των άλλων δραστηριοτήτων του GSA, να αποφεύγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων, ιδιαίτερα με άλλες λειτουργίες (5) και ο κίνδυνος του να είναι κάποιος ταυτόχρονα κριτής και ενδιαφερόμενος.

2.11 Στο νέο αυτό πλαίσιο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι θεμελιώδες να διασφαλιστεί ότι το Συμβούλιο Διαπίστευσης Ασφαλείας (CAS) εκτελεί την αποστολή που του έχει ανατεθεί, εντελώς ανεξάρτητα από τα άλλα όργανα και άλλες δραστηριότητες του GSA, με σαφή διαχωρισμό, στο εσωτερικό του Οργανισμού, των δραστηριοτήτων διαπίστευσης από άλλες δραστηριότητες.

2.12 Από την άλλη πλευρά, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επισημάνει ότι «η μακροπρόθεσμη δομή διακυβέρνησης και διαχείρισης του GNSS θα πρέπει να στοχεύει στην επίλυση θεμάτων όπως η διαίρεση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων μεταξύ της Επιτροπής, του GSA και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος (ESA),

(1) EE C 181 της 21.6.2012, σ.179-182, EE C 256 της 27.10.2007, σ. 73-75, EE C 256 της 27.10.2007, σ. 47, EE C 324 της 30.12.2006, σ. 41-42, EE C 221 της 8.9.2005, σ. 28.

(2) EE C 48 της 21.2.2002, σ. 42-46, EE C 324 της 30.12.2006, σ. 37-40.

(3) EE C 181 της 21.6.2012, σ. 179-182.

(4) EE C 181 της 21.6.2012, σ. 179-182.

(5) EE C 388/2012 της 15.12.2012, σ. 208.

καθώς και άλλων σχετικών θεμάτων, όπως ο κατάλληλος επιμερισμός του κόστους, ο μηχανισμός κατανομής των εσόδων, το καθέστώς ευθύνης, η τιμολογιακή πολιτική και η πιθανή συμμετοχή και συμβολή του ιδιωτικού τομέα στα προγράμματα GNSS» (βλ. το ψήφισμα του ΕΚ P7_TA(2011)0265 της 8ης Ιουνίου 2011).

2.13 Το Συμβούλιο, από την πλευρά του, έχει δηλώσει ότι οι δραστηριότητες διαπίστευσης —που σήμερα διέπονται από το κεφάλαιο II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010— θα πρέπει να ασκούνται κατά τρόπο αυστηρά ανεξάρτητο από τα άλλα καθήκοντα που ανατίθενται στον GSA (βλ. Συμβούλιο της ΕΕ, έγγραφο αριθ. 11279/12 ADD 1, 7.06.2012).

2.14 Η Επιτροπή προτείνει συνεπώς την «τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010, με πρωταρχικό σκοπό να υπάρξει μεγαλύτερη αυτονομία και να αυξηθούν οι εξουσίες του Συμβουλίου Διαπίστευσης Ασφάλειας και του προέδρου του και να εναρμονιστεί ένα μεγάλο μέρος αυτών των εξουσιών με τις αντίστοιχες εξουσίες του διοικητικού συμβουλίου και του εκτελεστικού διευθυντή του Οργανισμού, προβλέποντας παράλληλα υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων οργάνων του Οργανισμού».

2.15 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 912/2010 και συνιστά να γίνουν αποδεκτές οι προτεινόμενες ρυθμίσεις, στο βαθμό που δείχνουν πραγματικά ότι ανταποκρίνονται, με τη βοήθεια των ελέγχων και των περιοδικών εκθέσεων, στους επιδιωκόμενους στόχους.

3. Γενικές παρατηρήσεις για το πρόγραμμα GNSS της ΕΕ

3.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι η ευρωπαϊκή διαστημική πολιτική αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας στην υπηρεσία των πολιτών· τα ευρωπαϊκά προγράμματα δορυφορικής πλοήγησης EGNOS και Galileo διαδραματίζουν, εν προκειμένω, κεντρικό ρόλο που πρέπει να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί, μαζί με το σχέδιο GMES⁽⁷⁾.

3.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη στρατηγική σημασία της διαστημικής πολιτικής και του προγράμματος GNSS, ως στοιχείου χάραξης μιας πραγματικής ευρωπαϊκής βιομηχανικής πολιτικής, στη βάση συγκεκριμένων σχεδίων, με απτά οφέλη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

3.3 Η αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης του ευρωπαϊκού GNSS είναι συνεπώς θεμελιώδης προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον η λύση που έχει υιοθετηθεί είναι όντως η καλύτερη. Για τον λόγο αυτό η ΕΟΚΕ, που υποστηρίζει τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, ζητά να ελέγχεται η αποτελεσματική εφαρμογή των λειτουργικών δομών που έχουν υλοποιηθεί και η Επιτροπή να υποβάλλει περιοδικές λεπτομερείς εκθέσεις για το θέμα αυτό.

3.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά της απογοήτευση για την μείωση, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 19ης Φεβρουαρίου 2013, της χρηματοδοτικής κατανομής για τον προϋπολογισμό του Galileo στο ευρωπαϊκό πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020, στα 6,3 δις ευρώ από τα 7,9 δις ευρώ που προέβλεπε η Επιτροπή.

3.5 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να επαναφέρουν, κατά την λήψη της τελικής απόφασης σχετικά με το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό

πλαίσιο 2014-2020, τα επίπεδα χρηματοδότησης που είχαν προταθεί για το Galileo και να ενισχύσουν παράλληλα τη δέσμευση για το ITER και το GMES⁽⁷⁾.

3.6 Η GSA θα πρέπει εξάλλου να αναπτύξει έντονη δράση στήριξης και ευαισθητοποίησης για τα οφέλη που προκύπτουν από τα προγράμματα GNSS, έτσι ώστε να μπορεί το κοινό να χρησιμοποιεί με τον καλύτερο τρόπο, τις νέες δυνατότητες εμπορίας των υπηρεσιών του Galileo και του EGNOS, προκειμένου να διευκολυνθεί η διείσδυση στην αγορά και να μεγιστοποιηθούν τα προσδοκώμενα κοινωνικοοικονομικά οφέλη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 **Καταλληλότητα του πλαισίου διαχείρισης.** Ενόψει της μεταβίβασης στον GSA της διαχείρισης της λειτουργίας του EGNOS και —από τον Ιανουάριο του 2014— της λειτουργικής φάσης του προγράμματος Galileo, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το προτεινόμενο νέο πλαίσιο της αυτονομίας και της συνεργασίας στο πλαίσιο του GSA είναι κατάλληλο και ανταποκρίνεται στις διοργανικές κατευθυντήριες γραμμές. Πιστεύει, ωστόσο, ότι αυτές οι θετικές εξελίξεις πρέπει να είναι υπό παρακολούθηση προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι προτεινόμενες λύσεις ανταποκρίνονται στην πράξη με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στους επιδιωκόμενους στόχους.

4.2 **Κέντρα παρακολούθησης της ασφάλειας του Galileo.** Η υλοποίηση των Galileo Security Monitoring Centres (Κέντρα παρακολούθησης της ασφάλειας του Galileo) στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να επιταχυνθεί και να ενισχυθούν οι πόροι τους και η δομή τους. Πρέπει επίσης να ενισχυθούν οι δραστηριότητες κατάρτισης για να καλυφθούν οι ανάγκες των χρηστών, όσον αφορά την πρόσβαση στην PRS (ρυθμιζόμενη δημόσια υπηρεσία).

4.3 **Δραστηριότητες επικοινωνίας.** Οι εκστρατείες παγκόσμιες επικοινωνίας του Οργανισμού πρέπει να ενισχυθούν, παράλληλα με την εκκίνηση των υπηρεσιών του Galileo, ενόψει της φάσης πλήρους λειτουργίας το 2018-2019. Πρέπει να εξασφαλιστεί η διαχείριση «κέντρων αριστείας» για την προώθηση της ανάπτυξης και της υιοθέτησης των εφαρμογών GNSS, και να αναπτυχθεί μια «στρατηγική ονόματος και ένα σήμα ποιότητας για την τεχνολογία και τις υπηρεσίες του EGNOS / Galileo» (Με τον όρο «σήμα ποιότητας», η ΕΟΚΕ εννοεί ένα σύστημα εμπορικού σήματος, το οποίο επιτρέπει σε συγκεκριμένους παρόχους τεχνολογίας EGNOS/GALILEO να πωλούν τεχνολογία και λύσεις που πληρούν αυστηρά τεχνικά πρότυπα αριστείας. Για παράδειγμα, ένα ανάλογο σύστημα χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία από την διεθνή ένωση WiFi Alliance για την ταχύτερη επιτυχία της ασύρματης τεχνολογίας LAN στην αγορά. Βλ. http://it.wikipedia.org/wiki/Wi-Fi_Alliance)⁽⁸⁾.

4.4 **Έρευνα και καινοτομία.** Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει έντονες επιφυλάξεις όσον αφορά την τάση της «ανάθεσης σε οργανισμούς, ορισμένων καθηκόντων και εργασιών για την υποστήριξη της καινοτομίας που μέχρι στιγμής διεκπεραιώνει η Επιτροπή, ώστε η τελευταία να ασχολείται μόνο με νομικά θέματα και με την οικονομική διαχείριση» και έχει ζητήσει «να ληφθεί περισσότερο υπόψη η εμπειρία από την υλοποίηση παρόμοιων μεγάλων έργων σε ανεξερεύνητα πεδία της τεχνολογίας, και ως εκ τούτου να υπάρξει μέριμνα για τη δημιουργία αποθεματικού «έκτακτης ανάγκης», π.χ. της τάξης του 10%»⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 60-63.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 107 της 6.4.2011, σ. 44-48.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σελ. 60-63.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 72-75.

4.5 **Χρόνος και όροι εφαρμογής.** Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τις καθυστερήσεις όσον αφορά την έγκριση του κανονισμού σχετικά με την εφαρμογή και τη λειτουργία των ευρωπαϊκών προγραμμάτων δορυφορικής ραδιοπλοήγησης, ο οποίος αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 683/2008 και τελεί υπό συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, δεδομένου ότι συνδέεται στενά με την παρούσα πρόταση της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής»

[COM(2013) 9 — 2013/0007 (COD)]

(2013/C 198/11)

Μόνος εισηγητής: **ο κ. Sarró IPARRAGUIRRE**

Στις 5 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 43 παράγραφος 2 και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 περί θεσπίσεως κοινοτικού συστήματος ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής

COM(2013) 9 – 2013/0007 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Μαρτίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17^{ης} και 18^{ης} Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17^{ης} Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 177 ψήφους υπέρ και 10 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009, για λόγους ευθυγράμμισης με τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

1.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ορισμένες ουσιώδεις πτυχές, που απαρτίζονται στη γνωμοδότηση, θα πρέπει να αναπτυχθούν μέσω εκτελεστικών πράξεων και όχι κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

2. Ιστορικό

2.1 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 θεσπίζει κοινοτικό σύστημα ελέγχου της τήρησης των κανόνων της κοινής αλιευτικής πολιτικής (ΚΑΛΠ).

2.2 Ο κανονισμός αυτός εκχωρεί στην Επιτροπή αρμοδιότητες για την εφαρμογή ορισμένων από τις διατάξεις του.

2.3 Η ΣΛΕΕ θεσπίζει διάκριση μεταξύ, αφενός, των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή για την έκδοση μη νομοθετικών πράξεων γενικής ισχύος που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία νομοθετικής πράξης (κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, άρθρο 290 παράγραφος 1) και, αφετέρου, των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στην Επιτροπή για την υιοθέτηση ενιαίων προϋποθέσεων για την εκτέλεση νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης (εκτελεστικές πράξεις, άρθρο 291 παράγραφος 2).

2.4 Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 έπρεπε να ευθυγραμμιστεί με τους νέους κανόνες λήψης αποφάσεων που θεσπίζει η ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση τροποποίησης του κανονισμού, βάσει της οποίας οι αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Επιτροπή κατανέμονται σε κατ' εξουσιοδότηση και σε εκτελεστικές αρμοδιότητες. Αυτή είναι η πρόταση που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση.

3. Ανάλυση της πρότασης

3.1 Η πρόταση προσδιορίζει τις αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Επιτροπή βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, κατανέμοντάς τις σε κατ' εξουσιοδότηση και σε εκτελεστικές αρμοδιότητες.

3.2 Ευθυγραμμίζει, επίσης, ορισμένες διατάξεις με τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που προβλέπονται δυνάμει της ΣΛΕΕ.

3.3 Όλα αυτά υλοποιούνται μέσω της τροποποίησης 66 άρθρων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009.

3.4 Ως εκ τούτου, η εξέταση της πρότασης είναι πολύ περίπλοκη, δεδομένου ότι η τροποποίηση των εν λόγω 66 άρθρων συμπεριλαμβάνει ένα σύνολο διακοσίων περίπου τροποποιήσεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009, βάσει των οποίων ανατίθενται στην Επιτροπή εξουσίες για την υιοθέτηση κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεων.

3.5 Οι εξουσίες για την υιοθέτηση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων ανατίθενται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και είναι ανακλητές ανά πάσα στιγμή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή από το Συμβούλιο. Η ανακλητήρια απόφαση αίρει την εξουσιοδότηση που προσδιορίζεται εντός αυτής. Τίθεται σε ισχύ την επομένη ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, η οποία ορίζεται επίσης στην απόφαση. Δεν επηρεάζει το κύρος των τυχόν κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ.

3.6 Οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις τίθενται σε ισχύ μόνον εφόσον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν εκφράσουν αντιρρήσεις εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία όπου τους κοινοποιείται η πράξη ή εφόσον, πριν από την εκπνοή της εν λόγω προθεσμίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενημερώσουν αμφότερα την Επιτροπή ότι δεν προτίθενται να διατυπώσουν αντιρρήσεις. Η ανωτέρω προθεσμία δύναται να παραταθεί κατά δύο μήνες κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή του Συμβουλίου.

3.7 Για τις διαδικασίες αυτές, η Επιτροπή επικουρείται από την επιτροπή αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που συστάθηκε βάσει του άρθρου 30 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2371/2002.

3.8 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως υποστηρίξει στις γνωμοδοτήσεις της την ανάθεση στην Επιτροπή εξουσιών για την υιοθέτηση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων για τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων της ΚΑΛΠ.

3.9 Ωστόσο, όσον αφορά την υπό εξέταση πρόταση, λόγω του μεγάλου αριθμού τροποποιήσεων που εισάγονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1224/2009, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα έπρεπε να επιδιωχθεί η εκ των προτέρων συναίνεση των κρατών μελών σχετικά με το περιεχόμενο και την εμβέλεια όλων των προτεινόμενων τροποποιήσεων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Σύμφωνα με τη γενική τοποθέτηση που διέπει τη ΣΛΕΕ, οι ουσιώδεις πτυχές της νομοθεσίας θεσπίζονται βάσει εκτελεστικών πράξεων, ενώ οι επουσιώδεις πτυχές ρυθμίζονται βάσει κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

4.2 Κατόπιν εξέτασης της πρότασης, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ορισμένες πτυχές, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας τους, δεν θα έπρεπε να ρυθμίζονται βάσει κατ' εξουσιοδότηση πράξεων αλλά

βάσει εκτελεστικών πράξεων. Πρόκειται τουλάχιστον για τις πτυχές που αφορούν οιαδήποτε μέτρα σχετικά με τα εξής:

- την προαναγγελία και τη μεταφόρτωση·
- την υιοθέτηση διαφορετικού τρόπου και συχνότητας όσον αφορά τη διαβίβαση δεδομένων στην Επιτροπή για τις ποσοτώσεις και την αλιευτική προσπάθεια·
- την απαλλαγή ορισμένων στόλων από την υποχρέωση υποβολής δελτίων πώλησης·
- την υιοθέτηση κανόνων σχετικά με τα σχέδια αποθήκευσης στο αμπάρι·
- τον καθορισμό της αλιείας που υπόκειται σε ειδικά προγράμματα ελέγχου και επιθεώρησης.

4.3 Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι η δυνατότητα της Επιτροπής να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις σχετικά με θέματα για τα οποία της έχει αναγνωριστεί σχετική αρμοδιότητα μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή, αλλά αυτό δεν επιφέρει αυτοδικαίως την ανάκληση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που έχουν ήδη υιοθετηθεί σχετικά με το εκάστοτε θέμα.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αναφορά περιστατικών στην πολιτική αεροπορία, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 996/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2003/42/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1321/2007 της Επιτροπής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1330/2007 της Επιτροπής»

[COM(2012) 776 final — 2012/0361 (COD)]

(2013/C 198/12)

Εισηγητής: **ο κ. HENCKS**

Στις 24 Ιανουαρίου 2013 και στις 17 Ιανουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 100 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιστοίχως αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αναφορά περιστατικών στην πολιτική αεροπορία, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 996/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2003/42/ΕΚ, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1321/2007 της Επιτροπής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1330/2007 της Επιτροπής

COM(2012) 776 final – 2012/0361 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 2013.

Κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας, της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 195 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συγχαιρεί την Επιτροπή για τα μέτρα πρόληψης των ατυχημάτων στην πολιτική αεροπορία και την ενίσχυση της ροής πληροφοριών σχετικά με συμβάντα ή περιστατικά που θέτουν σε κίνδυνο ή θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο, εάν δεν ληφθούν διορθωτικά μέτρα, τους επιβαίνοντες ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή το αεροσκάφος.

1.2 Για να είναι δυνατός ο εντοπισμός και η πρόληψη των κινδύνων ατυχήματος στην πολιτική αεροπορία, καίρια σημασία έχει όλοι οι επαγγελματίες του κλάδου να αναφέρουν οιοδήποτε συμβάν θα μπορούσε να αποτελέσει κίνδυνο για την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, σφαλμάτων στα οποία έχουν υποπέσει οι ίδιοι οι εργαζόμενοι του κλάδου ή στα οποία συνέβησαν ή τα οποία μπορούν να καταλογιστούν σε συναδέλφους.

1.3 Για να λειτουργεί αποτελεσματικά ένα τέτοιο σύστημα κοινοποίησης, απαιτούνται τα εξής:

- αποκλειστικός στόχος της αναφοράς των περιστατικών πρέπει να είναι η πρόληψη ατυχημάτων και συμβάντων και όχι η απόδοση υπαιτιότητας ή ευθύνης·
- το όλο σύστημα πρέπει να εφαρμόζεται στα πλαίσια «νοοτροπίας δικαίου», ώστε οι εμπλεκόμενοι υπάλληλοι να προφυλάσσονται από τυχόν προσφυγή των εργοδοτών τους εναντίον τους και να προστατεύονται από οιαδήποτε ζημία ή δικαστική δίωξη για ακούσια σφάλματα, εξαιρουμένης της περίπτωσης εσκεμμένης βαριάς αμέλειας, σαφώς προσδιορισθείσας ως τέτοιας.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα μέτρα προστασίας της πηγής πληροφοριών, υφιστάμενα ή πρόσθετα που προβλέπονται στην υπό εξέταση πρόταση, μπορούν να ενισχυθούν ή να συμπληρωθούν περαιτέρω. Προς τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ:

— επαναλαμβάνει την πρότασή της για την εκπόνηση ευρωπαϊκού χάρτη της «νοοτροπίας δικαίου»·

— προτείνει να διευκρινίζεται ρητώς ότι όχι μόνο τα κράτη μέλη, αλλά και οι οργανισμοί του κλάδου της πολιτικής αεροπορίας οφείλουν να μην κινούν νόμιμες διαδικασίες στην περίπτωση παραβάσεων του νόμου οι οποίες τελέστηκαν χωρίς πρόθεση ή από απροσεξία και των οποίων λαμβάνουν γνώση απλώς και μόνον διότι κοινοποιήθηκαν·

— ζητά οι εσωτερικοί κανόνες βάσει των οποίων θα καθορίζεται πώς διασφαλίζονται και υλοποιούνται οι αρχές της «νοοτροπίας δικαίου», και οι οποίοι θα θεσπίζονται από τους οργανισμούς του κλάδου, να εγκρίνονται, πριν από την εφαρμογή τους, από την αρμόδια δημόσια αρχή.

1.5 Λόγω της καίριας σημασίας της νοοτροπίας δικαίου για την αποτελεσματική προστασία του αναφέροντος, προς το καλώς νοούμενο συμφέρον της πρόληψης οιοδήποτε κινδύνου ατυχήματος, η ΕΟΚΕ ανέθεσε σε εξωτερικό εμπειρογνώμονα την εκπόνηση σχετικής μελέτης και θα κοινοποιήσει τα πορίσματά της στα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει επιφυλάξεις ως προς το νέο μέτρο που προβλέπει ότι, στο εξής, ο αναφέρων θα μπορεί να υποβάλλει την αναφορά του είτε στον εργοδότη του είτε στην αρμόδια εθνική αρχή, ενώ μέχρι τούδε προβλεπόταν αποκλειστικά η υποβολή στην εθνική αρχή. Εκτιμά ότι, για τις αναφορές που υποβάλλονται απευθείας στον εργοδότη, για λόγους ουδετερότητας και αποτροπής τυχόν μεταγενέστερης παρέμβασης του εργοδότη στον τρόπο διατύπωσης των γεγονότων από τον αναφέροντα, ο αναφέρων πρέπει ταυτόχρονα να αποστέλλει υποχρεωτικά αντίγραφο της αναφοράς στην αρμόδια δημόσια αρχή.

1.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι στον κανονισμό δεν προβλέπεται ρητώς η αναφορά συμβάντων εκ μέρους των επιβατών, ενώ οι επιβάτες επιδεικνύουν συχνά μεγαλύτερη εγρήγορηση όσον αφορά τους κινδύνους ασφάλειας των υποδομών και υπηρεσιών και διαπιστώνουν δυσλειτουργίες τις οποίες οι επαγγελματίες του κλάδου, λόγω επαγγελματικής αβλεψίας, βλέπουν με άλλο μάτι. Το ίδιο ισχύει για τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα, που είναι τα καταλληλότερα για να αξιολογήσουν τους παράγοντες κινδύνου σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάστασή τους. Η ΕΟΚΕ, λοιπόν, προτείνει να προβλεφθούν διαδικασίες ώστε όλοι οι επιβάτες να ενταχθούν στη ροή πληροφόρησης σχετικά με τα προς αναφορά περιστατικά.

1.8 Τέλος, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα συμβάντα ή οι δυσλειτουργίες που διαπιστώνονται κατά τη διαδικασία της επιβίβασης, ειδικότερα δε κατά τους ελέγχους ασφάλειας στους οποίους υποβάλλονται οι επιβάτες, θα πρέπει να περιλαμβάνονται στα συμβάντα για τα οποία η αναφορά είναι υποχρεωτική.

2. Εισαγωγή

2.1 Από τη σύσταση της ενιαίας αγοράς αερομεταφορών, το 1992, η τήρηση όλο και πιο αυστηρών ρυθμιστικών απαιτήσεων σε θέματα ασφάλειας των αερομεταφορών για τα αεροσκάφη που είναι εγγεγραμμένα σε κράτος μέλος ή τα οποία εκμεταλλεύεται αερομεταφορέας εγκατεστημένος σε κράτος μέλος, με βάση ανεξάρτητες εμπεριστατωμένες μελέτες σχετικά με τα ατυχήματα, οδήγησε σε σημαντική και σχεδόν συνεχή μείωση των ποσοστών των θανατηφόρων αεροπορικών δυστυχημάτων.

2.2 Η πείρα έχει δείξει ότι, συχνά, προτού σημειωθεί ατύχημα, ορισμένα συμβάντα ή ελλείψεις συνιστούν ενδείξεις για την ύπαρξη κινδύνων ασφάλειας. Γρήγορα διαπιστώθηκε ότι καθίσταται όλο και πιο δύσκολο να αυξηθεί η ασφάλεια των αερομεταφορών με βάση μία προσέγγιση αποκλειστικά «δράσης-αντίδρασης», όπως αυτή που υπερίσχυε μέχρι τούδε, η οποία συνίστατο στην ανταπόκριση και άντληση διδαγμάτων αποκλειστικά έπειτα από την εμφάνιση ατυχημάτων.

2.3 Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορούσε πλέον να αρκεστεί στον ρόλο της ως νομοθέτη και αναγκάστηκε να ασχοληθεί επίσης με τη συστημική ανάλυση των κινδύνων που συνδέονται με την ασφάλεια της αεροπορίας. Με την οδηγία 2003/42/ΕΚ για την αναφορά περιστατικών στην πολιτική αεροπορία, εγκαινίασε μια συμπληρωματική προσέγγιση, καλούμενη «προδραστηκική».

2.4 Το σύστημα της αναφοράς περιστατικών θεμελιώνεται σε σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εκείνον που αναφέρει τα συμβάντα ή τις ελλείψεις και στον φορέα που είναι αρμόδιος για τη συλλογή και την αξιολόγηση των σχετικών στοιχείων.

2.5 Από το 2007, η Ευρωπαϊκή Ένωση τηρεί Ευρωπαϊκό Κεντρικό Αποθετήριο (ΕΚΑ), όπου καταγράφονται όλα τα περιστατικά της πολιτικής αεροπορίας που συλλέγονται από τα κράτη μέλη. Στη σημερινή φάση, έχουν καταγραφεί στο ΕΚΑ σχεδόν 600 000 περιστατικά.

2.6 Οι πληροφορίες που συλλέγονται, λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα τους, είναι εμπιστευτικές και μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς των δραστηριοτήτων των συμμετεχόντων και των αποδεκτών. Προκειμένου να αποτραπούν τυχόν αβάσιμοι φόβοι και αντιδράσεις, οι πληροφορίες που παρέχονται στο κοινό έχουν τη μορφή συγκεντρωτικών στοιχείων και περιορίζονται, ως επί το πλείστον, σε ετήσια έκθεση σχετικά με το γενικό επίπεδο ασφάλειας της αεροπορίας.

2.7 Πέρα από το σύστημα υποχρεωτικής αναφοράς περιστατικών, τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίσουν σύστημα εθελοντικής

αναφοράς περιστατικών, ώστε να συγκεντρώνουν και να αναλύουν τις ελλείψεις που παρατηρούνται στην πολιτική αεροπορία και οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υποχρεωτικής αναφοράς περιστατικών.

2.8 Η υποχρεωτική αναφορά ισχύει για το σύνολο της αλυσίδας των αερομεταφορών, ειδικότερα δε για τους αερομεταφορείς, τους φορείς εκμετάλλευσης πιστοποιημένων αεροδρομίων, τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών εδάφους κ.λπ.

2.9 Οι διάφορες κατηγορίες προσωπικού που εργάζονται στην πολιτική αεροπορία, όταν παρατηρούν συμβάντα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την πρόληψη των ατυχημάτων, έχουν υποχρέωση να το αναφέρουν.

2.10 Όλα τα προσωπικά στοιχεία που αφορούν τον αναφέροντα και τις τεχνικές πτυχές και που μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση του αναφέροντος πρέπει να εξαιρούνται από τις αναφορές. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εργαζόμενοι που αναφέρουν συμβάντα να μην υφίστανται καμία ζημία από τον εργοδότη τους. Ουδεμία διοικητική, πειθαρχική ή επαγγελματική ποινή δεν μπορεί να επιβληθεί σε πρόσωπο που ανέφερε τέτοιου είδους συμβάν, εκτός από περίπτωση βαριάς αμέλειας ή εκ προθέσεως παράβασης.

3. Κύρια σημεία του νέου κανονισμού

3.1 Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η διαβίβαση αναφορών εντός της ΕΕ και η χρήση του ΕΚΑ χαρακτηρίζονται ακόμη από ορισμένες ελλείψεις που περιορίζουν τη χρησιμότητά τους και υπονομεύουν σοβαρά την άντληση διδαγμάτων για την πρόληψη των ατυχημάτων. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, η Επιτροπή προτείνει τα ακόλουθα μέτρα:

3.1.1 Καλύτερη συλλογή των περιστατικών

Η πρόταση θεσπίζει κατάλληλο πλαίσιο ώστε να εξασφαλίζεται ότι θα αναφέρονται όλα τα περιστατικά που θέτουν σε κίνδυνο ή θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια της αεροπορίας. Πέρα από τα συστήματα υποχρεωτικής αναφοράς, η πρόταση επιβάλλει τη θέσπιση συστημάτων εθελοντικής αναφοράς.

Η πρόταση περιλαμβάνει επίσης διατάξεις που ενθαρρύνουν τους εργαζόμενους στην πολιτική αεροπορία να αναφέρουν πληροφορίες, προστατεύοντάς τους από την επιβολή κυρώσεων, με εξαίρεση τις περιπτώσεις βαριάς αμέλειας.

3.1.2 Αποσαφήνιση της ροής πληροφοριών

Οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αεροπορίας οφείλουν και αυτοί, όπως και οι δημόσιες αρχές, να θεσπίσουν συστήματα αναφοράς περιστατικών.

3.1.3 Βελτίωση της ποιότητας και της πληρότητας των δεδομένων

Οι αναφορές περιστατικών πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον ορισμένες συγκεκριμένες πληροφορίες, με καθορισμό υποχρεωτικών πεδίων δεδομένων. Τα περιστατικά πρέπει να ταξινομούνται ανάλογα με το είδος κινδύνου, σύμφωνα με το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης κινδύνων, το οποίο πρόκειται να αναπτυχθεί. Επιπλέον, πρέπει να οριστούν διαδικασίες ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων.

3.1.4 Βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών

Η πρόσβαση των κρατών μελών και του EASA στο ΕΚΑ επεκτείνεται στο σύνολο των πληροφοριών που καταγράφονται στη συγκεκριμένη βάση δεδομένων. Όλες οι αναφορές πρέπει να είναι συμβατές με το λογισμικό ECCAIRS.

3.1.5 Καλύτερη προστασία από ακατάλληλη χρήση των πληροφοριών ασφαλείας

Πέρα από την υποχρέωση εγγύησης του απορρήτου των συλλεγόμενων στοιχείων, οι πληροφορίες πρέπει να διατίθενται και να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά με στόχο τη διατήρηση ή τη βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας της αεροπορίας. Πρέπει να συναφθούν συμφωνίες με τις δικαστικές αρχές για να μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από τη χρήση των εν λόγω στοιχείων για δικαστικούς σκοπούς.

3.1.6 Καλύτερη προστασία των αναφερόντων ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής διαθεσιμότητα των πληροφοριών («νοστροπία δικαίου»)

Ενισχύονται οι κανόνες για την προστασία των αναφερόντων και επαναλαμβάνεται η υποχρέωση εξάλειψης όλων των προσωπικών στοιχείων από τις αναφορές και περιορισμού σε περιορισμένο κύκλο ενδιαφερομένων της πρόσβασης σε στοιχεία που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ταυτοποίηση. Ενισχύεται ο κανόνας που ορίζει ότι τα μέλη του προσωπικού δεν πρέπει να υφίστανται καμία ζημία από τον εργοδότη τους με βάση τις πληροφορίες που αναφέρονται, εκτός από περίπτωση βαριάς αμέλειας [όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο (4) του σχεδίου κανονισμού]. Οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας καλούνται να υιοθετήσουν έγγραφο όπου θα περιγράφεται πώς εξασφαλίζεται η προστασία των υπαλλήλων. Επιπλέον, το κάθε κράτος μέλος οφείλει να ορίσει φορέα αρμόδιο για την εφαρμογή των διατάξεων περί προστασίας των πηγών, στον οποίο οι αναφέροντες μπορούν να καταγγέλλουν παραβιάσεις των σχετικών κανόνων. Ο εν λόγω φορέας προτείνει, ενδεχομένως, στο κράτος μέλος την υιοθέτηση κυρώσεων για τους εργοδότες που παραβιάζουν τους κανόνες.

3.1.7 Εισαγωγή απαιτήσεων σχετικά με την ανάλυση πληροφοριών και την έγκριση παρακολούθησης δράσεων σε εθνικό επίπεδο

Η πρόταση μεταφέρει στο δίκαιο της ΕΕ τους κανόνες σχετικά με την ανάλυση και την παρακολούθηση των αναφερόντων περιστατικών, όπως αυτοί έχουν συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο.

3.1.8 Ενίσχυση της ανάλυσης σε επίπεδο ΕΕ

Ενισχύεται η αρχή βάσει της οποίας οι πληροφορίες που καταχωρίζονται στο ΕΚΑ αναλύονται από τον ΕΑΣΑ και τα κράτη μέλη. Η ήδη υφιστάμενη συνεργασία επισημοποιείται με βάση ένα δίκτυο αναλυτών της ασφαλείας της αεροπορίας υπό την προεδρία του ΕΑΣΑ.

3.1.9 Βελτιωμένη διαφάνεια προς το ευρύ κοινό

Με τήρηση της αναγκαίας εμπιστευτικότητας, τα κράτη μέλη δημοσιεύουν ετήσια έκθεση, όπου περιλαμβάνονται, σε συγκεντρωτική μορφή, πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την αύξηση της ασφαλείας της αεροπορίας.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συγχαίρει την Επιτροπή για τα μέτρα πρόληψης των ατυχημάτων στην πολιτική αεροπορία και την ενίσχυση της ροής πληροφοριών σχετικά με περιστατικά που θέτουν σε κίνδυνο ή θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο, εάν δεν ληφθούν διορθωτικά μέτρα, τους επιβαίνοντες ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή το αεροσκάφος.

4.2 Επίσης, εκφράζει την ικανοποίησή της για την απλούστευση της νομοθεσίας, καθώς συγκεντρώνονται σε μία ενιαία πράξη μία οδηγία και δύο κανονισμοί.

4.3 Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη υπερβαίνουν συχνά τις προθεσμίες μεταφοράς των οδηγιών —πράγμα που συνέβη και με την οδηγία 2003/42/ΕΚ που αφορά το υπό εξέταση θέμα— και δεδομένου ότι ο όσο το δυνατόν ταχύτερος εντοπισμός τυχόν προβλημάτων ασφαλείας μπορεί να αποτρέψει καταστροφές και να σώσει ανθρώπινες ζωές, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς τη διαπίστωση ότι η επιλογή νομοθετικής πράξης άμεσης εφαρμογής, στην προκειμένη περίπτωση κανονισμού, αποτελεί το καταλληλότερο νομικό μέσο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

4.4 Χωρίς να θέτει υπό αμφισβήτηση τη γενική αποδοχή της υπό εξέταση πρότασης κανονισμού, η ΕΟΚΕ εκφράζει ωστόσο απορίες ως προς ορισμένα σημεία:

4.5 Στο εξής, οι αναφέροντες θα μπορούν να καταθέσουν την αναφορά τους είτε στον εργοδότη τους είτε στην αρμόδια δημόσια αρχή, ενώ μέχρι τούδε προβλεπόταν μόνο υποβολή στην αρμόδια δημόσια αρχή. Όταν οι αναφορές απευθύνονται κατ' ευθείαν στον εργοδότη, οφείλει να τις διαβιβάσει ο ίδιος στην αρμόδια δημόσια αρχή. Όμως, στο άρθρο 7 παράγραφος 3 του σχεδίου κανονισμού προβλέπεται ότι οι οργανισμοί του κλάδου καθορίζουν διαδικασίες ελέγχου της ποιότητας των δεδομένων, για να εξασφαλιστεί ιδίως η συνοχή ανάμεσα στα διάφορα στοιχεία που περιέχονται σε αναφορά περιστατικού, καθώς και με τα αρχικά στοιχεία του αναφερόμενου περιστατικού.

Η ΕΟΚΕ συμπεραίνει ότι τα στοιχεία που αφορούν περιστατικά, έτσι όπως κοινοποιούνται αρχικά από τον αναφέροντα, δεν είναι κατ' ανάγκη τα ίδια που διαβιβάζονται στη συνέχεια στη δημόσια αρχή, πράγμα με το οποίο διαφωνεί σαφώς.

Εκφράζει επιφυλάξεις όσον αφορά τις αναφορές που κατατίθενται άμεσα στον εργοδότη. Για λόγους ουδετερότητας και αποτροπής οιασδήποτε μεταγενέστερης παρέμβασης του εργοδότη στη διατύπωση των γεγονότων από τον αναφέροντα, αντίγραφο της αρχικής αναφοράς πρέπει να διαβιβάζεται ταυτόχρονα από τον αναφέροντα στην αρμόδια δημόσια αρχή.

4.6 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι στον κατάλογο συμβάντων που υπόκεινται σε υποχρεωτική αναφορά (παράρτημα Ι του κανονισμού) δεν περιλαμβάνονται τα περιστατικά που συμβαίνουν πριν από την επιβίβαση. Αυτό σημαίνει ότι οι ελλείψεις κατά τον έλεγχο ασφαλείας πριν από την επιβίβαση πρέπει, στην καλύτερη περίπτωση, να επισημαίνονται στα πλαίσια εθελοντικής αναφοράς. Ωστόσο, τέτοιου είδους ελλείψεις ενδέχεται να έχουν καταστροφικές συνέπειες, σε σημείο που η ΕΟΚΕ κρίνει ότι θα έπρεπε να περιλαμβάνονται μεταξύ των περιστατικών που υπόκεινται σε υποχρεωτική αναφορά.

4.7 Επίσης, η αναφορά περιστατικών από επιβάτες δεν προβλέπεται ρητώς στο σχέδιο κανονισμού, παρότι δεν αποκλείεται, εφόσον αναφέρεται ότι τα συστήματα εθελοντικής αναφοράς πρέπει να επιτρέπουν τη συλλογή στοιχείων από άλλα πρόσωπα εκτός των επαγγελματιών του κλάδου, οι οποίοι υπέχουν υποχρέωση αναφοράς.

Οι επιβάτες, όμως, επιδεικνύουν συχνά μεγαλύτερη εγρήγορση όσον αφορά τους κινδύνους ασφαλείας των υποδομών και υπηρεσιών και διαπιστώνουν δυσλειτουργίες τις οποίες οι επαγγελματίες του κλάδου, λόγω επαγγελματικής αβλεψίας ή συνήθειας, βλέπουν με άλλο μάτι. Η ΕΟΚΕ, λοιπόν, προτείνει να προβλεφθούν διαδικασίες

ώστε να ενταχθούν οι επιβάτες στη ροή πληροφόρησης σχετικά με τα προς αναφορά περιστατικά. Το ίδιο ισχύει για τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα, τα οποία, στο παράρτημα I σημείο 4.3 του κανονισμού, αντιμετωπίζονται επί ίσοις όροις με τη διακίνηση αποσκευών και φορτίου, ενώ οι παράγοντες κινδύνου είναι εντελώς άλλης τάξεως.

5. Νοοτροπία δικαίου

5.1 Προκειμένου να είναι δυνατός ο εντοπισμός και η πρόληψη των κινδύνων ατυχήματος, ζωτική σημασία έχει να επιτευχθεί όλοι οι επαγγελματίες του κλάδου να επισημαίνουν οιοδήποτε περιστατικό θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει κίνδυνο για την ασφάλεια.

5.2 Αυτό ισοδυναμεί, σε κάποιες περιπτώσεις, με το να ζητείται στους ενδιαφερομένους να επισημαίνουν σφάλματα στα οποία υπέπεσαν οι ίδιοι, στα οποία συνέβαλαν ή τα οποία βαρύνουν συναιδέλφους τους.

5.3 Είναι προφανές ότι ένα τέτοιο σύστημα κοινοποίησης είναι αδύνατον να λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίς «νοοτροπία δικαίου», η οποία προστατεύει το εμπλεκόμενο προσωπικό από οιαδήποτε ζημία ή δικαστική δίωξη για ακούσια σφάλματα, εκτός από περιπτώσεις εσκεμμένης βαριάς αμέλειας που προσδιορίζεται σαφώς ως τέτοια.

5.4 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την έμφαση που δίδεται στο γεγονός ότι αποκλειστικός στόχος της αναφοράς των εν λόγω περιστατικών είναι η πρόληψη ατυχημάτων και συμβάντων και όχι η απόδοση υπαιτιότητας ή ευθύνης, καθώς επίσης και το γεγονός ότι το σχέδιο κανονισμού επαναλαμβάνει και συμπληρώνει τα μέτρα προστασίας του αναφέροντος, τα οποία, ωστόσο, θα μπορούσαν να ενισχυθούν περαιτέρω.

5.5 Λόγου χάρη, στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό σχετικά με τη διερεύνηση και την πρόληψη αεροπορικών ατυχημάτων και συμβάντων ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ είχε ήδη επισημάνει ότι απαιτείται περαιτέρω δράση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλα τα κράτη μέλη θα τροποποιήσουν το εθνικό ποινικό τους σύστημα για την ανάπτυξη νοοτροπίας δικαίου, και είχε τονίσει τη σημασία της κατάρτισης «ευρωπαϊκού χάρτη της νοοτροπίας δικαίου», ώστε να αποτρέπεται το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων για ακούσια σφάλματα.

5.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση αυτή δεν υιοθετείται στο υπό εξέταση σχέδιο κανονισμού, το οποίο προβλέπει, βέβαια, τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων για την ασφάλεια αρχών και των δικαστικών αρχών με τη μορφή εκ των προτέρων ρυθμίσεων (Άρθρο 15 παράγραφος 4: «Οι εν λόγω εκ των προτέρων ρυθμίσεις επιδιώκουν να διασφαλίσουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ορθή απονομή της δικαιοσύνης, αφενός, και της απαραίτητης συνεχούς διαθεσιμότητας των πληροφοριών ασφαλείας, αφετέρου»), συνεργασία που συνιστά ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση· οι ρυθμίσεις αυτές, όμως, αφορούν αποκλειστικά τη «δέουσα εμπιστευτικότητα» των πληροφοριών, χωρίς να προστατεύουν τους αναφέροντες από δικαστικές δίωξεις.

5.7 Όσον αφορά την προστασία του αναφέροντα, η διάταξη σύμφωνα με την οποία «τα κράτη μέλη δεν κινούν τις νόμιμες διαδικασίες στην περίπτωση παραβάσεων του νόμου οι οποίες τελέστηκαν χωρίς πρόθεση ή από απροσεξία και των οποίων λαμβάνουν γνώση απλώς και μόνον διότι έγιναν γνωστές» βάσει αναφοράς, θα έπρεπε να ισχύει και για τον εργοδότη του αναφέροντα. Το άρθρο 16 παράγραφος 3 του σχεδίου κανονισμού θα πρέπει να συμπληρωθεί αναλόγως.

5.8 Όσον αφορά τη διάταξη που επιβάλλει στους οργανισμούς του κλάδου να υιοθετούν εσωτερικούς κανόνες που θα περιγράφουν πώς εξασφαλίζονται και πώς εφαρμόζονται οι αρχές της νοοτροπίας δικαίου, η ΕΟΚΕ προτείνει οι κανόνες αυτοί να εγκρίνονται πρώτα από τον οργανισμό που έχει επιφορτισθεί στο εκάστοτε κράτος μέλος με την εφαρμογή των διατάξεων της ενωσιακής νομοθεσίας περί προστασίας των πτηνών.

5.9 Παρότι ο κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένα από τα μέρη του, και συγκεκριμένα οι εσωτερικοί κανόνες που θα περιγράφουν πώς εφαρμόζονται από τους οργανισμούς οι αρχές της νοοτροπίας δικαίου, ή ακόμη οι εφαρμοστέοι κανόνες σε περίπτωση παράβασης του κανονισμού χρειάζεται ακόμη να θεσπιστούν ή, κατά περίπτωση, να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο. Η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε να προβλέπεται στον κανονισμό προθεσμία για την εφαρμογή των στοιχείων αυτών.

5.10 Λόγω της καίριας σημασίας της νοοτροπίας δικαίου, η οποία προστατεύει αποτελεσματικά τους ενδιαφερομένους, προς το καλώς εννοούμενο συμφέρον της πρόληψης οιοδήποτε κινδύνου ατυχήματος, η ΕΟΚΕ ανέθεσε σε εξωτερικό εμπειρογνώμονα να διεξάγει σχετική μελέτη, τα συμπεράσματα της οποίας δεν θα παραλείψει να κοινοποιήσει στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ ΕΕ C 21 της 21.1.2011, σ. 62.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 92/58/ΕΟΚ, 92/85/ΕΟΚ, 94/33/ΕΚ, 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2004/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ώστε να ευθυγραμμιστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων»

[COM(2013) 102 final — 2013/0062 (COD)]

(2013/C 198/13)

Στις 12 Μαρτίου και στις 15 Μαρτίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 153 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 92/58/ΕΟΚ, 92/85/ΕΟΚ, 94/33/ΕΚ, 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2004/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ώστε να ευθυγραμμιστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων

COM(2013)102 final – 2013/0062 COD).

Επειδή έχει ήδη εκφέρει γνώμη επί του θέματος στη γνωμοδότησή της CESE 493/2008, που υιοθέτησε στις 12 Μαρτίου 2008 (*), κατά την 489η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Απριλίου 2013 (συνεδρίαση της 17ης Απριλίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε με 178 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 10 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, αλλά να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία ουσιών και μειγμάτων και για την τροποποίηση της οδηγίας 67/548/ΕΟΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006», COM(2007) 355 final — 2007/0121 COD (EE C 204 της 9.8.2008, σ. 47–56).

2013/C 198/13

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 92/58/ΕΟΚ, 92/85/ΕΟΚ, 94/33/ΕΚ, 98/24/ΕΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2004/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ώστε να ευθυγραμμιστούν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων» [COM(2013) 102 final — 2013/0062 (COD)]	77
---	----

Το EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις Συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL